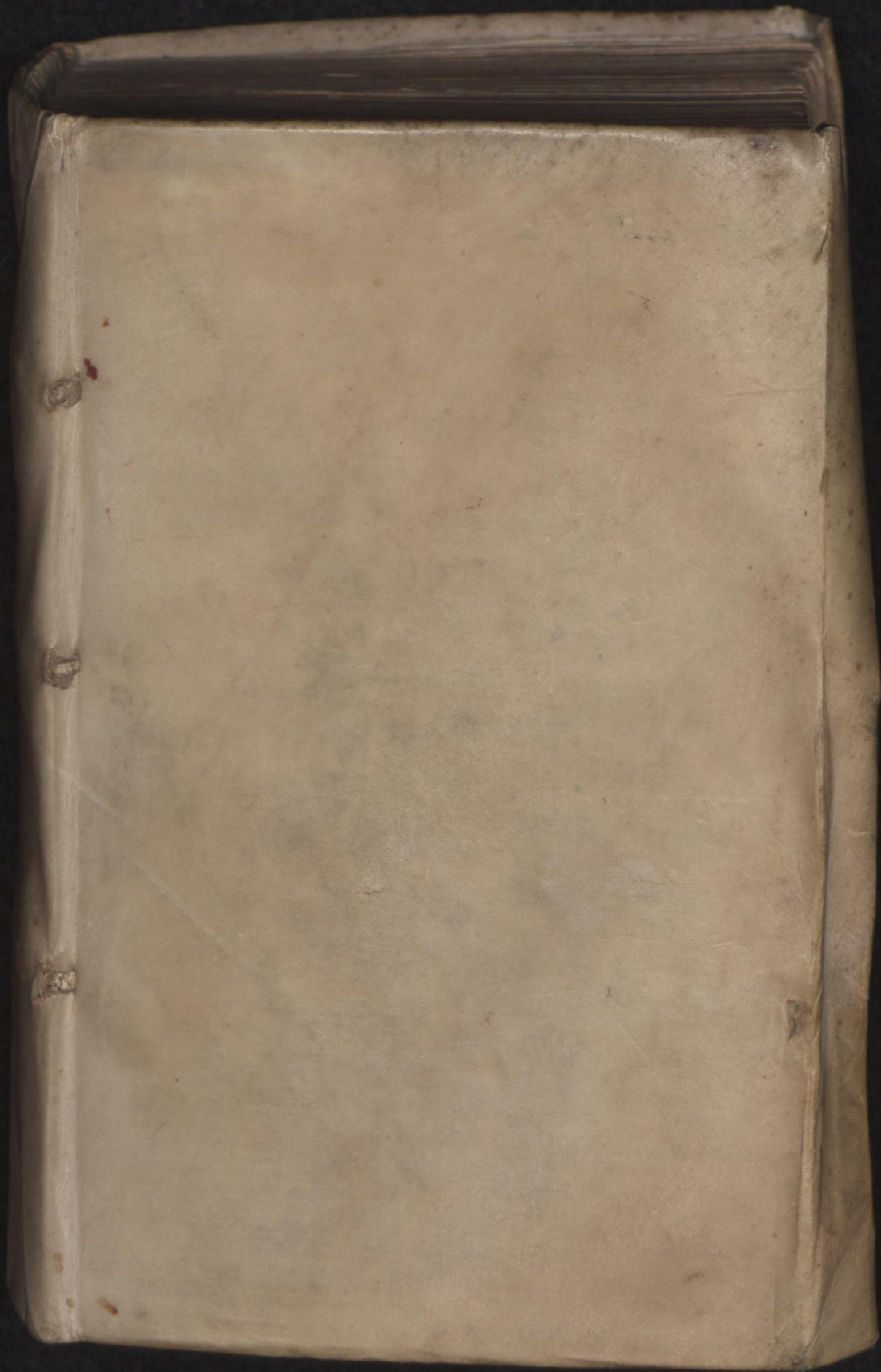
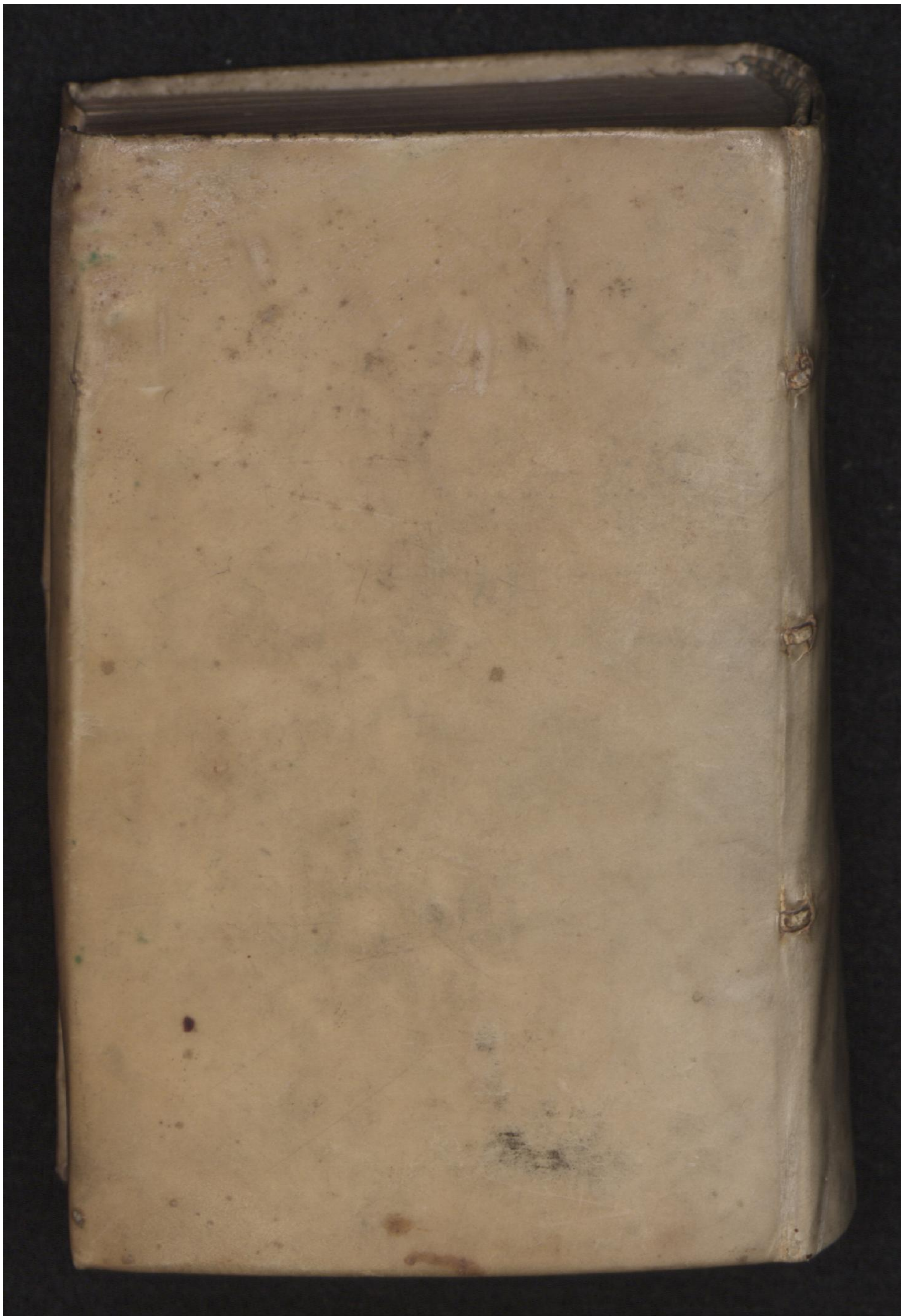

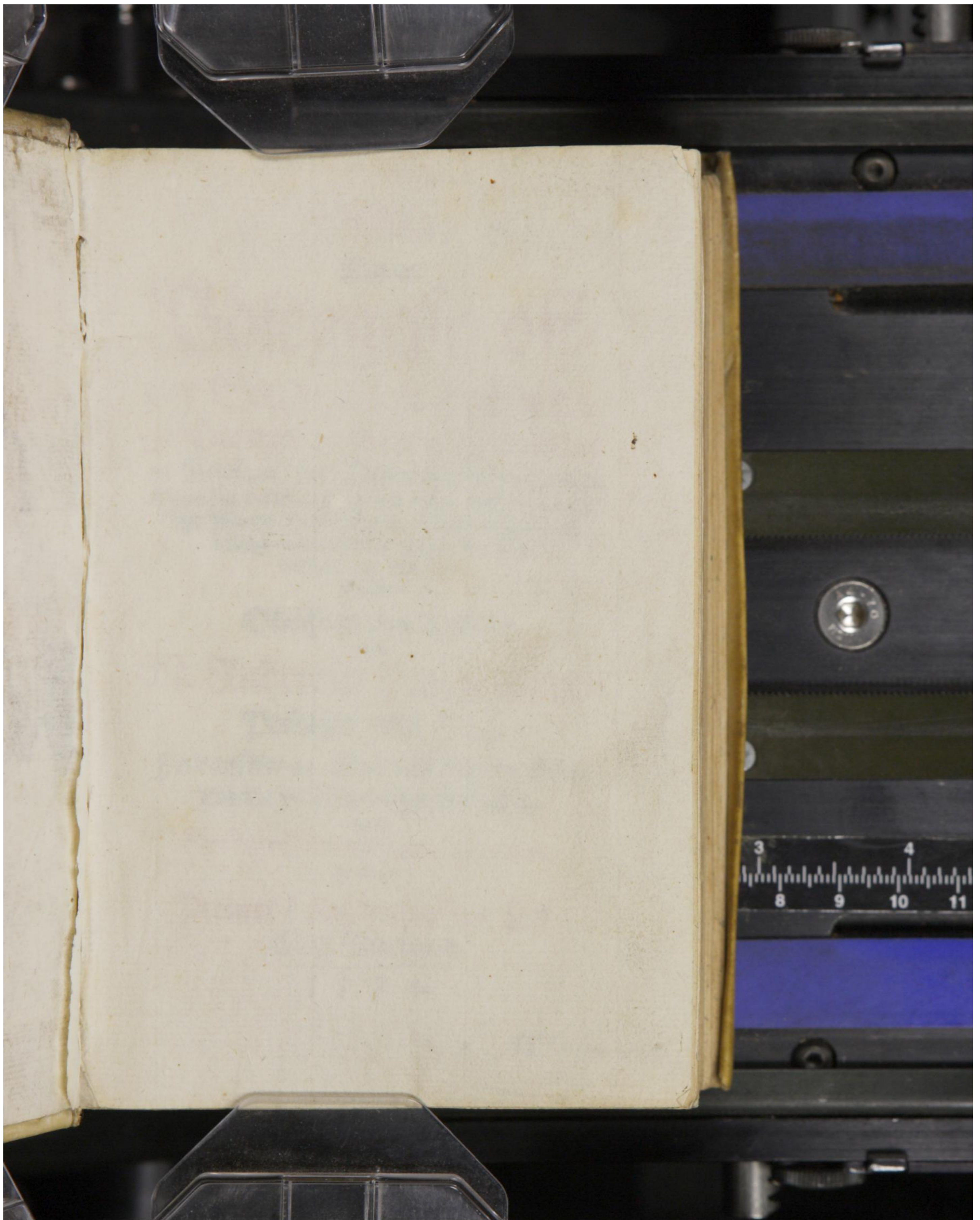

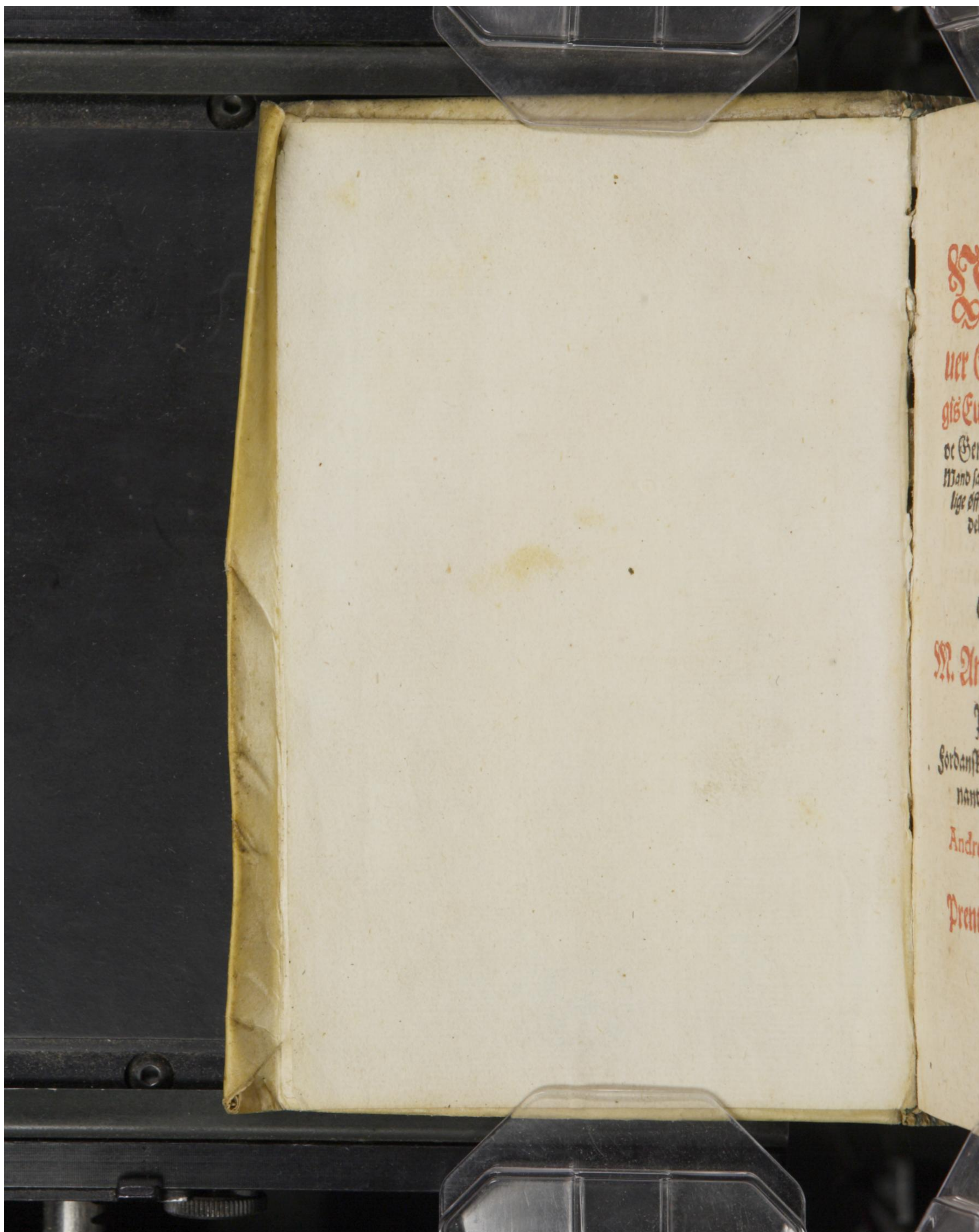

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Postilla:

Det er/

Udleggelse offuer Søndagis oc Hellige dagis Euangelia/ vdi korte Spørsmaal

oc Gensuar / for Vngdommen oc menige Mand saa befattede / at end ocsaa vnge oc maadelige øffuede Kircke tienere / Textens gaffnlige delelse oc anuisning/ til gantske predicker/ der vdi finde kunde.

Skreffuen paa Tydske:
ved
M. Andream Pangratium/
Prediger zum Hoff.

Fordanskit/ oc effter disse Rigers Ordinantze oc Alterbøger beskickit.
ved
Andream Benedictum Dallinum.

***

Prentet i Kiøbenhaffn/ Aff
Matz Vingaard.

1594.

L. Mschavenij
1610

DEt Kongelige Maie-
statis obne beseglede Breff
oc *Priuilegio*, er forbødit/at
ingen maa sig fordriste denne Postil-
le at lade efftertrycke/eller andensteds
tryckt/ at indføre i disse Riger/vdi Ti
samfelde Aar effter det *Datum* 1593.
vnder alle Exemplars forbrydelse/
oc anden høy straff/som sam-
me *Priuilegium* yder-
mere vduiser.

Stormectigste/

Høybaarne/ Førſte oc Herre/ Her Chriſtian den Fierde/ met Guds Naade/ Danmarckis/ Norgis/ Vendis oc Gottis / vdualde Konning / Hertug vdi Sleſuig / Holſten / Stormarn oc Dytmerſken / Greffue vdi Oldenborg oc Delmenhorſt/ min Allernaadigſte Herre.

Naade oc Fred / den hellig Aands opliuſelſe/ oc allehaande velſignelſe / til it lyckſaligt Nyt Aar / met languarendis ſundhed oc velfart / Ynſker ieg Eders Førſtelige Naade / nu oc altid / aff Gud Fader / ved JEſum Chriſtum vor HERre.

IBlant andre høye oc ſtore Guds velgierninger/ Allernaadigſte Printz oc Herre/ met huilcke den euige Gud haffuer beuiſt ſin Naadis vſigelige Rigdom imod oſſ Menniſke : Mue oc ſkulle wi billigen bekiende/ at neſt hans enbaarne Søns

Mandoms annamelse/Pine/Død/oc Fortieniste/som oss er skeed til euig Forløsning/ Kand icke næffnis nogen yppermere gaffue/end Guds hellige oc saliggiørendis ord: Vdi huilckit alt hues oss behoff giøris / at vide oc tro / om Gud oc oss selff / til euig Salighed / rundelige oc nocksommelige er befattit. Met huilckit samme Himmelske Liggendefæ/den Barmhiertige Gud/ocsaa nu mod Verdens ende/ haffuer paa det rigiste begaffuit denne vor Alder/ icke allenist vdi andre Landskaff/men ocsaa her/vnder den Danske Krone: Saa at wi vel maa sige met Dauid/ Psalm. 147. Saa giør hand icke imod Hedningene/ etc. Huorfaare vel ocsaa vaar tilbørligt/ at wi alle vdi disse Riger oc Lande/ met større Tacknemmelighed / annamede oc brugede denne wsigelige Guds velgierning. Men (diss verr) en stor part iblant oss/ omgaais met denne Aandelige spise / lige som Israels Børn giorde vdi Ørcken. Huilcke den tid Gud saa rundelige oc vnderlige spisede dennom met den herlige Manna aff Himmelen:

melen: Da begynte de at vemme der ved/ oc spaattede denne Himmelske gaffue/ sig selff til yderste forderffuelse. Lige saa handler endnu mange wtacknemmelige Kroppe paa denne dag/ Huilcke icke alleniste hoffmodelige mene det hos sig selff/ men lade sig ocsaa graaffuelige høre/ at de haffue nu selff Bibelen/ oc andre gode Bøger/ kunde selff læse/ haffue opslugit all Vijsdom/ vide selff tilforne/ alt huad den hellig Aand haffuer indgiffuit Predicanteren at sige oc fremsette. Lade sig derfor ocsaa vel befinde at bespaatte oc reformere Ordens Predicken/ naar den icke vdi alle maade kommer offuer eens/ met hues de tilforne vdi deris Sind daarlige fattit oc samtyckt haffue. Indtil saa lenge vor HErre for deris wtacknemmelighed/ giffuer Slangen mact at sticke dennom til døde/ det er/ at forføre dennom vdi blindhed/ daarlige meninger/ misforstand/ dristighed til at synde/ Guds oc Sandheds foractelse/ oc paa det sidste/ mishaab oc fordømmelse: Vden saa er/ at de lade sig vnderuise/ bekiende deris wtack-

nemmelighed / Oc see met Troens Øyen til Menniskens Søn (den rette Slange) som er ophøyit paa Kaarsit/At alle de som tro paa hannom/ icke skulle fortabis / men haffue det euige Liff. Dog haffue wi her imod/ vdaff Guds Naade/denne forhaabning / at hand lader icke sit Ord komme aldelis tomhendit tilbage igen: Men lader det visselige skaffe Fruct hos mange Christne / huilcke det anname vdi gode oc rene Hierter / oc haffue lyst til at bære Fruct der aff vdi Taalmodighed. Huilckit ocsaa vel diss ydermere skee skulde/ om Ordens Tienere vilde aluorlige betencke det suaare kald / som dennom aff Gud betroit er: Oc Tilhørerne vilde offuerueye/ huor høyelige det er dennom befalit aff Gud/ at høre oc lyde Ordit: Oc de paa begge sider vilde acte / huor ypperlig en velgierning det er / at Gud vnder dennom sit salige Ord reent oc ræt: Oc huordan euige gaffn oc fordeel de der vdi kunde finde / bekomme/oc beholde. Om huilckit wi den Christne Læsere / som skal læse denne lille Bog/

eller

eller andre aff den hellige Skrifft/ til paamindelse oc forbedring / nogit aff Skrifften ville røre.

Tienernis kald/er dennom io aff Gud vdi Himmelen / oc hans fuldmyndige her paa Jorden / antuordit oc paalagt / vnder Guds euige hæffn oc vrede/ oc deris Siælis fortabelse / At de skulle forkynde Guds sande oc aluorlige villie for Menniskene/ vdaff hans Rigis Ord : Huilckit de skulle læse/ kundgiøre / vdtolcke / oc aff deris høyeste forstand oc æffne vdbrede. Saa befaler io Gud Fader / hos Ezechielem vdi det 33. Cap. Du Menniskens Søn/Jeg haffuer set dig til en Vectere offuer Jsraels hus : Naar du hører nogit aff min Mund/ At du da skalt atuare dennom paa mine vegne. Naar Jeg siger nu til den Vgudelige : Du Vgudelige skalt visselige dø: Oc du siger hannom icke saadant/ At den Vgudelige lader sig atuare for sit væsen: Saa skal vel den Vgudelige dø / for sit Vgudelige væsen skyld : Men Jeg vil kræffue hans Blod aff din Haand. Men

atuarer du den Wgudelige om sit væsen/ at hand omuender sig der fra/ oc hand icke vil omuende sig fra sit væsen/ saa skal hand dø for sine Synders skyld / Oc du haffuer frelst din Siæl. Disligiste befaler oc Guds Søn/ Matth. 28. Gaar hen oc lærer alle Folck / oc Døber dem i Naffn Faders / oc Søns/ oc helligAands: Oc lærer dem at holde/ alt det ieg haffuer befalit eder. Oc Matth. 10. Huo som bekiender mig for Menniskene / den vil ieg bekiende for min Himmelske Fader: Men huo som mig necter for Menniskene/ den vil ieg oc necte for min Himmelske Fader. Der til ocsaa Gud den helligAand / igennem Pauli Mund: Tal saadant / oc formane / oc straffe met all aluorlighed / Tit. 2.

Oc dette deris Embede/ skulle de vdi en sand Gudfryctighed saa forestaa / at de det handle oc giøre: Først / Wforfalskit: Deute. 4. I skulle intet legge til det Ord/ som ieg biuder eder: Oc i skulle intet tage der fra/ Paa det i maa beuare eders Guds Bud/ som ieg befaler eder. Det er oc en

merckelig Sententz/ met huilcken den gantske Bibelske Skrifft endis oc Beseglis/ Apocalip. 22. Jeg vidner for alle som høre denne Prophetis Ord vdi denne Bog: Der som nogen setter der til/ Da skal Gud tilsette paa hannom/ de Plager / som staa skreffne vdi denne Bog: Oc der som nogen tager bort aff denne Prophetis Bogis Ord / Da skal Gud borttage hans deel aff Liffsens Bog / oc aff den hellige Stad/ oc fra det som staar skreffuit vdi denne Bog. Dernest/ Frimodelige: Thi saa sigis om Apostlene / Actor. 4. Oc Apostlene gaffue Vidnisbyrd met stor krafft (det er / dristighed oc frimodighed) om vor HERRIS JEsu Opstandelse/ oc der vaar stor Naade hos dennom alle. Saa begierer oc Paulus aff de Epheser/ Ephes. 6. At de skulle bede for hannom / at Ordit maatte hannom giffuis/ met hans Munds frimodige opladelse: At ieg (siger hand) kand kundgiøre Euangelij hemmelighed/ hues Sendebud ieg er vdi Lencken: Paa det ieg kand handle dristelige der vdi / som

det sig bør. For det Tredie / Flittelige oc Vforsømmelige : Saa lærde Paulus sin Discipel Timotheum / 2. Timothe. 4. Predicke Ordit / Holt ved / huad heller det er vdi ret tid / eller wtid : Straffe / True / Formane / met all Taalmodighed oc Lærdom. Met disse vidnisbyrd / vdeluckis io oc forbiudis falsk Lærdom / Mennifkelige meninger / dict / paafund / Æregerighed / Hyckleri / Blødhiertighed / Gerighed / Vflittighed oc Forsømmelighed / oc alle andre saadane Laster. Huilckit aldrig burde at glemmis / men altid ihukommis / Icke alleniste imod Papister oc Muncke / men ocsaa imod dennom / som vnder det rene Euangelij skin / lade sig befindis / at vere selffvise / egensindige / hofferdige / æregerige / hycklere / gerige / fryctactige / lade / wduelige / forsømmelige / etc. Som giffue sig vd for GVds oc hans hellige Ords Tienere / oc ere dog intet mindre / end det de skulde vere.

Tilhørerne oc alle Christne / skulde ocsaa her imod skicke sig / som tilbørligt er /

met

met all Tacknemmelighed oc Lydighed. Thi saa haffuer io Gud Fader selff befa⸗lit aff Himmelen / Matth. 4. oc 17. At wi skulle høre hans Elskelige Søn / som er hans euige Ord / Johan. 1. Oc Søn⸗nen selff vidner klarlige/ Johan. 8. At huo som icke hører GVds Ord/ den er icke aff Gud. Den hellig Aand vil oc alt det sam⸗me / der som hand siger ved Apostelen/ Hebre. 13. Lyder eders Lærere / oc følger dem : Thi de vaage offuer eders Siæle/ lige som de der skulle giøre Regenskaff for dem : At de kunde det giøre met glæde / oc icke met suck: Thi det er eder icke gaat. Huilckit er vært flittelige at ihukomme/ mod alle dennom/ som vdi huadsomheldst maade forsømme / forsmaa / eller forfølge GVds hellige oc saliggiørende Ord oc Lærdom. Men paa det / at ingen skal be⸗drage sig selff / oc mene / at det er nock at høre Ordit met Ørnene : Giøris vel be⸗hoff at flittelige paaminde oc atuare/ huor⸗ledis GVds Ord / skal aff en retsindig Christen/ rettelige oc met Salighcds fruct

høris.

høris. Befindis derfaare/ oc kand aff den hellige Skrifft/met mange Ord oc Exempel (aff huilcke ieg her ickon nogle faa vil antegne) klarlige beuisis / At en Christen Tilhørere skal saaledis skicke sig imod GUds hellige Ord. Først / Skal hand det høre / met Hiertens ydmyghed / Gudfrycktighed oc Ærefrygtighed. Thi saa siger HERREN selff ved Propheten Esaiam vdi det 66. Capitel. Jeg seer til den Fattige / oc til den som haffuer en sønderknusit Aand / oc som frycter sig for mit Ord. Item / Hører HERRENS Ord / i som frycte eder for hans Ord. Saa fick Josias / den Gudfryctige Konge vdi Juda/ it gladeligt gensuar aff HERREN/ fordi at hans Hierte bleff bløt ved de Ord/ som hand hørde aff Propheten/ Oc hand ydmygede sig for HERREN / der hand hørde huad HERREN haffde talit / 2. Kongernis Bogs 22. Capitel. Oc den Naturlige metfødde kundskaff/ lærer oss at høre met ydmyghed oc lydighed / naar en anseelig Menniske

taler:

taler: Hui skulde mand da icke megit mere met Ereactighed oc Actsomhed / høre den Allerhøyeste GVds Ord oc villie? Dette bør at merckis imod dennom / som vflittelige / løslige / oc met søffnactighed / høre HERRENS Ord. Dernæst / Bør hannom at tro vdi sit Hierte / det Ord som hand hører. Thi saa siger David vdi sin 95. Psalme: Der som i høre i dag hans Røst / da forhærder icke eders Hierte: Huilcke ord Apostelen saaledis vdlegger / Hebre. 3. Seer til kiere Brødre / At der haffuer icke nogen iblant eder / it ont vantro Hierte / som afftræder fra den leffuende Gud. Derfaare priser den gantske hellige Skrifft Abraham / Fordi at hand trode Gud / det er / GVds Ord oc Løffte / oc det bleff hannom regnit til Retferdighed / Gene. 15. Rom. 4. Galat. 3. Dette skulle wi mercke / imod Tyrcker / Jøder / oc alle andre Euangelij bespaattere / som holde det for Fabel / som Predickis om Christo. For det Tredie / Hand skal oc icke heller alleniste høre Ordit met Ørnene /

nene/ men ocsaa giøre Ordit / det er/ rette sit Leffnit der effter. Thi saa siger den HERRE Zebaoth / Jerem. 6. Bedre dig Jerusalem/ før end mit Hierte vender sig fra dig. Derfaare ligner CHristus (hos Mattheum vdi det 7. oc Lucam vdi det 6.) den som hører Ordit / oc giør der effter/ ved en Mand / som bygger sit Hus paa en Klippe/ saa sterckelige / at huercken Støffregn/ Vandløb/ eller Storm/ kand det omkuldkaste. Dissligiste hos Lucam vdi det 8. Capitel. Siger dennom at vere den gode Jord / det er / ret Christne Tilhøre-re / som høre Ordit / oc beuare det vdi it smuct oc gaat Hierte / oc bære Fruct vdi Taalmodighed. Ja/ bekiender dennom for sin Moder oc Brødre / som høre oc giøre GVds Ord. Lader oss dette vel mercke/ imod de Mundchristne / som høre vel Or-dit / vnder it Helligheds skin / Men leffue oc skicke sig aldelis intet der effter : Om huilcke HERREN spaaer hos Ezechie-lem/ Capit. 33. Den ene siger til den an-den : Kommer oc lader oss høre huad

HER-

HERREN siger. Oc de skulle komme vdi Forsamlingen til dig / oc sidde for dig/ som mit Folck / oc skulle høre dine Ord/ oc intet giøre der effter: Men de skulle huidzle effter dig / oc leffue alligeuel frem effter deris ondskaff. For det Fierde / En Christen skal altid haffue GVds Ord for sine Øyen / det er / vdi act oc hukommelse. Saa befaler HERREN / Nume. 15. I skulle tencke paa alle HERRENS Bud/ oc giøre dem: Oc icke rette eder effter eders egit Hiertis tycke / oc ey heller driffue Hoer effter eders Øyen: Oc Deuter. 18. Saa legger nu disse ord paa Hiertit/ oc vdi eders Siæle / oc binder dennom paa eders Haand/til it Tegen/at de kunde vere en hukommelse for eders Øyen. Derfaare priser Dauid/ Psalm. 1. den at vere salig / som haffuer sin lyst vdi HERRENS Low / oc tencker paa den Dag oc Nat. Item / Psalm. 119. siger hand: Dit Ord er mine Føddes Løcte / oc it Lius paa mine Veye. Dette skulle wi beholde imod deris Hyckleri / som male Or-
dit

dit paa Vegge met Guld / oc haffue intet der aff vdi Hierte eller Ihukommelse: Disligiste imod vore egne meninger/ tancker/ begieringer / eller onde Menniskers raad/ ved huilcke wi snart kunde forføris fra GVds lydighed. For det Femte/ Skal en Christen aldrig lade sig affuende fra GVds Ord: Thi det befalis oss offte aff Gud/ vdi den hellige Skrifft/ Deut. 5. siger Moses: Saa holder det nu/ at i giøre lige som HERREN eders Gud haffuer befalit eder / oc viger huercken til den høyre eller venstre side: Men vandrer vdi alle veye / som HERREN eders Gud haffuer budit eder / At i maa leffue oc lide vel/ oc lenge leffue vdi det Land/ som i skulle besidde. Lige saadane Formaninger oc Befalninger/finder mand ocsaa/Deut. 28. Josu. 1. oc 6. Esai. 30. etc. Huilcke oss bør at betencke oc mercke/ imod deris lætferdighed oc wgudelighed / som vende Kaaben effter Værit / oc falde fra den rette Guds Ords mening/ for Legomlig fordeel eller fare skyld. For det Sidste / Skal mand

oc høre det met lyst oc inderlig begiering: Ja met saadan attraa / at ingen ting skulde vere oss saa kier / som GVds hellige oc dyrebare Ord. Saa kalder David HERRENS Ord kaasteligere end Guld / end megit fint Guld / Psalm. 19. Saa haffuer den Almue hos Mattheum vdi det 15. Capitel glemd alting / oc effterfuld JEsum. Maria glemmer alt hues hun haffde at giøre vdi Husit / oc sidder at høre JESV Ord / Luc. 10. Dette skal merckis imod Marthæ Brødre oc Søstre / som haffue saa mange sysler oc bestillinger / met huilcke de lade sig fraholde oc forhindre / fra GVds Ords hørelse oc lydighed.

Begge Parter / som er / baade Ordens Tienere / oc Tilhørere / skulde derfaare stedse oc altid betracte oc offuerueye / huordan en ædel / ja allerædelste Klenod deñom aff Gud tilbetrod / oc forlent er / Rom. 10. Som ere dyrebarere end Guld / end megit fint Guld / Psalm. 19. Sødere end Hunnig / oc Hunnigs kage / etc. Siælens rette spise / Deut. 8. Oc trøst / Jerem. 15. Som

varer til euig tid / naar alt andit forlader oc besuiger oss/ Esai. 40. Luc. 21. Huilckit om de rettelige betractede / skulde de icke alleniste vere flittige huer paa sin side / at giøre sit Embede / som nu kaartelige formeldit er: Men ocsaa ydmygelige oc Hiertelige bede Gud : Først / for hans hellige oc Saliggiørende Ords fremgang offuer den gantske Verden/ som Paulus vdi sine Episteler formaner de Rommere / 15. Capit. Epheser/6. Capit. Colosser/4. Capit. oc andre/ at giøre. Dernest ocsaa/ at samme hans Ord / maatte ved den helligAands dugg oc krafft / skaffe Fruct vdi vore Hierter / som kunde vere Gud behagelig / oc oss til Salighed gaffnlig. Oc for det allersidste / huer Christen effter sin formue / hielpe til GVds Ords fremgang oc vdbredelse / oc den Christne Kirckis opbyggelse/ met allerstørste flittighed/ villighed / oc omkaastning / naar behoff giøris. Lærere oc Predicantere / met Lærdom oc Leffnit : Offrigheden met besolding oc beskermelse: Tilhørerne met lydig-

dighed / Tacknemmelighed/ oc Rundhed: Alle met Gudfryctighed / oc Bøner til GUD.

Saadant haffue alle retsindige Christne / vdi alle Stater / her til dags / altid inderlige tagit sig til Hierte: Saa at wi ved GUds synderlige Naade / oc deris Christelige tilsiun oc flittighed/ haffue endnu paa denne dag/ det Saliggiørendis Euangelij Lius oc Lærdom/rigelige boendis/ icke alleniste vdi næst omliggende Kongeriger oc Førstedømme: Men ocsaa hos oss inden disse Rigers Landemercke: Oc det vdi mange samfelde Aaringe. Huor til Gud Allmectigste icke brugit haffuer for det eniste / Høylærde oc Gudfryctige Lærefædre/ vdi Kircker oc Scholer her sammesteds: Men ocsaa Christelige / Stormectige / oc Høybaarne Konger / Førster / oc Herrer: Som saadan Saligheds Lærdom/ met allerstørste aluorlighed antagit/ forfremmit/ elskit oc beskermit haffue. Oc det allermest ved Eders Førstelige Naadis Stormectige/Høybaarne/ oc Høylofflige

Herre Stamme / vdi mange Led vdregnendis/Naadeligst forskaffit haffuer. Huilcke nu ocsaa aff GVds forsiun/ oc synderlige Naade / haffue efftetladit E. F. N. disse Lande oc Riger / Der til ocsaa det hellige JEsu CHristi Euangelium / vnder Handhæffd/ fordring/ oc beskyttelse at anname.

Huor vdoffuer E. F. N. nu ocsaa diss mere skyldig er / saadant met allerstørste Christelige oc Førstelige aluore oc flid / at betencke oc offuerueye: Altid for Oyen haffuendis / baade de Hellige oc Gudfryctige Kongers/ Dauids / Asæ/ Josaphats/ Ezechiæ / oc Josiæ Exempel oc Historier/ som findis vdi Kongernis oc Krønickers Bøger: Saa oc E. egen F. N. Høybemelte oc salige ihukommelse/ Herrer/ Forfædre oc Forældre/ som met GVds Ords forfremmelse / oc andre Christelige dyder/ sig haffue indlagt / it wforglemmeligt oc wdødeligt Naffn her paa Jorden/ oc visselige bekommit glæde oc ære vdi Himmelen.

len. Om huilckit at paaminde E. F. N. ieg ocsaa kiendis mig for GVD oc E. F. N. vdi alle tilbørlige maade skyldig. Oc paa det ieg saadant diss gaffnligere kunde giøre / icke met Mundelig Predicken allene / men ocsaa ved andre Christelige middel: Haffuer ieg denne lille Postille (som ieg en stor deel aff Tydske haffuer fordanskit) effter disse Rigers Ordinantz oc Alterbog beskickit: Oc den vnder E. F. N. Høylofflige Naffn / oc Naadeligst beuilget Privilegio, ladit ved Prenten vdgaa. Paa det at E. F. N. maatte altid haffue den / som en liden skickelig Handbog / vdi Kircken/ oc andenstedz / oc der vdi selff fornemme / huor gaffnligt det er for alle / som enten skulle Predicke eller Tilhøre / at de haffue Textens Ord stedse for Oyen. Dernest ocsaa / at denne lille Bog maatte vere it aabenbare vidnisbyrd/ om den Lærdom som E. F. N. til Hoffue/ vdi E. F. N. Kircker oc Capeller/ hører oc annamer / oc acter nest GVds hielp her effter met bistandighed at forfremme oc

 forsua-

forsuare. At saa alle E. F. N. Christne Vndersaatte / her aff maatte beuegis til at tacke Gud / for hans Saliggiørendis Ord : Det samme ocsaa effter E. F. N. oc andre Christnis Exempel / met Gudfrycttighed anname : Her hos inderlige bede Gud / at hand det endnu fremdelis Naadelige iblant oss / vilde opholde oc formere : Saa at baade Herrer oc Vndersaatte / maatte voxe oc forfremmis vdi alle Christelige dyder / Indtil saa lenge wi met huer andre ved JEsum CHristum bekomme huile oc Salighed vdi Himmerigis Rige. Vdi denne mening er dette lille Arbeide faaretagit / oc E. F. N. vnderdanigst dedicerit. Huorfaare lige som ieg ynsker Hiertelige aff GVD / at det maatte vere hannom til loff oc ære / oc nogen Christen til forbedring : Saa beder ieg oc paa det aller vnderdanigste / At E. F. N. vilde lade sig det Naadelige oc vel befalde for GVds skyld. Huilcken E. F. N. met it lyckſaligt oc glædeligt Nyt Aar / Naadelig forlene : Oc siden
den

den vdi languarendis Sundhed / oc lycksalig Regering / stedse oc altid beuare / AMEN.

Eders Førstelige Naadis /

vnderdanigste Tienere
oc Hoffprediger /

Andreas Benedictus Dallinus.

AT handle en Sag met mange ord/
Haffuer sin ære/ oc er vel giord:
Men at tale faa ord/ oc festelig/
Er ey mindre kunst/ tro du mig.
Onde Tømmermend giøre mange spaane /
Icke aff Konsten/ men aff ond vane.
Men huo som begge parter kand giøre/
Den beflitte sig det ret at føre.
Oc holde sig dog icke selff for vijs/
Thi der met vinder mand liden prijs.
Gud giffue huer sin Aand/ Naade oc gunst
Den at følge/bliffuer vist den beste kunst.

Den Første Søndag i Aduent.

Euangelium Matth. xxi.

DEr JEsus oc hans Disciple komme nu nær til Jerusalem/ til Betphage/ hos Oliebierget/ Da sende Jesus tho aff sine Disciple/ oc sagde til dem:

Gaar bort i den By/ som lig-
ger faar eder / oc strax skulle i
finde en Asen inde bunden / oc
it Føl hos hende/ Løser dem/
oc fører dem til mig. Oc der
som nogen taler eder noget til/
da siger: HErren haffuer dem
behoff/saa skal hand strax lade
eder tage dem. Det skede alt-
sammen/ at det skulde fuld-
kommis/som er sagd ved Pro-
pheten/som siger: Siger Zi-
ons Daatter/ See/din Kong
kommer til dig sactmodig/ oc
rider paa it Asen/ oc paa den
vnder-

vndertuingde Aseninds Føl. Disciplene ginge hen/ oc giorde som Jesus befalede dem/ oc hente Aseninden oc Føllet/ oc lagde deris Klæder der paa/ oc sætte hannem der paa. Oc mange aff Folcket bredde deris klæder paa veyen. De andre hugge grene aff Træerne/ oc strødde dennem paa veyen. Men Folcket/ som gick faare oc fulde effter/ raabte/ oc sagde: Hosianna Dauids Søn/ Loffuit vere den som kommer i HErrens Naffn/ Hosianna i det høye.

Huor mange Parter haffuer dette Euangelium?

Fire.

Huilcken er den Første?

DEn befalning Christus giffuer sine Disciple/ oc siger/ at de skulle gaa bort i den By som ligger for dem/ Oc løse den bundne Aseninde/ oc føre hende met hendis Føl/ til hannem.

Huad lære wi der aff?

Først/ at den HErre Christus er en sand Gud/ efftersdi hand vdi sin fraværelse seer oc veed/ huor oc huorledis hans Disciple skulle finde denne Aseninde.

Dernest/ at huad hand vil vdrette ved sine Tienere/ det skal huercken Dieffuelen eller Verden kunde hindre. Thi saa siger hand: Der som nogen taler eder noget til/ da siger/ HErren haffuer dem behoff/ saa skal hand strax lade eder tage dem. Der aff alle som haffue synderlige

derlige befalninger eller embeder aff Gud/ kunde haffue sig at trøste : oc met dis større frimodighed deris befalede arbeyd vdrette.

Huor om taler den Anden Part?

Om Disciplene som gaa hen / oc giøre som JEsus befaler dem.

Huad lære wi der aff?

Først/ vdi almindelighed/ at huad oss aff Gud befalis/ det skulle wi vden all vndskyldning eller modsigelse giøre/ wanseet/ at wi icke altid forstaa / huorledis HErren det mener/ eller huad hans befalning haffuer paa sig.

Dernest/ vdi besynderlighed/ at alle den HErris Christi tro Tienere / skulle vere villige oc flitige/ at tilføre til den HErre Christum / Aseninden oc Føllit/ Det er/ Jøder oc Hedninger/ ia vnge oc gamle/ oc lade sig her vdi huercken aff Dieffuelen eller Verden forføre eller forhindre.

Huor om taler den Tredie Part?

Om Christi indreise/eller indridende til Jerusalem.

Huad lære wi der aff?

Først/ at den HErre Christus er visselige den forloffuede Messias/ efftersdi hand er kommen i lige saadan maade/ som Zacharias langt tilforn om den tilkommende Messia spaait haffuer/ at hand skulde komme fattig oc sactmodig/ paa en Asenindе ridendis.

Der nest/ at hand icke er en Verdslig/ Men en Himmelske Konge/ som/ effter Prophetens Ord/ ved sit Blod/ skulde lade Fangerne aff Kulen: Det er/ forløse/ retferdige/ oc salige giøre oss fattige Syndere/ fra Synden/ Døden/ Dieffuelen oc Helffuede.

Huilcke begge stycker/ til en synderlig Trøst/ imod Jødernis falske Lærdom/ oc alle andre anfectinger vel bør at merckis.

Huor om taler den Fierde Part?

Om det Folck som er tilstede/ oc icke alleniste met glæde oc loffsang annamer den HErre Christum: Men ocsaa strøer deris Klæder/ met Grene aff Træerne paa Veyen.

Huad

Huad lære wi der aff?

Først / at den HErre Christus alle tider haffuer anrettit sig en euig loff aff vmyndige oc diendis Børns Munde: Oc derfaare skal ingen lade sin wuærdighed hindre sig vdi Troen.

Dernest / at wi skulle efterfølge dette Folckis Exempel/ oc bekiende/ ære/ prise oc anname met en sand Tro/ den HErre CHristum for vor Frelsermand oc Saliggiørere.

For det Tredie/ at alle Menniske/ men synderlige Øffrigheden oc de Rige her i Verden/ effter deris formue/ met raad oc gierning/gierne skulle hielpe til at det Hellige Euangelij fremgang icke skal forhindris: Men trolige forfremmis: Saa at mange Folck maatte rettelige/offuer den gantske Verden kiende JEsum Christum.

Huorledis skulle wi her om Bede?

HErre Gud Himmelske Fader/ wi tacke dig tilbørlige / oc loffue oc prise dig euindelige / at du

sette oss arme Menniske / som for Syndens skyld skulde verit vnder Dødsens oc Satans Tiranni/ din Søn til en Konge/ huilcken der er en retferdig Konge/ oc vil formedelst sin Død giøre oss fri fra vore Synder/ oc vere vor Frelsere/ som vil rædde oc hielpe oss imod Døden / Wi bede dig ocsaa/ at du formedelst din Hellig Aand/ vilt saa opliuse/ styre oc regere oss / at wi alleniste kunde holde oss til denne retferdige Konge oc Frelsere / oc icke som Verden giør/ forarge oss paa hans fattige skickelse oc forattelige Ord/ oc bliffue saa formedelst en fast Tro til hannem salige til euig tid/

A M E N.

Den

Den Anden Søndag i Aduent.

Euangelium Luc. xxi.

JEsus sagde til sine Disciple. Der skulle ske Tegen i Soel oc Maane / oc Stierner / Oc paa Jorden skal Folckit bliff-

ue bange / oc de skulle bliffue mistrøstige / Oc Haffuit oc Vandbølgerne skulle bruse / oc Meñiskene skulle forsmecte for rædzel / oc for de Tingis forventelse/som skulle komme paa Jorden. Thi at Himmelens kraffter skulle røre sig / Oc da skulle de see Menniskens Søn komme vdi Skyerne met stor Krafft oc Herlighed. Oc naar som dette begynder at ske/ Da seer op/oc opløffter eders Hoffuit/fordi/ at eders Forløsning stunder til. Oc hand sagde dem

dem en Lignelse: Seer til Fi-
gentræet oc alle Træ / naar
som de nu faa Knaapper / da
see i paa dem / oc mercke at
Sommeren er nær. J lige
saa / naar som i see alt dette be-
gyndis / da vider / at GVds
Rige er nær. Sandelige / ieg
siger eder / Denne Slect skal
icke forgaa / før det skeer alt-
sammen / Himmel oc Jord
forgaa / men mine Ord for-
gaa icke. Men vocter eder /
at eders Hierter icke besuæris
met Fraadseri oc Drucken-

skaff/

skaff/ oc met Sorrig for dette Liffs Næring / Oc denne dag skal komme hastelige offuer eder / Thi hand skal komme som en Snare/offuer alle dem som bo paa Jorden. Saa verer nu altid vaagne/ oc beder/ at i kunde vere værdige til at vndfly alt dette / som ske skal/ Oc at staa for Menniskens Søn.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første Part?

OM de Tegen som skulle ske for den yderste Dommedag.

Huad lære wi der aff?

At Gud i sandhed icke haffuer behagelighed til nogens forderffuelse: Oc icke vil vforuarendis offuerfalde Menniskene vdi deris Synder mod den yderste Dag. Men for denne Aarsag/ vil lade mangfoldige forfærlige Tegen ske tilforn: Paa det at huer mand skal frycte sig for hans vrede/ oc rette sit Leffnit. Saadant skulle wi lade oss paaminde ved samme Tegen/ oc lade oss der ved met rette opuecke til sand Penitentz.

Huilcken er den Anden Part?

Den Prophetie som den HERRE Christus her giør/ om sin Tilkommelse paa Dommedag.

Huad lære wi der aff?

Først/ at effterdi Christus den Guddommelige sandhed/ selff siger/ at hand vil komme igen til Dom/ vdi Skyerne/ paa den sidste dag: Da skulle wi holde det for visst oc fast at vere/ wanseet/ at det forhaler sig lenge: Oc mange wgudelige Menniske/ saa gaat som intet mere acte der om.

Dernæst/

Dernest/ at efftherdi wi høre oc vide/ at da paa den tid skulle alle Mennniske staa for Guds Domstol/ da skulde wi oss her paa Jorden/ met it Helligt leffnit/ oc Christeligt væsen saa forholde/ at wi da maatte bliffue hoss den Høyre vor kiere HERris Christi side stillede/ oc i det euige Liff indførde.

Huilcken er den Tredie Part?

Christi ord: Naar som dette begynder at ske/ da seer op/ oc opløffter eders Hoffuit: Fordi at eders Forløsning tilstunder.

Huad lære wi der aff?

At lige saa skreckelig som Dommedag skal bliffue for de Vgudelige: Saa glædelig skal den vorde for Guds Børn. Derfaare skulle Guds Børn/ glæde sig ved Christi tilkommelse: Oc vide/ at lige som effter Vinteren følger en lystig Sommer: Saa skal oc der følge effter dette mødsommelige leffnit/ en Euig glæde oc Forløsning: Oc trøste sig her met vdi all bedrøffuelse oc genuordighed

Huil-

Huilcken er den Fierde Part?

Christi Atuarsel / at wi skulle vocte oss / at vore Hierter icke besuæris met Fraadzeri / Druckenskaff / oc forrig for Næring.

Huad lære wi der aff?

At disse oc andre flere Laster / skulle bliffue megit almindelige for den Yderste dag: Oc derfaare skulde huer Christen dis flitteligere vocte sig der fra: Oc bede / at de kunde vere værdige til at staa for Menniskens Søn.

Huorledis skulle wi Bede?

HErre Gud Himmelske Fader / du som formedelst din Søn aabenbarede oss / huorledis Himmel oc Jord skulle forgaa / oc vore Legeme skulle igen opstaa / oc at wi alle skulle stickis faar Dommen / Wi bede dig / at du formedelst din Hellig Aand vilt holde oss ved dit Ord / oc vdi en ret

Tro /

Tro / naadelige vocte oss fra Synd / Oc beuare oss i alle Fristelser / At wi icke skulle besuære vore Hierter met Fraadseri oc Druckenskaff oc Sorg for timelig Næring / Men altid vere vaagne oc bede / oc met en viss Tillid til din Naade / gladelige vente din Søns tilkommelse/oc bliffue formedelst hannom til euig tid Salige.

*

A M E N.

Den

Den Tredie Søndag i Aduent.

Euangelium Matth. xj.

DEr Johannes hørde i Fengselet Christi Gierninger/ sende hand tho aff sine Discipler hen/ oc loed hannom sige: Est

du den/ som skal komme/ eller skulle wi vente nogen anden? JEsus suarede/ oc sagde til dennem/ Gaar hen/ oc siger Johanni igien/ det som i see oc høre/ De Blinde see/ de Halte gaa/ de Spedalske rensis/ oc de Døffue høre/ de Døde staa op/ oc Euangelium predickis faar de Fattige. Oc salig er den/ som icke forarger sig paa mig. Der de ginge bort/ Begynte JEsus at tale til Folckit om Johanne: Huad ere i gangne hen vd i Ørcken at see? Vilde

i see it Rør / som Værit blæs bort oc igien? Eller huad ere i vdgangne at see? Vilde i see it Mēniske i bløde Klæder? See/ de som bære bløde Klæder/ ere i Kongers Hus. Eller huad ere i hen vdgangne at see? Vilde i see en Prophete? Ja ieg siger eder/ Hand er oc mere/ end en Prophete. Thi hand er den/ som staar screffuit om/ See/ Jeg sender min Engel faar dig/ som skal berede din Vey faar dig.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM Johanne / oc hans to Disciple som hand sender til den HERRE Christum.

Huad lære wi der aff?

Først/ at tro Predikanter skulle lade huercken Forfølgelse eller Fengsel affskrecke sig fra Christi Bekiendelse: Oc end ocsaa mit vdi Døden trolige sørge for deris Hiord. Thi at Johannes paa sin egen Persons vegne intet haffuer tuilit om Christo/ giffuer den samme HERre Christus klarlige nock til kiende vdi enden paa dette Euangelio: i det hand giffuer hannem saa herligt oc loffligt Vidnisbyrd / om hans Bestandighed.

Dernest/ at efftherdi Johannes befrycter at hans Disciple (for huilcke hand haffde predicket saa megit om Christo) maatte vdi fremtiden effter hans død / begynde at komme vdi tuilsmaal/ oc skicker dennom derfor hen/ at de kunde bliffue styrckede i Troen: Da er sandelig Troen til Christum icke saa læt

en

en ting som mange tencke: Oc wi derfor allesammen haffue vel behoff/ at wi Dag effter anden ved Ordit/Aanden oc de høyuærdige Sacramenter / bliffue styrckede: Oc met rette bede der om / Oc io icke bliffue eller vere Ordens oc Sacramenternis trygge oc offuermodige Foractere.

Huilcken er den Anden Part?

Det Gensuar som den HERre CHristus giffuer Disciplene / som vaare vdsende.

Huad lære wi der aff?

At Christus Jesus er visselige den rette forloffuede Meßias/ som skulde komme i Verden/ efterdi hand haffuer giort alle de Gierninger/ lige som den tilkom̃ende Meßias/ effter Prophetens Esaiæ Spaadom / Cap. 35. oc 61. skulde giøre.

Som oc CHristus for samme aarsag skyld til det forgiffne Spørsmaal/ huercken suarer ia eller ney: Men alleniste skiuder sig til sin Lærdom oc vnderlige Gierninger: Thi hand vel veed at Johannes der

aff skulde tage aarsag/ at føre sine Disciple ind i Propheternis Skrifter/ oc der aff at beuise/ at denne samme/ CHristus/ er den som skulde komme i Verden/ oc de derfor icke torde lenger bie effter nogen anden.

Huilcken er den Tredie Part?

Den herlige skøne loff/ som Christus giffuer Johanni den Døbere.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Johannes selff icke haffuer tuilit om CHristo. Men er bleffuen vdi sin Tro bestandig indtil enden.

Dernest/ at alle Predikantere som ville vere elskede oc loffuede aff den HErre Christo/ skulle vere wforfærede/ vden Personers anseelse/ at sige huer Mand sandhed.

For det Tredie/ at Johannes er lige den samme Elias/ som effter Prophetens Malachiæ Spaadom skulde gaa for HErren/ oc berede hannem hans Vey. Huilckit atter er it Vidnisbyrd/ at Christus er den foriettede Quindens Sæd/ oc rette Messias: ihuor hefftelig oc hart Jøderne det benecte.

Lader oss der for saa bede:

HERRE Gud Himmelske Fader / du som lodst din Søn vor HERRE JEsum Christum vorde Menniske / oc der faare kome til Verden / at hand skulde affuerie Dieffuelens Tiranni / Oc hielpe oss arme Menniske imod Synden oc Døden / oc giøre oss til euig tid salige / Wi bede dig / at du vilt met din Hellig Aand saa styre oc regere vore Hierter / at wi skulle icke see til andit / end til hans Ord / oc vndfly saa all Forargelse / der vor fornufft viser oss til / oc at wi maa findis iblant den hob / som icke forarger sig paa din Søn JEsum Christum / men bliffue formedelst hannem salige / AMEN.

Den Fierde Søndag i Aduent.

Euangelium Johan: 1.

DEtte er Johannis Vidniſbyrd / Der Jøderne ſende aff Jeruſalem/Preſter oc Leuiter/ at de ſkulde ſpørie hannem at:

Huo

Huo est du? Oc hand bekiende oc nectede icke/ oc hand bekiende: Jeg er icke Christus. Oc de spurde hannem at: Huad da: Est du Elias? Hand sagde: Jeg er icke. Est du en Prophete? Oc hand suarede: Ney. Da sagde de til hañem: Huad est du da? at wi kunde giffue dem suar/ som oss haffue vdsent. Huad siger du om dig selff? Hand sagde: Jeg er en Predickeris Røst i Ørcken: Bereder HERrens vey/ som den Prophete Esaias haffuer

 sagd.

sagd. Oc de som vaare vdsende/vaare aff Phariseerne. Oc de spurde hannem at/ oc sagde til hannem: Hui døber du da/ om du icke est Christus / oc ey Elias/oc ey en Prophete? Johannes suarede dem/oc sagde: Jeg døber met Vand / Men hand traadde mit iblant eder/ den i icke kiende. Det er den/ som skal komme effter mig / huilcken der haffuer verit faar mig / Hues Skotuenge ieg er icke værdig til at opløse. Dette skede vdi Bethabara paa hin

side Jordan / som Johannes døbte.

Huor mange Parter er i dette Euangelio?

Tre.

Huor om taler den Første?

OM det Budskaff som er bleffuen vdsendt aff Jøderne/til Johannem den Døbere.

Huad lære wi der aff?

At / naar Dieffuelen oc Verden icke kunde forfære tro Predickere/ met Vold oc Trusel/ da begynde de almindelig deris sager met list oc gode Ord / som de giffue aff it falskt Hierte: Om de der met kunde forhindre Sandhed. Huorfor alle Christi Tienere haffue storlige behoff/ icke alleniste at see sig vel for : Men ocsaa/ oc allermest at bede Gud flitelige/ om hans Naade/Beuaring oc Beskermelse.

Huilcken er den Anden Part?

Det Gensuar/som Johannes giffuer dennom som vaare vdsende.

Huad

Huad lære wi der aff?

Først / At en tro Predikanter icke skal søge sin egen / men CHristi ære / oc bekiende wforfærdit / Sandhed for huer Mand.

Dernest / at Guds Ords Predicken er der til forordnit / at Christi Vey maa beredis / Det er / at Menniskene ved Lowens oc Euangelij Lærdom maatte oc kunde hielpis til sand Bedring / oc føris til Guds Rige.

Huorfaare da / alle Predikantere skulle følge den hellige Johannis fodspor / oc forneffnde tuende Hoffuitstycke vdi Lærdommen / stedze hos huer andre / oc huert vdi sin sted / flitelige at driffue oc bruge.

Huilcken er den Tredie Part?

Det herlige Vidnisbyrd / oc store Loff / som Johannes den Døbere giffuer den HErre Christo.

Huad lære wi der aff?

Først / huad der haffuer verit for en skilssmis imellom den HERris Christi oc Johannis Daab. Thi der denne døbte allene met Vand / der døbte Christus oc met

den HelligAand: Det er/ hand rigelige vd-
øſte den HelligAand offuer dennom ſom
bleffue døbte aff Johanne/ oc hannom ſelff.
Som hand ocſaa end nu paa deñe dag gior
ſtedze oc altid hos den Hellige Daab / oc
ſkencker met naadig Synders Forladelſe /
baade Retferdighed oc den HelligAand.

Derneſt/ at den HErre Chriſtus er en
ſand euig Gud / oc der hos ocſaa ſaadan it
helligt / retferdigt Menniſke / at hans lige
aldrig er kommen paa Jorden. Derfor
er det billigt oc ret/ at wi / lige ſom her Jo-
hannes / ydmyge oſſ for hannom / paa det
wi igen ved hannom kunde bliffue ophøye-
de/ oc til euig tid ſalige.

Der om ſkulle wi ſaa Bede:

HERRE Gud Himmelſke Fa-
der/ det er tilbørligt/ at wi tacke
dig / at du haffuer førſt beredt den
Naadefulde Daab / ved den Hellige
Døbere Johannem/ oc ladet oſſ ocſaa
komme der til/ huor vdi du tilſagde oſſ
Syn-

Syndernis Forladelse / den Hellig Aand/ oc det euige Liff/ for din Søns JEsu Christi skyld. Wi bede dig/ beholt oss vdi saadan Troskaff paa din Naade oc Barmhiertighed/ at wi aldrig skulle tuile paa samme tilsigelse/ men trøste oss der met i alle Fristelser/ oc giff oss den Hellig Aand/ at wi kunde foruare oss fra Synd oc bliffue i den vskyldighed/ til huilcken wi komme ved Daaben/ oc bliffue saa ved din Naade euige salige/

AMEN.

Paa CHristi Fødzels Dag.

Euangelium Luc. ij.

DEt begaff sig paa den tid / at der vd-gick it bud aff Key-ser Augusto / At all Verden skulde beskriffuis til Skat. Oc

den-

denne Beskriffuelsse vaar den allerførste / Oc skede paa den tid/der Cyrenius vaar Lands-herre i Syrien. Oc huer mand gick / at lade beskriffue sig til Skat / huer til sin Stad. Da giorde oc Joseph sig rede / aff Galilea / aff den Stad Na-zareth/ i Jødeland/til Dauids Stad/som kaldis Bethlehem/ Fordi at hand vaar aff Da-uids Hus oc Slect / at hand skulde lade beskriffue sig til skat/ met Maria sin Troloffuede Hustru / som vaar fructsome-
lig.

lig. Oc som de vaare der/ da kom tiden / at hun skulde føde. Oc hun fødde sin første Søn/ oc suøbte hannom i Klude / oc lagde hannom i en Krubbe/ Thi de haffde ellers intet rom i Herbere. Oc der vaare Hyrder i den sam̃e Egn paa Marcken hos Faarestierne/som voctede deris Hiord om Natten. Oc see/ HErrens Engel traadde til dem/oc HErrens klarhed skinde om dem/ Oc de fryctede saare. Oc Engelen sagde til dem: Frycter eder icke / See/

ieg forkynder eder stor Glæde/ som skal vederfaris alt Folckit / Thi eder er i dag en Frelsere født / som er den HErre Christus / i Dauids Stad. Oc det skulle i haffue til it Tegen / J skulle finde Barnit suøbt i Klude/oc liggendis i en Krubbe. Oc strax bleff der hos Engelen en Himelske Hærskaris Mangfoldighed/ som loffuede Gud / oc sagde : Ære vere Gud i det Høye/ oc Fred paa Jorden / oc Menniskene en velbehagelighed.

Huor mange Parter er i dette Euangelio?

Fire.

Huilcken er den Første?

DEn Historia/ vdi huilcken paa det flittigste beskriffuis alle vilkaar/ som er/ naar/ huor/ aff huem/ oc huorledis Christus bleff født.

Huad lære wi der aff?

Først/ at efftersdi vdi samme Historia alting stemmer saa lige offuer it met de hellige Propheters Spaadom: Da er io sandelig den HErre Christus den samme/ som de hellige Fædre aff begyndelsen er loffuit/ huilcken ocsaa mange Konger oc Propheter Hiertelige haffue ynskit/ at de hannom kunde see. Oc at wi derfor intet skulle acte Jødernis Løgn oc bespaattelse/ megit mindre/ som de/ at foruente nogen anden Mesiam.

Dernest/ at efftersdi den HErre Christus oc Himmelske Konge/ er vdi en Stold saa armelige født/ oc lagd vdi en Krubbe/ da

skulle wi icke forargis der aff/ naar wi endnu paa denne dag see / at hans Kircke paa Jorden er fattig oc elendig. Ja icke heller lade oss selff det vere besuerligt / at lide for hans skyld/ Forsmædelse / Armod oc andit ont: Efftersdi hand io derfor haffuer verit arm paa Jorden / at hand vilde giøre oss rige i Himmerige.

Huilcken er den Anden Part?

Den herlige skøne Predicken/ som HErrens Engel giør til Hyrderne/ om det lille Nyfødde Barn JEsu.

Huad lære wi der aff?

Huor til Christus er født/ som er/ At hand skulde vere den gantske Verdens Frelsere/ som skulde forløse alle Folck fra Synden/Døden/Dieffuelen oc Helffuede/ oc giøre oss til euig tid salige. Derfor haffue wi ocsaa sandelige oss icke at frycte/ men skulle trøste oss met hans Fødzel/ imod alle Lowens oc vor onde Samuittigheds klagemaal/ia ocsaa imod alle baade Dieffuelens oc Dødens fristelser: Oc haffue en Hiertens Glæde der aff.

Huil-

Huilcken er den Tredie Part?

Den herlige skøne Loffsang/ som den Himmelske Herrskare siunger: Ære vere Gud i det Høye/ Oc fred paa Jorden/ oc Menniskene en velbehagelighed.

Huad lærer denne Sang oss?

Huad oss bør at giøre/ naar wi rettelig ville holde denne Dags Fest/ oc nyde JEsu Christi Fødzel til vor Salighed: Som er: Wi skulle loffue oc ære Gud/ for saadan Naade/ som hand oss beuist haffuer i Christo/ haffue Fred oc Glæde der aff/ oc tage det hellige Kaars met Taalmodighed paa oss/ oc lade oss det altid vere velbehageligt. Thi huo som bær sit Kaars effter Christum met Taalmodighed/ oc bliffuer bestandig vdi Troen til enden/ hand skal bliffue salig.

Huor om taler den Fierde Part?

Om Hyrderne/ som gaa ind i Staden (effter de haffde hørt Enge-

lens Predicken / oc den Himmelske Loffsang) at besee det som vaar skeet: Oc der de finde det effter Engelens Ord/ da vende de tilbage / oc vijdere vdbrede hues de haffde hørt oc seet / Oc der hos loffue oc prise Gud for saadan Naade.

Huad lære wi der aff?

Først/ At wi oc saa/ lige som Hyrderne/ skulle lede effter den HErre Christum vdi Krubben / oc Suøbffuelse Klæder / det er/ vdi Kircken oc vdi hans Ord.

Dernest / Naar wi da finde hannom / saa skulle wi enfoldelige tro alt hues om hannom sigis oc læris i det hellige Euangelio/ oc lade oss der paa intet forarge eller forføre / alligeuel at der ere mange i Verden/ som alt saadant imod sige.

For det Tredie / At lige som Hyrderne/ der de haffde vdrettit Guds Tieniste / vende igien til deris Hiord/ vdbrede Ordit/ oc loffue Gud: Saa skulle wi oc saa disse Dage igennom / hiemme i vore Hus/ met

vore/siunge oc tale om det lille Barns JE-su Naaderige Fødzel / oc loffue oc prise Gud derfor met klare stemme: Oc siden der effter huer vare flittelig paa sit Kald oc Embede.

Om alt dette skulle wi saa Bede:

O HERRE Gud Himmelske Fader/ wi tacke dig for din store Naade oc Barmhiertighed/ at du haffuer ladit din kiere Søn anname vort Kiød oc Blod / Oc formedelst hannom haffuer naadelige hulpit oss fra Synden oc den euige Død. Wi bede dig/ opliuss vore Hierter met din Hellig Aand/at wi for saadan Naade kunde vere Tacknemmelige/ oc der met trøste oss i all vor nød oc Fristelse/ oc saa bliffue euindelige salige/ formedelst din kiere Søn vor HErre JEsum Christum/ Amen.

Euangelium Matth. xxiij.

JEsus sagde til Jø-
derne: See/ieg sen-
der til eder Prophe-
ter oc Vise oc Skrifftkloge / oc
i skulle sla nogle ihiel aff dem
oc kaarsfeste / oc nogle skulle
i hudstryge i eders Skoler/ oc
forføl-

forfølge dem fra en Stad til en anden / At der skal komme offuer eder / alt det Retfærdige Blod / som er vdgygit paa Jorden / fra den Retferdige Abels Blod / indtil Zacharias Barachiæ Søns Blod / huilcken i sloge ihiel imellom Templen oc Alterit. Sandelige siger ieg eder / at alt dette skal kom̃e offuer denne Slect. Jerusalem / Jerusalem / du som ihielslaer Propheter / Oc stener dem som ere sende til dig / Huor offte vilde ieg forsamlit

 dine

dine Børn/ som en Høne forsamler sine Kyllinge/ vnder sine Vinge/ oc i vilde icke? See/ eders Hus skal forladis eder øde. Thi ieg siger eder: J skulle her effter icke see mig/ før end i sige/ Loffuit vere den som kommer vdi HErrens Naffn.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om taler den Første?

HVor trolige Gud haffuer meent det met det Jødiske Folck/ oc at hand haffuer vdi alle tider tilskickit dennom Propheter oc Lærere/ om de ellers haffde villet hørt oc annamit dennom.

Huad lære wi der aff?

Først/ at den trofaste Gud/ io Hiertelige

gierne

gierne vilde/ at alle Menniske skulde bliffue hulpne/ oc komme til Salighheds Kundskaff: Som hand oc for denne samme aarsag haffuer vdi alle tider opholdit sit hellige Predicke Embede i Verden/ oc end nu paa denne Dag opholder.

Dernest / At Gud icke kand høyre benaade nogit Land / By eller Folck / end naar hand skicker deñom tro Lærere. Derfor vaare det oc tilbørligt/ at de bleffue derved bekiende/ ærede oc hørde det/ lige som en ypperlig Guds Gaffue.

Huilcken er den Anden Part?

Vor kiere HErris Christi bittere oc haarde Klagemaal/ offuer de forhærdede blinde Jøders Vtacknemmelighed.

Huad lære wi der aff?

Først/ At de fornemste/ lærdiste oc allervisiste i Verden/ haffue allermest stedze oc altid foractit oc forfuldt GVds Ord. Derfor skulle wi huercken forundre oss eller forargis/ naar wi see/ at saadant skeer endnu paa denne Dag: Megit mindre skulle

wi forhale/at anname det hellige Euangelium/ indtil Pawen/ Bisperne eller de andre store Høffdinge det samtycke: Som dog mange fattige wforstandige Folck giøre vnder Pawedommen.

Dernest/ At den HErre Christus/ seer oc vil hæffne/hues wret som Euangelij tro tienere vederfaris. Huorfor ocsaa dennom bør at vere dis taalmodigere vnder deris Pine. Oc de Forfølgere er fornøden at de affstaa aff deris forset/saa fremt som de icke ville falde vdi GVds Vrede oc straff.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Trusel/om den straff som skal komme offuer Jødernis Wtacknemelighed.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Gud er icke aarsag til nogit Menniskis timelige eller euige forderffuelse: Men vil gierne forsamle alle vnder sine Naadige Vinge/ vilde de ickon ellers lade sig samle.

Dernest/At huorsomheldst GVds Ord bliffuer foractit oc vanærit/ der maa endelige

lige Land oc Folck holde vd for / oc i bonden ødeleggis. Derfor / huorsomheldst wi ville haffue Guds Beskermelse / oc naadige Fred vdi Landit / der skulle wi anname Guds Ord met Tacknemmelighed lade oss der ved gierne samle vnder den HErris Christi Vinge / oc io icke / som Jøderne staa der imod / eller forfølge Ordens Predickere.

Derfor skulle wi saa Bede:

HErre Gud Himmelske Fader / som haffuer ladit den Hellige Staffen lide / oc stenis ihiel for sin Tro skyld / oss der met at giffue tilkiende / at dit Rige er icke aff denne Verden / men hører hen til it andit Liff. Wi bede dig / der som wi ocsaa for dit Ord oc Naffn skyld skulle lide / styrcke vore Hierter met din Hellig Aand / at wi kunde bliffue hart bestandige / oc for disse timelige ting trøste oss met din Naade oc euige gode /
AMEN.

Paa S. Hans Euange-listæ Dag.

Euangelium Johan. xxi.

DER de nu haffde giort Maaltid / siger JEsus til Simon Peder / Simon Johanna / haffuer du mig kierere / end

end disse haffue mig? Hand si-
ger til hannom/Ja HErre/du
vedst / at ieg elsker dig. Hand
siger til hannom / Fød mine
Lam. Hand siger atter anden
gong til hannom/Simon Jo-
hanna/ elsker du mig? Hand
siger til hannem/ Ja HErre /
du vedst at ieg elsker dig. Hand
siger til hannem / Fød mine
Faar. Hand siger tredie gong
til hannem / Simon Johan-
na/elsker du mig? Peder bleff
bedrøffuit / at hand sagde tre-
die gong til hannem/ elsker du
mig?

mig? Oc hand sagde til hannem/ HErre/ du vedst alting/ du vedst at ieg elsker dig. JEsus siger til hannem/ Fød mine Faar. Sandelige/ sandelige/ Jeg siger dig/ Der du vaast vng/ Giordede du dig selff/ oc vandrede huort du vilde: Men naar du bliffuer gammel/ skalt du vdrecke dine Hender/ Oc en anden skal giorde dig/ oc føre dig did/ som du icke vilt. Men det sagde hand at betegne/ met huad Død hand skulde prise Gud. Oc der hand

det sagde / siger hand til hannem / Følg mig effter. Da vende Peder sig om / oc saa den Discipel følge / som JEsus elskte / Huilcken som oc laa paa hans Bryst i Nadueren / oc haffde sagd: Herre / huo er den / som skal forraade dig? Der Peder saa denne / siger hand til JEsum: HErre / huad skal da denne? JEsus siger til hannom: Der som ieg vil at hand skal bliffue / indtil ieg kommer / Huad kommer det dig ved? Følge du mig effter. Da gick

en Tale vd iblant Brødrene: Denne Discipel døer icke. Oc Jesus sagde icke til hannom: Hand døer icke. Men/ om ieg vil / at hand skal bliffue/ indtil ieg kommer / Huad kommer det dig ved? Denne er den Discipel/ som vidner om disse ting/ oc skreff dette/ oc wi vide/ at hans Vidnisbyrd er sant.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om taler den Første?

DEN Befalning som den HErre Christus giffuer Petro/ at føde sine Faar.

Huad lære wi der aff?

Først/ At den HErre Christus maa visse-

visselige haffue sine Faar Hiertelige kier/ oc trolige sørge for dennom/Efftherdi hand her tre gonge befaler S. Peder/ at lige saa kier som Peder haffuer HErren/saa flittelige skal hand lade dennom vere sig befalede. Huilckit er baade dennom som lære/ oc som tilhøre nyttigt oc fornøden at vide.

Derneſt/At wi Predikantere/skulle føde baade Faar oc Lam/det er/trolige vnderuise baade vnge oc gamle met GVds Ord/ oc synderlige Børnelærdommen flittelig handle.

Huilcken er den Anden Part?

Den Spaadom som den HERre Christus giør om Petro/ oc siger: Der du vaaſt vng/ giordede du dig selff/ oc vandrede huort du vilde: Men naar du bliffuer gammel/skalt du vdſtrecke dine Hender/ oc en anden skal giorde dig/oc føre dig did som du icke vilt.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Verden pleyer icke anderledis

at løne tro Predickere / end lige som Christus her spaar Petro oc siger / at mand skal binde hannom oc føre hannom vd til døde. Huorfor ocsaa Predickere skulle lade sig det gaa til Hierte: Oc alligeuel der met trøste sig/ at Christus seer deris Bedrøffuelse/ oc vil ocsaa beløne dennom der for: Oc for denne samme aarsag skyld/ skulle de oc dis villigere følge hannom effter igennom Døden oc all vlycke.

Derneſt/ At om end skønt Dieffuelen oc hans Anhengere tencke at ville giøre Christi Kircke stor skade/ met deris skenden/ brenden/ oc myrden: Saa vil dog Gud strax det omuende til sin ære / Som den HERre Christus her siger/ at S. Peders Død/ skal strecke sig til GUds pris oc ære: Der for skal ingen forarge sig paa de hellige Martyrers Død.

Huor om er den Tredie Part?

Om S. Peder / som atspør den HERre Christum/ huorledis det da skal gaa S. Hans/ den anden Discipel.

Huad

Huad lære wi der aff?

At Kiød oc Blod lader sig altid tycke at andre Folck haffue det bedre end wi: Oc derfor bliffuer mand enten fortrøden/eller wtaalmodig vnder Kaarsit. Men Christus straffer saadant vdi Petro/ oc vil at wi icke skulle see til andre: Men giøre huad oss er befalit: intet actendis huorledis det siden gaar/om wi end skulde lide mere end andre der offuer.

Huilcken er den Fierde Part?

Den Beslutning/vdi huilcken S. Johannis Euangelium bliffuer aff den Christne Kircke/ met it herligt Vidnisbyrd stadfest: Som siger: Denne er den Discipel/ som vidner om disse ting/ oc skreff dette/oc wi vide at hans Vidnisbyrd er sant.

Huor til tien dette Vidnisbyrd?

Til en synderlig Trøst imod alle Jødernis spaat oc løgn/saa vel som Tyrckens oc andre wchristnis/ de som necte vor kiere

HErris Christi Ord oc gierninger / oc acte dennom intet. Thi det er io tilbørligt at wi mere tro den Christne Kirckis sandrue Vidnisbyrd/ end Christi Fienders løgnactige beretning: Oc huad Johannes i sin Euangelij Bog haffuer skreffuit/ det skulle wi altsammen holde for vist oc sant/ som den gantske Christelige Kircke / (som paa den tid vaar) her siger: Wi vide at hans Vidnisbyrd er sant.

Derfor skulle wi saa Bede:

O Du kiere HErre Jesu Christe/ du haffuer io rigelige nock aabenbarit oss i dit Ord/ huad wi skulle giøre/oc huor vdi wi alle skulle dig efterfølge: Forlad oss naadelig hues wi her til vdi huadsomheldst stycke haffue verit forsømmelige / oc giff oss din Hellig Aand/ som oss her effter kand ledsage oc opholde vdi din villie/ Paa det wi kunde i dette timelige liff bliffue befundne at vere vdi vort Kald /

tro Tienere/ oc siden her effter bliffue ved dig euindelige salige/ AMEN.

Den Første Søndag effter Jul.

Euangelium Luc. ij.

OC JEsu Fader oc Moder forundrede sig paa det som bleff sagt om hañom. Oc Si-

meon velsignede dem/ oc sagde til hans Moder Maria: See/ Denne skal settis mange til it Fald oc Opstandelse i Jsrael/ Oc til it Tegen som skal imod sigis. Oc der skal it Suerd trenge igeñom din Siæl/ Paa det at mange Hierters Tancker skulle aabenbaris. Oc der vaar en Prophetinde Anna/ Phanuels Daatter/ aff Assers Slect/ hun vaar vel alderne/ oc haffde leffuit siu Aar met sin Hosbonde/ effter sin Jomfrudom/ Oc hun vaar en Vi-

due / ved fire oc firesinds tiue Aar/hun kom aldrig aff Templen/tiente Gud met fasten oc beden/Dag oc Nat. Den samme traadde oc frem til / i den samme stund/ oc prisede HErren / oc talede om hannom til alle / som foruentede Forløsning i Jerusalem. Oc der de haffde fuldkommit alting effter HERrens Low / Da fore de til Galileam igien / til deris Stad Nazareth. Men Barnet voxte/ oc bleff sterckt i Aanden / fuld met Vijsdom /

oc GUds Naade vaar hos hannom.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM det lille Barns JEsu Forældre/ huilcke der forundre sig paa det som bleff sagt om hannom.

Huad lære wi der aff?

At alle Troens Artickle / som tale om Christo / ere vnderlige for vor fornufft at høre/ Men bør dog icke der for alligeuel at nectis eller imod sigis / men høris met enfoldige Hierter/ oc i en sand Tro annamis for sande oc visse.

Huilcken er den Anden Part?

Den gamle Simeonis Velsignelse oc Spaadom / som hand giør om dette lille Barn/ oc siger: See/ denne skal settis mange til it Fald oc Opstandelse i Jsrael / oc til it Tegen som

skal imodsigis. Oc der skal it Suerd trenge igennom din Siæl/ Paa det at mange Hierters Tancker skulle aabenbaris.

Huad lære wi der aff?

At/ endog Christus er der til aff sin Himmelske Fader sendt i Verden/ at alle Menniske/ som ere nedlagde vnder deris suaare Synders Byrde/ skulde ved hannom opstaa oc bliffue salige: Alligeuel skal den største part intet acte saadan Naade: Men ocsaa der til imod sige den HErre Christo/ oc der ved falde i euig forderffuelse. Huilckit altsammen er der for skreffuit/ paa det/ naar wi endnu paa denne Dag see/ huorledis Jøderne oc den wgudelige Verden setter sig op imod CHristum/ oc saadant gaar oss som it skarpt Suerd igennom Hiertit/ at wi da icke skulle bliffue mistrøstige/ megit mindre forarge oss der aff/ Men aff det samme dis vissere beslute/ at CHristus er den rette Hiørnesteen lagt aff Gud/ oc icke støde oss paa hannom: Men

Men megit mere opreyse oss der ved / oc bliffue salige ved en sand Tro til hannom: Thi salig er den / som icke forarger sig paa hannom.

Huor om taler den Tredie Part?

Om den gamle Prophetisse Anna.

Huad lære wi der aff?

Huorledis Quindfolck skulle skicke sig / om de ville / lige som Anna / bekomme roos oc ære aff den Hellig Aand.

Først skulle de / som alle andre Mennisker tro / at Christus er ocsaa deris Trøst / Saliggiørere oc Forløsere: Oc derfor gierne siunge oc tale om hannom / ia ocsaa vnderuise andre vdi Troen oc GVds kundskaff.

Dernest skulle de oc saa leffue / for / vdi / oc effter deris Ecteskaff / at deris Tuct / ædruhed / Gudfryctighed oc Erlighed kand vere vitterlig oc aabenbar for alle.

Huilcken er den Fierde Part?

Den Beslutning vdi huilcken Euangelisten Lucas siger: Oc Bar-

net voxte/oc bleff sterckt i Aanden / fuld met Visdom / Oc Guds Naade vaar hos hannom.

Huad lære wi der aff?

At endog Christus / som it sant Menniske voxte vdi alder oc gaffuer Dag effter Dag: Saa er dog stor skilssmisse imellom hannom oc oss. Thi oss bliffuer alle gaffuer alleniste effter maade oc stycke vijs forlænt: Men hand er fuld aff Visdom / oc fuldkommen i alle gode gaffuer / end ocsaa effter sin Menniskelige Natur / ophøyet offuer alle Engle.

Lader oss alle saa Bede:

HERRE Gud Himmelske Fader / du som haffuer formedelst den Hellige Simeon Propheterit / huorledis Christus din Søn / er sæt mange til it Fald oc Opstandelse i Israel / Wi bede dig / at du vilt oplyse

sluse vore Hierter met din Hellig-
Aand / at wi rettelige kunde kiende
din Søn Christum Jesum/ oc holde
oss til hannom i allehaande nød oc
fare/ oc opstaa ved hannom / oc icke
met den trygge oc blinde Verden/ stø-
de oss paa hannom/ giff oss ocsaa
at wi kunde bliffue glade oc frimodi-
ge i allehaande Pine oc Fristelse/som
oss for dit Hellige Ords Bekiendelse
kand vederfaris / effterdi det er vist /
at de som forfølge dit Ord/ høre icke
til dit Rige/ men de som tro der paa/
oc henge hart der ved / bliff-
ue euindelige salige/
AMEN.

Paa Nyt Aars Dag.

Euangelium Luc. ij.

DER Otte Dage vaare forløbne/ at Barnit skulde om=skæris/ Da bleff hans Naffn kaldit JEsus/ som det vaar kaldit aff Engelen/ før hand bleff vndfangen i Moders liff.

Huor

Huor mange Parter haffuer det?

To.

Huor om er den Første?

OM det lille Barns JEsu Omskærelse.

Huad lære wi der aff?

Først/ At den HERre Christus haffuer derfor beuist sig lydig vnder Lowen/ at hand kunde fri oss fra Lowens Forbandelse. Der for skulle wi aff Hiertit trøste oc glæde oss imod Synden/ Dieffuelen oc Døden/ ved Christi Omskærelse/ saa vel som all anden hans Lydighed.

Dernest/ Efftersi Børn paa den Ottende Dag bleffue omskaarne/ effter Guds Befalning/ oc bleffue der met indregnede/ vdi Naadens Pact/ da skulle wi ocsaa føre vore Børn/ til den hellige Daab/ oc lade Gendøberis Raab intet der vdi hindre oss.

Huor om er den Anden Part?

Om det Naffn JEsus/ som bleff giffuit dette Nyfødde lille Barn.

Huad

Huad lære wi der aff?

Først/ At vor kiere HErre Christus er der til født / oc bleffuen Menniske/ at hand vilde vere vor Frelsermand/ det er/ at hand vilde giøre oss fattige Syndere retferdige oc salige hos Gud. Der for skulle wi ingen anden Saliggiørere søge / bekiende/ eller anname / vden hannom allene. Som ocsaa S. Petrus siger i Apostlenis Gierninger 4. Capitel. **At foruden dette Naffn / er oss Menniske intet Naffn giffuit / ved huilckit wi kunde bliffue salige.**

Dernest / At efftersdi Gud aff synderligt Raad oc Betenckelse / haffuer ladit sin Søn kalde Jesum: Da skulle ocsaa Forældre paa denne Dag / giffue deris Børn saadanne Naffn / som ere Christelige / oc kunde tiene dennom paa begge sider til forbedring.

Her om kand bedis saaledis:

HErre Gud Himmelske Fader / wi tacke dig for din Fader-

lige Naade / at du haffuer annamit oss arme Syndere/oc oss til gode giffuit din Søn vnder Lowen / paa det at hand skulde met sin fuldkomne Lydighed/ stille din Vrede / oc læge vor Wlydighed. Wi bede dig / At du vilt formedelst din Hellig Aand/ saa opliuse vore Hierter/ at wi kunde met denne Lydighed trøste oss imod vore Synder oc onde Samuittighed / oc maatte formedelst den Hellig Aands hielp / ocsaa begynde at vere lydige Børn / oc endelige ved Christum bliffue salige/
AMEN.

***

Den

Den Søndag imellom Nyt Aars Dag/oc Hellig Tre Kongers Dag.

Euangelium Matth. ij.

DER Herodes vaar død/See/da aaben-baredis HERrens Engel Joseph i en Drøm / i Egipti land / oc sagde: Stat

op / oc tag Barnit oc hans Moder til dig/oc drag hen vdi Jsraels Land/de ere døde/som stode effter Barnsens Liff. Oc hand stod op oc tog Barnit oc hans Moder til sig / oc kom i Jsraels Land. Men der hand hørde / at Archelaus vaar Konge vdi Jødeland/ i sin Faders Herodis sted / da befryctede hand sig at komme der hen/ Oc hand fick Befalning aff Gud i en Drøm / oc drog i de Steder vdi det Galileiske Land / oc kom oc bode i den

den Stad/ som kaldis Nazareth/ at det skulde fuldkommis som sagd er ved Propheten/ Hand skal kaldis Nazarenus.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM JEsu oc hans Moders igienkaldelse/ ved HERrens Engel/ effter Herodis Død/ aff Egipten.

Huad lære wi der aff?

Først/ At alle Tiranner/ oc alle deris wgudelige tienere/ icke skulle vndgaa Dødsens Herredømme. Huilckit dennom skal paaminde/at de skulle ydmyge sig for Gud: Men det er alle Forfulde/ en stor Fortrøstning/ at deris Forfølgere/ skulle faa deris straff/ vdi sin tid.

Dernest/ At HErren/ met sine Hellige Engle/ vaage omkring oss naar wi soffue/ end ocsaa vdi fremmede Land. Huilckit oc er gantske trøsteligt for Guds Børn.

For det Tredie/ At alle de som ere Christi Metfølgere vdi Landsflyctighed / skulle ocsaa met hannom komme hiem til deris rette Fæderne Land. Huor met alle Landsflyctige oc Foriagede met Christo / kunde vide sig at trøste.

Huor om er den Anden Part?

Om Joseps redebonhed til at giøre effter HErrens Ord/ vden videre forhaling oc spørsmaal.

Huad skulle wi lære der aff?

At alle retsindige Christne bør at lade sig findis ferdige oc villige til at vdrette/ hues dennom aff Gud befalit er. Huilckit alle stater/ høyelige fornøden er at mercke.

Huor om er den Tredie Part?

Om Archelao / som vaar Konge effter sin Fader Herodem i Jødeland:

land: Huorfor Joseph befrycter sig at komme der hen: Oc bliffuer paamint aff Engelen / at fare i Galilæam.

Huad lære wi der aff?

Først / At det er GVds Retferdige hæffn / at huo som icke kand lide Christum i By eller Land hos sig: De skulle nødis til at beholde hos sig Herodem oc hans Sønner. Huilckit oss er til paamindelse/at wi icke skulle lige som Jøderne / vdelucke JEsum aff Herberge / eller iage hannom aff Landit met vor Vtacknemmelighed: Saa fremt wi icke ville straffis aff Gud / met Tyrañer oc wbarmhiertigt Herskaff.

Dernest/ At Guds Børn haffue atskillige Fiender / oc maa derfor vel befrycte sig/ oc vandre forsiunlige effter GVds befalning vdi denne farlige Verden: Saa skal oc Gud met sine Hellige Engle vnderuise oc ledsage dem.

Huor om er den Fierde Part?

Huorledis Joseph met Barnit oc

Maria/far i det Galileiske Land/ til Nazareth/ at Skrifften skulde fuldkommis.

Huad lære wi der aff?

Først / At det som er foracteligt for Verden / kand dog vere Gud velbehageligt. Thi Gud ocsaa bruger det som er for Menniskene forsmædeligt / til sin ære oc tieniste / huilckit de foractede oc ringe / er trøsteligt.

Dernest/At dette Barn JEsus/er den sande Messias / ved huilcken alle Prophe-ternis Spaadomme fuldkommis. Huilckit imod Jødernis spaat oc vildfarelse vel er fornøden at mercke oc beholde.

Huorledis skulle wi her Bede?

O HErre Gud Himelske Fader/ du som lodst din kiære Søn Jesum Christum bliffue fremmit oc vdlendig i Egypten for vor skyld/oc førde hannom hiem igien wskadt til sit

Fæderneland. Wi bede dig / giff oss din Naade / at wi arme Menniske som ere fremmede oc vdlendige i denne farlige Verden / maatte snarlige komme hiem til Himmerigis Rige / vort rette Fæderne land / der at leffue altid i Herlighed oc Glæde / for din Søns JEsu CHRisti skyld / Som met dig leffuer oc regnerer i Hellig-Aands Enighed / en sand Gud fra Euighed oc til Euighed /

A M E N.

Paa Hellig Tre Kongers Dag.

Euangelium Matth. ij.

DER JEsus vaar født i Bethlehem i Jødeland / vdi Kong Herodis tid / See/ da komme de Vise aff Østerland til Jerusalem/oc sagde: Huor er

er den Nyfødde Jødernis
Konge? Vi haffue ſeet hans
Stierne i Øſterland / oc ere
komne at tilbede hañom. Der
Kong Herodes det hørde /
bleff hand forfærdit / oc all Je-
ruſalem met hañom. Oc hand
lod forſamle alle de ypperſte
Preſter oc Skrifftkloge iblant
Folckit / oc vdſpurde aff dem /
huor Chriſtus ſkulde fødis?
De ſagde til hañom: J Beth-
lehem vdi Jødeland. Thi der
ſtaar ſaa ſkreffuit ved Prophe-
ten: Oc du Bethlehem i Jøde-

land/ est ingēlunde den mind-
ste iblant Juda Førster. Thi
aff dig skal mig komme en För-
ste / som skal vere en Herre off-
uer mit Folck Israel. Da kal-
lede Herodes de Vise hemelt-
ge / oc vdspurde aff dem/ flite-
lige/naar Stiernen haffde la-
dit sig til siune? Oc hand viis-
de dem til Bethlehem/ oc sag-
de: Reiser hen/ oc spører fli-
telige effter Barnit/ Oc naar
i det finde/ da siger mig det/ at
ieg ocsaa kand komme oc til-
bede det. Der de haffde hørt
Kon-

Kongen/droge de bort. Oc ſee/ Stiernen ſom de haffde ſeet i Øſterland / gick hen faare dem/ indtil hand kom/ oc ſtod offuen offuer ſom Barnit vaar. Der de ſaae Stiernen/ bleffue degantſke glade/oc ginge ind i Huſit / oc funde Barnit met ſin Moder Maria / Oc de fulde ned oc tilbade det/ Oc oplode deris Liggendefæ / oc ſkenckte hañom Guld/ Røgelſe oc Mirrha. Oc Gud befalede dem i en Drøm / at de ſkulde icke drage til Herodes igien

igen. Oc de fore en anden Vey til deris Land igien.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM de Vise/ som komme aff Østerland/ til Bethlehem/ oplade deris Liggendefæ/ oc offre Christo.

Huad lære wi der aff?

Først/ At icke allene Jøderne/ men ocsaa Hedninge/ ia alle Folck oc Landskaff høre til Christi Rige: Oc skulle derfor ocsaa efterfølge/ det hellige Euangelij klare Stierne/ oc lade sig der ved vise oc føre til deris Saliggiørere: Oc naar de finde hannom/ oc saa/ lige som de Vise her giøre/ tilbede hannom/ oc tro paa hannom.

Dernest/at wi endnu paa denne Dag/ skulle oplade vort liggendefæ/ Christo til ære: Det er/ gierne oc met villighed/efter vor formue/ hielpe der til/ at hans Ord

stedze oc altid iblant oss kunde vdbredis/ plantis oc beholdis.

Huor om er det andit stycke?

Om de ypperste Præster oc Skrifftklaage / som suare Herodi/ der hand atspør huor Christus skulde fødis? J Bethlehem: Oc beuise det aff Skrifften.

Huad lære wi der aff?

Først/ At vor kiere HErre Christus er visselige den forloffuede Mesias: Efftersdt hand fødis lige paa den sted/ som hand skulde fødis effter Prophetens Spaadom.

Derneſt / Huad det er for en gruelig ting / naar den arrige Dieffuel/ forblinder Menniskens Hierter. Thi wanseet/ at de ypperste Prester oc Skrifftklaage/ icke kunde gaa forbi / men bekiende/ at den forloffuede Mesias skulde fødis vdi Bethlehem: Oc siden fornumme at saadant er ocsaa vdi Christo fuldkommit: Haffue dog icke dis mindre/imod deris Samuittighed forfuldt hannom indtil enden / oc icke ladit

han-

hannom vere den rette Mesſiam. Derfor ſkulle wi flitelige bede / at Gud vilde hielpe oſſ til ſin kundſkaff / oc beholde oſſ der vdi til enden: Oc naadelige beuare oſſ fra blindhed oc forſtockede Hierter.

Huor om er den Tredie Part?

Om Kong Herodes / ſom vilde met ſuig opſøge Barnit / oc omkomme det: Men kunde dog icke.

Huad lære wi der aff?

Først / At det er endnu icke nyt / naar ſtore Herrer i Verden / opſette ſig imod Chriſtum / oc hans Ord / oc vnderſtaa ſig at ville nederdempe det met ſuig oc velde. Thi det ſamme ocſaa ſtrax vdi begyndelſen / er den HErre Chriſto vederfarit.

Derneſt / At der hielper dog ingen Raad eller Vijſdom imod HERren. Thi den ſom Gud vil frelſe / den kand ingen Menniſke ſkade / ihuor liſtige de nogen ſinde det anſla. Derfor ſkulle wi icke forargis offuer forfølgelſer. Men trøſte oſſ her met vdi all fare / imod Dieffuelen oc Verden / at den

ſom

som da frelste det lille Barn JEsum/ oc de Vise aff Herodis Haand / Den kand end nu paa denne Dag beuare oss som sin Øyesteen.

Huor om taler den Fierde Part?

Huorledis Gud befalede de Vise vdi en Drøm/ at de icke skulde drage til Herodes igen / men fare en anden Vey hiem igen til deris Land.

Huad lære wi der aff?

At huo som kiender Christum / troer paa hannom / oc forfremmer hans Rige / skal nyde det gaat at / icke alleniste vdi det Euige / men ocsaa vdi dette timelige liff. Huorfor wi oc tilbørlige skulde vere dis villigere oc flittigere til alt hues hannom kand vere til ære oc behagelighed..

Der om skulle wi saa Bede:

HERRE Gud Himmelske Fader / du som lodst skinne for oss dit Hellige Ord/ som er den sande Stierne/ der viser oss det lille Barn

 JEsum.

JEsum. Wi bede dig / giff oss din Hellig Aand i vore Hierter / at wi kunde anname dette Liuss / oc bruge det til vor Salighed / at wi lige som de Vise søgte effter Stiernen / icke skulle lade oss forfære for nogen wmag eller fare / men holde oss met gantske Hierte til din enbaarne Søn JEsum CHristum / som til vor eniste Frelsere / oc vende vort timelige gods der hen / at din arme Christenhed maatte forbedris / oc rettelige tiene din Søn JEsu Christo vor HERRE / AMEN.

Den Første Søndag effter Hellig Tre Kongers Dag.

Euangelium Luc. ij.

DER JEsus vaar Tolff Aar gammel / ginge de hen op til Jerusalem/effter Høytidens seduane. Oc der de Dage haffde ende / Oc de ginge

hiem igen / bleff Barnit JE-
sus i Jerusalem/oc hans For-
ældre viste det icke. Men de
meente / at hand haffde verit
iblant selskaff / Oc de komme
en Dags reyse / oc leete effter
hannom iblant Slectinge oc
Kyndinge. Oc der de funde
hannom icke/ ginge de tilbage
igen til Jerusalem/ oc leete ef-
ter hannom. Oc det begaff sig
tre Dage der effter / da funde
de hannom sidendis i Tem-
plen/ mit iblant de Lærde / at
hand hørde dem / oc spurde
dem

dem at. Oc alle de hañom hør-
de / forundrede sig paa hans
Forstand oc giensuar. Oc der
de saae hannom/bleffue de for-
færede. Oc hans Moder sag-
de til hannom: Min Søn/
hui giorde du oss det? See/
din Fader oc ieg leete effter dig
met Bedrøffuelse. Oc hand
sagde til dem: Huad er det/at
i leede effter mig? Vide i icke/
at ieg skal vere i det / som er
min Faders? Oc de forstode
det Ord icke/ som hand talede
met dennom. Oc hand gick

ned met dem/ oc kom til Nazareth/ oc vaar dem vnderdanig. Oc hans Moder beuarede alle disse Ord vdi sit Hierte. Oc JEsus forfremmedis i Vijsdom/ Alder oc Naade/ hos Gud oc Menniske.

Huor mange Parter haffuer det ?

Fire.

Huor om er den Første Part ?

OM Maria oc Joseph/ som vandre om Høytiden op til Jerusalem/ oc tage Barnit JEsum op met sig/ der hand vaar tolff Aar gammel.

Huad lære wi der aff ?

Først/ vdi almindelighed/ At huer Mand/ skal holde GVds Tieniste i act/ gierne søge der til/oc hielpe at holde den ved

maet:

mact: wanseet/ at den vgudelige Verden / den samme foracter/ hindrer/ oc forfølger.

Der nest i besynderlighed / At Forældre skulle opdrage deris Børn strax fra deris Vngdom vdi Guds fryct / oc flitteligе venne oc holde dem til Guds Tieniste.

Huor om taler den Anden Part?

Om Barnit JEsu/ som bliffuer til bage effter Forældrene vdi Jerusalem i Templen mit iblant de Lærde/ hører/ oc adspør dennom met saadan Forstand/ at alle de hannom høre / maa forundre sig der paa.

Huad lære wi det aff?

Først/ At dette Barn maatte io vere mere end it andit almindeligt slet Barn / efferdi at ellers icke findis kand saadan Himmelske oc Guddommelig Vijshed hos Børn som ere tolff Aar gamle. Som oc Christus selff giffuer tilkiende / der hand suarer sin Moder Maria / oc siger: **At hand skal vere i det som er hans Faders:**

At hand er icke allene it blot Menniske: Men ocsaa en sand Gud.

Dernest/ At Børn skulle gierne gaa til Kircken/ høre flittelig Predicken/ oc huad de icke forstaa/ spøre/ oc lære aff andre.

Huor om er den Tredie?

Om Forældrene som lade Barnit effter sig i Templen/ oc meene hand er met paa Veyen/ iblant selskaff.

Huad lære wi der aff?

At ocsaa Hellige Folck/ ere icke i alle maade foruden Synd: Men haffue end nu deris offuerbleffne Bræck/ huilcke dog Gud aff Naaden skiuler. Huilckit er storlige fornøden at mercke/ imod Pawedommit/ oc hans Affguderi: Men synderlige imod deris forgifftige Mening/ vdi huilcken de giffue for/ at Maria skulde verit født foruden den oprindelige Synd.

Huilcken er den Fierde Part?

Den skøne loff/ som Euangelisten Johannes giffuer Barnit JEsu/ oc siger/ at hand gick ned met Forældrene

ne til Nazareth/ oc vaar dennom vnderdanig.

Huad lære wi der aff?

At naar Børn ville forfremmis i Wijsdom/ Alder oc Naade hos Gud oc Menniske/ da skulle de efterfølge dette Barns Jesu Exempel/ oc gaa gierne til Kircke/ oc vere deris Forældre lydige oc vnderdanige.

Om dette kand mand saa Bede:

HERRE Gud Himmelske Fader/ du som formedelst din Naade oc Velsignelse/ haffuer giffuit oss Børn oc Tiunde. Wi bede dig/ giff oss saadant it Hierte/ at wi kunde giffue dem gode Exempel/ huercken forarge dem met Ord eller gierninger/ men holde dem flitelige til Kircke at høre dit salige Ord/ oc giff dem din Aand oc Naade/ at saadan Sæd kand bære god Fruct/ oc de kunde leffue/ dig til loff/ ære oc pris/ oc andre Folck til

 nytte

nytte oc forbedring/ oc ingen til forargelse / AMEN.

F * A

Den Anden Søndag effter Hellig Tre Konger.

Euangelium Johan. ij.

VAa den Tredie Dag/ bleff it Bryllup i Cana vdi Galilea / oc JEsu Moder vaar der. JEsus

sus oc hans Disciple bleffue
ocsaa indbødne til Bryllup.
Oc der dem fattedis Vijn / si-
ger JEsu Moder til hannom:
De haffue icke Vijn. JEsus
siger til hende: Quinde / huad
haffuer ieg met dig at giøre?
Min time er icke end nu kom-
men. Hans Moder siger til
Tienerne: Huad som hand
siger eder / det giører. Oc der
vaare sex Vandkar aff Steen
sette effter Jødernis renselsis
skick / oc der gick vdi huert / to
eller tre maader. JEsus siger
til

til dem: Fylder Vandkarene
met vand. Oc de fyldede dem
til det øffuerste. Oc hand siger
til dem: Øser nu/ oc bærer til
Kiøgemesteren. Oc de baare
frem. Men der Kiøgemeste-
ren smagede den Vijn/ som
vaar Vand/ oc viste icke hue-
den hand kom/ Men Tie-
nerne viste det/som øsde Van-
dit/ Da kalder Kiøgemeste-
ren Brudgommen/ oc siger til
hannom: Huer mand giffuer
først den gode Vijn/ oc naar
de ere bleffne druckne/den som
rin-

ringere er/ Du haffuer forua- rit den gode Vijn indtil nu. Dette er det første Tegen der JEsus giorde/ som skede i Ca- na vdi Galilea / oc hand aa- benbarede sin Herlighed / Oc hans Discipler trode paa han- nom.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM de vnge Ectefolck/ som biu- de den HErre JEsum oc hans Disciple til deris Bryllup.

Huad lære wi der aff?

At naar wi ville/ at vor kiere HErre Christus skal bliffue hos oss met sin Velsig- nelse / oc Naadelige affuende all Bedrøff- uelse vdi det hellige Ecteskaff / da skulle wi met

met vore Bøner biude hannom til Bryllup / oc begynde vort Ecteskaff vdi Guds fryct / met ære oc en god Samuittighed.

Huor om er den Anden?

Om Maria / som klager for den HErre Christo / at der fattis Vijn.

Huad lære wi der aff?

Først / At det hellige Kaars / icke vil bliffue vde aff det hellige Ecteskaff / oc oss derfor met rette bør at skicke oss der til / oc handle oss saa / at wi vnder vort Kaars kunde haffue it gladt Hierte / oc en god Samuittighed.

Dernest / At wi skulle følge den Hellige Mariæ hendis Exempel / at haffue en Christelig metynck / met vnge Ectefolck / oc gierne hielpe oc raadføre dennom / i hues maade oss mueligt er.

Huor om er den Tredie?

Om den HErre Christo / som vel vdi det første stiller sig nogit streng / Men dog paa det sidste lader sig finde met all Naade / oc giør Vand til Vijn.

Huad

Hvad lære wi der aff?

Først/At Ecteskaffs Leffnit/er io en hellig oc Gud velbehagelig stat/ effterdi Christus icke alleniste gaar til Bryllup: Men ocsaa forærer disse ny Ectefolck/ met saa rijg en Brudeskenck.

Dernest/At vor kiere Herre Christus er en sand Gud / oc kand skaffe raad vdi allehaande Nød. Men dog icke altid saa snart hielper/ som wi gierne vilde: Men tøffuer en tid lang / oc paa det sidste dis rigeligere beuiser sin hielp. Derfor skulle wi icke knurre vnder Kaarsit / men holde fast ved at bede/oc tøffue effter hans hielp met Taalmodighed.

Huorledis skulle wi her om Bede?

HErre Gud Himmelske Fader/ wi tacke dig / at du haffuer giffuit oss din Naade / oc ladet oss komme i det Hellige Ecteskaffs Stat/ oc der met beuarer oss fra Horeri oc Skørleffnit. Wi bede dig/giff

oss

oss den HelligAand/ som kand regere oss der vdi/ at wi kunde leffue endrectelige met huer andre/ oc ingen aarsag giffue til Vrede oc Wsamdrectighed/ Men at wi kunde leffue i Kierlighed oc Gudfryctighed/ Paa det/ at om wi bliffue icke fri fra Fristelse/ at wi kunde dog altid forneme din Naadige hielp/ Oc opføde vore Børn effter din Villie/ oc drage saa vort Leffnit frem her paa Jorden/ at wi kunde endelige formedelst din Søn JEsum Christum bliffue til Euig tid salige/

AMEN.

Den Tredie Søndag effter Hellig Tre Konger.

Euangelium Matth. viij.

DEr JEsus gick ned aff Biergit / fulde der megit Folck effter hannom. Oc see / der kom en Spedalsk / oc tilbad hannom/oc sagde: HErre om du

vilt/ da kant du vel rense mig. Oc Jesus vdracte sin Haand/ rørde ved hannom / oc sagde: Jeg vil giøre det: Ver reen / Oc hand bleff strax reen aff sin Spedalske. Oc JEsus sagde til hannom: See til/ oc sig ingen det/men gack hen oc bethee dig faar Presten / oc offre den Gaffue/ som Moses haffuer befalit til it Vidnisbyrd offuer dem. Oc der JEsus gick ind i Capernaum/ traadde en Høffuitzmand til hannom / hand bad hannom / oc sagde:

sagde: HErre / min Tienere
ligger hiemme/oc er verckbru-
den/oc pinis suaarlige. JEsus
sagde til hannom: Jeg vil
komme/ oc helbrede hannom.
Høffuitzmanden suarede / oc
sagde: HERre / Jeg er icke
værd / at du skalt gaa vnder
mit Tag/ men sig ickon it ord/
da bliffuer min Tienere hel-
brede. Thi ieg er it Menniske
som er Offrigheden vnderda-
nig / Oc ieg haffuer Stridz-
mend vnder mig/ Naar som
ieg alligeuel siger til den ene:

Gack hen/saa gaar hand. Oc til den anden: Kom hid / saa kommer hand. Oc til min Tienere: Giør det/ saa giør hand det. Der JEsus det hørde / forundrede hand sig/ oc sagde til dem/som hannom efterfulde: Sandelige siger ieg eder/ Saadan en Tro haffuer ieg icke fundit i Jsrael. Men ieg siger eder: Mange skulle komme aff Øster oc aff Vester/ oc sidde met Abraham oc Jsaac oc Jacob i Himmerigis Rige / Men Rigens Børn skulle stødis

dis hen vd i Mørckit/ Der skal vere Graad oc Tendgnidsel. Oc JEsus sagde til Høffuitzmanden: Gack bort/ dig ske som du trode. Oc hans Tienere bleff helbrede i den samme Time.

Huor mange Parter haffuer det?

Fem.

Huilcken er den Første Part?

DEn Historia/ om det Spedalske Menniske/ som kommer til Christum/ oc beder at hand vil rense hannom.

Huad lære wi der aff?

At wi vel vdi alle slags Legomens siugdom oc kranckhed/ skulle søge Raad oc hielp hos den HErre Christum: Men dog altid sette det til hannom selff/ huor oc naar/ oc

huorledis hand vil hielpe. Thi hand veed huorledis / oc naar det er paa det beste / oc bruger ingen argelist imod oss/det skulle wi tro hannom til.

Huilcken er den Anden ?

Om den HErre Christo / som lader sig saa snart affbede / oc renser det arme Menniske aff sin Spedalskhed.

Huad lære wi der aff ?

At vore Hierter kunde aldrig vere saa begierlige effter den HErris Christi hielp/ som hand er tilbøyelig til at hielpe/ om ellers saadan hielp kand strecke sig hannom til ære oc oss til gode. Der met haffue wi at trøste oss vdi all nød/ oc vdi vore Bøner offte komme saadant ihu / til vor Trois styrckelse.

Huilcken er den Tredie Part ?

Den HErris Christi befalning/ som hand giffuer det Menniske / som vaar bleffuit reen / oc siger at hand

skal

skal gaa hen oc bethee sig for Presten/ oc offre den seduanlige Gaffue.

Huad lære wi der aff?

At huer mand skal hielpe oc raade til GVds Tienistis ophold/ oc gierne giffue/ hues mand der til er plictig/ oc io icke tage der nogit fra / om mand end vnder nogen Retferdigheds skin / det giøre kunde.

Huor om taler den Fierde Part?

Om den Høffuitzmand / som kommer til den HErre Christum / oc beder/ at hand vil helbrede hans verckbrudne Tienere.

Huad lære wi der aff?

Først / At wi aff Christen Kierlighed skulle tage oss dennom til/ som ere vdi siugdom eller anden nød / oc bede for dennom.

Derneſt/at wi vdi samme vore Bøner/ intet skulle tuile / men stadelige tro / at den HErre Christus kand hielpe met it Ord/ ihuor suaar oc stor siugdommen / eller anden nød er.

Den skøne Predicken JEsus giør for dennom som hannom efftefølge.

Huad lære wi der aff?

Først / At det befalder Gud hiertelige vel / naar mand enfoldelige troer hans Ord / oc holder idelige ved met Bønen / oc at hand da visselige vil bønhøre oc hielpe.

Dernest / At hos Gud er ingen Personers anseelse / Men alle de som tro / huad heller de komme fra Øster eller Vester / skulle bliffue antagne for Guds Børn / oc Arffuinge til det euige Liff. Men de Vantro skulle endelige vdstødis i Mørckit / wanseet / at de ere Rigens Børn / det er / paa deris Fødzels oc Slectis vegne / store oc anseelige for Verden / ia ocsaa fødde aff fromme oc hellige Folck: Huilckit imod Jødernis forfengelige berømmelse / er oss fattige Hedninge / gaffnligt at Mercke.

Derfor skulle wi saa Bede:

HERRE Gud Himmelske Fader / du som aff din besynderlige

Kierlighed oc Barmhiertighed haff-uer giffuit oss din Søn/ oc ladit han-nom vorde Menniske/ oc dø for oss paa Kaarsit/ Giff din Hellig Aand i vore Hierter/ at wi kunde sette all vor tillid paa hannom/ oc tro io saa fast/ at wi skulle faa formedelst han-nom Syndernis forladelse/ som den Høffuitzmand trode/ at Christus vilde met it Ord hielpe hans siuge Suend. Wi haffue io hans Ord: Huo som troer paa mig/ skal icke see Døden euindelige/ giff oss kiere Fa-der i Himmelen/ at wi met wtuilacti-ge Hierter kunde henge hart der ved i vor sidste tid/

AMEN.

Den Fierde Søndag effter Hellige Tre Konger.

Euangelium Matth. viij.

OC JEsus gick i Skibit / Oc hans Discipel fulde hannom. Oc see / da begyntis en stor Storm vdi Haffuit / saa/ at

at Skibit skiultis ocsaa aff Bølgerne / Oc hand soff. Oc Disciplene ginge til hannom / oc vacte hannom op / oc sagde: HErre / hielp oss / wi forderffuis. Da sagde hand til dem: J lidit troendis / Hui ere i saa fryctactige? Oc hand stod op / oc truede Værit oc Haffuit / saa bleff det gantske stille. Men Menniskene forundrede dem / oc sagde? Huad er det for en Mand / at Værit oc Haffuit ere hannom lydige.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM den Storm som begyntis paa Haffuit / lige den tid der JEsus met sine Disciple er i Skibit.

Huad lære wi der aff?

Først / i almindelighed / At den Hellige Christne Kircke er i denne Verden lige som it Skib / vdi it brusende Haff / oc skal paa alle sider haffue sin anfectning oc anstød.

Derneſt / i synderlighed / At alle de som ville vere Christi Disciple / maa ocsaa giffue sig paa Haffuit oc vnder Kaarsit met hannom. Derfor skulle de i tide skicke sig der til / paa det de siden dis mindre skulle forarge eller støde sig paa deris Bedrøffuelse.

Huor om er den Anden Part?

Om Disciplene / som bleffue fryctactige for samme Storm / opuecke HErren / oc raabe / at hand skal hielpe dennom / thi de forgaa.

Huad lære wi der aff?

At vor Tro visselige er en rygendis

Hør/ oc it sønderknusit Rør megit liig/ oc kand snart feyle vdi Fristelse. Oc wi derfor skulle dis flitteligere bede/ at Gud vil styrcke vor suage Tro/ oc icke lade oss druckne vdi nogen Fristelse.

Huor om er den Tredie Part?

Om den HErre Christo/ som vel soffuer i begyndelsen/ men dog paa det sidste stiller Vært oc Haffuit.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Christus er en sand Gud/ oc haffuer Herredømme offuer Haffuit/ Værit/ oc alle Creatur.

Dernest/ At hand ocsaa kand skaffe hielp oc raad/ vdi alle slags bedrøffuelse oc nød/ ihuor stor hun oc er. Derfor skulle wi/ lige som Disciplene her/ opuecke hannom met Bønen/ oc bære vor nød for hannom/ i den forhaabning/ at hand kand/ oc vil hielpe/ oc lade oss icke det forundre/ at hand vndertiden holder sig lige som hand soffue/ oc hørde icke vor Bøn.

Huor-

Huorledis skulle wi da Bede?

HErre Gud Himmelske Fader / du som aff dit Faderlige oc gode raad/ skicker oss dine Børn her paa Jorden vnder Kaarsit / oc lader komme atskillig Storm offuer oss/ at dempe Synden met / oc øffue oss i Troen / Haabit / oc idelige Bøner. Wi bede dig/ at du vilt forbarme dig offuer oss/oc forskaffe naadelige hielp i alle vore Fristelser oc nød/saa at wi kunde kiende din Naade oc Faderlige bistand/oc met alle Helgen loffue oc prise dig til euig tid/

AMEN.

Den Femte Søndag efter Hellige Tre Konger.

Euangelium Matth. xiii.

IEsus lagde dem en anden Lignelse faare/ oc sagde: Himmerigis Rige lignis ved it Menniske/ som saade god Sæd i sin Ager. Oc der Folckene soffue/

kom

kom hans Fiende / oc saade Klinte iblant Hueden/ oc gick bort. Der Sæden voxte nu / oc bar Fruct/ da siuntis ocsaa Klinten. Da ginge Tienerne til Hosbonden/oc sagde: HEr- re / saade du icke god Sæd i din Ager? Huor aff haffuer hand da Klinten? Hand sag- de til dem: Det haffuer Fien- den giort. Da sagde Tiener- ne: Vilt du da / at wi skulle gaa bort / oc luge dem aff? Hand sagde: Ney / paa det i skulle icke til lige rycke Hueden
op

op met/der som i luge Klinten aff. Lader dem baade voxe tilsammen / indtil Høsten. Oc naar det er tid at høste / vil ieg sige til Høstfolckit: Sancker først Klinten tilsam̃en/ oc binder dem i Knippe / at mand kand opbrende dem/men samler mig Hueden i min Lade.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM det Menniske / som saaer god Sæd i sin Ager.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Guds Ord / er en ædele god Sæd/ oc der som det bliffuer klart oc reent predickit / der bær det visselige god fruct:

Skeer det icke hos alle/ saa skal det dog visselige ske hos nogle.

Derneſt/At det oc icke haffuer skyld vdi nogens forargelse: Oc skal derfor icke lastis/ for Menniskens Synds oc forargelige Leffnitz skyld / som dog de blinde Papister giøre / Oc hues Verden paa denne dag er saa megit ond / det ville de altsammen tilregne det hellige Euangelio.

Huor om taler den Anden Part?

Om den Fiende/ som saaer Klinte iblant Hueden.

Huad lære wi der aff?

At huor som Gud bygger sin Kircke/der vil altid Dieffuelen haffue sin Capell hos. Derfor skal ingen forarge sig paa saadant/ Men huer mand see sig vel for/ oc foruare sig vel / at icke ocsaa Dieffuelen kommer der ind/oc søger Herberge. Thi naar mand er sicker oc soffuer/ saa pleyer Fienden gierne at saa Klinte iblant.

Huor om er den Tredie Part?

Om Suennene / som komme til

Hus-

Husfaderen / oc spøre / om de skulle affluge Klinten.

Huad lære wi der aff?

At fornufften / vilde altid gierne haffue saadan en Kircke / vdi huilcken der skulde aldelis ingen forargelse vere / oc derfor offte vnderstaar sig / wordenlige / oc vden Befalning / at ville affstyre saadant. Men saadan en aldelis reen Kircke / skulle wi først finde i det andit Liff. Men her er oc bliffuer hun visselige lijg it Garn / som kastis i Haffuit / met huilckit mand fanger alleshaande slags / gode oc onde Fiske / som Christus her effter siger vdi dette 13. Capitel.

Huilcken er den Fierde Part?

HErrens Befalning / at mand skal lade Klinten voxe indtil Høsten / oc icke luge den aff: Paa det at icke ocsaa Hueden / maa ske / skulde met oprycktis.

Huad lære wi der aff?

At Kircketienerne / saa vel som andre menige Christne / icke skulle fare wlofflig

affsted / Men holde sig fra all wordenlig vold / oc bede Gud at hand selff vilde forhindre all forargelse / oc ved aardenlige middel vdrydde Klinten / oc lade den gode Sæd vel lyckis.

Skal da oc Øffrigheden / aldelis intet giøre der til / men see der paa / at mand Predicker falsk Lærdom / oc strøer iblant det arme Almues Folck ?

Ney sandelige: Thi Christus taler her icke met Øffrigheden / men met sine Disciple / oc vil at de icke skulle tage sig Suerdit til: Men Øffrigheden skal forhindre all forargelse: Oc hues hun det icke giør / synder hun graaffuelige: Som den HErre Christus selff aluorlige straffer saadan vflittighed oc forsømmelse / i det hand siger: At Fienden haffuer saait Klinten / den tid Folckene soffue: Oc efterdi Øffrigheden skal vere den Christne Kirckis Fosterfædre oc Ammer / vil hand sandelige haffue / at de skulle skaffe Vndersaattene reen Melck oc sund Føde / det er / reen Lærdom / oc vdi tilbørlige maade giøre Fienden / den glubende Vlff Modstand.

Der

Der om kand saa Bedis:

O HErre Gud Himmelske Fader / Wi tacke dig / at du haffuer saaet den gode Sæd / dit Hellige Ord i vore Hierter. Wi bede dig / at du vilt formedelst din Hellig-Aand / lade denne Sæd bliffue leffuende i oss / oc bære fruct / oc beuare oss fra den onde Fiende / at hand saaer icke Klinte der iblant / Beuar oss fra Kiødelig tryghed / oc hielp oss i alle haande Fristelse / indtil wi bliffue euindelige salige /

*

A M E N.

Den Siette Søndag effter Hellig Tre Konger.

Det skeer vnder tiden/ dog siel-
den / at der falder oc den siette Søn-
dag imellom hellig Tre Kongers dag
oc Septuagesimam. Derfor/naar
det skeer / da maa mand bruge / den
Collect/Epistel oc Euangelium/som
falder paa den XXVII. Søndag
effter Trinitatis: Fordi der falder
icke da saa mange Søndager
imellom Trinitatis
oc Aduent.

Paa Mariæ Renſelſis Dag.

Euangelium Luc. ij.

DEr Maria hendis Renſelſis Dage effter Moſe low komme / Da førde de hannom til Jeruſalem/ at de ſkulde der lade hannom komme faar HEr-
ren/

ren/ lige ſom det oc ſtaar ſkreff-
uit i HErrens Low : Alle-
haande Mandkiøn / ſom førſt
obner Moders Liff/ſkal kaldis
HErren helligt/ Oc at de ſkul-
de giffue Offer/effter ſom ſagt
er i HErrens Low/it par Tur-
telduer / eller to vnge Duer.
Oc ſee / der vaar it Menniſke
vdi Jeruſalem / ſom hed Si-
meon/oc ſam̃e Menniſke vaar
from oc Gudfryctig/ oc hand
ventede Jſraels Trøſt/ oc den
Hellig Aand vaar i hannom.
Oc hand fick ſuar aff den Hel-

lig Aand/at hand skulde icke see Døden/ før hand finge HERrens Christ at see. Oc hand kom i Templen aff Aandens oprørelse. Oc der Forældrene førde Barnit JEsum i Templen/at de skulde giøre for hannom/ lige som mand pleyer effter Lowen/ Da tog hand hannom paa sine Arme/ oc loffuede Gud/oc sagde : HErre/ Lad nu din Tienere fare i fred/ lige som du haffuer sagd. Thi mine øyen haffue seet din Frelsere. Huilcken du beredde

faar alle Folck. Jt Lius til at oplyse Hedningene / Oc dit Folck Jsrael til en Herlighed.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEN Historie/ huorledis Maria førde det lille Barn JEsus til Jerusalem i Templen / oc gaff det seduanlige Offer.

Huad lære wi der aff?

Først/ At wi skulle efterfølge den fromme Jomfru Mariæ exempel/ oc effter vor formue / ocsaa hielpe til at opholde Guds Tieniste. Thi om hun end skønt vaar vndtagen fra Lowen oc vaar icke plictig til at giffue Offer / saa vil hun dog ingen forarge/men huad hendis Haand formaa/ godvillige giffue.

Dernest/At det Nyfødde Barn/ JEsus derfor er skickit for HErren/ at hand skulde

vere vor euige Preſt / oc offre ſig ſelff for den gantſke Verdens Synder paa Kaarſit/huilckit io er offuer maade trøſteligt.

For det Tredie/ At vor Fødzel er ſyndig oc wreen / Oc derfor baade Forældre oc Børn haffue vel behoff/at de bliffue renſede ved JEſu Chriſti Offer.

Huilcken er den Anden?

Den herlige Loff/ huilcken Euangeliſten Lucas giffuer den gamle Simeon / oc ſiger: At hand vaar from oc Gudfryctig / oc ventede Iſraels Trøſt.

Huad lære wi der aff?

Førſt / At alligeuel at der vaar iblant det Jødiſke Folck/paa den tid en ſtor wforſtandighed/oc falſk mening/om den tilkommende Meſsia: i det de meente / at naar hand kom / da ſkulde hand anrette it Verdſlig Rige: Saa haffuer dog Gud opholdit hos nogle iblant dennom/den rette Forſtand paa Foriettelſen: Som wi lettelige kunde mercke aff Simeonis Ord.

Der-

Dernest/ At lige som nu paa denne dag bliffuer lærd/at icke vore gierninger/ men Troen til Christum giør salig : Saa haffuer oc den gamle Simeon / icke slagit sin tillid paa sin egen fromhed/men paa Israels Trøst/ oc haffuer haabit at bliffue salig ved HErren Guds Frelsere JEsum Christum. Huilckit imod den arrige Pawedom/ vel er vært at mercke.

Huilcken er den Tredie Part ?

Den gamle Simeonis/ herlige oc skøne Loffsang.

Huad lære wi der aff ?

Først/ At vor HErre Christus/ er visselige den forloffuede Messias/huilcken alle Hellgen tid fra tid foruentit haffue : Thi hand bliffuer io her vdtryckelige kaldit Herrens Christ / oc alle Folckis Frelsere : Det bør oss flittelig at mercke / imod Jødernis spaatske Ord oc Løgn.

Dernest / At Gud haffuer sendt hannom i Verden/icke alleniste Jøderne/ men ocsaa Hedninge til gode / oc vil derfor at alle Folck skulle vandre i dette Lius.

For det Tredie/ At huo som vil affskillies fra denne Verden met fred oc glæde/ skal oc bekiende denne Frelsere JEsum Christum/ oc añame hannom met en sand Tro/ lige som Simeon giorde. Thi huo som troer paa hannom/ hand skal icke see Døden euindelig. Men huo som foracter oc icke vil haffue denne Frelsere/ som Gud haffuer foraardnit oc vdsendt/ den skal dø met en tung oc ond Samuittighed/ oc forderffuis til euig tid vdi sine Synder/ efterdi vdi ingen anden/ end denne allene er oss Meñiske loffuit oc giffuit/ Naade/ Synders Forladelse/ Forløsning/ Liff oc Salighed.

Huorledis kunde wi da ret Bede?

HErre Gud Himelske Fader/ du som beredde oss din Søn til en Frelsere/ at hand skal vere Hedningenis Lius oc Jødernis herlighed/ Wi bede dig/ oplius vore Hierter/ at wi kunde kiende i hannom din Naade oc Faderlige villie mod oss/ oc haffue ved han-

hannom Hielp oc Beskermelse/ imod Synd/ Fordømmelse oc Sathan/ oc formedelst hannom bliffue til euig tid salige/
AMEN.

Den Søndag Septuagesima.

Euangelium Matth. xx.

JEsus sagde til sine Disciple: Himmerigis Rige lignis ved en Hosbonde/ som vdgick om Morgenen at leye Arbeydere i sin Vijngaard. Oc der

hand

hand bleff forligt met Arbey-
derne/om en Penning til Dag-
løn/ Da sende hand dem i sin

Vijngaard. Oc hand gick vd
ved den Tredie stund / oc saa
andre staa ledige paa Torff-
uit/oc sagde til dem: Gaa i oc-
saa hen i Vijngaarden/ Jeg
vil giffue eder huad ret er/ Oc

de

de ginge hen. Hand gick atter vd/ ved den Siette oc Niende stund/ oc giorde lige saa. Men ved den Elluffte stund gick hand vd / oc fant andre staa ledige/ oc sagde til dem: Hui staa i her den gantske dag ledige? De sagde til hannom: Der leyde ingen oss. Hand sagde til dem: Gaa i ocsaa hen i Vijngaarden / oc huad ret er skulle i faa. Der det bleff nu Afften / sagde Herren for Vijngaarden til sin Fogit: Kald Arbeyderne/oc giff dem

Løn/ Oc begynd paa de sidste/ indtil de første. Da komme de/ som vaare leyde ved den Elluffte stund / oc finge huer sin Penning. Men der de første komme/meente de/at de skulde faait meere / oc de finge ocsaa huer sin Penning. Men der de finge den / knurrede de imod Hosbonden / oc sagde: Disse sidste haffue ickon arbeydit en stund/ oc du haffuer giort dem lige met oss/wi som haffue baarit Dagens Byrde oc Hede. Hand suarede/ oc sagde til en

aff dem: Min Ven / ieg giør dig icke wret / Est du icke forligt met mig om en Penning? Tag det dit er / oc gack hen. Jeg vil giffue denne sidste / lige som dig. Eller haffuer ieg icke mact til at giøre met mit / huad ieg vil? Seer du derfaare tuert / at ieg er god? Saa skulle de sidste bliffue de første / oc de første de sidste. Thi mange ere kaldede / men faa ere vdualde.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Hosbonde/ som saa offte om Dagen vdgaar/ oc leyer Arbeydere i sin Vijngaard.

Huad lære wi der aff?

At Gud vor kiere Fader vil/ at alle Menniske skulle bliffue salige/ oc for denne Aarsag opholder hand sit Ord/ oc vdi alle tider opuecker tro Predickere/ oc ved dennom lader sit hellige Euangelium predicke i all Verden/ paa det mange Menniske skulle komme til Sandheds bekiendelse oc bliffue salige. Huorfor oc huer skal annamme Euangelij trøst/ oc io icke lucke sig selff vde/ eller fortuile i sine Synder.

Huor om er den Anden Part?

Om Arbeyderne/ som bliffue leyede/ oc sende i Vijngaarden.

Huad lære wi der aff?

At vden Gud selff aff Naade ved sit Ord lode kalde oss til sit Rige/ da maatte wi til euig tid staa ledige/ oc forderffuis i vore Synder: Derfaare skulle wi bekien-

de saadan Naade/ oc følge veluillige/ strax som wi bliffue kaldede / eller ved Predicken formanede til bedring: Oc icke bliffue staaende ledige / som alle de giøre / der Ordit foracte/oc icke høre ville.

Huor om taler den Tredie Part?

Om Fogeden/ som effter sin Herris befalning / giffuer den sidste lige saa megit som den første.

Huad lære wi der aff?

At den gode Gud / paa det sidste / vil handle met oss Menniske / icke effter vor fortieniste/men effter sin grundløse Barmhiertighed / oc aff Naaden skencke oss det euige Liff: Saa mange som sette deris lijd til hans Godhed / oc Christi Fortieniste. Huilckit wi til en besynderlig trøst skulle giemme: Dog icke til tryghed misbruge: Men arbeyde flittelige i HERrens Vingaard / oc dog naar Afftenen oc Regenskaffs tid kommer / oc wi skulle vandre til det euige Fæderneland/ sette vor tillijd icke paa vort Arbeyd / men allene paa GVds Naade.

Huor

Huor om taler den Fierde Part?

Om de første Arbeydere som knurrede derfor at Fogeden giffuer de sidste lige saa megit til Dagløn/som dem.

Huad lære wi der aff?

At Menniskelig fornufft icke vil lade sig nøye met GVds Naade / men vil stedze pucke oc bygge paa sin egen fortieniste / oc falder der offuer fra Naaden/oc i Vreden. Thi huo sig icke forlader allene paa Guds Godhed oc Naade/som er forhuerffuit ved Christum: Men vil ophøye sig selff / den skal nedtryckis oc bliffue den sidste/om hand skønt vaar først kaldit. Huilckit vel er gaffnligt at mercke/imod den arrige Pawedom/ met sin Aandelige hoffmodighed.

Thi skal en Christen saa Bede:

HERRE Gud Himmelske Fader / du som formedelst dit salige Ord kallede oss i din Vijngaard. Wi bede dig / giff din HelligAand i vore Hierter / At wi kunde i denne

Vijngaard flittelige arbeyde / oc vocte oss fra Synd oc all Forargelse / oc flittelige rette oss effter dit Ord oc villie/ oc sette alt vort Haab allene paa din Naade/som du haffuer riglige beuijst oss ved din Søn Christum JEsum / at wi saa kunde bliffue til euig tid salige/ Amen.

Den Søndag Sexagesima.

Euangelium Luc. viij.

SOm der vaar nu megit folck tilsammen/ oc hastede til JEsum aff Stæderne/ Da sagde hand ved en

Lignelse. Der gick en Sæmand vd at saa sin Sæd/Oc i det hand saade/ falt nogit hos

Veyen/ oc bleff borttraadt/ oc Fule vnder Himmelen ode det op. Oc nogit falt paa Steen/ oc der det voxte op/ visnede det/ fordi/ at det haffde icke Vædske. Oc nogit falt iblant

Torn / oc Tornene voxte op met / oc qvalde det. Oc nogit falt i god Jord / oc det voxte op / oc bar hundrede fold Fruct. Der hand det sagde / raabte hand: Huo som haffuer Ørn at høre met / hand høre. Da spurde hans Disciple hannom at / oc sagde: Huad Lignelse skal dette vere? Da sagde hand: Eder er det giffuit at vide Guds Rigis Hemmelighed / Men de andre i Lignelser / at de skulle det icke see / om de det end see / oc icke forstaa / om de

det end høre. Men dette er
Lignelsen: Sæden er GUds
Ord. Oc de som ere hos vey-
en/ det ere de som det høre/ der
effter kommer Dieffuelen/ oc
tager Ordit aff deris Hier-
ter/ paa det de skulle icke tro/
oc bliffue salige. Oc de paa
Steen/ ere de/ naar som de det
høre/ da aname de Ordit met
glæde/ oc de haffue icke Rod/
de tro til en tid/ Oc naar Fri-
stelse kommer/ da falde de fra.
Oc det som falt iblant Torne/
ere de/ som det høre/ oc gaa
 hen

hen iblant dette liffs Omhyg-
gelighed/ rigdom oc vellyst/ oc
quælis / oc bære ingen Fruct.
Oc det som falt i god Jord/ ere
de som høre oc beuare Ordit/
i it smuct gaat Hierte/ oc bære
Fruct vdi Taalmodighed.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

Om den Sæd / som bliffuer vdsaad.

Huad lære wi der aff?

At lige som Gud selff icke er Aarsag til nogen Forargelse / eller nogit Menniskis forderffuelse : saa er icke heller hans Ord. Thi lige som Gud lader vdsaa sin Sæd i all Verden/ oc vilde gierne at den baar alle-uegne fruct : Saa er ocsaa Sæden i sig selff Hellig oc god. Derfor skulle wi icke

giffue Gud skylden / at de ere faa som tro oc bliffue salige : Icke heller derfor spaatte Guds Ord/ at det gaar saa ilde til i Verden : Som dog de blinde Papister giøre/ oc vilde gierne tilregne Euangelio/ alt det onde som skeer i Verden.

Huor om er den Anden Part?

Om den wfructsommelige oc onde Jord/ som den gode Sæd falt vdi.

Huad lære wi der aff?

Hues skyld det rettelige er / at GVds ord skaffer saa lidit fruct/hos mange Menniske: At det er den arrige Dieffuels / oc den wgudelige Verdens egen skyld. Thi enten acte Menniskene Ordit aldelis intet: Eller om de det end høre / anname de det intet: Eller om de det anname/da beholde de det icke lenge / men falde aff igen naar Fristelse kommer: Eller oc lade Dieffuelen snart riffue det vdaff Hierterne / oc bliffue forhindrede ved vellyst oc gerighed. Derfor skulle wi lære at kiende saadane hinder/ oc bede Gud / at hand vilde dennom borttage/

tage/ oc giøre vore Hierter/ til en god grødefuld Jord: Oc lade Ordens Sæd til enden der vdi beholdis/oc bære megen fruct.

Huor om taler den Tredie Part?

Om den gode Jord/ i huilcken Sæden falder oc bær fruct.

Huad lære wi der aff?

At det er icke nock/ at høre Guds Ord/ men at mand skal det ocsaa anname/ oc vdi it smuckt gaat taalmodigt Hierte beholde/ om det ellers skal bære fruct. Huilckit dog altsammen/ icke ske kand/ vden Gud giffuer selff/ ved sin Hellig Aand krafft oc Naade der til: Om huilckit wi derfor alle/ skulle flittelige bede.

Huilcken er den Fierde Part?

Den HErris Christi Ord: Eder er det giffuit at vide GVds Rigis Hemmelighed/ men de andre i Lignelser/ at de skulle det icke see/ om de det end see/ oc icke forstaa/ om de det end høre.

Huad

Huad lære disse Ord oss?

At Gud vil aabne Hierterne paa alle dennom / som høre gierne hans Ord / oc spøre flittelige effter Ordens rette Mening/ som disse Disciple her giøre : Oc vil giffue dennom Saligheds rijge kundskaff : Naar der imod baade Ord oc Aand/ skal fratagis dem som det foracte: Oc skreckelig Mørckhed følge oc komme offuer deris wtacknemmelighed : Huilckit oc met rette skulde opuecke vdi oss en tilbørlig flittighed.

Der om skulle wi saa Bede :

O HErre Gud Himmelske Fader/wi tacke dig/ at du haffuer formedelst din Søn Christum JEsum saait dit hellige Ord iblant oss. Wi bede dig / at du vilt met din HelligAand saa berede vore Hierter / at wi samme Ord kunde flittelige høre/ beholde det i it gaat Hierte / oc bære Fruct i Taalmodighed/at wi icke skulle henge ved Synden / men met din

Hielp

Hielp dempe hende / oc i allehaande Forfølgelse trøste oss met din Naade oc euige Hielp / Amen.

*

Paa Fastelagens Søndag.

Euangelium Matth. iij.

PAa den tid kom JEsus aff Galilea / til Jordan til Johannem/at hand vilde lade sig døbe aff

Rettjustering: adjacent page fragment visible at right edge not transcribed.

be aff hannom. Men Johan-
nes formeente hannom det/oc
sagde: Jeg haffuer vel behoff
at døbis aff dig/oc du kommer
til mig? JEsus suarede/oc sag-
de til hannom: Lad det nu saa
vere/oss bør saa at fuldkomme
all Retferdighed. Saa tilsted-
de hand hannom. Oc der Je-
sus vaar døbt/ gick hand strax
op aff Vandit. Oc see/ da ob-
nedis Himmelen offuer han-
nom/oc Johannes saa Guds
Aand fare ned / som en Due/
oc komme offuer hañom. Oc

see/

see/en røst aff Himmelen/ sagde: Denne er min elskelige Søn/ som er mig velbehagelig.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM vor kiere HErris JEsu Christi Daab vdi Jordan.

Huad lære wi der aff?

At vor kiere HErre Christus haffuer derfor fornædrit sig fra sin Guddommelige Herlighed / oc tagit sig en Tieneris skickelse paa/ at hand kunde fuldkomme all Retferdighed oss til gode / oc stille sin Faders vrede met sin Lydighed. Huorfor wi skulle trøste oss met hans Daab/ imod alle Syndens/Dieffuelens/ Dødens oc Helffuedis Fristelser: Oc tro at vor Daab/ der ved er hellig oc krafftig giort.

Huor om er den Anden Part?

Om Johanne/ som formener at

døbe Christum/ oc siger: Hand haff=
uer vel behoff/ at døbis aff JEsu.

Huad lære wi der aff?

Først/ Huor besuerlig vor egen For=
nufft kand skicke sig vdi den høye gierning/
om vor Forløsning/ som er skeet ved Chri=
stum: Oc at den Lærdom om Christo/ io
visselige siunis for vore Øyen/ en daarlig
Predicken/ som Paulus siger: Men bør
dog derfor icke at foractis: men met tro=
faste Hierter annamis.

Derneſt/ At lige som Johannes rette=
lige siger/ at hand haffuer vel behoff at dø=
bis aff Christo: Saa skulle wi oc bekiende/
at wi ere arme Syndere/ oc kunde oc maa
allene ved Christum bliffue renſede: Men
dog skulle wi icke lade vor wuærdighed for=
føre eller forhindre oss imod GUds befal=
ning.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Hellige Trefoldigheds hær=
lige Aabenbaring/ som skede hos
Christi Daab.

Huad lære wi der aff?

Først / At i den ewiste Guddommelige værelse ere Tre atskillige Personer/Fader/ Søn/ oc HelligAand: De samme endnu paa denne Dag ere oc ville vere hos vor Daab tilstæde / oc den salige Naadis gierning vdi oss fuldkomme.

Oc dernest / At huo som vil vere Gud behagelig hand skal tro paa denne Søn: Thi hand er allene den til huilcken Gud haffuer Behagelighed / oc for hues skyld hand oc vil anname til Naade / oc lade sig vel befalde/alle de som tro paa hans naffn.

Derfor skulle wi saa Bede:

O HERRE Gud Himelske Fader / du som aabenbarede dig / met din HelligAand/ met all Naade hos din kiere Søns Daab/som haffuer lagd paa sig alle vore Synder/ oc vijsde oss met din Røst til hannom/ at wi formedelst hannom skulle haffue Syndernis forladelse oc all Naade.

de. Wi bede dig/ beholt oss i Troen til dig/ Oc effterdi wi ere ocsaa døbte effter din Befalning oc din kiere Søns Exempel/ da styrck vor Tro met din Hellig Aand/ oc hielp oss til det euige Liff oc Salighed/
AMEN.

*

Den Første Søndag i Faste.

Euangelium Matth. iiij.

DA bleff JEsus ført aff Aanden i Ørcken/ at hand skulde fristis aff Dieffuelen. Oc der hand haffde fastit Fyrretiue

dage/oc Fyrretiue nætter/hun-
grede hannom. Oc Fristeren
gick til hannom/ oc sagde: Est

du Guds Søn/ da sig at disse
Stene bliffue Brød. Oc hand
suarede oc sagde: Det staar
skreffuit/ at Menniskit leffuer
icke alleniste aff Brød/ men
aff huert Ord/ som gaar igen-
nom

nom Guds Mund. Da førde Dieffuelen hannom met sig/ i den hellige Stad/ oc sette hannom paa Tinningen aff Templen/ oc sagde til hannom: Est du Guds Søn/ da lad dig falde ned. Thi det staar skreffuit: Hand skal giffue sine Engle befalning offuer dig/ at de skulle bære dig paa Henderne/ at du icke skalt støde din Fod paa nogen Sten. Da sagde JEsus til hannom: Der staar atter skreffuit: Du skalt icke friste Gud din HERre. Da førde

Dieffuelen hannom atter met sig/ paa it saare høyt Bierg/ oc vijsde hañom alle Verdens Riger/ oc deris Herlighed/ oc sagde til hannom: Alt dette vil ieg giffue dig/ om du falder ned/oc tilbeder mig. Da sagde JEsus til hannom: Vig fra mig Sathan/ Thi der staar skreffuit: Du skalt tilbede Gud din HERre/oc tiene hannom allene. Da forlod Dieffuelen hannom/ Oc see/ Englene ginge saa frem til hannom/ oc tiente hannom.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den HErris Christi Reyse vdi Ørcken.

Huad lære wi der aff?

At efterdi CHristus paa den tid der hand skulde traade ind i sit Embede/ haffuer tilforn begiffuit sig ind i Ørcken/ der at bede/ oc vdstaa store Fristelser: Da skulle wi ocsaa begynde all vor gierning met en god Christelig bøn/ oc beuebne oss vel met Guds Ord/ imod alle tilkommende Fristelser.

Huor om er den Anden Part?

Om den Første Fristelse/ met huilcken den arrige Dieffuel haffuer angrebit den HErre Christum.

Huad lære wi der aff?

Først i almindelighed saa megit/ At Dieffuelen maa vere en saare wblu oc arglistig Aand/ efterdi hand oc haffuer fristit Guds Søn: Oc besynderlige der hand tenckte sig at haffue best vilkaar/ efter

Christi lange faste: Huilckit billig skulde beuege oss icke allene til en fornøden forsiunlighed: men ocsaa til en Hiertens Bøn om beskermelse imod hannom.

Derneſt i besynderlighed / At naar wi bliffue fristede aff hannom met sorrig for Næring/da skulle wi komme i hu/ at Mennisken leffue icke allene aff Brød: Men/ som Christus her siger/ocsaa aff Gud kunde ved it Ord bliffue opholdne: Oc derfor dissmindre skulle fortuile vdi Armod / eller handle imod Gud: Men bije effter hans hielp met Taalmodighed.

Huor om er den Tredie Part?

Om den Anden Fristelse / i hullcken wi høre / huorledis Dieffuelen haffuer giffuit CHristo faare / at hand skulde lade sig falde ned aff Templens Tinding: oc vil der til offuertale hannom met Skrifften.

Huad lære wi der aff?

Først dette / At Dieffuelen bliffuer icke vde/ naar hand skønt en gong bliffuer vddreff-

dreffuen: Men kommer altid igen met sin Fristelse: Oc derfor skal ingen vere tryg: Men huer Mand skal bede flitteligę/ at naar Sathan er engong aff oss vddreffuen / Gud vilde da hindre hannom/ at hand icke kommer igen / eller kunde igen indfare i sit gamle Herberge.

Oc derneſt / At den onde vnderfundige Aand / oc stundum pleyer at fremhente Skrifften/men met list oc bedregeri: Saa/ at hand ickon kløffuer der vdaff/ huad hannom tien: Men huad hannom er imod/det lader hand vde. Oc er oss alle derfor høyelig fornøden / at flittelige acte paa GVds Ord/oc bede om den Hellig Aands bistand: om wi ellers skulle mercke den Skalck/ oc staa hannom imod.

Oc for det Tredie/ At wi skulle icke driste paa oss selff formegit/ eller formaste oss i vort Kald: Megit mindre i nogen maade friste vor HErre / men vandre paa HErrens vey/ vdi ret enfoldighed/ oc Christelig ydmyghed / oc met Bønen daglige søge hans hielp oc bistand.

Huilcken er den Fierde Part?

Den sidste Fristelse/ i huilcken den hoffmodige wbluferdige Aand tør begiere aff den HErre Christo/ at hand skulde falde ned/ oc for Verdsens Rige oc deris Herligheds skyld tilbede hannom.

Huad lære wi der aff?

Først/ At den arrige Dieffuel pleyer at vdbiude Penninge oc Gods oc stor herlighed/ at vise dennom/ huilcke hand vil føre vdi Affguderi oc andre Synder. Oc at denne er den suaariste oc farligste Fristelse iblant alle: Huorfor wi oc alle skulle flitteligе vocte oss fra den forbandede Gerighed: oc icke elske dette timelige Gods alt formegit: Megit mindre/ for saadant tilbede aldelis Dieffuelen/ eller giøre wret.

Derneft/ At naar wi opholde oc verie oss met Guds Ord imod Dieffuelen/ da vil Gud paa det sidste sende oss sine Engle til hielp/ oc ved dennom bortdriffue den arrige Fiende. Aff huilckit wi haffue oss høyelige at trøste.

Der-

Derfor skulle wi saa Bede:

HERRE Gud Himmelske Fader / efftersdi den arrige Fiende stedze oc altid staar der effter / oc som en brølende Løwe gaar omkring oss / oc søger at hand oss kand opsluge: Da bede wi dig / at du for din Søns JEsu Christi Død oc Pine skyld / vilt met din Hellig Aands Naade komme oss til hielp / oc ved dit Ord styrcke vore Hierter / paa det vor Fiende icke faar mact offuer oss / men at wi altid kunde bliffue i din Naade / oc vorde euindelige salige /

A M E N.

Den Anden Søndag i Faste.

Euangelium Matth. xv.

IEsus gick vd fra Genezareths land/ oc drog bort i Tiri oc Sidons egn. Oc see/en Cananeiske Quinde gick aff den samme egn / oc raabte effter han-

hanne/ ...
re/ ...
barm...
Daat...
uelen...
icke i...
Disc...
nom/...
aff met...
effter o...
de: I...
alleni...
aff Isr...
oc falt...
sagde:...

hannom/ oc sagde: Ach HEr-
re/ Du Dauids Søn / for-
barme dig offuer mig: Min
Daatter plagis ilde aff Dieff-
uelen. Oc hand suarede hende
icke it Ord. Da traadde hans
Disciple til hannom/ bade han-
nom/ oc sagde: Skil dig dog
aff met hende/ thi hun raaber
effter oss. Hand suarede/ oc sag-
de: Jeg er icke vdsendt/ vden
allenniste til de fortabte Faar/
aff Israels hus. Da kom hun/
oc falt ned faar hannom/ oc
sagde: HErre hielp mig. Hand
sua-

suarede oc sagde: Det er icke smuct / at mand tager Brødit fra Børnene / oc kaster det faar Hunde. Hun sagde: Ja HErre / Smaahundene æde dog aff de Smuler som falde aff deris Herris Bord. Da suarede JEsus / oc sagde til hende: O Quinde / din Tro er stor / dig ske som du vilt. Oc hendis Daatter bleff karsk i samme stund.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Cananeiske Quinde / som raaber effter den HErre Chri-

Christum / oc holder hart ved at bede / at hand vilde frelse hendis siuge Daatter fra Dieffuelen / oc helbrede hende.

Huad lære wi der aff?

Først / At wi vdi allehonde Nød / skulle søge oc stadelige forhaabe hielp / ved en tro Bøn / hos vor kiere HErre Christum.

Dernest / At wi skulle sette samme vor Bøn / icke paa vor egen værdighed / men paa Guds Naade oc Godhed: Oc icke heller affalde / om Hielpen til en tid forhalis / men holde hart ved / som her denne Quinde: oc gribe den HErre Christum i hans Ord oc Foriettelser. Thi saadant befalder hannom vel / oc fører endelige denne trøstelige Røst til veye: **Dig ske som du vilt.**

Oc for det Tredie / Huor stor Forældrenis Kierlighed er mod Børnene / oc at de traade mangt it modigt fiæd for dennom: Huorfaare ocsaa Børnene ere plictige at lade sig findis tacknemmelige oc lydige mod dennom igen.

Huor om er den Anden Part?

Om den HErre Christo/ som vel i begyndelsen stiller sig nogit haard: Men dog paa det sidste hører denne Quindis Bøn.

Huad lære wi der aff?

At endog vor kiere HErre Christus er Hiertelige tilbøyelig til at hielpe alle Menniske: pleyer hand alligeuel at holde sig vndertiden saaledis mod sine kiere Børn/ lige som hand hørde intet deris Bøn: Paa det de kunde bliffue dis mere øffuede i Troen. Huilckit mand alt maa vennis til/ oc icke lade sig forføre vdi Bønen. Thi hand kommer dog alligeuel flux paa det sidste/ oc giffuer huad mand begierer. Oc skal det gielde lige megit/ om wi ere Jøder eller Hedninge/ om wi ickon tro paa hannom. Thi hand seer effter Troen/ oc priser hende/ som wi høre at hand siger her: O Quinde/ din Tro er stor.

Huor om taler den Tredie Part?

Om Disciplene som traade til den

HEr-

HErre Christum / oc bede at hand vil skille sig aff met denne Quinde.

Hvad lære wi der aff?

Først/at en Christen skal lade den andens Nød gaa sig til Hierte / oc naar wi ellers icke kunde raadføre oc hielpe/at wi dog bede trolige for huer andre. Thi saadant er Gud behageligt/oc gaar icke aff vden nytte.

Dernest / At om end skønt de Hellige Apostle offte haffue villit hielpe fattige Menniske / met deris forbøn til den HErre Christum: Da følger dog icke strax der effter / at mand end nu paa denne dag skal paakalde dennom/lige som de der skulde bede Gud for oss. Thi imellom oss Menniske oc Gud / er ickun en Meglere oc Talsmand/som er vor kiere HErre Jesus Christus. Huilckit bør vel at merckis/ imod Pawedommens Affguderi.

Huor om er den Fierde Part?

Om denne siuge Daatter / som plagis ilde aff Dieffuelen / Oc dog

paa det sidste bliffuer ræddit oc helbrede giort ved Christum.

Huad lære wi der aff?

At den arrige Dieffuel/ er de Vngis/ saa vel som de Gamlis Fiende/ oc giør dennom skade paa Legome oc Siæl/ naar hand kand det affstedkomme. Oc de derfor skulle see sig vel for/ oc bede Christum om Beskermelse imod hannom: Som er ocsaa derfor kommen/ at hand skal oc vil til intet giøre Dieffuelens Gierninger.

Der om kand saa Bedis:

HERRE Gud Himmelske Fader/ wi bede dig/ at du vilt formedelst din Hellig Aand/ stadfeste vore Hierter/ oc giøre oss visse i Troen oc haabit paa din Naade oc Barmhiertighed/ Paa det/ at endog wi haffue Aarsage til at frycte oss paa vor Samuittigheds/ Synders oc wuærdigheds vegne/ at wi alligeuel met

den

den Cananeiske Quinde/ kunde henge hart ved din Naade/ oc i all vor nød oc fristelse finde hielp oc redning hos dig/ ved JEsum Christum vor HERRE/
AMEN.

Den Tredie Søndag i Faste.

Euangelium Luc. xj.

JEsus dreff en Dieffuel vd/ hand vaar dum. Oc det skede/ der Dieffuelen foer vd/ da talede den Dumme/ Oc Folckit forundrede sig. Men nogle

iblant dem sagde: Hand driff-
uer Dieffle vd/ved Beelzebub
den øffuerste Dieffuel. Men

de andre fristede hannom / oc
begierede Tegen aff hannom
aff Himmelen. Da fornam
hand deris Tancker/ oc sagde
til dem: Huert Rige/som vor-
der wens met sig selff/ bliffuer
øde/

øde / Oc it Hus falder offuer
det andit. Er da Satanas oc
twens met sig selff/ Huorledis
skal hans Rige bliffue bestan-
digt? Effterdi i sige/ Jeg vd-
driffuer Dieffle ved Beelze-
bub. Oc om ieg vddriffuer
Dieffle ved Beelzebub / ved
huem vddriffue eders Børn
dennom? Derfaare skulle de
vere eders Dommere. Men
der som ieg vddriffuer Dieffle
ved Guds finger/ da kommer
io Guds Rige til eder. Naar
som en Sterck beuebnet beua-

 rer

rer sit Pallatz / da bliffuer det hand haffuer met fred. Men naar der kommer en sterckere offuer hannom / oc offueruinder hannom / Da tager hand hans Harnisk / som hand forlod sig paa / oc bytter Roffuit. Huo som icke er met mig / hand er imod mig / Oc huo som icke sancker met mig / hand atspreder. Naar den vreene Aand vdfar aff Menniskit / da vandrer hand igennom tørre steder / søger huile / oc finder hende icke. Da siger hand:

Jeg

Jeg vil vende om igen til mit Hus/ som ieg gick vdaff. Oc naar hand kommer/ da finder hand det feyet met Koste oc prydit. Saa gaar hand bort/ oc tager siu Aander til sig/ som ere argere end hand selff / oc naar de komme ind/ bo de der/ oc det bliffuer der effter verre met det samme Menniske end tilforn. Oc det begaff sig/ der hand saa talede / opløffte en Quinde iblant Folckit røsten / oc sagde til hannom : Saligt er det Liff / som bar dig / oc de

brynst som du dide. Men hand sagde: Ja salige ere de/ som høre GUds Ord/ oc beuare det.

Huor mange Parter haffuer det?

Sex.

Huor om taler den Første?

OM det arme besette Menniske/ huilcken icke alleniste haffuer verit dum: Men ocsaa blind til met/ som Matthæus skriffuer.

Huad lære wi der aff?

Huad for en hefftig arrig Fiende wi haffue i den slemme Dieffuel: Oc at det er hans høyeste glæde oc lyst/at giøre oss skade paa Legome oc Siæl/naar hand kand komme til der met: Oc wi derfaare skulde met rette bekiende det for en synderlig GUds Naade/ naar wi haffue it sunt Legome/ oc wskadde Lemmer: tacke hannom derfor/oc bruge dennom rettelige oc vel.

Huil-

Huilcken er den Anden Part?

Den vnderlige gierning eller Mirakel / som Christus giør paa dette fattige besette Menniske.

Huad lære wi der aff?

At vor kiere HErre Christus kand beskerme oc hielpe oss paa Siæl oc Legome / imod den arrige Dieffuel: Oc wi derfor icke alleniste vdi all vor Nød skulle søge hielp hos hañom/ men ocsaa met vore Bøner føre andre til hannom / som aff Dieffuelen ere besette eller skadde paa Siæl eller Legome / oc bede om hielp paa deris vegne.

Huor om er den Tredie Part?

Om dennom som see paa samme Gierning / spaatte oc sige / at Christus vddriffuer Dieffuelen ved Beelzebub.

Huad lære wi der aff?

Huad for en skadelig ting / hemmelig Awind er: Oc at naar Menniske bliffue forblindede oc indtagne aff Dieffuelen/ da pleye de altid at vdlegge vdi en falsk me-

 ning/

ning / alt hues mand der effter siger eller giør dennom : oc siuncke io lenger io dybere vdi Blindhed / indtil de der vdi endelige maa dø oc forderffuis. Derfor skulle wi lade Guds Ord oc Aand regere oss / oc dennom icke moduillige aff idel had imodstaa: Som Papisterne endnu paa denne dag giøre / oc falde derfor vdi forskreckelig Blindhed.

Huilcken er den Fierde Part?

Christi Forsuar / met huilckit hand suarer til deris Bespaattelse.

Huad lære wi der aff?

Først / At wi skulle stoppe Munden paa dem som angribe oc spaatte vort Embede / oc handhæffue oc forsuare Sandhed imod dennom.

Dernest / At mand oc vdi samme Forsuar / mere skal giffue act paa Sagen i sig selff / end paa Personerne : Saa at Skendzord icke bliffue betalede met Skendzord : Men Sandhed maa met god grund oc tilbørlig beskedenhed bliffue forsuarit.

Oc for det Tredie / At den HErre Chri-

Christus icke ved Beelzebub/men ved Guds Finger/det er/ved sin Guddomelige krafft/ kand offueruinde oc vddriffue den arrige Dieffuel. Dermet skulle wi ocsaa trøste oss imod Sathans gruelige Tyranni.

Huilcken er den Femte Part?

Den tro aduarsel/ at wi icke skulle vere trygge/men see oss vel for: Paa det/ at naar Dieffuelen en gong viger fra oss/ hand da ey skal komme igen/ oc det sidste bliffue verre end det første.

Huad lære wi der aff?

At Dieffuelen bliffuer icke borte/ om hand en gong bliffuer slagen paa flucte/men kommer altid igen/ oc forsøger sin listighed imod oss: Oc er derfor storlige fornøden/ at wi ere altid færdige met Aandens suerd/ at wi kunde verie oss imod hannom oc beholde Marcken.

Huilcken er den Siette Part?

Den herlige Loff/ som den Quinde/ i enden paa dette Euangelio giff-

uer den HErre Christo/ oc det suar/ som hende giffuis der paa.

Huad lære wi der aff?

At vduortis Gierninger/ oc Menniske-lig fordeel/ hielper intet til det euige Liff oc sande Salighed/ Men alleniste den rette Tro som kommer aff Ordens flittige hø-relse oc beuarelse. Thi Christus priser her/ dennom at vere salige/som høre hans Ord/ oc beuare det. Huilckit imod Pawedomit/ oc sandelige ocsaa imod Jøderne/som altid rose sig aff deris Fødsel oc Slect/ vel bør at merckis.

En Christen kand saa Bede:

HErre Gud Himmelske Fader/ du som derfaare lodst din kiere Søn vor HErre JEsum Christum vorde Menniske/ at hand skulde for-hindre Dieffuelens Tiranni/ oc be-skerme oss arme Menniske fra den ar-rige Fiende. Wi tacke dig først for saadan naadig hielp/ oc der nest bede

dig/

dig / at du vilt i alle Fristelser naade-
lige komme oss til hielp / vocte oss fra
Kiødelig tryghed / oc met din Hel-
lig Aand naadelige beuare oss i dit
Ord oc fryct / at wi kunde indtil en-
den bliffue befriet fra den onde Fien-
de / oc ved din Søn bliffue euin-
delige salige / Amen.

IF * M

Paa Midfaste Søndag.

Euangelium Johan. vj.

DER effter foer
JEsus bort offuer
Haffuit / hos den
Stad Tiberias i Galilea / oc
der drog megit Folck effter

han-

hannom/ Fordi/ at de saae de Tegen / som hand giorde met de Siuge. Da gick JEsus hen

op paa it Bierg/ oc sette sig der met sine Disciple. Oc det vaar nær Paaske Jødernis høytid. Da opløffte JEsus sine øyen/ oc seer at der kommer megit Folck til hannom / oc siger til

Philippum: Huor kiøbe wi Brød at disse skulle æde? Men hand sagde det at forsøge hannom/Thi hand viste vel huad hand vilde giøre. Philippus suarede hannom: Brød for thu hundrede Penninge er icke nock iblant dem/at huer tager nogit lidit. Da siger en aff hans Disciple til hañom/ Andreas Simonis Petri Broder: Her er en Dreng/ hand haffuer fem Bygbrød/ oc tho Fiske/ Men huad er det iblant saa mange? JEsus sagde:

Skic-

Skicker Folckit til sæde. Oc der vaar megit Græs paa den stæd. Da sette sig ned ved fem tusinde Mend. Oc JEsus tog Brødene/ tackede/ oc fick Disciplene dem/ men Disciplene finge dem/ som haffde set sig ned. Disligist ocsaa aff Fiskene/ saa megit som hand vilde. Oc der de vaare mætte/ da sagde hand til sine Disciple: Sancker tilsammen de offuer bleffne Leffninge/ at der intet spildis. Da samlede de/ oc fyldede tolff kurffue met Leffninger/

ger/ aff de fem Bygbrød/som de leffnede / der finge Mad. Der Menniskene nu saae det Tegen/som Jesus giorde/sagde de: Denne er vísselige den Prophete/ som skal komme til Verden. Der Jesus nu merckte / at de vilde komme oc tage fat paa hannem/ at de kunde giøre hannem til Konge / Da vigede hand atter paa Bierget selff allene.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Førſte?

OM dette Folck/som vdi saadan mangfoldighed drager effter

den HErre Christum/wanseet/at de icke vide huor de skulle faa at æde.

Huad lære wi der aff?

At wi ocsaa/ lige som dette Folck/mere skulle sørge for det Euige/end for det timelige: Oc intet tuile/at naar wi atspøre først Guds Rige/ saa skal vel oc det andit tilfalde oss/om det end skønt en tidlang siunis at vere vnderligt oc genuordigt. Thi det er vmueligt at Gud kand forlade dennom som lide paa hannem.

Huor om er den Anden Part?

Om Disciplene/ som kunde vel legge Regenskaff/ huor megit Brød mand skulde haffue til denne store Almue: Men vide intet huor mand skal tage eller bekomme det.

Huad lære wi der aff?

At dette er vore vantro Hierters art oc skick/ at de altid regne oc sørge/huor megit mand haffuer behoff/Men ville icke tro/ at Gud kand oc vil giffue det. Oc oss burde dog at tro/ at efterdi hand haffuer giffuit

oss Legom oc Liff / hand jo oc kand oc vil det opholde oc nære.

Huilcken er den Tredie Part?

CHristi Gierning i sig selff/ met alle sine vilkaar/ som der metfølger.

Huad lære wi der aff?

Først/ At vor kiere HErre Christus er en Allmectig Gud/ oc kand skaffe Raad oc hielp/ ocsaa i Hungers nød / saa vel som vdi all anden trang.

Dernest/ At hand ocsaa vil det vísselige giøre: efftersi hand her saa trolige oc Faderlige sørger for dette Folck/ocsaa førend de beklage deris Hunger. Met huilckit wi da skulle trøste oss imod Bugsorrig/ oc den formaledidede Gerighed.

For det Tredie/Naar wi ville/at Gud skal velsigne imellom vore Hender/det lille hand oss giffuit haffuer / da skulle wi anname det met tacksigelse/ oc bruge det rettelige/ metdeele vor Neste der aff/ oc om nogit bliffuer offuer/holde det tilsammen/oc icke lade nogit wnytteligt omkomme. Thi det

timelige Godzis rette Brug staar i disse Stycke / til huilcken Skrifften saa megit oc offte oss formaner.

Huor om er den Fierde Part?

Huorledis dette Folck vilde tagit fat paa Christum / oc giøre hannem til Konge: Men hand haffuer vigit op paa Biergit.

Huad lære wi der aff?

Først/ At saa lenge som mand haffuer fuld op / oc gode rolige dage hos Euangelium/ da løber almindelige Almuen til/ oc henger der hos: Men siden naar Værit vendis/ oc der er sorrig forhaanden/ da løbe de i store hobe der fra igen. Huilckit Predikantere skulle derfor mercke / at de io intet begynde/ eller lade/ for den menige mands skyld/eller deris tilløb: Men som Christus her giør / see alleniste til Guds villie / den samme vdrette / oc lade sig der vdi icke forhindre ved Meñiskens gunst eller wgunst.

Dernest / At stedze oc altid iblant Jøderne / er der haabit paa en Prophete / oc

Frelsermand som Gud haffde loffuit/ oc at denne HERre Christus er visselige den samme: som de her sige: Denne er visselige den Prophete/som skal komme til Verden.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader/ du som haffuer/ formedelst din Søn/ i Ørcken rigelige bespisit fem Tusinde Mend/ foruden Quinder oc Børn/ met fem Brød oc to Fiske. Wi bede dig/ ver ocsaa naadelige hos oss met din Velsignelse/ beuar oss fra gerighed/ oc sorg for timelig næring/ at wi først kunde atspøre dit Rige/ oc din Retferdighed/ oc at wi da kunde forneme dine Faderlige gaffuer i alle de ting/som høre til liff oc Siæl/ ved JEsum Christum vor HERRE/ Amen.

Den Søndag effter Midfaste.

Euangelium Johan. viij.

JEsus sagde til Jøderne: Huo aff eder kand beuise mig en Synd offuer? Men siger teg eder Sandhed/huor faare tro i mig icke? Huo som er aff Gud/

Gud/hand hører Guds Ord. Der faare høre i icke / thi i ere icke aff Gud. Da suarede Jøderne oc sagde til hañom: Sige wi icke ret/ at du est en Samaritaner/ oc haffuer Dieffuelen? JEsus suarede: Jeg haffuer ingen Dieffuel / Men ieg ærer min Fader/oc i vanære mig. Jeg søger icke min ære/ men der er en / som hende søger/oc dømer. Sandelige/sandelige/ieg siger eder: Der som nogen holder mit Ord / hand skal icke see Døden euindelige.

Da sagde Jøderne til hannom: Nu kiende wi at du haffuer Dieffuelen. Abraham er død/ oc Propheterne / Oc du siger: Der som nogen holder mit Ord / hand skal icke smage Døden euindelige. Est du da mere end vor Fader Abraham? Huilcken der er død/oc Propheterne ere døde. Huad giør du aff dig selff? JEsus suarede: Der som ieg ærer mig selff / da er min ære intet. Men der er min Fader / som mig ærer / huilcken i sige / at
hand

hand er eders Gud/ oc kiende hannom icke/ Men ieg kiender hannom. Oc der som ieg sagde/ Jeg kiender hannom icke/ da bleffue ieg en Løgnere/ lige som i ere: Men ieg kiender hannom/ oc holder hans Ord. Abraham eders Fader bleff glad/ at hand skulde see min Dag/ oc hand saa hannom/ oc glædde sig. Da sagde Jøderne til hannom: Du est icke endnu Halfftrediesinds tiue Aar gammel/ oc haffuer du seet Abraham? JEsus sagde

til dem: Sandelige/sandelige/ Jeg siger eder: Før end Abraham bleff/er Jeg. Da løffte de Stene op/ at de vilde kaste paa hannom. Men JEsus skiulte sig/ oc gick vd aff Templen.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huilcken er den Første?

DEN aluorlige Straffeprediecken/Christus giør til Jøderne/ oc siger: Huo aff eder kand beuise mig nogen Synd offuer? Item. Huo som er aff Gud/ hand hører GVds Ord.

Huad lære wi der aff?

Først/ At alle tro Lærere/ skulle beflitte sig om en hellig Omgengelse/ oc gudfryctigt

tigt Leffnit/ oc tuert imod/ fly oc sky all forargelse/ at de oc maatte beholde Troen/ oc en god Samuittighed / oc saa megit som i denne suaghed mueligt er/ kunde sige vdi sandhed : Jeg veed mig icke skyldig i nogit. Item. Huo kand beuise mig en aabenbarlig Synd offuer?

Dernest / At alle den HErris Christi oc hans Ords foractere/ ere icke aff Gud/ men aff den arrige Dieffuel. Oc wi derfor skulle gierne høre GVds Ord/ paa det wi kunde bliffue GVds Børn/ oc siden til euig tid salige. Thi huo som hører oc beuarer den HErris Christi Ord / hand skal icke see Døden euindelige.

Huor om er den Anden Part?

Om de gruelige Skentzord / som de blinde Jøder / tale til den HErre Christum/ oc sige/ at hand er en Samaritan/ oc haffuer Dieffuelen.

Huad lære wi der aff?

At naar det kommer saa vist met Folck/ at de icke mere kunde lide Guds Ord oc tro

Paa-

Paamindelse / da pleye de almindelige at bliffue slet forblindede/ oc falde altid io lenger io dybere vdi Synd / ind til de paa det sidste der vdi dø oc forderffuis. Thi skulle wi gierne lade oss vnderuise met GVds Ord/oc end ocsaa lade oss straffe/ naar behoff giøris.

Huilcken er den Tredie Part?

CHristi Forsuar / met huilckit hand megit beskedelige affuiser deris skendtzord/ oc der hos altid lærer dennom/om de ickon vilde det anname.

Huad lære wi der aff?

Først/At huo som rettelige vil omgaais met falske Lærere/oc stoppe deris Munde/ hand skal icke betale skendtzord met skendtzord/ Men enfoldelige vden fryct bekiende Sandhed / oc den grundelige forsuare. Som Christus her giør / oc søger icke sin ære / men befaler sin Fader den at søge oc vdrette. Dis imellom dog bekiender hand/ roser oc forsuarer sit Ord oc Euangelium.

Dernest / Huad der er for skilsmisse imel-

imellom Mosis / oc den HErris Christi Lærdom. Thi naar Mosis Lærdom kræffuer aff oss en fuldkommen Lydighed / oc effter wi den icke kunde beuise/ lader oss tid effter tid vere vdi tuil oc sorrig for vor euige Salighed: Da tilbiuder oss Christus alle Synders naadige forladelse: Oc huo som met Troen annamer oc holder samme trøstelige Christi Ord oc Euangelium/den skal icke see Døden euindelige.

Huilcken er den Fierde Part?

Det skøne Vidnisbyrd / som Christus giffuer den Tro Abraham/oc siger: Hand haffuer seet hans dag/ oc glædt sig hiertelige der ved.

Huad lære wi der aff?

Først/ At de Tro Christne i det gamle Testamente haffue alt oc saa set deris tillid til Christum (huilcken dennom da vaar loffuit/at skulde komme) oc de haffue haabit at bliffue salige ved hannom. Derfor er Troen/ den / ved huilcken alle Hellingen/fra Verdens begyndelse ere bleffne salige:

lige: oc endnu skulle bliffue salige/ saa mangesom ville vere Arffuinge til det euige Liff.

Dernest/ At Christus er en sand Gud/ oc derfor ocsaa haffuer verit førend Abraham bleff. Huilckit imod Jødernis oc andre Christi Fienders vildfarendis Lærdom oc forargelige skendtzord/ vel bør at merckis.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/ din kiere Søn oc vor Forløsere JEsus Christus siger: Huo som holder mit Ord/ den skal icke see Døden euindelige. Wi bede dig/ effterdi du haffuer ladit oss komme til dit hellige Ord/ at du vilt giffue din hellig Aand vdi vore Hierter/ at wi kunde holde det/ oc aff vort gantske Hierte forlade oss der paa/ oc mit i Døden trøste oss der met/ at wi icke skulle see Døden euindelige/ for din Søns vor Genløsers JEsu Christi skyld/ Amen.

Mariæ Bebudelsis Dag.

Euangelium Luc. j.

IDen siette Maanit bleff Gabriel Engel vdsent aff Gud/ til en Stad i Galilea/ som heder Nazaret / til en Jomfru / som vaar troloffuit en Mand / ved Naffn Joseph/

aff

aff Dauids Hus/oc Jomfru-
en hed Maria. Oc Engelen
kom ind til hende/ oc sagde:
Hil vere du Liffsalige/ HER-
ren er met dig/ du velsignede
iblant Quinderne. Oc der
hun saa hannom/ forfæredis
hun offuer hans tale/oc tenck-
te: Huilcken en Hilsen er det?
Oc Engelen sagde til hende:
Fryete dig icke Maria/ du
haffuer fundit Naade hos
Gud. See/ du skalt vndfan-
ge i Liffuit/ oc føde en Søn/
Hans Naffn skalt du kalde
JEsus.

JEſus. Hand ſkal bliffue ſtor
oc kaldis den Høyeſtis Søn.
Oc Gud HErren ſkal giffue
hannem Dauids ſin Faders
Stol / oc hand ſkal vere en
Konge offuer Jacobs Hus
euindelige/oc der ſkal icke vere
ende paa hans Kongerige.
Da ſagde Maria til Engelen:
Huorledis ſkal det gaa til?
Efterdi ieg veed aff ingen
Mand. Engelen ſuarede/ oc
ſagde til hende : Den hellig
Aand ſkal komme offuer dig/
oc den Høyeſtis krafft ſkal off-

uerskygge dig. Derfaare ocsaa det Hellige som skal fødis aff dig / skal kaldis Guds Søn. Oc see / Elisabeth din Fencke / er ocsaa fructsommelig met en Søn / i hendis Alderdom / oc hun gaar nu i den siette Maanit / som er i rycte / at hun er vfructsommelig / Tht hos Gud er ingen ting vmuelig. Oc Maria sagde: See / ieg er HErrens Tienerinde / mig skee lige som du haffuer sagd. Oc Engelen skildis fra hende.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEt Budskaff / som Engelen Gabriel fører til Jomfru Mariam.

Huad lære wi der aff?

Først/At vor kiere HErre Christus er aff sin Himmelske Faders synderlige Raad oc villie / bleffuen Menniske vdi Mariæ Liff: Oc derfor alt hues Jøderne tale imod Christum / er ocsaa talit imod Gud i Himmelen.

Dernest / At ocsaa de hellige Engle haffue lyst oc behagelighed til vor Salighed: oc derfor vdi denne naadige Gierning / haffue gierne ladit sig bruge oss til beste. Huorfor wi ere plictige til at tacke Gud/ oc at vandre vdi Kierlighed mod vor Neste/ effter de hellige Englis Exempel.

For det Tredie/At denne Mariæ Søn skal vere lige den samme / som skulde fuldkomme den Foriettelse / som vaar giffuen de hellige Patriarcher/ Abraham/ Isaac/

Jacob / oc Kong Dauid : Thi saa siger Engelen : Gud skal giffue hannem Dauids sin Faders Stol/ oc hand skal vere en Konge offuer Jacobs Hus euindelige.

Huor om er den Anden Part?

Om Jomfru Maria / som forfærdis ved saadant Budskaff / oc spør huorledis saadant skal gaa til/ at hun skal bliffue fructsommelig/ effterdi hun veed aff ingen Mand.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Troen icke heller er altid lige sterck/ vdi hellige Mennniske/ men snarlige voxer aff oc til: Oc derfor skal ingen Menniske vere sicker/ men huer Christen skal daglige bede Gud aff Hiertit/ at hand ville styrcke oc grundfeste Troen i oss/ oc icke lade oss siuncke i Fristelser.

Dernest/ At Kiød oc Blod/ kand ilde skicke sig vdi Guds Ord oc gierninger : oc spør derfor altid/ oc vil vide/ huorledis dette eller det kand gaa til. Men der imod er at mercke / at Engelen siger til Mariam :

At hos Gud er ingen ting wmuelig: Oc vil lære der met / at mand icke skal spøre/ men enfoldelig tro: som ocsaa den fromme Maria paa det sidste her giør. Huilckit dog mange paa denne dag icke ville giøre/ oc falde der offuer i skadelige vildfarelser: Som er at befinde hos Gendøbere/ Zuinglianer/ oc andre flere.

Huilcken er den Tredie Part?

Det Suar/som Engelen giffuer paa Jomfru Mariæ Spørsmaal.

Huad lære wi der aff?

Først/ At den HErre Christus/er vndfangen vdi Mariæ Liff / aff den hellig Aand / oc icke aff Mand oc Quinde / som andre Børn: oc er derfor den rette Quindens Sæd/ som bleff loffuit aff Gud i Paradis/ oc bliffuer for den samme skyld kaldit den Hellige. Thi der de andre Menniske/alle tilsammen/ bliffue vndfangne oc fødde i Synden/ aff Mand oc Quinde: da er hand fød it helligt/ fuldkommen/ retfærdigt Menniske/ vden all Synd.

Dernest / At hand er icke alleniste it Menniske/ men ocsaa til met / vdi en Person/en sand Gud: Som Engelen Gabriel oc vdtryckelige kalder hannom den Høyestis Søn.

For det Tredie / At hand er derfor aff Gud sendt til Verden/ at hand skulde anrette it euigt Rige / som skulde icke haffue ende : oc frelse oss Menniske fra Dieffuelens Rige / oc giøre oss til euig tid Salige. Derfor skulle wi da hiertelige glæde oss vdi hans Mandoms annamelse (som er en begyndelse paa vor Salighed) oc trøste oss der met imod alle Dieffuelens fristelser.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/wi tacke dig for din wsigelige Naade / at du betenckte oss arme Syndere / oc haffuer ladit din Søn annamme vor Natur : Wi bede dig/ at du vilt formedelst din hellig Aand saa opliuse vore Hierter/at wi kunde

trøſte oſſ ved hans Mandom/ Pine oc Død / oc kiende hannom at vere vor euige Herre oc Konge / oc ved hannem met dig oc den hellig Aand maatte leffue euindelige/ oc bliffue Salige/

AMEN.

Paa Palme Søndag.

Euangelium Matth. xxj.

DEr JEſus oc hans Diſciple kom̃e nu nær til Jeruſalem/ til Betphage/ hos Oliebiergit/ Da ſende Jeſus tho aff ſine Diſciple / oc ſagde til dem ; Gaar bort i den By/

som ligger faar eder / oc strax skulle i finde en Asenindе bunden/ oc it Føl hos hende/Løser dem/ oc fører dem til mig. Oc

der som nogen taler eder nogit til/ da siger: HErren haffuer dem behoff/ saa skal hand strax lade eder tage dem. Det skede alt sammen/ at det skulde

fuld-

fuldkommis/ som er sagd ved
Propheten/ som siger: Siger
Zions Daatter / See / din
Kong kommer til dig sactmo-
dig/ oc rider paa it Asen / oc
paa den vndertuingde Ase-
nindis Føl. Disciplene ginge
hen/ oc giorde som JEsus be-
falede dem / oc hente Asenin-
den oc Føllit / oc lagde deris
Klæder der paa/ oc sætte han-
nem der paa. Oc mange aff
Folckit bredde deris Klæder
paa Veyen. De andre hugge
Grene aff Træerne/oc strødde

dennem paa Veyen. Men Folcket/ som gick faare oc fulde effter/ raabte/ oc sagde: Hosianna Dauids Søn/ loffuit vere den som kommer i HErrens Naffn/ Hosianna i det Høye.

☞ Dette Euangelij Forklaring maa søgis paa den Førſte Søndag i Aduent.

Bønen.

O Allmectige euige Gud/ som haffuer formedelſt din elſkelige Søns Mandom/ giffuit alle Menniſke Ydmygheds Exempel/ oc ladit hannom lide Pine paa Kaarſſit for vore Synder. Giff oſſ naadelige/ at wi i en ret Tro dette kunde kiende/ oc

i Taal.

i Taalmodighed bliffue deelactige i hans Opstandelse / formedelst den samme din elskelige Søn vor HErre Jesum Christum / som met dig leffuer oc regnerer i hellig Aands enighed / en sand Gud / fra Euighed til Euighed /
AMEN.

Paa Skærtorsdag.

Euangelium Lucæ xxij.

DEr stunden kom / sette Jesus sig ned / oc de Tolff met hannom / oc hand sagde til dem: Mig haffuer hiertelige forlenget / at æde dette Paaskelam met eder / før

end ieg lider. Thi ieg siger eder / at ieg skal her effter icke mere æde der aff / indtil det bliffuer fuldkommit i Guds Rige. Oc hand tog Kalcken / tackede / oc sagde: Tager denne / oc deeler hannom iblant eder / Thi ieg siger eder: Jeg skal icke dricke aff det som vaxer paa Vintræ / før end Guds Rige kommer. Oc hand tog Brødet / tackede / oc brød det / oc gaff dem det / oc sagde: Det er mit Legome / som bliffuer giffuit for eder / det giører til

min Hukommelse. Lige saa oc Kalcken / efter Nadveren / oc sagde: Det er det Ny Testamentis Kalck i mit Blod / som bliffuer vdgydit for eder.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

CHristi Beretning / vdi huilcken hand bekiender sig at haffue hiertelige forlengit / at æde dette Paaskelam met sine Disciple / før end hand lider.

Huad lære wi der aff?

Først / At den HErre Christus haffuer en Hiertens lyst oc forlengelse efter Menniskens Salighed oc velferd / som hand selff bekiender. Saa langt er det fra / at hand skulde ville nogen Synderis Død / eller vere Aarsage til nogens forderffuelse.

Huor-

Huorfor oss ocsaa burde inderlig at tørste oc lengis effter hans Naade/oc paa den ingelunde fortuile.

Dernest/ At efftcrdi den HErre Christus vilde gaa til sin Pine / lige paa den Dag / paa huilcken mand aad Paaskelammit effter Guds Befalning : Da maa endelige det Paaskelam i det Gamle Testamente haffue verit en Figur oc betegnelse til den HErre Christum oc hans Pine: Oc haffuer smuct oc vel affmalit huor til Christi Død oc Blod skulde vere oss gaffnlig. Thi lige som der vdi Egypten bleffue Israels Børns Dørtræ bestenckte met det første Paaskelams Blod/ oc bleffue befriede fra Mordere Engelen : Saa frier oc forløser CHristi Blod oss aff alle vore Synder/ fra Døden oc Dieffuelen. Ved huilckit wi derfor skulle hiertelige trøste oc glæde oss.

Huilcken er den Anden Part?

Christi Predicken / vdi huilcken hand siger sig icke mere at skulle æde

eller dricke met sine Discipler/før end det bliffuer fuldkommit i Guds Rige.

Huad lære wi der aff?

Først/At Christus haffuer vel seet oc vist tilforn / oc førend det skede / alt huad hannom er vederfarit: oc haffuer derfor friuillige giffuit sig til sin Pine oc Død for vor skyld. Huilckit er oss gaffnligt at acte/til vor trois større bestyrckelse oc krafftigere trøst.

Dernest / At endog den HErre Christus vel er met villie oc vidskaff / effter sin Himmelske Faders Raad/ gangen til Døde: saa er dog icke derfor Judas oc de andre HErrens Fiender vndskyldede/efterdi de vdi deris anslag icke haffue søgt effter at fuldkomme Guds villie eller Rige: men langt andit. Oc haffue derfor farlige oc gruelige Synder: som Christus selff siger om Juda/ Matthæi 26. Det vaare hannom bedre at hand vaare aldrig født.

Huilcken er den Tredie Part?

De Ord met huilcke Christus indskicker den hellige Nadvere.

Huad lære wi der aff?

Først/ At i den hellige Naduere/ er icke alleniste Brød oc Vin/ men ocsaa vor HErris JEsu Christi sande Legome oc Blod/ vissellge der hos tilstede/ oc bliffuer vddeclit til at æde oc dricke. Oc/som Paulus siger/ er sandelige Jesu Christi Legomis oc Blods Menighed eller Deelactighed/ 1. Corinth. 10. Huilckit altsammen/ paa denne dag/ er alle Christne gaffnligt vel oc flittelige at mercke/ imod alle deris Vildfarelse oc Løgn/ som dette wbluelige necte.

Derneſt/At vdi Sacramentens Brug skal icke alleniste den ene Part/ men begge/ vddeelis til alle Mennisker: Oc skal oc maa vor HErris Christi Testamente/ ocsaa i dette stycke ingelunde forandris.

For det Tredie/ At dette høyuærdige Sacramente icke er inskickit til it Offer for Leffuendis oc Døde: (som Papisterne/ imod Skrifften/ sige) Men der til/ at mand der hos skal ihukomme den HErris Christi Pine/ Død oc Blods vdgiffuelse/ oc der

oc der met trøste sig. Thi effterdi hand her selff siger/ at hand haffuer giffuit sit Legome til at dødis/ oc sit Blod til at vdgydis/ til Syndernis forladelse/ alle dennom som æde hans Legome / oc dricke hans Blod: Da skal met rette huer Christen/ som gaar til Sacramente / indelucke sig met vnder Christi Fortieniste oc Død / oc forhaabe visselige der ved at faa sine Synders Forladelse: Oc saa styrcke sin suage Tro met dette dyrebare Pant.

Bønen.

O HErre Jesu Christe / wi tacke dig / at du aff din store Naade haffuer beskickit oss denne din Naduere/ i huilcken wi æde dit Legome oc dricke dit Blod. Wi bede dig/ giff oss formedelst din hellig Aand/ at wi icke skulle bruge denne Gaffue wuærdelige/ men at wi kunde bekiende vore Synder/ ihukomme din død oc Pine / oc tro Syndernis Forla-

delse / oc forfremmis saa dag fra dag i Troen oc Kierlighed / indtil wi bliffue formedelst dig euindelige Salige/ Du som leffuer oc regnerer met Faderen i hellig Aands Enighed/ en sand Gud fra Euighed til Euighed/ Amen.

Paa Langfredag.

Den

Den gantske JEsu Christi Pinis oc Døds Historia/ tilsammen skreffuen aff de Fire Euangelister.

OC der de haffde sungit Loffsangen/ gick Jesus vd effter sin seduane/ offuer den Beck Cedron/ til Oliebiergit: Oc hans Disciple fulde hannom/ etc.

☞ Læs Historien aff Passionalen indtil Christi Opstandelsis Historie.

Huor mange Parter haffuer denne Historia?

Besynderlige Fiorten.

Huor om er den Første?

OM den Samtale/ Christus holder met sine Disciple paa

Veyen/oc siger dennom tilforn/at de skulle i denne Nat forarge sig paa hannom.

Huad lære wi der aff?

Huor suagt Kiød oc Blod er i oss alle: oc at vdi Fristelsens tid icke heller de kunde stundum bliffue bestandige/som skulde vere sterckere end andre i Troen. Derfor skulle wi icke vere trygge oc fordristige: Men vandre stedze i Guds fryct/oc flittelige bede/ at Gud icke vilde lade oss siuncke i nogen fristelse/ men beholde oss vdi Troen oc en Gudfryctig Omgengelse bestandige indtil enden.

Huor om er den Anden Part?

Om vor HErris JEsu Christi induortis oc suare Pine/huilcken icke allene giør hannom Sorrigfuld oc skelffuende: Men ocsaa trenger blodig Sued aff hannom.

Huad lære wi der aff?

Først/Huad for en tung Byrde Guds vrede imod Synden er/oc at ingen Menniske

niske haffde kundit bære den / men alle maatte forderffuis der vnder / om Gud haffde icke saa naadelige tagit den fra oss/ oc lagd den paa sin Søn. Om huilckit wi paa denne dag skulle vere paaminte / tacke Gud oc hans Søn Christo derfor : oc trøste oss der met imod Syndens / Dødens / Dieffuelens oc Helffuedis farlige Fristelser.

Derneſt / At lige som den HERre Christus her beder/ at icke hans/men Faderens villie skee skal: Saa skulle wi ocsaa vnder Kaarssit stille vor villie vnder Guds villie/ oc io icke knurre eller bliffue wtaalmodige.

Huor om er den Tredie Part ?

Om Juda / huorledis hand er kommen met en stor Skare/ oc haffuer forraadt den HERRE Christum met en Kyss.

Huad lære wi der aff ?

At lige som den tid Christus/saa haffuer endnu paa denne dag den Christelige

 Kircke

Kircke/icke alleniste aabenbare/ men ocsaa sine hemmelige Fiender/som dog icke ville siunis at vere Fiender: men giffue sig vd for Christne. Oc dog alligeuel dissimellom icke dissmindre forraade oc sellie Euangelium met en Kyss oc falske Hierter. Huilckit man derfor i tide skal vide/ paa det mand dissmindre der paa skal her effter forarge sig.

Huor om er den Fierde Part?

Om Jøderne oc deris Anhengere/som fange/binde oc henføre Christum: Oc der de intet formaa imod hannom met Ret oc Sandhed/skicke de falske Vidne imod hannom.

Huad lære wi der aff?

Først/ Huorthen hemmelig Affuind paa det sidste fører Menniskene. Oc at naar mand begynder en gong at rase imod aabenbarlig Sandhed / da lade de almindelig icke aff/ førend de bliffue der vdi aldelis Forstockede / Døde oc Forderffuede. Derfor skulle ingen Menniske lettelige

lade sig aff Dieffuelen driffue imod Christum oc hans Ord.

Derneſt/At vor kiere HErre Christus visselig som it wskyldigt oc retferdigt Menniske haffuer lidt for oss Wretferdige: Effterdi ocsaa hans arrigste Fiender icke haffue kundit fremsette nogit imod hannom: oc maatte derfor behielpe sig met Løgn oc falske Vidnisbyrd. Huilckit er oss offuermaade trøsteligt.

Huor om er den Femte Part?

Om S. Peders Fald/oc om hans Penitentz eller Omuendelse.

Huad lære wi der aff?

At/naar Gud tager sin Haand bort/ da kand it Menniske i it Øyeblick falde. Derfor skulle wi icke driste formegit paa oss selff: Oc naar wi vndertiden snuble/ skulle wi lige som Petrus bitterlige begræde vor Synd/ bede Gud aff Hiertit i Christi Naffn om Forladelse/ oc staa op igen aff vort Fald/ oc io icke bliffue liggende.

Huor om er den Siette Part?

Om den Forrædere Juda/ oc hans forskreckelige Affgang.

Huad lære wi det aff?

Først / J almindelighed / huad for Jammer oc Hierteſorg Synden anretter i Samuittigheden/naar hun opuaagner: Oc huor tungt det bliffuer da (for dem som haffue syndit paa Guds Barmhiertighed / oc ingen atuarſel haffue villit høre) at tro / at Gud vil vere dennom naadig / oc forlade Synden. Oc da mange/ diſſuerr/ som Judas / vdi ſaadan Banghed falde i Mishaab oc Fortuilelſe.

Derneſt/J beſynderlighed/huad det paa det ſidſte vil faa for en Ende/ met alle den HErris Christi oc hans Ords Fiender: Oc at de/ſom Pſalmen ſiger/meſte deelen bliffue haſtelige til intet/ forgaa/oc faa en Ende met Forſkreckelſe. Huilckit derfor burde at affuende alle Menniſke fra ſaadane Judas kyſſ / oc andre onde Gierninger.

Huor

Huor om er den Siuende Part?

Om de forstockede Jøder / som met Løgn oc Falskhed / bringe den HERRE Christum om hans Liff/ oc spaatte hannem paa Kaarssit: Oc dog der hos ville vere saa hellige/ at de giøre sig stor Samuittighed paa / at legge de Trediue Sølffpenninge i Guds Kiste.

Hvad lære wi der aff?

Huor aldelis vnderlig oc foruendt enting det er met Menniskens Hierte: Oc at aff den arrige Dieffuels forblindelse end ocsaa de ville lade sig tycke at vere fromme / som ligge i deris allergrueligste oc største Synder. Derfor skulle wi see oss vel for/ at wi oc icke bliffue aff Dieffuelen forførde / oc vdi Synden slet forblindede: Oc bede Gud flittelige/at hand vil opliuse oss met sin hellig Aand/regere oc naadelig opholde oss paa sine Veye.

Huor om er den Ottende Part?

Om den menige Almue/ som effter Jødernis offuertalelse oc Begiering/ bede om Barraba/ Men at Christus maa Kaarsfestis.

Huad lære wi der aff?

At Almuis Folck seduanlige see mere effter de Storis Exempel/ end effter Guds Ord/ oc saa naar en Blind leder den anden/ falde de baade i Graffuen. Huilckit met rette tien først Predicanter i besynderlighed til atuarsel/ at de dissmindre sla deris lijd paa Almuen. Dernest ocsaa alle Menniske i almindelighed/ at huer for sig selff seer vel til/ huad hand giør oc troer/ om det kommer offuer eens met Guds Ord eller ey/ oc lade sig io icke forføris ved andre Menniskis onde Exempel.

Huor om er den Niende Part?

Om Pilato/ som vel lenge verier sig/ men lader dog paa det sidste Jødernis Skrig oc Trusels Ord komme sig

me sig saa vijt/at hand dømmer den wskyldige Jesum til Døde.

Huad lære wi der aff?

Først / At Menniskens gunst oc egit Nytte hindrer mange fra Guds Rige. Oc derfor skulde huer mand megit oc offte betencke de Ord/der Christus taler en anden sted / oc siger: Huo som haffuer Fader/ Moder/Quinde/Børn/Hus eller Gaard kierere end mig/ hand er mig icke værd.

Derneſt/At synderlige de som sidde vdi Regimente / skulle holde ved Sandhed oc Retferdighed / oc ingen til villie sige falske Domme aff.

Huor om er den Tiende Part?

Om Krigsknectene / huorledis de haffue spillit met den HERRE Christo/Kronit/hudstrugit/bespaattit/ oc endelige Kaarsfest hannom/ oc kastit Laad om hans Klæder.

Huad lære wi der aff?

At Dieffuelen haffuer icke allениſke hitzit de Aandelige/men ocsaa de Verdslige

Poten-

Potentater / met deris Anhengere / imod Christum: Oc hand endnu dag effter dag lige saa giør/oc seduanlige driffuer det der hen/ at naar de haffue skifft den HErris Christi Klæder imellom sig/ saa driffue de der effter idel deris Forhaanelse oc Spaat met Religionen: Huilckit mand icke maa lade sig forarge/om mand ellers vil vere oc bliffue Christi Discipel.

Huor om er den Elleffte Part?

Om Simon aff Cyrenen/ den Krigsmendene tuinge til / at hand maa bære den HERRE Christo hans Kaars.

Huad lære wi der aff?

At endog de Christne mue ocsaa haffue oc bære deris Kaars her i Verden/ saa er der dog oc bliffuer it stort skilsmis imellom den HErris Christi oc deris Kaars. Thi lige som Simon er her nødd til at bære Kaarsit / oc der hand kommer til Hoffuitpande sted/ legger hand det aff/ oc gaar der fra: Saa er ocsaa vort Kaars endnu

endnu paa denne dag meste parten icke en veluillig / men en tuungen Pine / oc wi kunde der met huercken stille eller forlige Guds vrede / Men den HErre Christus / som haffuer veluillige tagit sit Kaars paa sig / oc er endelige død der paa : Hand haffuer allene dragit det som vaar alle Menniske fortungt / oc haffuer met sin Pine forløst oss / fra euig Plage / Marter oc Død. For huilckit wi ocsaa i dag oc altid skulle tacke oc loffue hannom.

Huor om er den Tolffte Part?

Om den HErris Christi Endeligt / oc om de Ord som hand lidet tilforn talede.

Huad lære wi der aff?

At den HErris Christi Pine haffuer icke verit nogen Spilficteri / men det er bleffuit hannom dyrt at forløse oss / oc hand haffuer paa sit Legome hart fornommit Dødens bitterhed : Men dog paa det sidste met Taalmodighed befalit sin Aand i Faderens Hender. Huilckit skal tiene oss

der

der til / at wi dis vissere skulle tro/ at hand met sin Pine oc Død haffuer befriet oss fra Helffuedis angist/ oc den euige Død : Oc wi ocsaa vdi samme Tro vdi sin tid kunde dis saligere oc roligere skillies fra denne Verden.

Huor om er den Trettende Part ?

Om de vnderlige Gierninger/ som skede effter Christi Død. Thi icke allene Forhengit i Tempelen / men ocsaa Jorden oc Stene reffnede / oc mange Helligens Legome opstode.

Huad lære wi der aff ?

Huad Nytte oc Gaffn wi skulle haffue aff Christi Død/ som er for det Første/ at wi ere der ved forløsde fra Lowens Forbandelse. Thi Christus haffuer fuldkommit Lowen oss til beste / oc betalit met sin Død for all vor Synd oc Skyld. Dernest haffuer hand ocsaa aabnit vore Graffuer / oc forhuerffuit oss Liff oc Salighed/ ved sit Blod oc Død. Thi de som tro paa hannom / skulle saa lidet bliffue euig i

Graffuen/som hand er bleffuen der: Men de skulle opstaa paa den sidste Dag/oc bliffue annamede til hannom i det euige Liff. Ved huilckit wi oc besynderlige haffue oss at trøste vdi Christi Død oc Pine.

Huor om er den Sidste Part?

Om den fromme Mand Joseph/ som beder om Christi Legome/oc der hand det bekommer/ suøber det i rene Linklæder / oc legger det i sin egen ny Graff.

Huad lære wi der aff?

At ihuor saare oc hefftig Dieffuelen altid stormer oc raser imod Christum oc hans Rige./ saa kand hand dog met all sin formue det ingenlunde aldelis vndertrycke/ Men Gud opholder sig dog altid nogle/ som met denne Joseph kiende oc bekiende hans Søn / oc lade sig intet forføre eller forfære for Dieffuelens oc Verdens Galenskaff. Huilckit io ocsaa fremdelis er saare trøsteligt / oc er oss der til nyttigt/ at wi skulle lære oc tro/at Gud kand oc vil endnu

paa denne dag vere krafftig i de Skrøbeli-ge/ forarbeyde Troen vdi dennom/ oc op-holde dennom imod alle Dieffuelens glo-ende Pile/ saa fremt mand raaber til han-nom om Hielp oc Naade.

Bønen.

O Barmhiertige naadige Gud oc Fader/ wi tacke dig aff Hier-tit/ at du haffuer ladit din Søn/ vor HERRE Jesum Christum/ lide den forsmædelige Død for oss paa Kaar-sit/ oc der vdi aabenbarit din wsige-lige Kierlighed imod oss: Oc wi bede dig/ at du vilt opliuse oc regere vore Hierter met din hellig Aand/ at wi vdaff saadan din Kierlighed kunde trøstis oc forbedris/ oc altid oc til en-den/ forsee oss gaat til dig for din Søns skyld: Ocsaa hiertelige elske vor Næste/ oc vere Taalmodige i al-lehaande Kaars oc Modgang/ ind-

til vi bliffue endelige der fra slet forløste/ oc benaadede met euig Glæde/ Herlighed oc Salighed/ Amen.

Paa Paaskedag.

Euangelium Marci xvi.

DEr Sabbathē vaar forgangen/ da kiøbte Maria Magdalena/ oc Maria Jacobi

cobi

cobi / oc Salome / dyrebar Smørelse / at de skulde komme / oc salue JEsum. Oc de komme til Graffuen paa en aff Sabbatherne megit aarle/der Sol gick op. Oc de sagde til huer andre : Huo skal velte oss Stenen fra Dørren paa Graffuen? Oc de saae der hen/oc bleffue var/at Stenen vaar affuelt / Thi hand vaar megit stor. Oc de ginge ind vdi Graffuen / oc saae en Dreng sidde ved den høyre Haand / hand haffde it langt
huit

huit Klæde paa / oc de bleffue forfærdede. Da sagde hand til dem: Forfærdis icke / I lede effter Jesum aff Nazareth den Kaarsfeste / Hand er opstandē / oc er icke her: See der den sted / som de lagde hannom. Saa gaar bort / oc siger hans Disciple det / oc Peder / at hand skal gaa hen for eder til Galileam / der skulle i see hannom / som hand haffuer sagt eder.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første:

OM Quinderne / som komme met dyrebar Smørelse til Graffuen / at de vilde salue Jesum.

Huad lære wi der aff?

At Guds Krafft er io visselige mectig i de Skrøbelige. Thi den tid Apostlene oc Disciplene aff fryct forstunge sig i skiul / oc torde ingen lade see sig: Der bekiende disse arme Quinder aabenbarlige for huer mand / met denne deris Gierning / at de haffue Christum kier / oc lade sig aff hans forsmædelige Død der vdi intet forføre. Huilckit Exempel wi skulle effterfølge / oc wforfærede bekiende Christum imod Dieffuelen oc Verden.

Huor om er den Anden Part?

Om HERRENS Engel / som velter Stenen fra Graffuen (som Mattheus skriffuer) der Quinderne ere bekumrede der om.

Huad lære wi der aff?

Først/ At de gode hellige Engle io visselige maa haffue en Behagelighed oc synderlig Glæde aff vor Salighed/ effterdi de alleuegne ere saa flittige/ for oc effter/ vdi Christi Fødsel/ Pine/ Død/ Opstandelse oc Himmelfart. Huorfor wi ere plictige at tacke Gud/ oc icke selff forsømme vor Salighed/ men søge flittelige der effter: Oc saa megit som wi kunde gierne vere andre behielpelige/ oc forfremme dennom til forbedring/ lige som Englene giøre ved oss.

Dernest ocsaa/ At en suag Tro befalder ocsaa Gud vel: Oc huor som der er ickun en liden gnist offuer/ da vil hand styrcke/ formere oc opholde den. Huilckit wi skulle dragis til minde/ oc trøste oss met/ naar wi fornemme vor Trois suaghed.

Huilcken er den Tredie Part?

Den skøne Predicken/ som Engelen giør for Quinderne.

Huad lære wi der aff?

Først/At vor HErre Jesus Christus er visselige opstanden fra de Døde: efterdi den sande GUDS Engel der om selff bær her Vidnisbyrd: Huilcken wi io met rette skulle mere tro/end alle forstockede løgnactige Jøder/som det endnu paa denne dag necte/imod deris egen Samuittighed.

Dernest / At effterdi Christus er sandelige opstanden fra de Døde/skulle wi inket tuile der paa/ at vore Legome skulle io oc opstaa paa den sidste Dag. Thi foruden det/at hand haffuer loffuit/ at ville dAigen opuecke oss: Saa haffuer hand oc met sin Opstandelse brut en Vey igennom Døden oc Helffuede/ oc opladit oss Indgangen til det euige Liff.

For det Tredie/ At ocsaa fattige Syndere skulle nyde hans Opstandelse gaat at til Retferdighed. Effterdi Engelen næffner den Apostel Petrum ved sit Naffn / som haffde fornectet HERRen/ oc vil at Quinderne skulle kundgiøre hannom Christi Opstandelse/ til en besynder-

lig

lig Trøst. Huilckit er alle fattige Synde-
er gaffnligt at mercke.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fa-
der / du som haffuer giffuit din
Søn for vore Synder skyld / oc op-
uackt hannom for vor Retferdig-
heds skyld. Wi bede dig / at du vilt
giffue oss din hellig Aand/ styr oc re-
gere oss formedelst hannom / beuar
oss i en sand Tro/oc vocte oss fra alle
Synder / oc formedelst din Søn
Christum Jesum opuecke oss eff-
ter dette Liff til det eui-
ge Liff/ Amen.

Anden Paaskedag.

Euangelium Lucæ xxiiij.

DE see / To aff dem ginge samme Dag til en By / som vaar Try-sindstiue Agre langt fra Je-rusalem / oc kaldis Emaus. Oc de talede met huer andre om

om alt dette som vaar skeet.
Oc det begaff sig / der de saa
talede / oc bespurde sig met
huer andre / kom JEsus til
dem / oc vandrede met dem/
Men deris Øyen huldis til/
at de kiende hannom icke. Oc
hand sagde til dem: Huad er
det for Tale / som i handle
imellom eder paa Veyen / oc
ere bedrøffuede? Da suarede
en aff dem / som hed Cleo-
phas / oc sagde til hannom:
Est du allene iblant de Frem-
mede vdi Jerusalem/som icke
 veedst

vcedst huad som i disse dage er skeet der vdi ? Oc hand sagde til dem : Huad er det? De sagde til hannom : Det om Jesu aff Nazareth / huilcken som vaar en Prophete / mectig vdi Gierninger oc Ord / for Gud oc alle Folck / huorledis vore ypperste Prester oc Offuerste antuordede hannom hen / til Dødsens Fordømmelse / oc kaarsfeste hannom. Oc wi haabedis / at hand skulde forløst Jsrael. Oc offuer alt dette / er i dag den tre-

tredie Dag/at dette skede. Der haffue oc nogle forfærdit oss aff vore Quinder / de vaare aarle hos Graffuen/oc funde icke hans Legome/ komme oc sige / at de saae en Engle siun/ huilcke der sige / hand leffuer. Oc nogle aff oss ginge bort til Graffuen / oc funde det saa/ som Quinderne sagde / Men hannom funde de icke. Oc hand sagde til dennom : O i Daarer oc Senhiertede/til at tro alt det / som Propheterne haffue sagd/Skulde Christus

icke lide saadant / oc indgaa til sin Herlighed? Oc hand begynte fra Mose oc alle Propheter / oc lagde dem alle Scriffter vd/ som vaare sagde om hannom. Oc de komme nær til Byen/der de ginge til. Oc hand lod som hand vilde gaa lenger/ oc de nødde hannom til / oc sagde: Bliff hos oss/thi det stunder til Afften / oc Dagen er forløben/ Oc hand gick ind at bliffue hos dem. Oc det skede / som hand sad met dem til Bords/
tog

tog hand Brødit / tackede/ brød det/ oc gaff dem det. Da bleffue deris Øyen aabnede/ oc de kiende hannom/ oc hand bleff wsiunlig for dem. Oc de sagde til huer andre: Brende icke vore hierter i oss/ der hand talede met oss paa Veyen / oc der hand oplod oss Skrifften. Oc de stode op i den samme stund / oc vende til Jerusalem igen/ oc funde de Elleffue forsamlede / oc dem / som vaare hos dem / huilcke der sagde: HErren er visselige opstaaen/

oc aabenbarit Simoni. Oc de opregnede for dem / huad som vaar skeet paa Veyen / oc huorledis hand bleff kient aff dem / i det hand brød Brødit.

Huor mange Parter haffuer det ?

Fire.

Huor om er den Første ?

OM de to Discipole / som gaa til Emaus / oc tale met huer andre paa Veyen / om alt det / som i de Dage i Jerusalem vaar skeet met JEsu.

Huad lære wi der aff ?

Huor lettelig oc snart vor Tro kand feile / oc wi bliffue tuilactige i Fristelser : Thi wanseet at den HErre Christus tilforn megit oc offte haffuer predickit for disse to Disciple / saa vel som for de andre / saa vil det dog icke lettelige siuncke i dem /

at hand skulde leffue/ Thi de viste oc haff-de seet / at hand vaar visselige død oc be-graffuen. Derfor skal ingen fordriste sig/ men wi alle skulle bekiende huor sene Hier-ter wi haffue til at tro/ oc holde dis flitteli-gere ved Guds Ord/ oc bede at Gud vilde styrcke / bekræffte/ oc naadelige opholde oss til Enden vdi Troen/ imod alle Fristelser.

Huor om er den Anden Part?

Om vor kiere HERRE Chri-sto/ som kommer til disse to Disciple/ vandrer met dennom / oc vnderuiser dennom paa det flittigste / om sin Død oc Opstandelse.

Huad lære wi der aff?

Først / At den Foriettelse er visselige sand/ som Christus haffuer giffuit oss alle Matth. 18. oc sagt: Huor to eller tre ere forsamlede i hans Naffn/ der vil hand vere mit iblant dem: Oc wi derfor / huor wi ere tilsammen / skulle dis helder oc flitteli-gere tale met huer andre om Guddomme-lige oc Himmelske Ting.

Der-

Dernest / At hand icke vil slet vdslycke den rygendis Hør/eller forkaste de skrøbelige Skolebørn / Men saa fremt / som de ville lade sig lære / da vil hand gierne vnderuise dennom/oc styrcke oc opholde deris Tro i dem : Aff huilckit wi haffue god Trøst imod Dieffuelens Fristelser/oc vort Kiøds skrøbelighed.

For det Tredie / At vor kiere HErre Christus sandelige oc effter Skrifften er opstanden aff Døde/ effterdi hans Disciple haffue seet oc hørt hannom leffuendis/ oc ædit met hannom/effter hans Opstandelse. Derfor skulle wi intet lade Jødernis Spaat eller Nectelse forføre oss: Men stadelige tro / at den HErre Christus er visselige opstanden paa den tredie Dag: oc vil effter sin Tilsagn ocsaa opuecke oss igen paa den yderste Dag.

Huor om er den Tredie Part?

Huorledis den HERRE Christus / der hand kom nær til Byen/ lod som hand vilde gaa lenger: Men

dog effter Disciplenis begiering bleff hos dennom / oc effter hand haffde aabnit deris Øyen / oc ladit sig kiende / paa det sidste bleff vsynlig for dennom.

Huad lære wi der aff?

Først / At vor kiere HErre Christus met sit Ord / vil gierne bo oc bliffue hos dem / som hannom gierne haffue oc høre: Oc wi derfor i disse sidste Dage / i huilcke der bliffuer megit mørck / oc fult aff Vildfarelse / skulle dis flitteligere høre hans Ord / oc bede hannom dis hierteligere / at hand io icke forlader oss / men at hand vil bliffue hos oss / oc opholde den rene Lærdom indtil Enden.

Dernest / At naar Guds Ord skal høris aff oss met Fruct / oc der aff skal fattis eller bekommis en ret Guds Kundskaff / da maa alt den HErre Christus selff aabne oss vore Hiertis Øyen oc Øern: Huilckit hand oc gierne vil giøre met alle dennom som hannom der om bede.

For det Tredie/ Huad for it herligt oc forklarit Legome Christus haffuer haffte effter sin Opstandelse / oc wi ocsaa skulle bekomme vdi Opstandelsen. Thi lige som Christus her bliffuer wsiunlig for Disciplenis Øyen/ saa skulle ocsaa vore Legome (naar wi faa afflagt denne Jordiske Hytte / oc hendis Skrøbelighed) bekomme Aandelige Vilkaar / oc stor Herlighed: Paa huilckit wi vdi denne vor Suaghed oc store Elendighed offte skulle tencke / oc trøste oss der met.

Huilcken er den Fierde Part?

Om Disciplene/ som bekiende/ at deris Hierter brende vdi dennom/ der den HERRE Christus talede met dennom: Oc de vende tilbage igen / oc forkyndede ocsaa de andre Disciple/ huad de haffde hørt oc seet.

Huad lære wi der aff?

Først / At den hellig Aand visselige oc sandelige er krafftig hos Euangelij Predicken/

dicken / oc optender oc opuecker i Menniskens Hierter / Troen / oc andit mere gaat.

Derneſt / At huor ſom Hiertit er fule aff Troen/ der lader Munden ſig viſſelige op / oc kundgiør Guds ſtore Gierninger/ oc taler gierne der om. Der aff kand da huer lettelige fornemme/ oc prøffue ſig ſelff/ om hand haffuer en ret Tro/ eller icke.

Bønen.

HERRE Gud Himmelſke Fader / du ſom aabenbarede din Søn/ for de to Diſciple / ſom ginge til Emaus: Wi bede dig / du vilde formedelſt dit Ord oc din hellig Aand/ ocſaa opliuſe vore Hierter/ at wi kunde bliffue ſtercke oc ſtadige i Troen / oc bliffue hart ved dit Ord/ gierne tale der om / oc det flittelige handle/ Paa det/ at endog wi effter Chriſti Exempel ſkulle megit ont lide

her paa Jorden/at wi dog haffue en viss Trøst aff dit Ord/oc den beholde indtil wi bliffue effter dette Leffnit opuacte til det euige Liff/ formedelst den samme din Søn vor HERRE/ Amen.

Tredie Paaskedag.

Euangelium Lucæ xxiiij.

DEr Disciplene saa talede / da stod Jesus selff mit iblant dem / oc sagde til dem: Fred vere met eder. Da forfæredis de oc fryctede sig/ oc meente at de saae en Aand.

Oc hand sagde til dem: Hui ere i saa forfærede? Oc hui komme saadane Tancker i eders Hierter? Seer mine

Hender oc mine Føder / det er ieg selff / Finder paa mig oc seer / thi en Aand haffuer icke Kiød oc Been / som i see at ieg haffuer. Oc som hand det sag-

de/vijste hand dem Hender oc Føder. Oc der de endnu icke trode for Glæde/ oc forundrede sig/ da sagde hand til dennom: Haffue i her nogit at æde? Oc de lagde it stycke aff en stegt Fisk for hannom/ oc Hunnig Kage/ oc hand tog det/oc aad for dem. Oc hand sagde til dem: Det er den Tale/ som ieg sagde til eder/ der ieg endnu vaar hos eder/Thi det skal altsammen fuldkommis/som er skreffuit om mig i Mose Low/i Propheter oc vdi

Psalmer. Da oplod hand deris Forstand / at de forstode Skrifften / oc sagde til dem: Saa er det skreffuit / oc Christus skulde saa lide / oc opstaa fra de Døde tredie Dag / oc lade predicke i sit Naffn / Penitentz oc Syndernis Forladelse / iblant alle Folck / oc begynde i Jerusalem / oc i ere Vidne til alt dette.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM vor HErre Christo / som atter aabenbarer sig for sine Disciple / staar mit iblant dennom /

 nysker

ynsker dennom Fred / lader dennom see oc føle sine Hender oc Fødder / oc til ydermere Vished paa det sidste æder for dennom.

Huad lære wi der aff?

Først/ At hand i Sandhed icke vil aldelis sønderbryde det knusede Rør/men vil gierne styrcke / trøste/ oc stille til freds alle forfærede fryctactige Hierter : om de ellers ville met Ord oc Aand lade sig hielpe.

Dernest/ At den vor Trois Artickel/om Christi Opstandelse / er visselige sand / oc met mange Aabenbarelser nocksommelig stadfest : oc wi derfor dis lættere kunde foracte alle Jøders Jmodsigelser.

For det Tredie/ At wi oc sandelige/lige som Christus/ skulle komme frem met it sant Legome aff Graffuen : Men dog icke saa skrøbeligt/ Syndefult/ forgengeligt oc dødeligt Legome/som det er i dette Leffnit : men it herlige / wforgengeligt / Aandeligt oc helligt Legome / som icke mere skal dø/ men leffue met Christo euindelige. Thi

der

der til er Christus død/ opstanden/ oc opfaren til Himmelen/ at hand skal komme igen/ oc tage oss til sig vdi euig Glæde. Huorfor wi da alle tilbørlige skulle glæde oss i vore Hierter/ oc trøste oss ved hans Opstandelse.

Huor om er den Anden Part?

Om Disciplene/ huilcke endog de vaare bleffne megit glade/ der de saae Christum/ dog kunde de icke saa snart tro/ for Fryct oc Forfærelse.

Huad lære wi der aff?

Huor aldelis wduelige vore Hierter ere aff Naturen til at tro/ oc at wi kunde ilde skicke oss i Guds Ord oc Gierninger/ naar Christus icke met sit Ord oc Aand oplader vor Forstand/ oc forarbeider Troen i oss. Huorfor wi ocsaa vdi Troens handel icke skulle fordriste oss paa oss selff/ men holde ved Guds Ord/ oc flittelige raabe til Gud/ om en ret Forstand der vdi/ oc Troens bestyrckelse.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Predicken Christus giør for sine Disciple / offuer Borde eller Maaltid.

Huad lære wi der aff?

Først/ At alt hues hannom er vederfarit / er icke aff Hændelse / men aff Guds Raad oc effter Skrifften skeet. Huilckit oss der til tien/at wi dis mindre skulle forarge oss paa hans forsmædelige Pine oc Død/ oc vere dis vissere vdi vor Christelige Tro/ oc der hos see / huorledis det Euangelium om Christo er grundlagt i det Gamle oc Ny Testamente.

Dernest/ Huor vdi hans Disciplis Embede staar/oc huad de skulle lære oc predicke i Verden / som er/ Penitentz oc Synders Forladelse / det er / Lowen oc Euangelium. Derfor skulle wi ocsaa beholde oc flittelige bruge disse tuende Hoffuitstycke iblant oss.

For det Tredie/At samme Lærdom skal predickis icke alleniste for Jøder / men ocsaa

saa for Hedninge / Ja / som Christus her siger/ for alle Folck. Huilckit oss bør vel at mercke/ imod Jødernis surseende/ oc deris forfengelige Forset/ at de skulde allene være Guds Folck.

Bønen.

O HERRE JEsu Christe / du som effter din Opstandelse / aabenbarede dig leffuendis for dine kiere Discipie / tilbød dennom din Fred/ oc gaff tilkiende/ at effter Propheternis oc Psalmernis spaadom/ skulde i dit Naffn bliffue predickit Penitentz oc Synders Forladelse for alle Folck : Wi tacke dig/ at du ocsaa haffuer aabenbarit oss den samme Lærdom : Oc bede dig / oplad vor Forstand ved din hellig Aand/ at wi met en ret Tro anname alt hues om dig skreffuit staar i Mose oc Propheterne/ oc der ved ocsaa bekomme Fred

oc

oc Glæde i vor Samuittighed / oc bliffue til euig tid Salige/ Amen.

Den Første Søndag effter Paaske.

Euangelium Johan. xx.

DEn samme Sabbath at Afften/der Disciplene vaare forsamlede/oc dørrene

rene

rene vaare tillucte / aff fryct for Jøderne/ da kom JEsus/ oc traadde mit ind / oc siger til dem: Fred vere met eder. Oc som hand det sagde/ viiste hand dennom Henderne oc sin Side. Da bleffue Disciplene glade / at de saae HErren. Da sagde Jesus atter til dem: Fred vere met eder. Lige som Faderen vdsende mig/ saa sender ieg eder. Oc der hand det sagde / blæste hand paa dem / oc siger til dem: Annamer den hellig Aand/
huil-

huilcke i forlade Synderne/
dem ere de forladne/ Oc huil-
cke i beholde dem / dem ere de
behuldne. Oc Thomas / en
aff de Tolff/ som kaldis Tuil-
ling / vaar icke hos dem / der
Jesus kom. Da sagde de an-
dre Disciple til hannom: Wi
saae HErren. Da sagde hand
til dem: Vden saa er / at ieg
seer Nafflegaffuene i hans
Hender/oc stinger min haand
i hans Side / da vil ieg icke
tro. Oc otte Dage der effter/
vaare atter hans Disciple der

inde / oc Thomas met dem. Jesus kommer/ der Dørrene vaare tillucte / oc staar mit iblant dem/ oc siger: Fred være met eder. Der effter siger hand til Thoma: Reck din Finger hid / oc see mine Hender/ oc reck din Haand hid/oc stick hende i min Side/oc ver icke vantro / men tro. Thomas suarede/oc sagde til hannom: Min HERre oc min Gud. JEsus siger til hannom: Efterdi du haffuer seet mig Thoma / da trode du/

Salige ere de som icke see / oc dog tro. JEsus giorde oc mange andre Tegen for sine Disciple / som icke ere skreffne i denne Bog. Men disse ere skreffne / at i skulle tro / JEsus er CHristus / Guds Søn / oc at i skulle haffue Liffuit / formedelst Troen i hans Naffn.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

HVorledis den HERRE Christus er kommen ind / at lucte Dørre til sine Disciple / oc haffuer forkyndit dem Fred.

Huad

Huad lære wi der aff?

Først / Huad for it herligt oc forklarit Legome Christus haffue tagit met sig aff Graffuen: Aff huilckit wi haffue at glæde oss / efterdi det staar skreffuit / at ocsaa vore Legome skulle paa den Dag vdi Opstandelsen bliffue beprydede met lige saadan Herlighed.

Dernest / At denne er den besynderligste Fruct / der følger aff vor HErris Christi Opstandelse / at fattige bedrøffuede Samuittigheder / som frycte sig for deris Synder / kunde bekomme oc haffue Fred hos Gud.

Huilcken er den Anden Part?

Den HERRis Christi skiøne Ord: Lige som min Fader vdsende mig / saa vdsender ieg eder: Annammer den hellig Aand: Huilcke i forlade Synderne / dem ere de forladne / Oc huilcke i beholde dem / dem ere de beholdne.

Huad lære wi der aff?

At vor HErre Christus haffuer der til indset oc foraardnit det hellige Predicke Embede / at det Liggendefæ oc Gode/ som hand haffuer forhuerffuit oss met sin Død oc Opstandelse / skulde der ved vddeelis iblant oss. Huorfor ocsaa er tilbørligt/ at wi det høyelige holde i act / oc lade oss gierne der met tiene/ til vor Salighed.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Historia om den vantro Thoma.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Kiød oc Blod i oss Menniske henger fult aff Vantro : Oc offte de/som i deris Synd lade sig tycke at vere gantske stercke / icke kunde bliffue bestandige i Fristelser. Derfor skal ingen vere trygg/ eller driste paa sig selff : Men huer kiende sin Vanmectighed/ oc bede Gud om Troens bestyrckelse oc opholdelse.

Dernest/ At effterdi Thomas/ihuor megit Vantro hand vaar met det første/

er dog paa det sidste bliffuen troendis / oc siet oc aldelis intet mere haffuer tuilet om HErrens Opstandelse: men met de andre Apostle den bekiendt til sit Endeligt: Da skulle wi ocsaa tro den samme Artickel viss at vere / oc intet acte / at de vantro Jøder den necte / eller oc vor egen Fornufft den icke kand begribe.

Huor om er den Fierde Part?

Om vor HERRE Christo / som saa naadelige hielper den vantro oc faldne Thomas igen til Opreiselse.

Huad lære wi der aff?

At Christus er kommen at igen opsøge de vildfarende oc fortabte Faar: Oc at hand ingen vil lade forderffuis i sine Synder / men gierne hielpe de faldne op igen / naar mand ickon vil bekiende Synden / angre oc fortryde den / oc hiertelige begiære Naade. Huilckit wi skulle bruge til / at trøste oss met vdi Syndens / Dødens oc

Helffuedis farlige Fristelser / ocsaa til at giøre en sand Penitentz.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / wi tacke dig for din wsigelige Naade/at du haffuer formedelst din Søn / oss til Trøst oc Syndernis Forladelse / indset det hellige Euangelium oc de høyuærdige Sacramenter. Wi bede dig/giff din hellig Aand i vore Hierter/ at wi kunde aff Hiertit tro dit Ord / oc ved de hellige Sacramenter dag fra dag styrcke vor Tro/ indtil wi bliffue endelige Salige / formedelst JEsum Christum din Søn vor HErre/Amen.

Den Anden Søndag effter Paaske.

Euangelium Johan. x.

JEsus sagde til Jøderne: Jeg er en god Hyrde. En god Hyrde lader sit Liff for Faarene. Men en Leyesuend / som icke er Hyrde /

huilcken Faarene icke høre til/ seer Vlffuen komme/oc forlader Faarene oc flyer / oc Vlffuen griber oc atspreder Faarene/ Men Leyesuenden flyer/ thi hand er en Leyesuend / oc acter Faarene intet. Jeg er en god Hyrde / oc kiender mine/ oc ieg kiendis aff mine. Lige som min Fader kiender mig / oc ieg kiender Faderen/ oc ieg lader mit Liff for Faarene. Oc ieg haffuer end andre Faar/de ere icke aff denne Sti/ oc de samme skal ieg føre
hid/

hid/ oc de skulle høre min Røst/ Oc der skal bliffue en Hiord oc en Hyrde.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den gode Hyrde / vor kiere HERRE Jesu Christo.

Huad lære wi der aff?

At hand er allene saadan en god Hyrde / som haffuer ladit sit Liff for Faarene. Thi endog mange hellige Propheter / Apostle oc Martyrer haffue vel ocsaa ladit deris Liff / Saa er dog saadant icke skeet for Faarene. Det er/ De haffue icke igenkiøbt oss arme Syndere til det euige Liff/ met deris Død / haffue icke heller kundit bære for oss Guds forfærlige Vrede imod Synden / eller taale den/ som den HErre Christus allene giort haffuer. Huorfor oc saa er tilbørligt / at mand holder en god

skilsmis imellom hans oc alle hellige Martyrers Død / oc imellom hans oc deris Hyrde Embede : saa at de icke bliffue giorde lige ved hannom. Thi hand er allene det Guds Lam / som bær Verdens Synder. Dette skulle wi flittelige mercke imod Paffuedommit.

Huor om er den Anden Part?

Om Leyesuenden/ eller den wtro Hyrde.

Huad lære wi der aff?

At endog ingen paa Jorden kand lignis ved Christo / i saa maade/ at hand allene lader sit Liff for Faarene : Saa skulle dog trofaste Lærere saa megit efterfølge hans Exempel / at de ocsaa lære at kiende deris Faar / føre dennem til sund Græsgang/ oc icke vige naar Vlffuen vil indfalde/ men bliffue staaende/ ia lade Liff oc Leffnit hoss dennom. Thi de/ som det icke giøre/ men vende Kaaben effter Værit/ oc fly/ naar Forfølgelse kommer/ eller affalde/ de ere Leyesuenne / oc icke tro Hyrder.

Huil-

Huilckit sig alle Kirckctienere met rette skulle lade gaa til Hiertit/ oc vere til en tro Atuarsel.

Huor om er den Tredie Part?

Om Vlffuen / som indfalder i Faare Hiorden/ griber oc atspreder.

Huad lære wi der aff?

At lige som Faar altid maa vere i Fare for Vlffuen: Saa maa oc den Christne Kircke / oc alle hendis Lemmer/ stedze haffue Dieffuelen til en affsagd Fiende/ som oc aldrig vil afflade/ men indtil Verdens Ende hende met Listighed oc vold vil angribe. Huorfor ingen mand skal sig der offuer forarge / naar hand seer Dieffuelen paa denne Dag indfalde / her met falsk Lærdom / en anden sted met aabenbare Forfølgelse: Men huer dis flitteligere bede Christum / den tro Hyrde oc Siæle Biscop / at hand vil beskytte oc forsuare sin lille Hob indtil Enden. Oc huer see sig vel for / at hand icke moduillige gaar denne grumme Vlff for nær / oc der offuer tager skade.

Huor om er den Fierde Part?

Om vor HErris Jesu Christi Faar.

Huad lære wi der aff?

Først/ At til den HErris Christi Hiord oc Menighed icke hører alleniste Jøder/ men ocsaa Hedninge. Thi dennom haffuer Christus ocsaa ført hid ved Euangelium/ oc haffuer giort en Hiord aff de tuende. Huilckit at vide/ er offuer maade trøsteligt for oss/ wi som i fordom tid haffue verit Hedninge.

Oc dernest/ At iblant Jøder oc Hedninge de allene ere rette Faar/ som høre den HErris Christi Røst/ oc efterfølge den. Men de/ som det icke giøre/ de ere sandelige icke Faar/ men skabbede Bucke/ som paa den yderste Dag skulle settis til den venstre Haand/ oc foruisis til den euige Fordømmelse. Det skal huer Christen vel mercke/ oc randsage sig selff/ til huilcken Hob hand henhører.

Bønen.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / du som aff din Faderlige Godhed haffuer kommit oss elendige Mennniske ihu / oc set din kiere Søn til en Hyrde offuer oss / icke alleniste at føde oss met sit Ord/men ocsaa at beskerme oss imod Synden / Døden oc Dieffuelen: Wi bede dig/ giff oss formedelst din hellig Aand / at lige som denne Hyrde kiender oss / oc tager sig vor Nød til/ at wi ocsaa i lige maade kunde kiende hannom/oc holde oss til hannom / oc søge Hielp oc Trøst hos hannom / oc aff Hiertit efterfølge hans Røst/oc bliffue Salige euindelige / formedelst den samme din Søn vor HErre JEsum Christum/ AMEN.

Den Tredie Søndag effter Paaske.

Euangelium Johan. xvj.

JEsus sagde til sine Discipler: Om en liden stund da skulle i icke see mig / oc atter om en liden stund saa skulle i see mig / thi ieg

ieg gaar til Faderen. Da sagde nogle aff hans Disciple til huer andre: Huad er det / at hand siger til oss: Om en liden stund da skulle i icke see mig / oc atter om en liden stund da skulle i see mig / oc at ieg gaar til Faderen? Da sagde de: Huad er det / at hand siger: Om en liden stund? Wi vide icke huad hand taler. Da merckte Jesus at de vilde spøre hannom at / oc hand sagde til dem: Der om spøre i iblant huer andre / at ieg sag-

de:

de: Om en liden stund da skulle i icke see mig/ oc atter om en liden stund da skulle i see mig. Sandelige/ sandelige/ieg siger eder: J skulle græde oc hyle/ men Verden skal glæde sig/ oc i skulle vere bedrøffuede/ dog skal eders Bedrøffuelse omuendis til Glæde. En Quinde/ naar hun føder/ da haffuer hun Bedrøffuelse/thi hendis Time er kommen. Men naar hun haffuer født Barnit/ da tencker hun icke mere paa den Nød/ for

den Glæde skyld/ at Menniskit er født til Verden. Oc i haffue nu ocsaa Bedrøffuelse/ Men ieg vil see eder igen/ oc eders Hierte skal glæde sig/ oc der skal ingen tage eders Glæde fra eder.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEn Prophetie/ som Christus taler til sine Discipl e/ met mørcke Ord/ om hans tilstundende Pine oc Død/ oc siger: Om en liden stund skulle i icke see mig/ oc atter om en liden stund saa skulle i see mig/ thi ieg gaar til Faderen.

Huad lære wi der aff?

At vor kiere HErre Christus haffuer icke ladit sig trenge eller tuinge til at lide eller pinis/ som de Røffuere der bleffue vdførde met hannom: Men haffuer det giort met Vidskaff oc frj Villie/effter sin Himmelske Faders Raad. Huorfor wi ocsaa haffue icke alleniste dis mindre at forarge oss/ men ocsaa dis mere skulle trøste oss der met vdi allehaande Fristelser.

Huilcken er den Anden Part?

Apostlenis Spørsmaal: Huad det er for en liden stund Christus taler om.

Huad lære wi der aff?

Først/ Huor wforstandig oc wlærd Kiød oc Blod er vdi Troens Sager. Oc at wi derfor allesammen haffue saare vel behoff / at giffue flittelige act paa Ordit/ oc bede om Trøsteren eller Læreren / den hellig Aand.

Derneſt / At dette er oss besynderlige vanskeligt at tro / at vort Kaars oc Modgang er ickun en liden stund/ oc at vor

Sorrig siden skal omuendis til Glæde. Thi oss kand lættelige komme it stød paa/ saa lader strax Kiød oc Blod sig tycke/ at det er for tungt / oc varer for lenge. Derfor skulle wi lade dette/Om en liden stund/ siuncke vel i vore Hierter/ oc lære at trøste oss der imod i allehaande Modgang.

Huilcken er den Tredie Part?

Den trøstelige Predicken / som den HERRE Christus giør om sine Discipulis oc alle Christnis tilstundende Bedrøffuelse/ aff den Lignelse/ om en Barselquinde.

Huad lære wi der aff?

Først/ At det vil icke gaa de Christne her i denne Verden anderledis end det paa den tid gick Apostlene. Thi lige som de græde oc hylede / men Verden der offuer glædde sig: Saa maa endnu paa denne dag alle Christne dricke saa sterck en Drick aff Bedrøffuelsens Kalck/ som dennom er iskenckit / at Taarene skulle løbe offuer deris Kindbeen. Huilckit wi i tide skulle be-

 tencke/

tencke / oc lade oss Kaarsit dis mindre her efter fortryde.

Dernest / At lige som Christus der spaade sine Disciple / at deris Sorrig skulde omuendis til Glæde: Saa skal end nu paa denne Dag de Christnis Bedrøffuelse tage en glad oc salig Ende. Thi lige som begge Parter staa skreffne om en siuglig Quinde / at hun visselige skal haffue Kummer / men skal dog bliffue forløst: Saa staar oc skreffuit om de Christne / at de vel skulle tage Christi Aag oc Kaars paa sig: Men dog vil HErren der vnder vederquege dem / oc frelse dem paa det sidste / Ja rigelige beløne all deris Modgang i det euige Liff. Dette skulle wi alle flittelige mercke / til en besynderlig Trøst vdi all Kaars oc Modgang.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader / du som aff din Faderlige Godhed/holder oss dine Børn vnder Riset her paa Jorden / paa det wi

skulle vere din enbaarne Søn lige/ baade i Pinen oc der næst i Herlighed: Wi bede dig/ trøst oss i Fristelse oc vnder Kaarsit / met din hellig Aand/ at wi icke falde i Mißhaab/ men at wi stadelige forlade oss paa denne din Søns Forjættelse / at Pinen skal ickon vare en liden stund/ oc da skal effterfølge euig Glæde/ paa det wi kunde vdi Taalmodighed met dette Haab offueruinde all Wlycke/ oc bliffue euige Salige/ved den samme din Søn vor HERRE JEsum Christum/ AMEN.

Den Fierde Søndag effter Paaske.

Euangelium Johan. xvj.

JEsus sagde til sine Disciple: Nu gaar jeg hen til den/ som mig vdsende/ oc ingen aff eder spør mig at: Huort gaar du hen? Men fordi

fordi at ieg talede dette til
eder/da er eders Hierte sorge-
fult. Men ieg siger eder Sand-
hed / det er eder gaat / at ieg
gaar bort. Thi at gaar ieg
icke bort / da kommer Trøste-
ren icke til eder / Men gaar
ieg bort / da vil ieg sende han-
nom til eder. Oc naar hand
kommer / da skal hand straffe
Verden/ for Synd/ for Ret-
færdighed / oc for Dom. For
Synden / at de tro icke paa
mig. Oc for Retfærdighed/at
ieg gaar til Faderen / oc i see
 mig

mig icke lenger. For Dommen/ at denne Verdens Første er dømt. Jeg haffuer endnu megit at sige eder / men i kunde icke bære det nu. Men naar den Sandheds Aand kommer / den skal lede eder vdi all Sandhed. Thi hand skal icke tale aff sig selff / men huad hand hører / det skal hand tale / oc huad tilkommendis er / skal hand forkynde eder. Den samme skal forklare mig/ Thi hand skal tage det aff mit / oc forkynde eder.

Alt huad Faderen haffuer/ det er mit/derfaare sagde ieg: Hand skal tage det aff mit/ oc forkynde eder.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huilcken er den Første?

DEn trøstelige Predicken/ som Christus her atter giør/ om hans Pinis Nytte oc Gaffn.

Huad lære wi der aff?

At iblant megit andit Gaffn/ som Christi Pine oc Død oss tilfører/ er dette icke det ringiste/ at hand der met haffuer forhuerffuit oss den hellig Aand. Thi der som Christus icke haffde gaait til sin Fader igennom Døden/ da haffde den hellig Aand icke kommit til oss. Derfor skulle wi aff Hiertit vere hannom tacknemmelige/ lige som for andre/ saa oc for denne Gaffue/ oc see vel til/ at wi icke bedrøffue/ eller

fra oss aldelis vddriffue samme hans hellig Aand.

Huilcken er den Anden Part?

Disse skøne Ord: Naar Trøsteren den hellig Aand kommer/da skal hand straffe Verden/ for Synd/ for Retferdighed/ oc for Dom.

Huad lære wi der aff?

Først/At ved det hellige Euangelij Predicken / icke skal allene kundgiøris Naade/ oc Syndernis Forladelse/ men der hos ocsaa skal predickis Penitentz / oc Verden straffis for hendis Synder. Huilckit vel skal merckis imod denne keelne oc kræsne Verden / som alleniste vilde haffue Naadepredicantere.

Dernest/ At alle Mennniske aff Naturen ligge vdi Synd oc Vretferdighed / oc haffue derfor behoff / tid effter tid at straffis.

For det Tredie/ At lige som den hellig Aand haffuer verit krafftig hos de hellige Apostlis Predicken: Saa vil hand endnu

paa

paa denne Dag visselige vere krafftig hos det hellige Euangelij Ord/ oc alle det samme Ordis tro Tienere / oc opuecke oc forarbeide retskaffen sand Penitentz / det er/ Syndens rette Bekiendelse/ en sand Tro/ oc it Christeligt Leffnit vdi Menniskens Hierter. Derfor skulle wi bekiende/ at det hellige Predicke Embede / er den hellig Aands Middel oc Vercksted / det samme høyelige ære/ oc ingenlunde foracte / men lade den hellig Aand der ved gierne lære oc straffe oss.

Huilcken er den Tredie Part?

Disse Ord: Jeg haffuer endnu megit at sige eder / men i kunde icke bære det nu: Men naar den Sandheds Aand kommer / den skal lede eder i all Sandhed. Thi hand skal icke tale aff sig selff/ men huad hand hører/ det skal hand tale.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Predicanter/ som Christus her / skulle flittelige betencke/ huad deris

Tilhørere kunde begribe eller icke: Oc saa skicke sine Predicken / at de icke bliffue enfoldige Folck forskarpe eller forhøye.

Dernest/ At Christus/ i det hand siger: Naar Sandheds Aand kommer/ den skal lede eder i all Sandhed/ icke giffuer fri loff at huer maa skicke oc aardne effter sit egit tycke/ vdi Kircken huad hand vil/ eller sette ny Artickle vdi Troen/ som tilforn er skeet vdi Pawedommit / oc met disse næruerendis Ord besmyckede: Men megit mere i disse samme Ord setter oss en smuck viss Regel/ effter huilcken mand skal prøffue oc kiende Aanderne / om de ere aff Gud eller icke. Thi huilcken Aand/ som taler aff sig selff/ det er/ faaregiffuer saadan ting/ som er ny / eller icke haffuer sin Grund i Guds Ord / eller ere det imod / de ere icke aff Gud. Huorfor mand tilbørlige oc skal vocte sig for dennom. Thi den hellig Aand taler icke aff sig selff/ Men huad hand hører/ det skal hand tale. Huilckit imod alle Kættere oc Suermere giøris behoff flittelige at mercke.

Huil-

Huilcken er den Fierde Part?

De skøne Ord/ met huilcke Christus ender dette Euangelium / oc siger: Alt huad Faderen haffuer/ det er mit.

Huad lære wi der aff?

At vor kiere HErre Christus er en sand Gud / sin Fader lig vdi Ære / Maiestet oc Herlighed: Oc wi derfor skulle met dis større Frimodighed oc Tillid paakalde hannom/intet tuilendis/at hand skal io høre oss / oc skaffe hues wi bede/ efftersom at ale hues Faderen haffuer/er ocsaa hans.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/du som formedelst din Søn loffuede oss den hellig Aand/at hand skal straffe Verden/ for Synd/ Retferdighed oc Dom: Wi bede dig/oplius vore Hierter / at wi kunde bekiende vore Synder / oc ved Troen

til

til CHristum komme til den ewige Retferdighed/ oc beholde denne Trøst i all vor Nød oc Fristelse/ at Christus er en HERRE offuer Dieffuelen/ Døden/ oc alting/ oc at hand vil met sin Naade hielpe oss aff all Wlycke/ oc giøre oss Salige euindelige/ formedelst din Søn vor HErre Jesum Christum/ Amen.

Den

Den Femte Søndag effter Paaske.

Euangelium Johan. xvj.

JEsus sagde til sine Disciple : Sandelige/ sandelige/ ieg siger eder:Der som i bede Faderen om nogit i mit Naffn/ da skal hand giffue

eder det. Her til haffue i intet bedit i mit Naffn. Beder/saa skulle i faa / at eders Glæde skal vere fuldkommen. Saadant haffuer ieg talit til eder ved Ordsprock. Men den tid skal komme/at ieg skal icke tale mere met eder ved Ordsprock/ men aabenbare forkynde eder om min Fader. Paa den samme Dag skulle i bede i mit Naffn. Oc ieg siger eder icke/ at ieg vil bede Faderen for eder. Thi Faderen elsker eder selff / derfaare / at i elske mig/

oc tro at ieg er vdgangen aff Gud. Jeg vdgick fra Faderen / oc kom til Verden / Jeg forlader Verden igen/oc gaar til Faderen.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEn Befalning Christus giffuer sine Discipler / oc siger: De haffue her til intet bedit i hans Naffn: Men skulle det her effter giøre/ saa skulle de faa.

Huad lære wi der aff?

At det staar icke i vor fri Villie / om wi ville bede eller icke. Men at det er Guds aluorlige Befalning/ at wi daglige i vore Bøner skulle drage vor Nød frem for hannom. Oc huo som det icke giør / synder io saa graaffuelige imod Gud / som naar

hand

hand offuertræder it aff de andre Guds Budord. Derfor skulle wi daglige komme denne Befalning ihu / oc ingenlunde forsømme den Christelige Bøn / eller løslige sla den hen i Værit.

Huor om er den Anden Part?

Om den Form oc Maade/huorledis wi skulle bede/om wi ville bliffue bønhørde hos Gud.

Huilcken er da den Form?

At wi skulle bede i Christi Naffn/det er/wi skulle sette all vor Tillid oc Forhaabning / at bliffue visselige bønhørde / icke paa oss selff/men paa Christi Fortieniste: Oc tro / at om wi end skønt ere fattige Syndere / oc icke værde nogit aff det som wi bede / haffue oc icke fortient det : Saa vil dog Gud visselige bønhøre oss/ oc giffue oss det wi bede / for Christi skyld / som haffuer befalit oss at bede / oc met sit Blod oc Død forhuerffuit oss / alt huad oss behoff giøris til Liff oc Siæl. Huilckit flitteligе bør at merckis imod Pawedommit/ som

som haffuer søgt til andre Talsmend oc Nødhielpere.

Huilcken er den Tredie Part?

Den herlige skøne Foriettelse/ som Christus setter hos Befalningen/ oc lige som met en Eed loffuer en viss Bønhørelse / oc siger: Sandelige/ sandelige/ ieg siger eder: Huad i bede Faderen om i mit Naffn / det skal hand giffue eder.

Huor til tiener oss denne Foriettelse?

Først / Der til / at wi kunde lære at giøre skilsmis imellom vor Bøn / oc alle andre Folckis Bøner / som icke paakalde Gud i Christi Naffn. Thi lige saa visselige som de bliffue bønhørde/der bede Faderen i Sønnens Naffn / saa vist oc sant er alle andre Folckis Bøner forgæffuis oc wnyttige / som icke kiende Christum / icke heller bede i hans Naffn. Thi huo som icke ærer Sønnen/ hand ærer icke heller Faderen: Oc ingen kommer til Faderen/ vden ved Sønnen.

Derneſt ocſaa der til / at wi vdi Bønen kunde dis ſterckere ſige Amen/ oc viſſelige tro/at Gud vil bønhøre oſſ/ icke alleniſte derfor / at hand ſelff elſker oſſ/ men ocſaa fordi Sønnen haffuer loffuit oſſ / at wi ſkulle viſſelige bliffue bønhørde i hans Naffn. Oc er endnu ſtedze oc altid hos ſin Faders høyre Haand / oc beder for oſſ. Thi det hand her ſiger : Jeg ſiger eder icke at ieg vil bede Faderen for eder : Der met vil hand icke i alle maade necte oſſ ſin Forbøn/ men alleniſte paaminde oſſ/at wi for den ſkyld icke ſkulle bliffue trygge eller lade/ men ocſaa wi ſelff holde ſtedze hart ved at bede.

Bønen.

O HERRE Gud Himmelſke Fader / du ſom formedelſt din Søn tilſagde oſſ / at huad wi bede om i hans Naffn / det vilt du giffue oſſ : Wi bede dig / beholt oſſ ved dit Ord / giff oſſ din hellig Aand / ſom

kand styre oc regere oss effter din Villie / Beuar oss fra Dieffuelens Rige / fra falsk Lærdom / oc vrange Guds Tienister / Beuar ocsaa vort Liff oc Leffnit fra all Wlycke: Giff oss din Velsignelse oc Fred / at wi kunde vdi alle maade befinde din naadige Hielp / at wi kunde baade her oc der til euig tid loffue oc prise dig / som vor naadige Fader / ved vor HERRE Jesum Christum din kiere Søn /
AMEN.

Vor HErris Jesu Christi Himmelfærds dag.

Euangelium Marci xvj.

PAa det sidste / der de Elluffue sade til Bords / aabenbarede JEsus sig / oc straffede deris Vantro / oc deris Hiertis haardhed / at de haff-

haffde icke troit dem / som haffde seet hannom opstanden. Oc hand sagde til dem: Gaar bort i all Verden / oc predicker Euangelium for alle Creatur. Huo som troer oc bliffuer døbt/hand skal bliffue salig / Men huo som icke troer / hand skal bliffue fordømt. Oc de Tegen/ som skulle følge dem der tro/ ere disse: J mit Naffn skulle de vddriffue Dieffle. Tale met ny Tunger. Fordriffue Hugorme. Oc der som de dricke nogen for-

gifft / da skal det icke skade dem. Paa de Siuge skulle de legge deris Hender / saa skal det bliffue bedre met dem. Oc HErren/effter at hand haffde talit met dem / bleff hand optagen til Himmelen/ oc sidder hos Guds høyre Haand. Oc de ginge vd oc predickede alle steder. Oc HErren arbeydede met dennom/ oc stadfeste Ordit ved metfølgende Tegen.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

HVorledis Christus offuer Borde straffer Disciplenis Vantro/ oc icke dis mindre befaler/ at de skulle gaa i all Verden / oc predicke Euangelium for alle Creatur.

Huad lære wi der aff?

Først / At den HErre Christus icke haffuer opryckt sit Aandelige Rige her paa Jorden/ i det hand er opfaren til Himmelen / men vil endnu stedze oc altid / indtil Verdens Ende / det ved sit Ord oc Aand opholde.

Dernest / At hand til saadant sit Rige oc Tieniste vil bruge/ icke Engle/men fattige skrøbelige Menniske / (som disse Apostle vaare / huilcke her bliffue straffede for deris Vantro) oc vil vere krafftig i de Skrøbelige: Paa det at all Ære kand tilhøre oc giffuis / icke oss / men hannom allene.

For det Tredie / At til hans Rige hører icke alleniste Jøder / men ocsaa Hedninge/

ninge / efftersdi hand befaler / at predicke sit Euangelium for alle Creatur. Huilckic altsammen er baade dennom/ som lære oc tilhøre Guds Ord / offuermaade trøsteligt.

Huor om er den Anden Part?

Om de vnderlige Gierninger/som skulle følge met det hellige Euangelij Predicken hos dennom som tro.

Huad lære wi der aff?

Først / At alle Tegen eller vnderlige Gierninger haffue der til skullit tiene / at Ordit oc Euangelum der ved kunde beuisis oc stadfestis. Oc effterdi dette (Gud vere Loff) i den Christne Kircke herlige oc nocksommeligt i Begyndelsen skeet er/som vdi Enden paa dette Euangelio ocsaa beuisis: Da skulle wi tilbørlige lade oss der met nøye/ oc icke/som den onde Horactige Art/ friste Gud/ oc begiere ny Tegen.

Dernest/At alle disse vnderlige Tegen lige vel / tid effter tid / ere Aandelige vdi gang oc brug / som er / naar Menniskene giøre

giøre sand Penitentz. Thi der ved bliffuer Dieffuelen vddreffuen / oc Tunger oc Øern/ ja Øyen oc Hierter Aandelige opladne.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Historia om vor kiere HErris Jesu Christi Himmelfart.

Huad lære wi der aff?

At Christus haffuer indtagit det euige Guds Rige oss til gode / oc at hand i det samme sidder hos Faderens høyre Haand/ paa det hand vil regere sin Kircke her paa Jorden / hende vdi Nød bønhøre/ beskytte oc beskerme / oc siden ocsaa i sin tid tage hende til sig i sin euige Bolig. Huorfor wi ocsaa skulle begaa denne Dags Fest met hiertelig Glæde oc Tacksigelse/ efftersdi alle andre Fester ved denne stadfestis/ oc bliffue oss dis mere trøstelige.

Bønen.

O Jesu Christe/ du Allmectigste Guds Søn / som est her effter icke mere paa Jorden arm oc elen-

dig/men sidder hos din Faders høy-
re Haand/oc est en HERRE offuer
alting: Wi bede dig/at du vilt sende
oss din hellig Aand / oc giffue oss
fromme Kirckętienere / oc beuare dit
Ord / styre oc forhindre Dieffuelen
oc alle Tyranner/oc paa Jorden op-
holde dit Rige veldelige / indtil alle
dine Fiende komme vnder dine Fø-
der at ligge / oc wi offuer Synden/
Døden oc Dieffuelen beholde Sey-
eruinding / formedelst dig / som leff-
uer oc regnerer met Gud Fader oc
hellig Aand/en sand Gud fra
Euighed oc til Euig-
hed/Amen.

Den Siette Søndag efter Paaske.

Euangelium Johan. xv. oc xvj.

IEsus sagde til sine Disciple: Naar Trøsteren kom̃er/ huilcken ieg skal sende eder fra Faderẽ/ Sandheds Aand/ som vdgaar fra Fade-

Faderen/ hand skal vidne om mig. Oc i skulle ocsaa vidne/ Thi at i haffue verit hos mig aff Begyndelsen. Dette haffuer ieg talit til eder/ at i skulle icke forargis. De skulle sette eder i Band. Oc den tid skal komme/ at huo som ihielslar eder/ skal mene/ hand giør Gud en Tieniste der met. Oc saadant skulle de derfaare giøre eder/ at de huercken kiende min Fader oc ey mig. Men ieg haffuer talit dette til eder/ paa det/ at naar den tid kommer/

mer/ i skulle tencke der paa/ at ieg sagde eder det. Oc ieg sagde eder icke saadant aff Begyndelsen / thi ieg vaar hos eder.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huilcken er den Første?

DE skøne Ord: Naar Trøsteren kommer / huilcken ieg skal sende eder fra Faderen / Sandheds Aand / som vdgaar fra Faderen / hand skal vidne om mig.

Huad lære wi der aff?

Først / At det hellige Euangelij Predicken / er icke alleniste en død Bogstaff / men er en leffuendis Guds Krafft / ved huilcken den hellig Aand vil vidne / det er / forarbeide en ret CHristi Kundskaff oc Troen vdi Menniskens Hierter. Huilckit er me-

er megit gaffnligt at mercke imod alle Ordens Bespaattere oc Foractere.

Derneſt / At den hellig Aand er den tredie Perſon i den eniſte Guddommelige Værelſe/oc dog icke født aff Faderen/ſom Sønnen / men vdgaar fra Faderen oc Sønnen / oc bliffuer der til vdſendt vdi Menniſkens Hierter / at hand ſkal vidne om Chriſto/ det er/ krafftig giøre det hellige Euangelij Predicken om CHriſto / i Menniſkens Hierter/oc forarbeide en ſand Tro vdi dennom. Oc derfor / huo ſom vil tro Euangelio/maa endelige oc haffue den hellig Aand / oc ſkal derfor aluorlige bede der om.

Huilcken er den Anden Part?

Den Prophetie / ſom Christus giør til ſine Diſciple / om deris tilſtundende Forfølgelſe.

Huad lære wi der aff?

At Dieffuelen er alle Chriſti tro Tienere bitterlige fiendſk / oc ſkal forbittre oc opreiſe Verden ſaa høylige imod dennom/

at huo som dennom ihielslaer / skal mene/ hand giør Gud en Tieniste der met. Derfor skulde met rette alle Lærere holde deris Siæle vdi Taalmodighed / oc veluillige tage Christi Kaars paa sig / i denne Forhaabning/ at endog Verden hader oc foracter dennom / saa kiender dog Gud oc hans Søn Christus dennom / end ocsaa vnder Kaarsit / oc vil dennom met all Naade/ baade her oc hissit/anname oc antage. Men Tilhørerne skulle icke der paa forarge sig/naar de see oc høre/at Verden endnu paa denne Dag giffuer tro Lærere/ Dieffuelen til tack. Thi Christus siger det her vdtryckelige/ at det icke skal gaa anderledis.

Huilcken er den Tredie Part?

De Ord: Huo som ihielslaer eder / skal mene / hand giør Gud en Tieniste der met.

Huad lære wi der aff?

At den arrige Dieffuel pleyer saa storlige at forblinde oc foruilde de wgudelige

Menniske / at de tage sig ingen Samuittighed til / ocsaa om de aller grueligste Synder/ men acte/ at Skam oc Laster ere Dygder. Huorfor wi ere plictige til at bede Gud/ at hand vilde beuare oss fra saadant it foruent Væsen/ oc beholde oss indtil Enden/ vdi sin Villies bekiendelse.

Huilcken er den Fierde Part?

De Ord: Jeg haffuer talit dette til eder/paa det/at naar den tid kommer / i skulle tencke der paa / at ieg sagde eder det.

Huad lære wi der aff?

At vnder Kaars oc Modgang / er ingen ting gaffnligere oc mere for nøden/ end at tencke paa Guds Ord/oc at tage en stadig Trøst der aff. Derfor skulle wi ocsaa for denne Sag skyld dis heller søge til Predicken / oc høre dis flitteligere til / paa det wi / i Dag eller i Morgen/ vnder Kaarsit kunde komme ihu/ huad wi haffue hørt som trøsteligt er / oc vere dis taalmodigere.

Bønen.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader/ wi tacke dig/ at du haffuer formedelst din hellig Aand set oss til/ at bære Vidnisbyrd om din kiere Søn vor HERRE Jesu Christo: Wi bede dig/ efterdi Verden kand icke lide dette Vidnisbyrd/ oc derfaare forfølger oss paa alle sider/ at du vilt vnde oss Frimodighed oc Trøst/ at wi icke skulle forarge oss aff Kaarsit/ men bliffue hart ved dit Vidnisbyrd/ oc at wi kunde altid bliffue fundne i den Forsamling/ som kiender dig oc din Søn/ til saa lenge wi bliffue euindelige Salige/ ved Jesum Christum vor HErre/Amen.

Paa Pindzedag.

Euangelium Johan. xiiij.

JEsus sagde til sine Disciple: Huo mig elsker / hand holder mine Ord / oc min Fader skal elske hannom / oc wi skulle komme til hannom / oc giøre Bolig hos hannom.

Men

Men huo mig icke elsker/hand holder icke mine Ord. Oc det Ord som i høre / er icke mit/ men Faderens / som mig vdsende. Saadant haffuer ieg talit til eder / den stund ieg haffuer verit hos eder. Men Trøsteren / den hellig Aand/ huilcken min Fader skal sende i mit Naffn / den samme skal lære eder det altsammen / oc minde eder paa alt det / som ieg sagde eder. Jeg lader eder Fred / min Fred giffuer ieg eder. Jeg giffuer eder icke som

Verden giffuer. Eders Hier-
te forfærdis icke / oc fryctte sig
icke. I hørde / at ieg sagde
eder: Jeg gaar bort / oc kom-
mer til eder igen. Haffde i
mig kier / da glædde i eder / at
ieg sagde: Jeg gaar til Fade-
ren / thi Faderen er større end
ieg. Oc ieg sagde eder det nu /
før end det skeer / paa det / naar
som det nu skeer / at i skulle tro.
Jeg skal her effter icke tale me-
git mere met eder / thi denne
Verdens Første kommer / oc
haffuer intet met mig. Men
at

at Verden skal kiende / at ieg elsker Faderen/oc ieg giør saa/ som Faderen bød mig.

Huor mange Parter haffuer det?

Fem.

Huilcken er den Første?

DEn HErris Christi skøne Ord: Huo mig elsker / hand holder mit Ord / oc min Fader skal elske hannom / oc wi skulle komme til hannom / oc giøre Bolig hos hannom.

Huad lære wi der aff?

Først / At de ere icke Christne / megit mindre elske rettelige deris HErre Christum/ de som foracte hans Ord/ oc haffue ingen lyst til at høre det.

Derneſt/ At den hellige Trefoldighed vil bo oc arbeide vdi dennom / som elske oc gierne høre Guds hellige Ord. Huorfor

 wi

wi dis heller skulle gaa til Predicken / oc mercke den flittelig.

Huor om er den Anden Part?

Om den hellig Aands Person oc Embede.

Huad skal mand vide om hans Person?

At hand er den Tredie Person / i den eniste Guddommelige Verelse / som vdgaar fra Faderen oc Sønnen / oc bliffuer vdsendt oc vdgydit i Menniskens Hierter.

Huad om hans Embede?

Først / At hand skal vere krafftig vdi oss Menniske / ved det hellige Euangelij Predicken / oc de høyuærdige Sacramenter / oc forarbeide vdi oss den rette Tro / oc til rette tid paaminde oss alt hues wi haffue hørt i Ordit.

Derneſt / At hand ocsaa skal vere en Trøstere / det er / holde oss bestandige i Troen / imod alle Fristelser / oc mit vdi Døden. Derfor skulle wi tilbørlige i Dag tacke Gud oc hans Søn Christo for den hellig Aands Gaffue / oc bede at den samme

icke

icke tagis fra oss / men at hand heller vilde ved hannom lære / lede / regiere oc trøste oss indtil Enden.

Huilcken er den Tredie Part?

Den trøstelige Predicken / som Christus atter giør om sin Pinis Nytte oc Gaffn.

Huad lære wi der aff?

At iblant andit / som Christus haffuer forhuerffuit met sin Død oc Lydighed / er dette ocsaa it / at hand haffuer giort oss Fred met Gud: Det er / hand haffuer stillit met sin Død Faderens Vrede / oc fortient oss Gunst / Venskaff oc Naade. Derfor er tilbørligt / at wi der i trøste oc glæde oss / at hand er gangen til Faderen / oc stiller vore Hierter til freds met samme Trøst / vdi store Fristelser.

Huilcken er den Fierde Part?

De Ord: Haffde i mig kier / da glædde i eder / at ieg sagde: Jeg gaar til Faderen / thi Faderen er større end ieg.

Huad lære wi der aff?

At den HErre Christus so visselige haffuer fornædrit sig selff / fra den Guddommelige Ære / oc for vor skyld tagit en Tieneris skickelse paa sig / som Paulus siger. Thi wanseet/at hand effter sin Guddommelige Verelse er Faderen lig/ oc met hannom en euig Allmectig Gud : saa siger hand dog her/ at Faderen er større end hand / fordi at hand nu baar paa sig alle Verdens Synder/oc skulde betale for dennom. Oc maatte føle oc taale Faderens Vrede for vor skyld / huilckit giorde hannom saadan en skickelse/ som icke befalt alle vel. Dette skulle wi derfor mercke/ paa det wi dis mindre skulle forarge oss paa disse hans Ord / eller oc hans arme oc foractelige skickelse.

Huilcken er den Femte Part?

De trøstelige Ord : Denne Verdens Første kommer/oc haffuer intet met mig : Men at Verden skal kien-

de / at ieg elsker Faderen / oc ieg gjør saa / som Faderen bød mig.

Huad lære wi der aff?

At vor HErre Christus haffuer lidt / icke som en Tyff / Røffuere eller Mordere / men som it retferdigt / helligt Menniske / for oss Wretferdige / effter sin Faders Villie oc Raad. Thi om hand icke haffde friuillige giffuit sig i Døden oss til gode / da haffde Dieffuelen icke vdi det allerringiste hafft ret eller mact imod hannom. Derfor skulle wi lære / at dis mere trøste oss met hans wskyldige Pine / imod Synden / Dieffuelen / oc alle vore Fiender.

Bønen.

O HERRE Jesu Christe / du allsommectigste Guds Søn / wi bede dig / at du vilt formedelst dit Ord / giffue din hellig Aand i vore Hierter / at hand kand styre oc regiere oss effter din Villie / oc trøste oss i allehaande Fristelse oc Wlycke / oc

 led-

ledsage oss i din Sandhed imod all Vildfarelse/ paa det wi kunde bliffue bestandige i Troen / forfremmis i Kierlighed / oc i alle gode Gierninger/ oc met it vist Haab til din Naade/som du haffuer met din Død forhuerffuit oss / giøre oss euindelige Salige/ Du som leffuer oc regnerer met din Fader oc den hellig Aand / til euig tid/

AMEN.

Euangelium Johan. iij.

IEſus ſagde til Nicodemo: Saa elſkte Gud Verden/ at hand gaff ſin enbaarne Søn/ paa det at alle de/ ſom tro paa hannom/ icke ſkulle fortabis/ men haffue det euige

euige Liff. Thi Gud sende icke sin Søn til Verden / at hand skulde dømme Verden / men at Verden skulde bliffue salig ved hannom. Huo som troer paa hannom / hand skal icke dømmis / Men huo som icke troer / hand er allerede dømt / thi hand trode icke paa Guds enbaarne Søns Naffn. Det er Dommen / at Liusit er kommen i Verden / oc Menniskene elskte mere Mørckit end Liusit / thi deris Gierninger vaare onde. Huo som giør ilde /
hand

hand hader Liusit/oc kommer icke til Liusit / at hans Gierninger skulle icke straffis. Men huo som giør Sandhed/hand kommer til Liusit / at hans Gierninger skulle bliffue aabenbare / thi de ere giorde i Gud.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEnne skøne CHristi Hoffuitsententz: Saa haffuer Gud elskt Verden / at hand gaff sin enbaarne Søn/paa det at alle/som tro paa hannom / icke skulle fortabis/ men haffue det euige Liff.

Huad

Huad lære wi der aff ?

Først / At Guds vor Himmelske Faders Kierlighed maa visselige vere wsigelige stor/mod oss arme wuærdige Syndere/ effterdi hand gaff sin enbaarne Søn / vor kiere HErre Jesum Christum / i Døden for oss. Met huilckit wi da haffue at trøste oss/ imod Synden/ Døden oc Helffuede/ oc skulle tilbørlige loffue oc tacke hannom derfor til euig tid.

Dernest / At wi skulle giøre skilsmis imellom den HErre Christum oc Mosen. Thi i den sted Moses met sin Low ickon alleniste forfærer/dømmer oc fordømmer/ da forkynder den HErre Christus vdi sit Euangelio ocsaa fattige Syndere/ Naade oc deris Synders Forladelse. Thi hand er icke kommen/ at dømme Verden / men at Verden skulde bliffue salig ved hannom. Huor met wi vdi lige maade skulle trøste oss/ men dog icke moduillige synde der paa.

For det Tredie/ At huo som vil nyde oc vere deelactig vdi Christi Fortieniste/ hand skal tro paa hannom : Thi huo som

icke troer / den er allerede dømt / oc bliffuer fordømt.

Huad heder / at tro paa Christum?

At holde for vist oc fast / met it wtuilactigt Hierte / at Jesus Christus er allene vor Frelsermand oc Saliggiørere / oc at forsee sig aldelis til Gud vor Himmelske Fader / at faa all Naade oc Barmhiertighed hos hannom ved Christi Fortieniste.

Huilcken er den Anden Part?

Det bittre Klagemaal / som Christus giør offuer den wtacknemmelige Verden / oc siger: Liusit er kommit i Verden / men Menniskene elskte mere Mørckit end Liusit.

Huad lære wi der aff?

At wi aff vor Natur ere saa arme forderffuede Menniske / at wi selff icke acte vor Arffskade / oc store Fare / megit mindre søge eller begiere Hielp / men snarere sky oc foracte den / oc saa (som Christus her siger) mere elske Mørckit / aff huilckit wi forderffuis / end Euangelij Lius / ved

huil-

huilckit wi kunde bliffue salige. Huilcken er en forskreckelig stor Synd/ oc sandelige vel værd den euige Dom. Huorfor wi oc skulle flitteligе vocte oss for hende.

Huilcken er den Tredie Part?

De Ord: Huo som giør ilde/ hand hader Liusit/ oc kommer icke til Liusit / at hans Gierninger skulle icke straffis.

Huad lære wi der aff?

At naar Dieffuelen haffuer fangit nogit Menniske i sine Garn/ oc kuldkast hannom i Synden / da lader hand hannom icke gierne komme til Liusit/ til Predicken/ men met all sin mact holder hannom der fra / paa det hand icke nogen sinde ved saliggiørende Straff skal komme til Penitentz. Derfor skulle alle Guds Ords Foractere vel acte denne farlige Dieffuelens list / oc icke altid vere hans Fanger vdi Blindhed / men gierne høre oc met Tacknemmelighed anname trofast Lærdom /

Paa-

Paamindelse oc Straff/ vdi Predicken/ oc andensteds.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / du som aff din Faderlige Kierlighed til oss / haffuer giffuit oss din Søn / at wi skulle tro paa hannom/ oc ved hannom bliffue Salige: Wi bede dig / giff din hellig Aand i vore Hierter/ at wi kunde bliffue varactige i saadan Tro til Enden / oc bliffue saa Salige euindelige/ ved Jesum Christum vor HErre/ Amen.

Euangelium Johan. x.

JEsus sagde til Phariseerne: Sandelige/sandelige/ ieg siger eder: Huo som icke gaar ind at Dørren i Faarestien/men stiger andensteds der ind/hand er en Tyff

oc en Mordere. Men den/som gaar ind at Dørren / hand er Faarenis Hyrde. Den samme lader Døruocteren op faare / oc Faarene høre hans Røst. Oc hand kalder sine Faar ved Naffn/oc fører dennom vd. Oc naar som hand haffuer vdladit sine Faar / da gaar hand bort faare dem/ oc Faarene følge effter hannom/ thi de kiende hans Røst. Oc en Fremmit følge de icke effter / men fly fra hannom/ thi de kiende icke den fremmedis
 Røst.

Røst. Dette Spraack sagde Jesus til dem / Men de forstode icke huad det vaar / som hand sagde til dem. Da sagde Jesus til dem igen: Sandelige / sandelige / ieg siger eder: Jeg er Dørren til Faarene. Alle de / som ere komne for mig / de haffue verit Tyffue oc Mordere / oc Faarene lydde dennom icke. Jeg er Dørren / der som nogen gaar ind ved mig / hand skal bliffue salig / oc skal gaa ind oc vd / oc finde Føde. En Tyff kommer icke /

oden at stiæle / myrde oc øde-
legge. Jeg er kommen / at de
skulle haffue Liffuit oc offuer-
flødige nock.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huilcken er den Første?

DIsse skøne Ord: Huo som icke
gaar ind at Dørren i Faare-
stien / men stiger andensteds der ind /
hand er en Tyff oc en Mordere.

Huad lære wi der aff?

Huorledis mand skal kiende retsindige
Predicantere / oc giøre skilsmisse imellom
dennom oc Vlffue / i saa maade / at de som
vise oss til Christum / den eniste oc rette
Dør til Liffuit / de ere visselige gode Hyr-
der. Men de / som opsøge andre Veye / oc
vise oss til deris eller vore egne Giernin-
ger / de ere Tyffue oc Mordere. Huilckit
vel skal merckis / imod Phariseernis oc Pa-

pisternis vrange Beretning oc falske Tillid paa gode Gierninger.

Huor om er den Anden Part?

Om gode Hyrder / oc deris Embede.

Huad lære wi der aff?

At en tro Siælesørgeris Embede staar besynderlige i disse tu Stycke: Først / at hand skal predicke den sande / rene oc saliggiørendis Lærdom/oc met den samme føre alle Menniske paa den rette Vey til det euige Liff. Oc derneſt/at hand skal gaa for sine Faar met it gaat Exempel oc hellig Omgengelse/ ocsaa bygge HErrens Hus trolige met begge Hender. Huilckit alle Kircketienere skulle mercke / megit oc offte det betencke / oc flittelige altid rette sig der effter.

Huor om er den Tredie Part?

Om Faarene / som lade sig føre ind at Dørren.

Huad lære wi der aff?

At alle/som ere rette Christne/oc Guds Ords flittige Tilhørere / de lade sig visselige

lige icke snart forføre: Thi de kunde giøre skilsmis imellom den gode oc onde Hyrdis Røst. Men her imod de/ som ere wflittige Tilhørere / de kunde megit snart oc lættelige bliffue bedragne oc forførde. Derfor/ huo som vil finde Dørren til det euige Liff/ oc bliffue paa den rette Vey der til / oc vil icke gierne lade sig forføre / den skal lade Guds Ord vere sig megit kiert / oc lære der aff vel at kiende de gode Hyrder / fra Tyffue oc Mordere: Oc bede Gud flittelige/ at hand ved Døruocteren/ den hellig Aand / vil aabne oc opliuse hans Forstand oc Hierte / at hand jo altid kunde skille Løgn fra Sandhed / forskiude Løgn/ oc bliffue fast ved Sandhed.

Huilcken er den Fierde Part?

De Ord / met huilcke Christus ender dette Euangelium / oc siger: Jeg er Dørren / der som nogen gaar ind ved mig / hand skal bliffue salig.

Huad lære wi der aff?

At ingen kand hielpe oss til Salighed oc det euige Liff / vden den HErre Christus allene. Derfor skulle wi ingen Dør eller Vey lade vise oss / vden hannom / ihuor herlig Anseelse de kunde haffue: Oc synderlig naar wi ligge vdi vort yderste Endeligt / skulle wi holde ved denne Vey / oc lade oss icke føre i Vildfarelse / men vdi en sand Tro gaa ind at denne Dør i det euige Liff: Der til hielpe oss Gud naadelige / Amen.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader / wi tacke dig aff Hiertit / at du ved din Søn Jesum Christum / saa naadelige haffuer opladit oss Dørren til det euige Liff / oc endnu stedze oc altid / ved dit hellige Ord / lader oss føre til den samme: Oc bede dig / at du ved din hellig Aand vilt aabne vore Hierter oc Øern / paa

det wi kunde høre oc følge alle deris Røst/ som vise oss den samme Dør: oc flittelige vare oc vocte oss for de andre/ som icke gaa ind at den rette Dør: Paa det wi saa stedze oc altid maa bliffue paa den rette Vey/oc saa endelige finde den eniste Dør til det euige Liff/ oc bliffue Salige/Amen.

Hellig Trefoldigheds Søndag.

Euangelium Johan. iij.

DEr vaar it Menniske iblant Phariseerne/ som hed Nicodemus/ en Offuerste iblant Joderne/ hand

kom til Jesum om Natten/oc
sagde til hannom: Mestere/
wi vide/ at du est en Lærere

kommen aff Gud/ Thi ingen
kand giøre de Tegen/ som du
giør/ vden Gud er met han-
nom. Jesus suarede/oc sagde
til hannom: Sandelige/ san-
delige/ieg siger dig/ Vden saa
er/

er/ at nogen bliffuer født paa ny / da kand hand icke see Guds Rige. Nicodemus siger til hannom: Huorledis kand it Mennische fødis/ naar hand er gammel? Kand hand oc gaa i sin Moders Liff igen/ oc fødis? JEsus suarede: Sandelige / sandelige / siger ieg dig/ Vden saa er/at nogen bliffuer født aff Vand oc Aanden / da kand hand icke komme i Guds Rige. Huad som fødis aff Kiød / det er Kiød/ Oc huad som fødis aff Aanden/

den/det er Aand. Lad dig icke
forundre/ at ieg sagde til dig:
I skulle fødis aff ny. Værit
blæs huort det vil / oc du hø-
rer det vel bruse / Men du
veedst icke hueden det kom-
mer / oc huort det far hen.
Saa er oc huer den / som er
født aff Aanden. Nicodemus
suarede/oc sagde til hannom:
Huorledis kand saadant ske?
Jesus suarede / oc sagde til
hannom: Est du en Mestere
i Israel / oc veedst icke det?
Sandelige / sandelige/ ieg si-
ger

ger dig: Wi tale det wi vide/ oc vidne det wi haffue seet/ oc i anname icke vort Vidnisbyrd. Tro i icke/naar ieg siger eder aff Jordiske ting/ huorledis skulle i tro/ naar ieg siger eder om Himmelske ting? Oc ingen far til Himmelen/vden den som er kommen hid ned aff Himmelen/det er Menniskens Søn/ som er vdi Himmelen. Oc lige som Moses ophøyede en Hugorm i Orcken/ saa skal Menniskens Søn ophøyis/Paa det/at alle
de/

de/ som tro paa hannom/ icke skulle fortabis/men haffue det euige Liff.

Huor mange Parter haffuer det ?

Fire.

Huor om er det Første ?

OM Nicodemo/ oc hans tuende Spørsmaal/ som hand legger Christo for/ om Igenfødelsen.

Huad lære wi der aff ?

Først dette/ At lige som den tid Nicodemus aff redsel for de andre Jøder / icke kom om Dagen/ men om Natten til Christum : Saa lader endnu Verdens Børn/ almindelige vdi Forfølgelse/ Menniskens Gunst vere sig kierere / end Christi Ære. Huilckit er en forfærlig Synd / for huilcken alle Christne skulle flittelige vocte sig.

Dernest/ Huor gantske oc aldelis Menniskelig Fornufft/end ocsaa i de allerklaagiste Folck/haffuer ingen ret Forstand om

Guds

Guds Rige: Oc veed intet at skicke sig vdi den allerhøyeste Artickel vdi vor Tro/ som er om Retferdighed/ som gielder for Gud: Vden saa er/ at mand lader sig ret vnderuise met Guds Ord. Oc derfor haffue alle Mennisker denne Paamindelse oc Aduarsel saare vel behoff / som Christus her giør/ oc siger: Efftérdi wi icke endnu forstaa alle Jordiske ting/ da skulle wi holde oppe at randsage de Himmelske: Oc dissimellom altid enfoldelig tro den / som er kommen aff Himmelen / oc taler det hand veed/ oc vidner intet andit/ end hand haffuer seet.

Huilcken er den Anden Part?

Det Suar Christus giffuer Nicodemo: Vden saa er/at nogen bliffuer født paa ny / da kand hand icke see Guds Rige.

Huad lære wi der aff?

Først / At vor kiere HErre Christus jo maa vere megit god oc trofast / effterdi hand icke ilde foruiser denne rædde Nicodemum/

demum/ men vnderuiser hannom paa det allertroligste/om det/ som hand best haffde behoff at vide.

Dernest/ At alle Menniske ere fødde aff Kiød/ det er/de ere aff Naturen fattige Syndere/oc Vredens Børn/oc kunde ved deris egen Krafft icke komme i Guds Rige: Men skulle de icke til euig tid forderffuis i deris Synder/da skulle de nyde det den HErris Christi hielp at/den som bleff derfor ophøyet paa Kaarsens Gallie/lige som tilforn Slangen i Ørcken/ paa det at alle de/ som tro paa hannom / icke skulle fortabis / men haffue det euige Liff. Huilcken ocsaa er den besynderligste oc trøsteligste Lærdom/ i denne Dags Euangelio.

Huilcken er den Tredie Part?

Den skøne saliggiørende Predicken / som Christus giør om den hellige Daab / oc siger: Vden saa er / at nogen bliffuer født aff Vand oc Aanden / da kand hand icke komme i Guds Rige.

Huad

Huad lærer hand da om Daaben ?

At hand er it Igenfødelsis Bad / ved huilckit den første forderffuede / syndige Fødsel maa hellig giøris oc rensis.

Huorledis gaar det til ?

Saaledis / At lige som der er en synderlig Krafft i Vœrit / som bruser / saa er ocsaa Jesu Christi Blods Krafft / met oc hos Vandit oc Ordit / disligiste ocsaa den hellig Aand tilstede. Thi lige som ved Ordit tilsigis Syndernis Forladelse i Christi Naffn / saa bliffuer ocsaa den hellig Aand rigelige vdøst offuer oss / paa det wi kunde bliffue Retferdige giorde / oc Arffuinge til det euige Liff. Derfor skulle wi oc tilbørlige holde den hellige Daab vdi stor Ære / oc der met stedze oc altid trøste oss / oc ingelunde forhindre vore kiere smaa Børn der fra / efftersi Christus siger her vdtryckelige / at alle de / som ere en gong fødde / oc icke bliffue igen fødde aff Vand oc Aanden / icke kunde komme i Guds Rige.

Huilcken er den Fierde Part?

Det skøne Spraack: Ingen far til Himmelen/ vden den/ som er kommen fra Himmelen/ det er Menniskens Søn/ som er i Himmelen.

Huad lære disse Ord oss?

At vor kiere HErre Christus er icke alleniste it Menniske/ men ocsaa en euig sand Guds Søn: Oc er derfor kommen aff Himmelen til Verden/ at hand vilde føre til Himmelen/ det er/ salig giøre til euig tid/ alle de/ som tro paa hannom. Dette skulle wi ocsaa aldelis sla vor Lijd til om hannom.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader/ wi arme Syndere bekiende/ at der er intet gaat i vor Natur/ oc at wi maa paa vore vegne dø oc forderffuis i Synden/ effterdi/ huad som født er aff Kiødit/ det er Kiød/

oc

oc kand icke see Guds Rige: men wi bede dig / ver oss naadig oc barmhiertig / oc for din Søns Jesu Christi skyld / send din hellig Aand i vore Hierter / oc giør ny Menniske aff oss / at wi kunde visselige tro formedelst Christum Syndernis Forladelse / som oss er tilsagt i Daaben / oc at wi voxe daglige i Kierlighed til vor Næste / oc andre gode Gierninger / indtil wi bliffue endelige Salige /

AMEN.

Den Første Søndag efter Trinitatis.

Euangelium Lucæ xvj.

JEsus sagde til Phariseerne: Der vaar en rig Mand / hād klædde sig met Purpur oc kaastelige Linklæder / oc leffuede huer Dag herlige oc i

Glæ-

Glæde Men der vaar en Fattig / som hed Lazarus / hand laa for hans Dør fuld aff Saar/ oc begierede at mættis aff de Smuler / som fulde aff den Rigis Bord. Dog komme Hundene/oc slickede hans Saar. Oc det begaff sig / at den Fattige døde/ oc Englene baare hannom i Abrahams Skød. Oc den Rige døde ocsaa/oc bleff begraffuen. Som hand vaar nu i Helffuede oc Pinen / da opløffte hand sine Øyen / oc saa Abraham

langt borte / oc Lazarum i hans Skød / hand raabte / oc sagde: Fader Abraham / forbarme dig offuer mig / oc send Lazarum / at hand dypper det yderste aff sin Finger i Vand / oc lædsker min Tunge / thi ieg lider Pine i denne Lue. Da sagde Abraham: Betenck Søn / at du haffuer annamit dit Gode vdi din Liffs tid / oc Lazarus der imod haffuer annamit ont / Men nu skal hand trøstis / oc du skalt pinis. Oc offuer alt dette er imellom oss

oc eder it stort suellende Dyb befest/ at de/ som ville fare her fra ned til eder/ kunde icke/ oc icke heller fare der fra hid offuer til oss. Da sagde hand: Saa beder ieg dig Fader / at du sender hannom til min Faders Hus / thi ieg haffuer endnu fem Brødre / at hand kand vidne for dem / paa det de skulle oc icke komme i denne Pinis sted. Abraham sagde til hannom: De haffue Mosen oc Propheterne / lad dem høre dem. Da sagde hand:

Ney Fader Abraham / men der som en aff de Døde ginge til dem / da giorde de Penitentze. Hand sagde til hannom: Høre de icke Mosen oc Propheterne / da tro de icke heller / om nogen opstode fra de Døde.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den rige Mand / som her i denne Verden leffuede huer Dag herlige oc i Glæde: Men bliffuer siden saa arm vdi Helffuede / at hand icke haffuer en taar Vand / der hand kunde lædske hans Tunge met.

Huad lære wi der aff?

Først/ At de Rige i denne Verden ere vdi it saare farligt Vilkaar. Thi endog Gods er vel vdi sig selff icke ont/ oc fordømmer ingen: Saa kand det dog snart ske/ at Menniskene misbruge saadant/ enten til Offuerflødighed/ eller ocsaa til Gerighed oc Wtroskaff/ oc saa fortiene Helffuede der met. Derfor skulle rige Folck see sig vel for/ at Dieffuelen icke forblinder oc forfører dennom. Oc met Salomon flittelige bede Gud/ at hand vil icke giffue dennom formegit Armod eller Rigdom/ men deris nødtørfftige Deel/ oc vnde dennom saa at omgaais met dette timelige Gods/ at de der offuer icke myste det euige.

Dernest/ At stor Rigdom hielper huercken for Døden eller for Helffuede. Oc derfor giøre Menniskene saare ilde/ naar de alleniste tracte effter dette Timelige/ oc dissimellom gantske oc aldelis forglemme det Euige.

For det Tredie/ At naar Gud velsigner oss rigelige met Gods/ da skulle wi icke

 for-

forglemme de Fattige/men giøre oss Venner met den wretferdige Mammon / paa det / at naar wi haffue behoff (som Christus en anden sted siger) de skulle annamme oss i de euige Bolige.

Huor om er den Anden Part?

Om den fattige Lazaro/som her icke haffuer Brødsmuler nock / men siden leffuer der vdi euig Glæde oc Salighed.

Huad lære wi der aff?

Først/ At hos Gud er ingen Personers anseelse / men huo som hannom frycter/ elsker oc troer/hand bliffuer salig ved Christum / wanseet/ om hand her i Verden er rig eller fattig. Thi lige saa lidet som Rigdom hielper de Wgudelige til Himmerige / saa lidet fordømmer ocsaa Armod de Gudfryctige. Huilckit de derfor paa begge sider skulle vel betencke.

Dernest/ At ved den gode Armod bliffue mange Synder forhindrede/ i huilcke ellers de Rige almindelige falde. Oc derfor skulde

skulde fattige Folck met rette vere dis taalmodigere.

For det Tredie/ Lære wi oc aff denne Lazaro / at Gud lader sine her i Verden haffue allehaande Kaars oc Modgang: Men i det andit Liff vil hand det rigelige beløne. Derfor skulle wi oc dis mindre vere wtaalmodige/ eller knurre imod Gud.

Huilcken er den Tredie Part?

Abrahams Samtale/som hand haffuer met den rige Mand.

Huad lære wi der aff?

Først / At wi icke skulle forhale vor Bod oc Bedring / megit mindre spare det indtil det andit Liff: Men heller omuende oss til Gud/ oc affstaa aff Synden / men wi haffue tid der til. Thi naar wi komme der hen/ da er det alt for silde/ oc der er ingen Forløsning at forvente vdaff Helffuede.

Derneſt / At naar wi ville vide/ huad wi skulle tro/ giøre eller lade/ skulle wi det icke vdspørie aff Gengangere / eller andre

Spøgelser: Men aff Mose oc Propheterne/ det er/ aff Guds Ord. Thi huo som icke hører Mosen eller Propheterne/ den skal oc sandelige icke heller tro/ om end skønt nogen aff de Døde opstode. Huilckit er vel vært at mercke/ imod dem/ som aabenbarlige foracte Predicken/ oc imod alle Suermere/som necte oc spaatteGuds mundelige Ords Krafft.

Huilcken er den Fierde Part?

Den rige Mands Ord: Ney Fader Abraham/ men der som en aff de Døde ginge til dennom/ da giorde de Penitentze.

Huad lære wi der aff?

At Guds Ords Foractelse/ er en Begyndelse til den euige Fordømmelse/ oc er dog saa almindelig iblant Menniskene/ at om nogen aff de Døde opstode oc predickede/ saa skulde det dog alligeuel vere tilforgæffuis hos mange aff dennom. Huilckit er jo en stor Jammer/ oc vel vært at begræde.

Bønen

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / wi bede dig / at du vilt formedelst din hellig Aand saa styre oc regiere vore Hierter / at wi icke / som den rige Mand / foruden Fruct høre dit Ord / oc icke saa omgaa met timelige ting / at wi der hos forgætte det Euige: Men at wi gierne oc mildelige effter vor formue / hielpe arme Mennisk / oc besmitte oss icke met Hofferdighed eller Fraadzeri: Oc om wi bliffue besøgte met Kaarsit oc Wlycke / at wi da icke falde i Mishaab / men sette alt vort Haab til din Hielp oc Naade / oc taalmodige offueruinde alting / ved din Søn
JEsum Christum /
AMEN.

Den Anden Søndag eff-
ter Trinitatis.

Euangelium Lucæ iiij.

JEſus ſagde til en aff Phariſeerne: Der vaar it Menniſke / ſom giorde en ſtor Naduere/oc bad mange der til. Oc hand vdſende ſin

sin Suend paa Naduerens Time / at sige til dem / som budne vaare: Kommer / thi det er altsammen beredt. Oc de begynte alle effter huer andre at aarsage sig. Den Første sagde til hannom: Jeg kiøbte en Ager / oc skal gaa vd / oc besee hannom / Jeg beder dig / aarsage mig. Oc den Anden sagde: Jeg kiøbte fem par Øxen / oc ieg gaar nu hen / at besee dem / Jeg beder dig / aarsage mig. Oc den Tredie sagde: Jeg tog en Høstru / der-

faare kand ieg icke komme. Oc Suenden kom / oc sagde sin Herre det igen. Da bleff Hosbonden vred / oc sagde til sin Suend: Gack strax vd paa Stadsens Stræder oc Gader / oc føre hid ind de Fattige / oc Krøblinge / oc Halte / oc Blinde. Oc Suenden sagde: Herre / det er giort / som du befalede / oc der er endnu rom. Oc Herren sagde til Suenden: Gack vd paa de Alfare Veye / oc hos Gierder / oc nød dem til / at komme her

ind / paa det mit Hus kand bliffue fult. Men ieg siger eder / at ingen aff de Mend / som vaare budne / skal smage min Naduere.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM det Menniske / som giorde den store Naduere / oc bød mange der til.

Huad lære wi der aff?

Først / At efterdi den HErre Christus selff siger her / at til det Himmelske Maaltid er altsammen beredt / oc fattis nu slet oc aldelis intet mere / end at de / som ere budne / skulde komme / oc sidde til Bords: Da er jo i Sandhed det euige Liff icke en Fortieniste / forhuerffuit met vore Gierninger / men er en naadig Guds Gaffue. Oc

derfor maa Papisterne fare gruelige vild/ i det de vise fattige Syndere til deris gode Gierningers egen Fortieniste / der paa at fortrøste sig/ oc der met vanære oc forringe den gode Guds Maaltid/ som er beredt i Himmelen. Huorfor oc huer Christen flitteliga skal vocte sig for saadan Vildfarelse.

Dernest / At lige som den gode Gud/ aff Naade oc Barmhiertighed/ haffuer ladit forhuerffue oc berede/ ved sin Søn Jesum Christum / alt hues wi haffue behoff til it euigt Liff : Saa lader hand oss ocsaa aff Naade predickis sit hellige Euangelium/ oc der vdi tilbiuder alle Menniske sin Naade/ met saadan Forlengelse effter vor Salighed / at hand oc paa det sidste befaler/ at mand skal nøde oss her ind. Huilckit wi tilbørlige skulde acte/ met Tacknemmelighed anname / oc giffue Gud aldelis ingen skyld / naar wi høre/ at mange Menniske skulle aldrig til euig tid smage denne Naduere.

Huor om er den Anden Part?

Om dennom/som vaare indbudne / oc icke vilde komme / oc dog lade sig tycke / at de ville vere vndskyldede.

Huad lære wi der aff?

Først/ Huor aff det dog kommer/ at alligeuel alting er beredt/oc Gud lader oss saa flittelige biude oc kalde / saa gaar dog mange Mennisk Guds Rige forbj/ oc bliffue fordømde til euig tid: Som er her aff / at de aff Naturen ere saa blinde oc wactsomme / oc haffue det Euige icke nær saa kiert / som det Timelige: Men meste parten foracte det Himmelske / for dette Jordiske.

Dernest/ At Mammon almindelige saa forblinder Folck/ at de acte Guds/ oc hans Ords oc Naadis Foractelse icke for Synd: Men mene / at naar de haffue at bestille met deris Agre / Øxen / Husholding/ oc andit/ saa kunde de bliffue aarsagede hos Gud/ om de icke tage sig det saa

nær met hans Ord. Men efterdi Christus siger her / at de Mend / som haffue hafft deris Agre/Oxen oc Hustruer kierere end hans Maaltid/ skulle aldrig her effter til euig tid smage det: Da skulle wi holde saadan Foractelse / for en gruelig stor Synd / oc derfor flittelige vare oss : Søge først effter Guds Rige / høre gierne hans Ord/ oc glædelige følge/ naar wi der ved kaldis til Penitentz / oc lade oss ved dette Timelige derfra ingenlunde hindre.

Huor om er den Tredie Part ?

Om de fattige Krøblinge/ Halte oc Blinde / de som hos Giærder oc Alfare Veye bliffue opsanckede / oc effter HERRENS Befalning føris oc nødis ind til Naduerен.

Huad lære wi der aff ?

At Gud er ingen Persons Anseere/ men vil gierne anname oc tage til Naade/ icke alleniste Jøder / men ocsaa oss fattige blinde Hedninge/ja alle fattige Syndere/ naar wi ickun lade oss biude ved hans Ord/

Ord / oc føre til hans Rige. Huilckit wi skulle bekiende for en synderlig Naade / oc dog icke den misbruge / som alle de giøre / der synde paa Guds Barmhiertighed oc Langmodighed / oc der met samle sig selff Vrede paa den retferdige Guds Dommedag / effter deris forstockede oc wangerfulde Hierter.

Huilcken er den Fierde Part?

Den suaare Dom / som den HErre Christus felder offuer dem / som foracte hans Ord / oc siger: Jeg siger eder / at ingen aff de Mend / som vaare budne / skulle smage min Naduere.

Huad lære wi der aff?

At naar Guds naadige Besøgelse / som skeer ved Ordit / bliffuer foractit / da følger seduanlige Vredens oc Wnaadens Besøgelse snart der effter. Thi foruden dette / at Gud pleyer paa det sidste endelige at tage det Himmelske Brød fra de wtacknemmelige Børn: Saa ere ocsaa disse

moduillige Foractere oc Spaattere offte icke saa salige / at de enten vdi Døden eller andre Fristelser kunde smage Ordens Krafft eller Trøst. Derfor skal oc huer Christen met aluorlighed anname Ordit/ den stund hand kand haffue det / oc vocte sig flittelige for Vtacknemmelighed oc Foractelse.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / wi tacke dig/ at du haffuer ladit oss kalde til det euige Liffs Maaltid / ved dit hellige Ord: Wi bede dig/ du vilt formedelst din hellig Aand opuecke vore Hierter / at wi icke høre dit Ord forgæffuis/men at wi maatte rettelige beskicke oss til saadant Maaltid / oc icke lade oss forhindre aff nogen Verdslig Handel / Amen.

Den Tredie Søndag eff-
ter Trinitatis.

Euangelium Lucæ xv.

DER komme alle-
haande Toldere oc
Syndere til JE-
sum / at de vilde
høre hannom. Oc Phariseer

oc Skrifftklaage knurrede/ oc sagde: Denne annamer Syndere/ oc æder met dennom. Da talede hand denne Lignelse til dem/ oc sagde: Huilckit Menniske er iblant eder/ som haffuer hundrede Faar/ oc der som hand myster it aff dem/ at hand ey lader de Ni oc halffemtesindstiue i Ørcken/ oc gaar bort effter det/ som bleff borte/ indtil hand det finder? Oc naar hand haffuer det fundit/legger hād det paa sine Skuldrer met glæ-

glæde. Oc naar hand kommer hiem / kalder hand sine Venner oc Naboer / oc siger til dem : Glæder eder met mig / thi ieg haffuer fundit mit Faar / som vaar fortabt. Jeg siger eder : Saa skal oc vere Glæde i Himmelen / offuer en Syndere / som giør Penitentze / mere end offuer Ni oc halffemtesindstiue Retferdige / som icke haffue Penitentze behoff. Eller huilcken Quinde er / som haffuer Ti Penninge / oc myster en aff

dem / som icke tender it Liws/ oc feyer Husit / oc søger met flid / indtil hun finder hannom? Oc naar hun haffuer fundit hannom/kalder hun sine Venner oc Naboersker/ oc siger: Glæder eder met mig/ thi ieg haffuer fundit min Penning/ som ieg tabte. Lige saa siger ieg eder oc / skal vere Glæde for Guds Engle / offuer en Syndere/som giør Penitentze.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM de Toldere oc Syndere/ som komme til Jesum / oc ville høre hannom.

Huad lære wi der aff?

At wi icke skulle sky for Gud oc Predicken / fordi at wi ere Syndere / som dog Folck almindelige giøre : Men megit mere omuende oss til Gud/ oc holde oss flittelige til hans Ord / at wi der ved kunde bliffue vnderuiste/ trøstede/ formanede/ ja ocsaa/ naar behoff giøris/ straffede oc paaminte.

Huor om er den Anden Part?

Om Phariseerne oc de Skrifftklaage/ som knurrede/ fordi at Christus annamede Syndere / oc od met dennom.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Kiødelige Mennifke icke forstaa den Artickel/ om Syndernis naadige Forladelse ved Christum / oc lade sig derfor

for lettelige forarge paa det hellige Euangelio. Huilckit wi skulle derfor vide / paa det wi icke skulle forundre oss / eller alt for megit forskreckis / naar wi see / at endnu paa denne Dag mange Lærde vdi Verden opsette sig imod Christum oc hans Euangelium / som Phariseerne oc de Skrifftklaage den tid giorde.

Dernest / At der er ingen skadeligere ting til / end naar Folckere Aandelige hofferdige / oc lade sig tycke / at de ere rene oc foruden Synd. Thi foruden dette / at saadane acte lidit Guds oc vor kiere HErris Christi Naade / da foracte de oc altid andre fattige Syndere / oc kunde icke lide / at nogen taler dennom vel til / eller beuiser nogen Naade mod dennom. Oc skulde derfor huer Christen flittelige vocte sig for denne Hoffmodighed oc skadelige Fordristelse.

Huilcken er den Tredie Part?

De tuende Lignelser / met huilcke Jesus suarer til Phariseernis knur.

Huad

Huad lære wi der aff ?

At Gud haffuer it saare Faderligt Hierte til oss Menniske/ oc icke begierer nogen Synderis Død/ oc vil icke altid vere vred paa dennom/ megit mindre til euig tid forskiude dennom: Men naar de giøre Penitentz/ oc begiere Naade/ da vil hand aff sin grundløse Barmhiertighed igen anname dennom met glæde. Huilcken Trøst wi skulle flittelige mercke/ men dog alligeuel icke misbruge/megit mindre Synde der paa. Thi Gud haffuer Glæde oc Velbehagelighed til de angerfulde Syndere allene/ oc icke til de Ryggeløse oc Forstockede.

Huilcke ere da de angerfulde Syndere ?

De som bekiende oc begræde deris Synder/ (som Christus giffuer tilkiende i den nestfølgende Lignelse/ om den forlorne Søn) oc dog haffue den Tillid til Gud deris Himmelske Fader/ at hand for Christi skyld vil forbarme sig offuer dennom: Oc vdi samme Tro begiere Naade/ oc naar de den haffue bekommit/ affstaa aff Synden/ oc bedre deris Leffnit.

Bønen.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader / wi ere alle (dis verr) lige som vildfarende Faar / oc haffue formedelst Sathan / oc vort egit syndactige Kiød / ladit oss føre fra den rette Vey: Wi bede dig / at du vilt vere oss naadig / oc forlade oss alle vore Synder / for din Søns Jesu Christi skyld / oc opuecke vore Hierter formedelst din hellig Aand / at wi bliffue hart ved dit Ord / oc met Anger oc Troen bliffue varafftige i din Christelige Kircke indtil Enden / oc euindelige salige / ved vor HERRE JEsum Christum / Amen.

Paa S. Hans Bap-tistæ Dag.

Euangelium Lucæ j.

DEr Elisabeths tid kom/ at hun skulde føde/ fødde hun en Søn. Oc hendis Naboer oc Slect hørde / at HERREN haffde giort stor Barm-

Barmhiertighed met hende/ oc de glædde sig met hende. Oc det hende sig paa den ottende Dag / da komme de at omskære Barnit / oc de kaldede hannom effter hans Fader Zacharias. Men hans Moder suarede/oc sagde : Jngenlunde/men hand skal hede Johannes. Oc de sagde til hende : Der er dog ingen i din Slect/ som saa kaldis. Oc de nickede at hans Fader/ huorledis hand vilde lade kalde hannom. Oc hand begierede en

en Taffle/ skreff/ oc sagde: Hand heder Johannes. Oc de forundrede sig alle. Oc strax oplods hans Mund oc hans Tunge/ oc hand talede/ oc prisede Gud. Oc der kom en fryct offuer alle Naboerne. Oc dette som skeet vaar/ ryctedis altsammen paa alle de Jødiske Bierge/ oc alle/ som det hørde/ lagde det paa Hierte/ oc sagde: Huad meent du/ at her skal bliffue aff Barnit? Thi HERrens Haand vaar met hannom. Oc hans

Fader Zacharias bleff opfylt met den hellig Aand/ spaade/ oc sagde: Loffuit vere HERren/ Israels Gud/ Thi hand haffuer besøgt oc forløst sit Folck. Oc hand haffuer opreist Salighedsens Horn/ i Dauids sin Tieneris Hus. Som hand talede i fordom tid/ ved sine hellige Propheters Mund. At hand vilde frelse oss fra vore Fiender/ oc fra alle deris Haand som oss hade. Oc beuise vore Fædre Barmhiertighed/ oc tencke

paa ſin hellige Pact. Oc paa den Eed / ſom hand ſoor vor Fader Abraham/at giffue oſſ. At naar wi vaare forløſte aff vore Fienders Haand/ ſkulde wi tiene hannom vden redſel vor Liffs tid. J Hellighed oc Retferdighed / ſom hannom er behagelig. Oc du Barn lille / ſkalt kaldis den Høyeſtis Prophete. Du ſkalt gaa frem for HERren/ at berede hans Vey. Oc at giffue hans Folck Salighedſens Forſtand/ ſom er i deris Synders forladelſe.

Ved vor Guds hiertelige Barmhiertighed / ved huilcken Opgangen aff det Høye haffuer besøgt oss. Paa det hand skulde skinne for dem / som sidde i Mørcke oc i Dødsens skygge / oc vise vore Føder paa Fredsens Vey.

Huor mange Parter haffuer det ?

Fire.

Huilcken er den Første ?

DEn Historia / om Johannis den Døberis Fødsel.

Huad lære wi der aff ?

Først / At Børn ere en Guds Gaffue / effterdi / Zacharias oc Elisabeth affle en Søn met huer andre aff Guds Velsignelse / alligeuel at de begge vaare megit

megit gamle / oc der til met (som ryctit gick) wfructsommelige.

Dernest/At lige som Naboer oc Slectinge hiertelige glæde sig met Zacharia oc Elisabeth / at Gud haffde giort saa stor Barmhiertighed met dennom / saa skulle wi ocsaa glæde oss met de Glade / oc sørge met de Bedrøffuede.

Huor om er den Anden Part?

Om det lille Barns Johannis Omskærelse.

Huad lære wi der aff?

Først / At effterdi Gud i det gamle Testamente icke haffuer vdeluckt smaa Børn/ fra Naadens Pact/ men ved Omskærelsen dennom der vdi indplantit: Da skulle ocsaa wi i det ny Testamente icke vdelucke vore smaa Børn / fra samme Naadis Pact / men megit heller føre vore Børn til Daaben (ved huilcken denne Pact bliffuer stadfest/lige som met it Signet) oc lade oss der fra ingenlunde forføre ved Gendøberis raaben eller modsigelse.

Derneſt / At wi ſkulle giffue vore Børn icke fremmede / Hedenſke / eller forargelige Naffn / men ſaadane / ſom kunde vere Gud behagelige / oc dennom til Forbedring.

Huor om er den Tredie Part ?

Om den gamle dumme Zacharia / huorledis hans Mund oc Tunge bleff opladen / oc hand derfor aff Hiertit loffuede Gud.

Huad lære wi der aff ?

Førſt / At iblant alle Synder / er denne en met de ſtørſte / naar Menniſkene tuile paa Guds vdtryckte Ord / oc ville icke enfoldelige tro dennom : Thi for ſaadan Synds ſkyld bleff Zacharias dum. Derfor ſkulle wi lade vor Fornufft giffue ſig fangen vnder Troens lydighed / oc jo icke tale imod Guds Ord / ſom aff mange (dis verr) ſkeer paa denne Dag.

Derneſt / At om end Gud vndertiden ſtraffer i ſin Vrede / ſaa vil hand dog formilde ſtraffen / for dennom / ſom ſig om-

uende :

uende: Thi lige som Zacharias bliffuer dum for hans Vantro / saa aabner Gud Tungen oc Maalit paa hannom igen/der hand begynder at tro. Huilckit er oss fattige Syndere megit trøsteligt.

Huilcken er den Fierde Part?

Den skøne herlige Loffsang/ som den gamle Zacharias aff den hellig Aands indgiffuelse siunger Gud til Loff oc ære.

Huad lære wi der aff?

Først/ At lige som wi paa denne Dag lære oc tro om Christo / at hand er vor Frelsermand oc Saliggiørere/saa haffuer ocsaa den fromme gamle Zacharias / oc (som hand siger) for hannom ocsaa de hellige Forfædre troit oc bekiendt. Thi til dennom skede Foriettelsen/oc bleff dennom tilsagt ved en Eed / at hand vilde opreise it Salighedsens Horn/ i Dauids sin Tieneris Hus: Det er/ lade all Verdens Frelsermand komme aff hans Lender. Huilckit altsammen wi skulle flittelige mercke / oc

 behol-

beholde til vor Christelige Trois stadfestelse.

Dernest/ At lige som hand tacker Gud hiertelige for saadan Naade/ saa skulle wi ocsaa vere tacknemmelige met ord oc Gierninger. Thi der til haffuer Christus frelst oss/ at wi skulle tiene hannom i Hellighed oc Retferdighed vor Liffs tid.

For det Tredie/ Lærer ocsaa Zacharias/ huorfor hand lader sin Søn kalde Johannem/ som er/fordi at hand skal vere en Guds Naadis Predickere/ oc skal giffue alle Folck Salighedsens Forstand ved sin Predicken: Som ocsaa endnu paa denne Dag det hellige Predicke Embede er der til indset/ at det hellige Euangelij klare Lius skal opgaa oc liuse for dennom/ som sidde i Mørcke/ oc i Dødsens skygge. Huorfor det ocsaa bør dis høyre oc værdigere at actis/ aff alle Menniske.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/ wi tacke dig for din store Naa-

Naade / at du icke haffuer ladit oss bliffue vnder Lowens Predicken / men haffuer sendt oss den hellige Johannem / at hand skal vise oss Christum met sin Finger / oc formedelst hannom tilsige oss Syndernis Forladelse / Hellighed oc Retferdighed : Wi bede dig ocsaa / at du vilt opliuse vore Hierter met din hellig Aand / at wi maatte met en ret Tro annamme saadan sancti Hansis naadige Predicken / at wi kunde foruden redsel tiene dig all vor Liffs tid / i Hellighed oc Retferdighed / ved vor HErre Jesum Christum / Amen.

Den Fierde Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ vj.

JEsus sagde til sine Disciple: Verer Barmhiertige/ lige som eders Fader oc er Barmhiertig. Dømmer icke/ saa skulle i oc icke dømmis.

mis. Fordømmer icke / saa skulle i icke fordømmis. Forlader / saa skal eder forladis. Giffuer / saa skal eder giffuis. En fuld / knugit / skuddit oc offuerflødig Maade / skal mand giffue i eders Skød. Thi lige met den Maade / som i maale met / skal mand maale eder igen. Oc hand sagde dennom en Lignelse: Kand oc en Blind vise en Blind Veyen? Falde de icke baade sammen i graffuen? Discipelen er icke offuer sin Mestere / Naar Discipelen

er som hans Mestere / da er hand fuldkommen. Huad seer du en Skæff i din Broders Oye/oc Bielcken vdi dit egit Oye bliffuer du icke var? Eller huorledis kant du sige til din Broder: Holt stille Broder/ ieg vil drage Skæffuen aff dit Oye/oc du seer icke selff Bielcken i dit egit Oye? Du Oyenskalck / drag først Bielcken aff dit Oye / oc see saa til / at du drager Skæffuen aff din Broders Oye.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEn Formaning / at wi skulle vere Barmhiertige / som vor Fader i Himmelen.

Huad lære wi der aff?

Først/ Huor stor vor Guds oc Faders Barmhiertighed er i Himmelen. Thi hand icke alleniste aff Naade forlader oss vore Synder/ oc annamer oss til sine kiere Børn / men oesaa der foruden beuiser oss megit gaat: Oc naar wi end falde aff Skrøbelighed / dømmer hand icke strax/ eller fordømmer / men skiuler saadane Bræck for Christi skyld/ vdi alle dennom/ som hiertelige begiere hans Naade. Der met skulle wi trøste oss/ oc altid komme det i hu/ oc dis hierteligere tacke Gud for saadan Naade.

Derneſt / At huo som vil vere ret Barmhiertig / hand skal efftersølge dette vor Himmelske Faders Exempel / oc icke alleniste giøre sine Venner / men oesaa sine Fiender til gode/ det er/ giffue oc forlade/

lade / oc affholde sig fra all Vrede / dømmen oc fordømmen imod dem.

Huilcken er den Anden Part?

Dette skøne Spraack: Lige met den Maade / som i maale met / skal mand maale eder igen.

Huad lære wi der aff?

At Gud den øffuerste Dommere seer oc hører all vor Gierning / oc vil saa skicke det / at lige som wi handle mod andre / det vere sig gaat eller ont / saadant skal lige saa ske oc vederfaris oss. Derfor er oc tilbørligt / at huad wi ville haffue aff andre / det skulle wi oc giøre dennom. Thi lige saa lidit som Gud lader det Gode bliffue wbelønt / saa lidit skal oc det Onde bliffue wstraffit.

Huilcken er den Tredie Part?

De Tre Lignelser / som Christus fremsetter / om den Blinde / Item om Discipelen / som er icke offuer sin Mestere / oc om den Bielcke i Øyit.

Huad

Huad lære wi der aff?

Huad oss skal beuege der til/ at wi icke skulle dømme eller fordømme nogē/ men gierne forlade oc tilgiffue huer mand. Som er: Først/ At vor Dom er offte blind oc falsk/ oc den ene Blinde kand jo icke vise en anden Blind vel den rette Vey. Dernest/ At wi skulle icke haffue det bedre/ end vor kiere HErre Christus: Oc skulle derfor megit lide met Taalmodighed/ oc icke strax fortryde eller hæffne alting: Som wi oc høre/ at hand icke bandede/ der hand bleff bandit oc skendelige tiltalit. For det Tredie/ At om wi jo icke kunde eller ville lade aff at dømme/ da skulle wi begynde paa oss selff/ eller først tage oss selff om Næsen. Thi naar wi det giøre/ skulle wi faa saa megit met oss at skaffe/ at wi da vel skulle glemme alle de andre.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/ som est Barmhiertig/ oc sagde oss til ved Christum/ at du icke

vilt dømme eller straffe oſſ/men naa-
delige forlade oſſ alle vore Synder/
oc huad oſſ er nødtørfftigt / gierne
giffue: Wi bede / du vilt formedelſt
din hellig Aand giøre ſaadan Tro-
faſthed/ til din Barmhiertighed/viſſ
oc faſt i vore Hierter / oc lære oſſ at
giøre i lige maade mod vor Næſte/
at wi ingen dømme eller fordømme/
men huer mand gierne forlade oc til-
giffue/oc dømme offuer oſſ ſelff/
oc ſalige leffue i din
fryct/Amen.

Paa

Paa Mariæ Besøgelsis Dag.

Euangelium Lucæ j.

MAria stod op i de Dage/ oc gick ha=stelige paa Bier=gene / til Jude Stad / oc kom i Zacharias Hus / oc hilsede Elisabeth. Oc det begaff sig/

der Elisabeth hørde Mariæ hilsen / da rørde Barnit sig i hendis Liff. Oc Elisabeth bleff opfylt met den hellig Aand / oc raabte høyt / oc sagde: Velsignet est du iblant Quinderne / oc velsignet er din Liffs Fruct. Oc huæden kommer mig det / at min HErris Moder kommer til mig? See / der ieg hørde din Røstis Hilsen / da rørde Barnit sig i mit Liff met glæde. Oc O salig est du / som trode / thi det skal fuldkommis / som dig er sagt aff

HERREN. Oc Maria sagde: Min Siæl ophøyer HERREN/ Oc min Aand glæder sig vdi Gud min Frelsere. Thi hand haffuer anseet sin elendige Tienerinde/ See/ her effter skulle alle Børns Børn prise mig salig. Thi hand haffuer giort store ting mod mig/ som er mectig/ Oc hans Naffn er helligt. Oc hans Barmhiertighed varer vden affladelse stedze oc altid/ Hos dem/ som hannom frycte. Hand bruger

 mact

mact met sin Arm/Oc atspre-
der dem / som ere hoffmodige
vdi deris Hiertis sind. Hand
støder de Mectige aff Stolen/
Oc ophøyer de Elendige. De
Hungrige fylder hand met
Gaat/Oc lader de Rige tom-
me. Hand tencker paa Barm-
hiertighed/Oc hielper sin Tie-
nere Jsrael op. Som hand
sagde til vore Fædre / Abra-
ham oc hans Sæd euindeli-
ge. Oc Maria bleff hos hende
ved tre Maanede / der effter
foer hun hiem til bage igien.

Huor

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM den Reyse / som Maria tager sig for offuer Biergene/ til sin Frencke Elisabeth.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Maria haffuer intet tuilit paa Engelens Ord/ men haffuer stadelige troit dennom / oc haffuer derfor gaait til Elisabeth/ at hun vilde tale met hende her om / oc vijdere vdbrede Engelens Budskaff. Huilckit skal tiene oss der til/ at wi oc lige saa skulle lære at tro Guds Ord/ alligeuel at det vndertiden er imod vor Fornufft.

Dernest / At Maria er icke bleffuen hoffmodig eller stolt aff Engelens Budskaff / men er bleffuen i sin Ydmyghed/ oc haffuer icke ladit sig vere besuærligt / at gaa saa lang en Vey til sin gamle Frencke / oc tiene hende tre Maaneders tid. Huilckit Exempel alle Menniske / oc be-

synderlige vnge Quindfolck / skulle effterfølge.

Huor om er den Anden Part?

Om den gamle Elisabeth / oc hendis lille Barn Johannes / som den tid laa i Moders Liff / oc dog rørde sig met glæde / for Mariæ Tilkommelse oc Hilsen.

Huad lære wi der aff?

Først / At vor HErre Christus er sandelige den velsignede Quindens Sæd / som vaar Abraham loffuit / efftersdi Elisabeth / aff den hellig Aands indgiffuelse / her saa næffner hannom / oc Johannes met sin rørelse vidner det samme.

Dernest / At lige som den hellig Aand den tid haffde sin Krafft oc Forarbeidelse vdi Johanne / der hand endnu laa i Moders Liff: Saa kand hand endnu paa denne Dag vere krafftig vdi smaa Børn / oc dennom bør derfor met rette at føris til Daaben / som er en Igenfødelsis Bad / oc den hellig Aands Fornyelse. Huilckit vel

bør at merckis imod Gendøberis falske Lærdom.

For det Tredie/ At effterdi Elisabeth priser Mariam / at vere salig / derfor at hun trode / da er der visselige ingen Legomlig Fordeel eller Personers anseelse i Guds Rige. Men alle de / som tro paa Christum/ skulle bliffue salige.

Huilcken er den Tredie Part?

Det skøne *Magnificat*, eller Jomfru Mariæ herlige Lofffang.

Huad lære wi der aff?

Først/ At lige som Maria bekiender/ at alt hues Gud nu giør met hende / det skeer altsammen aff Naade: Saa skulle wi ocsaa bekiende oc prise de Velgierninger Gud giør mod oss/ for en besynderlig Naade.

Dernest/ At efftterdi Maria saa saare her fornædrer sig selff/ oc kalder sig HErrens elendige Tienerinde / da haffuer hun visselige ingen Behagelighed til Paffuedommens forfærlige Affguderi/ som giør

hende lige ved Gud / oc befaler/ at tilbede hende / endog at det Første Bud vdtryckelige imod saadant siger : Wi skulle icke haffue andre Guder.

For det Tredie / At huo som vil nyde Guds Barmhiertighed / skal vandre for hannom vdi sand Fryct oc Penitentz. Thi ellers skal huercken Mact / Rigdom / eller nogit andit/ beuare oss for hans Vrede oc mectige Arm.

Oc for det sidste / At Mariæ Søn/ vor HErre JEsus Christus / er visselige den velsignede Sæd/ som Gud for mange hundrede Aar haffuer der til loffuit Abraham / at hand skulde ophielpe oc velsigne/ eller til euig tid salig giøre hans Tienere Israel / det er / Jøderne/ oc andre Folck/ som tro paa hannom. Huilckit Vidnisbyrd wi atter skulle flittelige beholde imod de forstockede Jøders skenden oc Fornectelse.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/ wi tacke dig for alle dine

Velgierninger / Legomlige oc Aandelige / huilcke du haffuer saa riglige beuist oss : Oc wi bede dig / foruar oss for Hofferdighed / at wi icke bliffue wtacknemmelige / oc falde i Synden / oc myste din Gunst / som den hellige Jomfru Maria truer / at huercken Vijsdom / Mact eller Rigdom skal kunde hielpe dem / som dig icke fryete : Giff oss derfaare saadant it Hierte / som kand idelige bliffue i din Fryct / oc henge hart ved dit Ord / paa det din Velsignelse maatte bliffue hos oss / oc at wi kunde formedelst din Naade bliffue euindelige salige /

AMEN.

Den Femte Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ v.

DEt begaff sig / der Folckit trengde sig til Jesum / at høre Guds Ord / Oc hand stod hos den Sø Genezareth / oc saa tu Skib staa hos

hos Søen / oc Fiskerne vaare vdgangne / oc tode deris Garn. Da traadde hand i it aff Skibene / som hørde Simon til / oc bad hannom / at hand skulde legge det lidit fra Landit. Oc hand sette sig / oc lærde Folckit aff Skibit. Oc der hand lod aff at tale/ sagde hand til Simon: Far vd paa Dybit / oc kaster eders Garn vd / at i drage en Dræt. Oc Simon suarede / oc sagde til hannom: Mestere/ wi haffue arbeidet den gantske Nat / oc

finge intet/ Men paa dit Ord
vil ieg vdkaste Garnit. Oc
der de giorde det / da finge de
en stor hob Fisk/oc deris Garn
reffuis sønder. Oc de nickede
at deris Stallbrødre / som
vaare vdi det andit Skib / at
de skulde komme / oc hielpe
dem at drage. Oc de komme/
oc fylte baade Skibene fulde/
saa at de suncke. Der Si-
mon Petrus det saae / falt
hand paa Knæ for JEsu / oc
sagde : HERre gack vd fra
mig / ieg er it syndigt Men-
niske.

niske. Thi hannom vaar kommen en rædsel paa / oc alle dem / som vaare met hannom / for denne Fiskedræt / som de haffde giort met huer andre. Disligist ocsaa Jacobum oc Johannem / Zebedei Sønner/Simonis Stallbrødre. Oc JEsus sagde til Simon: Fryct dig icke / thi at nu her effter skalt du tage Menniske. Oc de førde Skibene til Landit / oc forlode alting/ oc fulde hannom effter.

Huor mange Parter haffuer det?
Fem.

Huor om er den Første?

OM det Folck / som trenger sig til den HERRE Christum/ oc begierer saa hiertelige / at høre Guds Ord aff hannom.

Hvad lære wi der aff?

At efftterdi det Folck haffuer dragit saa langt effter HErren/ oc trengdis om/ at høre Guds Ord / da maa det jo vere en gruelig Wtacknemmelighed oc graaff Synd / at wi / som (Gud vere loffuit) haffue det daglige for Dørren / acte det dog intet / oc ville icke gaa tuert offuer en Vey der effter / Ja trengis mere vdaff Kircken/ end der ind. Derfor skulle wi bekiende saadan Synd / bede Gud om Forladelse/ oc her effter met større aluorlighed søge effter Guds Ord.

Huor om er den Anden Part?

Om vor kiere HERRE Christo / huorledis hand først lærde Folckit aff Skibit / oc derneſt befol Pe-

der/ at hand skulde fare vd paa Dybit / kaste Garnene vd / oc drage en Dræt.

Huad lære wi der aff?

At lige som vor HErre Christus først spiser Menniskens Siæle / oc siden ocsaa forskaffer dennom Fisk i Garnit til Næring: Saa skulle ocsaa fromme Regentere/ oc Christelige Husfædre/ før oc mere sørge for deris Vnderdanis oc Børns Velferd oc Salighed/end for deris Bug: Huilckit dog (dis verr) forsømmis aff mange. Thi mand i all Verden bekummer sig fast mere om/huorledis mand kand forsørge Køcken oc Kieldere vel / oc samle megit Gods oc Penninge / end huorledis mand kand bliffue salig. Huilckit er en stor Blindhed oc graaff Synd / for huilcken alle Christne skulle flittelig vare sig.

Huilcken er den Tredie Part?

Om den Fiskedræt / som Disciplene giøre paa HERRENS befalning oc Ord.

Huad

Huad lære wi der aff?

At ligeruis som mand arbeider tilforgæffuis / oc vdretter intet / naar mand glemmer Ordit oc Bønen / oc bygger alleniste paa sit Arbeid / Konst oc Gierning: Lige saa / tuert imod / skal befindis vdi Sandhed / Lycke oc Velsignelse / hos alle dennom / som begynde deris Arbeid i Guds Fryct / oc met Bønen / ocsaa vdkaste deris Garn paa HERrens Ord. Derfor skulle wi vdi alle vore Anslag først atspøre Guds Rige / oc dernest tro / at hues andit oss behoff giøris / skal oss aff Guds Velsignelse tilfalde.

Huor om er den Fierde Part?

Om den Rædsel / som kommer paa Peder / for denne Fiskedræt.

Huad lære wi der aff?

Huad for en forskreckelig ting Synden er / oc at naar hun ret opuaagner i it Menniskis Hierte / da kand all Verdens Gods icke trøste hannom / oc giør almindelige Samuittigheden saa seldzam oc forskreckit /

skreckit / at de icke vide huort de skulle / oc vel / som Peder her giør / bede Christum gaa fra sig / endog de da haffde hannom allermest fornøden. Derfor skulle wi tilbørlige met stor flid vocte oss for Synden/ som for en bidendis Hugorm / oc it skarpt Suerd. Oc om wi skønt ere nogen sinde faldne der vdi / oc vor Samuittighed er wrolig / icke bede den HErre Christum gaa vd fra oss / men megit mere bede / at hand vil bliffue hos oss / oc met sin Lydighed / Blod oc Død naadelige affto vore Synder/ oc stille vore Hierter til freds.

Huilcken er den Femte Part?

De Ord ved Enden: Fryct dig icke / thi at nu her effter skalt du tage Menniske.

Huad lære wi der aff?

At den HErre Christus haffuer dertil indset oc forordnit det hellige Predicke Embede / at wi Menniske der ved skulle hielpis fra Syndens oc Dieffuelens Rige/ oc hentis oc føris til Guds Rige. Derfor

for skulle wi holde samme Embede vdi høy oc herlig act oc ære/ oc paa alle sider gierne hielpe til/ at tro Menniskis Fiskere kunde opdragis oc opholdis/ at ved deris Tieniste maatte mange Mennisker vdhentis aff syndens dybe Haff/ oc rettelig omuēdis til Gud.

Bønen.

O JEsu Christe/ du leffuende Guds Søn/ som haffuer giffuit oss dit hellige Ord/ oc met allehaande legomlige Velsignelser benaadit: Wi bekiende oss/ at vere wuærdige til/ at bekomme saadant altsammen/ oc haffde vel verre fortient/ Men wi bede dig/ du vilt (lige som Petro) forlade oss vore Synder/ oc giffue Lycke oc Salighed i vort Kald/ paa det wi kunde ved dig opholdis oc beskermis/ baade timelig oc euig/ oc dig saa prise oc loffue euindelige/ Amen.

Den

Den Siette Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. v.

JEsus sagde til sine Disciple: Uden eders Retferdighed bliffuer bedre end de Skrifftklaagis oc Phariseers / da komme i icke i

Himmerigis Rige. I haffue
hørt / at der er sagt til de
Gamle: Du skalt icke ihielsla/
Huo som ihielslar / hand skal
vere skyldig for Dommen.
Men ieg siger eder: Huo som
er vred paa sin Broder/hand
er skyldig for Dommen. Men
huo som siger til sin Broder:
Racha / hand er skyldig for
Raadit. Oc huo som siger:
Du Daare / hand er skyldig
til Helffuedis Ild. Derfor/
naar du offrer din Gaffue
paa Alterit / oc du kommer
der

der ihu / at din Broder haff-
uer nogit imod dig / saa lad
bliffue din Gaffue der for Al-
terit / oc gack tilforn hen / oc
forlig dig met din Broder / oc
kom siden / oc offre din Gaff-
ue. Forlig dig snart met din
Modstandere / den stund du
est endnu hos hannom paa
Veyen / paa det / at din Mod-
standere skal icke en gong ant-
uorde Dommeren dig / oc
Dom̃eren skal antuorde Tie-
neren dig / oc du skalt kastis i
Fengsel. Sandelige / siger ieg
 dig:

dig: Du skalt icke komme der vd / før end du oc betaler det sidste Skerff.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM Phariseernis Retferdighed / huilcken Christus endelige forskiuder / oc siger: At huo icke haffuer en bedre / kand icke komme i Himmerigis Rige.

Huad haffde Phariseerne for en Retferdighed?

En vduortis alleniste. Thi naar de vaare icke aabenbarlige Røffuere / Wretferdige / Horkarle / eller andre saadane Syndere / da dristede de paa sig selff / at de vaare fromme / oc der til met retferdige oc hellige for Gud: oc actede icke / at ond Lyst oc Begiering vdi Hiertit vaar saadan Synd/

Synd/ som vaar imod Lowen/eller kunde fordømme nogen.

Huorfor forskiuder Christus denne Phariseernis Retferdighed.

Fordi at hun vaar vfuldkommen / oc (som hand siger Matth. xxiij.) lige som offuerkalckede Graffuer. Thi lige som de siunis vel vden til smucke / men ere inden tilfulde aff Dødis Been/ oc all Vreenlighed: Saa siunis oc Phariseerne vduortis for Menniskene fromme at vere / men vaare induortis fulde aff Hyckleri oc Vdyd / oc (det som er der hos det aller wlideligste) holde sig for Fromme oc Retferdige.

Huilcken er den Anden Part?

Det Femte Budords Vdleggelse.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Lowen icke bliffuer bortttagen formedelst det hellige Euangelij Predicken / megit mindre bliffue gode Gierninger forbudne / men megit mere met stor aluorlighed kræffuis aff alle Men-

niske. Huilckit storlige behoff giøris at mercke / imod Papisternis skenden / oc andre vildfarende Folck / oc Guds Lows Fiender.

Derneſt / At de hellige Ti Guds Bud icke alleniste kræffue en vduortis / men ocsaa en induortis Lydighed / oc ville holdis oc fuldkommis aff gantske Hierte / aff gantske Siæl / oc aff gantske Mact.

Kand oc it Menniske saadant giøre?

Ney: Gud bedrit. Thi wi ere ved Arffsynden saa forderffuede / at wi aff oss selff icke kunde forstaa Lowen ret / megit mindre kunde wi holde eller fuldkomme den.

Huorledis kunde wi da komme til den bedre Retferdighed / som gielder for Gud / huilcken alle de skulle haffue / som ville komme i Himmerigis Rige?

Ved Troen til vor HErre JEsum Christum. Thi hand haffuer met sin Død forligt oss met Gud / retferdig oc salig giort oss / oc fuldkommit den gantske Low / oss til beste. Derfor / om wi end skønt skulle

vdi

vdi vort Leffnit beflitte oss om en bedre Retferdighed / end Phariseernis / oc saa megit / som i denne Suaghed mueligt er/ rette oss oc leffue / icke alleniste vduortis/ men ocsaa induortis/ effter Lowen : Saa skal dog vor Tillid settis icke paa oss oc vore gode Gierninger / men alleniste paa Christum oc hans Fortieniste. Thi den Retferdighed / som kommer aff Troen/ gielder oc bestaar allene for Gud / Som Paulus siger til de Romere i det x. Capitel: Oc de / som søge effter en anden / de skulle faa Hierte sorrig.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Formaning/ at de/ som ere bleffne Wuenner / skulle snart forlige sig met huer andre / oc icke lenge leffue vdi Vrede.

Huad lære wi der aff?

Først / At de som haffue giort andre wret / de skulle icke skamme sig ved/ at bekiende saadant / oc at bede om Forladelse. Thi Gud vil icke anname nogen Gaffue/

Offer / eller Gudstieniste aff dem / som vide at deris Næste haffuer nogit imod dem / oc gaa dog icke hen / at forlige sig met hannom. Derfor skulle wi oc dis mere haffue Lyst oc Villie / til Fred oc Enighed : Paa det at Bønen oc andit gaat vdi oss icke skal forhindris.

Dernest / At de som haffue lijdt wret / skulle vere goduillige / oc gierne forlade. Thi huo som regner fornøye met sin Næste / den vil Gud ocsaa tilregne hans Synd oc skyld / saa strengelig oc nøye / at hand ocsaa skal betale det sidste Skerff. Derfor skulle wi vocte oss fra Heffngierighed / oc giffue Guds Vrede rum.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader / wi bekiende / at wi ere (dis verr) arme elendige Syndere / oc at der er intet gaat i oss / Thi vort Hierte / Kiød oc Blod er aff Synden saa forgiffuit / at wi aldrig her i

Verden kunde vere foruden ond Lyst oc Begiering: Derfaare / kiere Fa-der / bede wi dig / forlad oss saadan Synd / oc rense vore Hierter for-medelst din hellig Aand / at wi kun-de haffue Lyst oc Kierlighed til dit Ord / oc holde oss der effter / oc saa bliffue i din Naade euindelige/ ved JEsum Christum vor HERRE/ Amen.

Den

Den Siuende Søndag
effter Trinitatis.

Euangelium Marci viij.

PAa den tid / som der vaar megit Folck / oc haffde intet at æde / da kallede Jesus sine Disciple til sig / oc sagde til dem: Mig ynckis offuer Folckit / thi de haff-

haffue nu tøffuit hos mig i tre Dage / oc haffue intet at æde/ Oc der som ieg lode dem gaa fastende hiem fra mig / da forsmectede de paa Veyen/ Thi nogle vaare komne langt fra. Hans Disciple suarede hannom : Huor skulle wi tage Brød her i Ørcken/ at mætte dennom met? Oc hand spurde dem at : Huor mange Brød haffue i? De sagde: Siu. Oc hand bød Folckit/ at de skulde sette sig ned paa Jorden. Oc hand tog de siu

Brød / oc tackede / oc brød dem/oc fick sine Discipel dem/ at de skulde legge for dennom. Oc de lagde for Folckit. Oc de haffde faa smaa Fiske / oc hand tackede / oc bad dem/ at bære dem frem. Oc de ode/ oc bleffue mætte / oc toge de læffnede Stycke op siu Kurffue. Oc de vaare ved fire Tusinde / som haffde ædit. Oc hand forlod dem fra sig.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Metynck / oc hiertelige Metlidende / som Christus

stus haffuer offuer det hungrige Folck.

Huad lære wi der aff?

At den HErre Christus seer huad oss fattis/ før end wi saadant beklage for hannom: Oc effterdi hand haffuer Metynck offuer oss/ vil hand visselige altid naadelige skaffe oss Raad. Derfor skulle wi icke vere wtaalmodige vnder Armod / eller mistuile / men kaste all vor omsorrig paa hannom/ trøste oss ved hans hielp/ oc søge effter den met vor Bøn / met denne visse Forhaabning / at lige saa vel / som hand kand/ saa vil hand oc visselige skaffe Raad/ oc icke lade sine forsmecte.

Huor om er den Anden Part?

Om Disciplene/ som icke vide/ huor de skulle tage saa megit Brød/ at de kunde mætte det hungrige Folck met.

Huad lære wi der aff?

At vort vantro Hierte intet vil andit/ end altid regne/ huad wi haffue behoff/ oc

vil icke tro / at Christus kand oc vil hielpe. Huilckit er en stor Synd imod det Første Bud. Derfor skulde wi met rette styrcke Troen vdi oss met dette oc andre Mirakel/ oc lære at imodstaa all Tuil oc Vantro i vort Hierte.

Huilcken er den Tredie Part?

Det Mirakel/ som Christus her giør / i det hand spiser Fire tusinde Mend/ met siu Brød/ oc faa Fiske.

Huad lære wi der aff?

Først / At Christus er en Allmectig Gud / som kand giffue oss det daglige Brød / oc nære oss / end ocsaa/ naar som icke er megit i Forraad.

Dernest/ At naar wi haffue nogit/ da skulle wi bekiende det for en Guds Velsignelse / anname oc bruge det met Tacksigelse/ ihuor lidit det oc er.

For det Tredie / At wi ocsaa skulle gierne bryde oc metdele vort Brød met de Hungrige. Thi huor saadant skeer/ da vil Gud lade det altsammen gro / oc bliffue velsignit imellom Henderne.

Huor

Huor om er den Fierde Part?

Huorledis Disciplene (vden tuil effter Christi befalning) samlede de Leffnede stycke/ oc lode intet spildis.

Huad lære wi der aff?

At/ naar Gud rigelige velsigner oss/ oc giffuer oss offuerflødelige nock/ da skulle wi icke forøde/ eller vdi skendelige maade forslemme det altsammen paa en gong: Men tage vor nødtørfftige Part der aff/ oc hues offuerbliffuer/ flittelige samle til vor oc andre Folckis nødtørfft. Thi saa vel som GVD kand lide/ at mand æder oc bliffuer mæt/ Saa Hiertelige fiendsk er hand imod all offuerflødighed oc wnyttige spilde: Derfaare skulde mand oc tilbørlige vare sig for saadant.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader/ Du som haffuer ved din Søn vdi Ørcken riglige bespiset fire tusinde Mend/ foruden Quinder oc

Børn / met siu Brød oc faa Fiske. Wi bede dig / ver ocsaa naadelige hos oss met din velsignelse / beuar oss fra Gerighed / oc timelig omhyggelighed / At wi io atspørge først dit Rige / oc din Retfærdighed / ocsaa fornemme din hielp vdi alle ting / som oss behoff giøris baade til Liff oc Siæl / ved JEsum Christum vor HERRE /

AMEN.

Den

Den Ottende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. vij.

JEsus sagde til sine Disciple: Vocter eder for falske Propheter / som komme til eder vdi Faareklæder/ men induortis ere de gluben-

de Vlffue. Paa deris Fruct skulle i kiende dennem. Kand mand oc plocke Vindruer aff Torne? Eller Figen aff Tidzel? Saa bær oc huert gaat Træ/ god Fruct/men it raadet Træ bær ond Fruct. It gaat Træ kand icke bære ond Fruct. Oc it raadet Træ kand icke bære god Fruct. Huert Træ som icke bær god Fruct/ skal affhuggis/ oc kastis vdi Ilden. Derfaare skulle i kiende dem paa deris Fruct. De skulle icke alle som sige til mig/ HERre/

HER-

HErre / komme i Himmerigis Rige / Men de der giøre min Faders villie i Himmelen.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

DEn aduarsel/ at wi skulle vocte oss vel for falske Propheter.

Huad lære wi der aff?

At den arrige Dieffuel vil aldrig vere stille / men stedse oc altid blande Museskarn iblant Peber / Oc i alle tider opuecke Kættere oc falske Lærere / oc føre dennem met stor anseelse ind i Verden. Derfaare skulle wi icke forargis / megit mindre foracte eller spaatte GVds Ord/ fordi at wi see den onde Sæd opuoxer iblant Hueden: Men diss Hierteligere tacke Gud / at hand haffuer beuarit oss fra falske Lærere/ oc bede / at hand endnu fremdelis vilde hindre alle Kættere/ oc beuare sin Kircke for dennom.

 Saa

Saa skulle oc Tilhørerne/ effterdi at Dieffuelen saa aldelis intet huiler sig/ diss flitteligere giffue act paa GVds Ord / oc lære at vocte sig / Oc tage sig vel vare for falsk Lærdom : Thi saa lidit som mand plocker Vindruer aff Torne / eller Figen aff Tidzel : Saa lidet kand nogit gaat komme aff falsk Lærdom : Oc lige som en Vlff kommer alleniste at myrde/ Saa forføre oc forderffue ocsaa falske Lærere mange fattige Siæle. Derfaare skal oc huer Mand flittelige vocte sig for dennom.

Huilcken er den Anden Part ?

Den Regel Christus giffuer oss/ oc siger : Mand skal kiende falske Propheter/ paa deris Fructer.

Huad lære wi der aff ?

At/ huo som vil vocte sig vel for falske Propheter/ den skal icke see til deris Faareklæder/oc vduortis anseelse eller omgengelse / Thi Dieffuelen offte pleyer at foruende sig til Liusens Engel : Men mand skal see til deris Læbers Fructer/ det er / til den

Lærdom som de føre / der skal mand giffue act paa / om den er grundlagt vdi GVds Ord/eller icke. Thi huilcken plantelse den Himmelske Fader icke haffuer plantit/ den skal opryckis: Oc ingen skal lade sig forføre aff saadane blinde Lærere / som Christus / Matth. xv. trolige atuarer.

Huilcken er den Tredie Part?

Disse den HErris Christi Ord: De skulle icke alle som sige til mig/ HErre / HErre/ komme i Himmerigis Rige / Men de der giøre min Faders villie i Himmelen.

Huad lære wi der aff?

At iblant baade dem som Lære/oc dem som Tilhøre / skulle findis mange Mundchristne/som allenisте skulle føre Christi eller HErrens Naffn paa Tungen/oc haffue dog huercken Troen eller sand GVds fryct vdi Hiertit: Oc skulle derfaare høre paa den dag: Viger bort i Misdedere/Jeg kiender eder icke: Huilcket wi derfor skulle megit oc offte betencke / paa det at wi icke

 skulle

skulle bedrage oss selff: Men om wi ville komme i Himmerigis Rige / skulle wi diss flitteligere giøre Faderens villie vdi Himmelen.

Naar skeer Guds villie/ eller huorledis?

Naar mand hører hans Enbaarne Søn Jesum Christum/ oc troer at hand er der til kommen vdi Verden/ At alle de som tro paa hannom / icke skulle fortabis / men haffue det euige Liff: Oc hos samme tro ocsaa beholde en god Samuittighed / det er/ leffue for Gud/ vdi Hellighed oc Retferdighed/ oc giøre Penitentzis sande Fruct. Thi endog gierninger som følge aff Troen/ icke giøre oss Retferdige / behagelige oc salige for Gud / som Christi Blod oc Lydighed: Saa ere de dog fornøden/ som baade den HErre Christus oc Johannes den Døbere sige: Huilckit Træ / som icke bær god Fruct / skal affhuggis oc kastis i Ilden/ Luc. 13. Johan. 15. Matth. 3.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / Wi tacke dig aff gantske

Hierte / at du haffuer ladet oss kom-
me til dit Ords kundskaff. Wi bede
dig / du vilt beholde oss der ved / oc la-
de oss dø der vdi euig salige / Oc
beuar naadelige fromme Predicke-
re / som trolige Predicke dit Ord / for
all forargelse oc wlycke / oc vnd dem
it langt Leffnit / Oc affuerie oc straf-
fe de andre effter deris fortieniste / oc
forhindre deris anslag / som falskeli-
ge handle met dit Ord / oc siunis at
vere fromme Faar / ere dog glubende
Vlffue / Oc du vilde naadelige beua-
re din Christelige Kircke for dem /
Ved JEsum Christum din
Søn vor HERRE /
AMEN.

Den Niende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ xvj.

JEsus sagde til sine Discipler: Der vaar en Rig Mand/som haffde en Husfoget/hand bleff beført for hannom/ at hand skulde forkommet

met hannom hans Gods. Oc hand kaldede hannom/ oc sagde til hannom: Hui hører ieg det om dig? Giør Regenskaff aff din Husholding/ thi du kant icke lenger vere Husfoget. Husfogeden sagde ved sig selff: Huad skal ieg giøre? Min Herre tager Embedit fra mig/ Jeg gider icke graffuet/ oc ieg skammer mig at trygle. Jeg veed vel huad ieg vil giøre/ at de skulle tage mig i deris Hus/ naar som ieg bliffuer nu sæt aff Embedit.

Oc hand kaldede til sig alle sin Herris Skyldener / oc sagde til den første : Huor meget est du min Herre skyldig? Hand sagde : Hundrede tynder Olie. Oc hand sagde til hannem : Tag dit Breff/ sæt dig/ oc skriff strax halfftrediesinds tiue. Der effter sagde hand til den anden : End du/ Huor meget est du skyldig? Hand sagde : Hundrede maader Huede. Oc hand sagde til hannem : Tag dit Breff / oc skriff firesinds tiue. Oc Herren

ren loffuede den wretferdige Husfoget/at hand giorde snildelige / Thi denne Verdens Børn/ere klogere/end Liusens Børn i deris Slect. Oc ieg siger eder ocsaa: Giører eder Venner met den wretferdige Mammon / Paa det / naar i nu haffue behoff/ de skulle anname eder vdi de euige Bolige.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEN Lignelse om den Rige Mand / som kalder sin wtro Husfogit for sig / oc setter hannom aff Embedit.

Huad lære wi der aff?

At Gud Alsommectigste/ giffuer flittelige act paa all vor jdret/ oc veed vel huorledis wi tiene hannom/ Oc vil visselige en gong kræffue Regenskaff aff oss/ oc straffe de wtro Husholdere: Derfor skal huer vdi sine vilkaar oc kald/ saa tiene Gud/ at naar Regenskaff skal giøris / Hand da kunde vel bestaa/ oc findis at haffue verit tro.

Huor om er den Anden Part?

Om den wtro Husholdere / som snart optencker it listigt raad / huorledis hand vdi fremtiden vil nære oc vnderholde sig.

Huad lære wi der aff?

Først/ At naar Dieffuelen en gong fører it Menniske saa vijt / At hand handler imod sin Samuittighed / siden lader hand hannom icke lættelige aff sit Garn / Men almindelige fører hannom io lenger io dybere hen ind/ Indtil hand endelige døer oc forderffuis vdi sine Synder. Derfor skulle wi tage oss vel vare/ oc icke lade Dieffuelen hitze eller føre oss til onde gierninger: Men

altid giøre hannom modstand met GUds Ord / oc vocte oss flittelige for all hemmelig eller aabenbarlig wretferdighed. Thi huo som begynder met lidit/ ender gierne/ som den wtro Husholdere/icke før end met det store.

Dernæst / At all wretferdighed oc Tyffueri/ kommer almindelige der aff/ at Folck gider icke Arbeydit/ Oc ville dog der hos ingen Nød lide/ men stedse haffue fuld op. Derfor vaare det tilbørligt/ at Forældrene skulde venne deris Børn/ fra Barndom op/til Arbeyd/oc it ædru oc sparsommeligt Leffnit: Paa det at de icke i fremtiden/ effter de nu ere fra Barndom op / tiluande til ladhed oc offuerflødighed/ begynde at Stiæle / oc komme vdi Bøddelens Hender.

For det Tredie / Efftersdi denne Husholdere sørger saa flittelige derfor/ huorledis hand vdi dette timelige Liff kand haffue sin vnderholding oc Næring: Da skulle wi megit mere sørge for det Euige / oc tracte der effter/ At wi mue haffue en Euig bolig

vdi Guds Rige. Thi vdi dette Stycke/ oc icke vdi wtroskaff/ setter Christus oss denne Husholdere/ til it Exempel at efftersølge.

Huilcken er den Tredie Part?

Den HERris Christi formaning/ At wi skulle giøre oss Venner/ met den wretferdige Mammon/ Paa det/ naar wi haffue behoff/ de skulle anname oss i de Euige bolige.

Huad lære wi der aff?

At/ huad wi giffue fattige Folck/ det skal haffue sin belønning/ Icke alleniste her/ men ocsaa vdi det tilkommendis Liff. Thi ocsaa en Vandsdrick som giffuis for Guds skyld/ icke skal bliffue wbelønit: Huilckit met rette skulde giøre oss diss mere villige til at hielpe fattige Folck.

Huo er da den Ven/ som vil betale Almisse/ oc paa den dag tage oss til sig i de Euige bolige?

Alleniste vor kiere HERre Christus/ som haffuer loffuit aff Naade det at giøre/ hos Johannem vdi det 14. der hand siger: Jeg gaar bort at berede eder steden/

oc

oc vil kom̄e igen/ oc tage eder til mig/ Paa det/ At huor ieg er/ der skulle i ocsaa vere.

Om vor HERre Christus allene kand oc vil annamme oss vdi de Euige bolige: Huorfaare siger hand da her / At de Venner som wi giøre oss met den wretferdige Mammon/ skulle det giøre?

Først/ Fordi at hues som giøris mod de Fattige/ det vil hand paa den Dag rose oc beløne / icke anderledis / end som det vaare giort mod hannom selff: Som hand siger/ Matthæi xxv. Huad i haffue giort en aff disse mine ringiste Brødre / det haffue i giort mig.

Dernest/ Fordi at de Fattige/ for huilcke wi her vdi dette Liff/ haffue opladit vor milde Haand / skulle paa den Dag rose oc bære vidnisbyrd / At wi effter HERrens befalning/ haffue trolige beuist Broderlig kierlighed mod dennom.

Giør da den vel/ oc Gud en behagelighed/ som met wretferdighed affskinder fattige Folck deris Godz/ oc vil siden giffue Almisse der aff?

Ney sandelige: Thi Syrach siger vdi det 35. Capit: Huo som offrer aff wretferdigt Gods / hans Offer er en spaat: Oc huo som offrer aff de Fattigis Gods / hand giør lige som den der slacter Sønnen for Faderens Øyen. Derfor siger Paulus: Ephes: 4. Wi skulle Arbeyde / oc giøre nogit gaat met Henderne/ paa det wi kunde haffue at giffue de vedtørendis. Oc Zacheus siger/ Luc. xix. At hand vil giffue de Fattige halffdelen aff sit Gods: Oc om hand haffuer bedragit nogen/ da vil hand giffue det firedobbelt igen.

Huorfor siger da Christus her/ mand skal giøre sig Venner aff den wretferdige Mammon?

Først/ Fordi at wi alle icke haffue mere ret oc fortieniste til vort Gods / end denne Husholdere haffuer til at besidde oc bruge sin Herris Gods. Thi alt hues wi haffue/ er oss skenckt aff Gud/ vdaff Naade/ oc vden

all vor fortieniste/ oc wi ere ickon tilskickede at vere Husfogeder der offuer.

Derneſt/ Saa er oc intet almindeligere/ end dette timelige Godzis misbrug/ for huilcken det vel maa kaldis en wretferdig Mammon/ eller som brugis oc handlis met megen wretferdighed.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/ som haffuer rigelige giffuit oss din velsignelse oc vort daglige Brød. Wi bède dig/ beuar oss fra Gerighed/ oc opueck vore Hierter / at wi aff din Velsignelse / gierne dele met Arme Menniske / Paa det wi kunde findis tro Husholdere offuer dine Gaffuer/ oc at oss io icke skal fattis til euig tid/ naar wi affsettis aff denne Husholding / oc skulle komme faar din Dom/ ved vor HErre Jesum Christum / Amen.

Den Tiende Søndag
effter Trinitatis.
Euangelium Lucæ xix.

DEr Jesus kom nu nær hen til Jerusalem / saa hand paa Staden / oc græd offuer hannom/oc sagde: Der som du det viste / da skulde du

oc

oc betencke / i denne din tid/ huad som tien til din Fred. Men nu er det skiult faar dine Oyen. Thi den tid skal komme offuer dig/at dine Fiender skulle sla en Vognborg omkring dig / oc dine Børn met dig/ belegge dig / oc trenge dig alleuegne/oc de skulle legge dig øde/oc icke lade en Steen bliffue paa den anden / Fordi at du kiende icke den tid / som du est hiemsøgt vdi. Oc hand gick i Templen / oc begynte at vddriffue dem / som der vdi

saalde oc kiøbte / oc sagde til dennom: Der staar skreffuit: Mit Hus er it Bede hus / men i haffue giort en Røffuere kule der aff. Oc hand lærde daglige i Templen. Men de ypperste Prester oc Skrifftklaage / oc de Offuerste iblant Folckit / stode effter at omkomme hannom / Oc de funde icke / huad de skulde giøre hannom / Thi alt Folckit hengde ved hannom / oc hørde hannom.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den HErre Christo / som græd bitterlige offuer Staden Hierusalem.

Hvad lære wi der aff?

Først / At hand haffuer ingen lyst til Menniskens forderffuelse / eller jammerlige ødeleggelse: Men lader saadant gaa sig hart til Hiertit / oc vilde det gierne affuende / Om ellers den blinde Verden vilde lade sig hielpe oc raade / huilckit dog (disz verr) icke skeer.

Dernest / At Guds Ords foractelse er saadan en stor synd / at icke alleniste de hellige Engle / bliffue der ved bedrøffuede: Men ocsaa GVds Søn selff er bleffuen foraarsagit til at græde der offuer. Derfor vaare vel tilbørligt / at huer skulde vocte sig flittelige for samme graaffue synd.

Huilcken er den Anden Part?

Den inderlige oc aluorlige Predicken / som CHristus giør hos sin graad / oc siger: Der som du viste

det/ Da skulde du oc betencke i denne din tid / huad som tien til din Fred. Men nu er det skiult faar dine øyen. Thi den tid skal komme offuer dig / at dine Fiender skulle sla en Vognborg omkring dig / oc dine Børn met dig/ belegge dig / oc trenge dig alleuegne/ oc de skulle legge dig øde / oc icke lade en steen bliffue paa den anden : Fordi at du kiende icke den tid / som du est hiemsøgt vdi.

Huad lære wi der aff ?

Først/ At naar Gud hiemsøger it Land eller Stad/ met sit Euangelij Predicken/ oc mand vil icke kiende saadant/ men foracter det/ oc vil end ocsaa der til forfølge det/ Da vil almindelige følge gruselig straff offuer saadane Land oc Folck/ Indtil det paa det sidste bliffuer aldelis til grunden ødelagt. Derfor om mand vil haffue Fred oc Ro i Landene/ oc Guds velsignelse der hos/ Da er tilbørligt/ at mand holder hans Ord vdi

act oc ære/ høre det gierne/ oc leffue der effter/ oc ick: som de forstockede Jøder giorde/ foracte oc forfølge det.

Dernest/ At io nærmere straffen er/ io tryggere Folck pleyer at bliffue/ Oc tro icke før/ eller lade sig paaminde/ end de ere mit vdi wlycken. Som Christus her siger: At efftterdi disse Jøder icke endnu følde straffen/ oc den endnu vaar skiult for deris Øyen/ Da lode de huercken hans graad/ eller hans paamindelse gaa sig til Hiertit. Huilckit er io en stor jammer/ oc er vel at forundre oc beklage vdi oss fattige Menniske.

Huor om er den Tredie Part?

Om deris vddriffuelse aff Templen/ som der vdi saalde oc kiøbte.

Huad lære wi der aff?

Først/ At naar det skal gaa lyckelige oc vel til/ vdi it Land eller Stad/ oc den velfortiente straff skal affuendis/ da skal mand begynde det fra den ende/ at Kircken for alting bliffuer rensit/ fra falsk Lærdom oc vrang GVds tieniste. Thi saa lenge som det icke skeer/ Men Affguderi oc falsk Lærdom

dom bliffuer Handhæffuit / da er der intet gaat at forhaabe/ men bliffuer io lenger io arrigere : Som mand kand see vdi Jødernis Exempel / Ja sandelige ocsaa vdi de Kircker vdi Østerlandene/ at saa snart som Paffuen met sit Affguderi begynte at regere der / er Tyrcken ocsaa der hos indkommen/ oc altid haffuer ødelagt den ene Stad effter den anden. Gud giffue at wi her vdi disse Lande vilde kiende det/ Saa at wi icke skulde forsøge det met vor skade/ Amen.

Dernest/ At mand skulde holde Kircker oc GVds Hus vdi ære / oc icke giøre dem til Kramboder / Squaldertorre / Soffuekraage / eller Røffuere kuler : Men komme tilsammen vdi dennom/ at høre Guds ord/ oc bede flittelige / for alt hues oss offuerhenger.

Huor om er den Fierde Part ?

Om de ypperste Presters/ Skrifftklaagis oc Øffuerstis iblant Folckit/ Raadslag / huorledis de stode effter at omkomme hannom.

Huad

Huad lære wi der aff?

At den forstockede Verden/ingen ting kand verre taale eller lide/end det som tien til hendis velfært/oc som begyndis for hendis beste / Ja vel ocsaa stunder effter deris Liff oc Leffnit/ som mene det gaat met hende / huilckit io er skreckeligt at høre. Men der imod er dog alligeuel ocsaa trøsteligt/ det her staar : De funde icke/huad de skulde giøre hannom. Thi Gud giør de Vgudeligis anslag til intet/oc lader dennom almindelige falde vdi Graffuen/som de haffuer giort for de Fromme. Huilckit er alle Menniske/ synderlige Predicantere/ gaffnligt at mercke/ imod Verdens wtacknemmelighed/ rasen oc forfølgelse.

Bønen.

ALsommectigste euige Gud/ Du som haffuer formedelst din helligAand / aabenbarit oc kundgiort oss dit Ord / om din kiere Søn JEsu Christo. Wi bede dig/ Opueck vore

Hierter / at wi det aluorlige kunde anname / oc icke sla det hen vdi Værit / eller høre det wflittelige / som dit Folck de vantro Jøder giorde / Paa det wi kunde leffue i din fryct / oc formeris daglige vdi Troen til din Barmhiertighed / oc endelige bliffue salige / Formedelst din Søn CHRIstum JEsum /

A M E N.

Den Ellufte Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ xviij.

IEsus sagde til nogle/ som dristede paa sig selff/ at de vaare fromme/ oc foractede andre/ saadan en Lignelse: Der ginge tu Mennisfe op til

til Templen at bede: Den ene
en Phariseer / Den anden en
Toldere. Phariseeren stod oc
bad saa ved sig selff: Jeg tac-
ker dig Gud/at ieg er icke som
andre Folck/Røffuere/Uret-
ferdige / Hoerkarle / eller oc
som denne Toldere / Jeg fa-
ster to gonge om Ugen / oc
giffuer Tiende / aff alt det ieg
haffuer. Oc Tolderen stod
langt borte / vilde oc icke op-
løffte sine Øyen til Himme-
len / Men hand slo sig paa sit
Bryst/oc sagde: Gud ver mig
Syn-

Syndere naadig. Jeg siger eder: Denne gick Retferdig ned i sit Hus faar den anden. Thi huo sig selff ophøyer/ hand skal nedtryckis/ Oc huo sig selff nedtrycker/ hand skal ophøyis.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Phariseer/ som beder ved sig selff/ oc siger: Jeg tacker dig Gud/ at ieg er icke som andre Folck/ Røffuere/ Vretferdige/ Hoer-karle/ eller som denne Toldere. Jeg faster to gonge om Vgen/ oc giffuer Tiende/ aff alt det ieg haffuer.

Huad lære wi der aff?

Først/ Huor høyelige der ligger alle

Menniske mact paa/at de haffue en ret forstand paa GVds Low / oc deris metfødde skrøbelighed oc Arffuesynd. Thi at denne Phariseer er saa fordristende oc stolt/oc lader sig tycke/at hand er ocsaa for Gud Retferdig/ Hellig/ oc foruden synd : Det kommer altsammen her aff / Fordi at paa den tid/bleff der iblant det Jødiske Folck/ saare ilde oc vrangelige lærd om begge disse Stycker : Om Lowen/oc Arffuesynden/ saa vel som oc om den Retferdighed som gielder for Gud. Oc skal derfor huer Christen diss flitteligere giffue act paa disse Artickle / oc lære aff Guds Ord ret at forstaa dennom.

Dernest/ see wi ocsaa/ At den induortis Aandelige Hoffmodighed er en skadelig ting / Oc at de som ere der met beslagne/ synde almindelige imod Gud oc deris Næste. Huorfor huer skulde diss mere vocte sig derfor : Oc om hand haffuer giort nogit gaat/ icke Hoffmode eller rose sig for Gud.

Huor om er den Anden Part ?

Om Tolderen / som staar langt borte/

borte / vil oc icke opløffte sine Oyen til Himmelen / men slaer sig paa sit Bryst / oc siger: Gud ver mig Syndere naadig.

Huad lære wi der aff?

At huor som der er en ret Syndens oc GVds Naadis kundskaff i Hiertit / der lader it Menniske strax falde all fordristelse paa sig selff / Oc seer sig allene om / effter den / som kand oc vil giøre fattige Syndere retferdige oc salige. Derfor skulle wi saa høre det hellige Euangelium / at wi kunde lære begge Stycker der aff: Først / huor fattige elendige Syndere wi ere / oc kunde saa aldelis intet bliffue bestandige faar Gud / om hand vil gaa i Rette met oss: Oc dernest / At endog wi met rette skulde vere oc bliffue euindelige fordømde / for vore Synders skyld: Saa vil hand dog aff Naade for Christi skyld / forlade alle Synder / om wi ickun som denne Toldere / omuende oss aff Hiertit til hannom / begiere Naade / oc affstaa aff Synden.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Dom vor HERRE Christus felder offuer disse to vlige Personer/ oc siger: At Tolderen gick retferdig ned i sit Hus / for den anden/ som vaar en Phariseer.

Huad lære wi der aff?

Først/ At ved Lowens gierninger kand i sandhed ingen Menniske bestaa eller bliffue Retferdig for Gud / Efftersdi vor lydighed er icke saa fuldkommen / som den i Lowen vdkræffuis: Oc derfor Papisterne endnu megit mindre skulle bestaa for Gud/ met saadane gierninger / som ere meste parten icke andit end idel Menniskens paafund.

Dernest/ At den Retferdighed bestaar oc gielder allene for Gud/ som kommer aff Troen oc Tillid til hans Barmhiertighed ved CHristum: Oc derfor alle som ville bliffue salige / skulle met rette stunde effter den samme.

Huilcken er den Fierde Part?

Det Sprock/ met huilckit Christus

stus beslutter dette Euangelium/ oc siger: Huo sig selff ophøyer/ hand skal nedtryckis/ Oc huo sig selff nedtrycker/ hand skal ophøyis.

Huad lære wi der aff?

At vdi vor HErris oc GVds Rige/ gaar det megit anderledis til/ end det vdi Verdslige Kongers oc Herrers Riger pleyer at gaa. Thi der stor pract oc storactighed gielder megit i disse/ oc huo som vil vere nogit/ hand maa alt ocsaa giøre sig nogit stor for andre: Da gielder der intet vden Naade/ oc vor HErre vender det aldelis om. Thi huo sig ophøyer for hannom/ den støder hand ned: Men huo sig fornædrer/ den vil hand selff ophøye/ giøre Retferdig oc salig.

Huo ophøyer sig da for Gud?

Den/ der lige som denne Phariseer/ fordrister sig paa sine gode gierninger/ Roser sig faar Gud/ Ja lader sig tycke/ at hand er aldelis from/ oc foruden Synd/ oc haffuer

uer vel fortient Himmerige / oc foracter andre for sig. Huo det giør / oc vil prale faar Gud/ met gode gierninger/ den vdret-ter saa lidit / som den der vilde strø Støff oc Aske hen i Værit. Derfaare skal huer Christen flittelige vocte sig/ for denne ska-delige oc skendelige Hoffmod/met huilcken dog det gantske Paffuedom omgaar endnu paa denne dag.

Huo nedtrycker sig da for Gud?

Den/ der lige som denne Toldere / be-kiender sin Synd/oc for hendis skyld/acter sig icke at vere værd/ at opløffte sine Øyen til Himmelen / men beder dog Gud aff Hiertit/ vdi CHristi Naffn / oc paa hans fortieniste/om Synders forladelse/ Troer oc vist at bekomme den samme: Begierer at affstaa aff Synden/oc bedre sit Leffnit. Huo dette giør / hand bliffuer giort Ret-ferdig/ det er / Ledig oc løs aff sine Syn-der: Derfaare skulle wi vel mercke dette Exempel / oc giøre oss det nyttigt vdi Liff oc Død.

Bønen.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / wi bede dig / at du vilt formedelst din hellig Aand / saa styre oc regere oss / At wi først icke skulle forglemme vore Synder / oc bliffue frimodige / men at wi giøre idelige Penitentz / oc dag fra dag bedre oss / Oc derneſt trøste oss alleniste der met / at du vilt vere oss naadig / oc forlade oss vore Synder / oc giøre oss salige euindelige /

AMEN.

Den Tolffte Søndag
efter Trinitatis.

Euangelium Marci vij.

DEr JEsus gick vd igen aff Tyri oc Sidons egn / Da kom hand til det Galileiske Haff / mit iblant de ti Steders egn. Oc de førde

en

en Døff til hañom / som vaar dum / oc de bade hannom / at hand vilde legge Haanden paa hannom. Oc hand tog hannom besynderlige fra Folckit / oc lagde hannom Fingrene i Ørnene / oc spøtte / oc rørde ved hans Tunge/oc saa op til Himmelen / suckede / oc sagde til hannom: Hephetah/ det er / lad dig op. Oc strax aabnedis hans Øern / oc hans Tungis baand løsnede/ oc hand talede ret. Oc JEsus forbød dem / at de ingen skul-

de sige det. Men io mere hand forbød / io mere kundgiorde de det / Oc de forundrede sig offuermaade/oc sagde: Hand giorde det vel altsammen/ De døffue giorde hand hørendis/ oc de Maalløse talendis.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Døffue oc Dumme/ som føris til den HERRE Christum / oc bliffuer hos hannom giort hørendis oc talendis.

Huad lære wi der aff?

Huor mangfoldige Siuger oc bræck/ wi fattige Menniske for Syndens skyld ere vndergiffne: Oc at it sunt Legome/ met rette skulde kiendis for en Guds gaffue/ oc alle

alle Lemmer burde saa at brugis/ at mand icke skulde fortørne Gud/ oc giffue hannom Aarsag til disse/ eller andre saadane straff.

Huor om er den Anden Part?

Om de Folck/ som føre denne Døffue oc Dumme Menniske til Christum/ oc bede/ at hand vil legge sin Haand paa hannom.

Huad lære wi der aff?

At wi oc lige saa skulle lade vor Næstis nød gaa oss til Hierte/ Oc naar wi io icke vdi andre maade kunde hielpe eller raadføre hannom/ skulle wi dog met en tro Bøn/ føre hannom til Christum/ oc flitteligе bede/ At hans Siugdom maatte affuendis eller formildis.

Huor om er den Tredie Part?

Om vor kiere HERre Christo/ som sucker for dette fattige Menniske/ oplader hañom Tunge oc Øern/ oc vil dog icke/ at mand skal sige eller videre vdraabe det?

Huad lære wi der aff?

Først / At den HErre Christus haffuer en Hiertelig medynck offuer Siuge Folck/ oc kand oc vil hielpe dennom vdi all nød / oc wi derfor ved Bønen skulle søge hielp hos hannom vdi all vor nød.

Dernest / At lige som Christus her/ hos Ordit bruger sine Legomlige Fingre/ legger dennom i den Døffuis Øern/ oc rører hans Tunge: Saa vil hand endnu tid effter tid vere krafftig vdi oss/ ved sit Ord oc Guddommelige Finger / gierne aabne oss Øern / Tunge oc Hierter/ om wi ickun ville lade oss føre til hannom.

For det Tredie/ At effterdi den HErre Christus forbiuder Folckit/at de icke skulle saa snart sige nogen aff denne vnderlige gierning / skulle wi oc icke søge forfengelig ære vdi vore gierninger / men heller sky oc fly den.

Huor om er den Fierde Part?

Om Folckit som kundgiør denne vnderlige gierning / oc siger: Hand

giorde det vel altsammen: De Døff-
ue hørendis / oc de Maalløse ta-
lendis.

Huad lære wi der aff?

Først / At wi lige saa skulle bekiende/
rose oc prise / den HErris Christi vnder-
lige Gierninger / som hand endnu / den ene
tid effter den anden / giør paa vort Liff oc
Leffnit.

Dernest / At / naar Gud tilskicker oss
nogen Anfectning / paa Siæl / Liff / Ere/
eller Gods / skulle wi met taalmodighed
saadant anname / oc sige : HErren gior-
de det vel oc ret altsammen / Hand gaff/
hand tog / hans Naffn vere loffuit oc pri-
sit i Euighed. Thi alting maa tiene den-
nom til beste / som elske Gud : End ocsaa
Kaarsit / ihuor ilde vor gamle Adam oc
kand forstaa eller tro det.

Bønen.

ALmectigste euige Gud / du som
alting haffuer skabt / Wi tacke
dig/

dig / at du haffuer giffuit oss it sunt Legome / oc haffuer naadelige beuarit vore Tunger / Øern / oc andre Lemmer / for den onde Fiende / Oc wi bede dig / Giff oss din Naade / at wi besynderlige bruge vore Øern oc Tunger rettelige / At wi met vore Øern flittelige høre dit Ord / oc det vel mercke / Met vore Tunger prise oc rose din Naade / paa det ingen skal fortørnis aff vor Tunge / Men huer Mand kunde forbedris der aff / Ved din kiære Søn vor HERRE Jesum Christum / Amen.

Den Trettende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ x.

JEsus vende sig til sine Disciple / oc sagde i besynderlighed: Salige ere de Øyen / som see det i see. Thi jeg siger eder / mange Propheter

pheter oc Konger vilde seet/ det i see/ oc haffue det icke seet/ oc høre det i høre/ oc haffue det icke hørt. Oc see/ da stod en Skrifftklaag op/ fristede hannom/ oc sagde: Mestere/ huad skal ieg giøre/at ieg kand arffue det euige Liff? Da sagde hand til hannom: Huorledis staar skreffuit vdi Lowen: Huorledis læs du? Hand suarede/ oc sagde: Du skalt elske Gud din HErre/ aff gantske Hierte/ aff gantske Siel/ aff all mact/ oc aff gantske sind/
Oc

Oc din Naſte / lige ſom dig ſelff. Da ſagde hand til hannom : Du ſuarede ret / Giør det / ſaa ſkalt du leffue. Men hand vilde giøre ſig ſelff retferdig / Oc ſagde til Jeſum: Huo er da min Næſte? Da ſuarede Jeſus / oc ſagde : Der vaar it Menniſke / ſom gick fra Jeruſalem ned til Jericho / oc falt iblant Røffuere / de førde hannom aff / oc ſloe hannom / oc ginge bort / oc lode hannom ligge halff død. Da begaff det ſig tvforuarendis / at en Preſt

drog den ſamme vey ned / oc
der hand ſaa hannom / gick
hand omkring. Diſligiſt ocſaa
en Leuite / der hand kom til
ſteden / oc ſaa hannom / gick
hand omkring. Men en Sa-
maritan reyſde / oc kom der
hen/oc der hand ſaa hannom/
ynckedis hand offuer han-
nom/ Hand gick til hannom/
forbant hannom hans Saar/
oc lod Olie oc Vin der vdi / oc
løffte hannom paa ſit Diur/
oc førde hannom til Herbere/
oc røctede hannom. Den an-

den dag reysde hand/oc tog to Penninge vd/oc gaff Hosbonden dem/oc sagde til hannom: Røcte hannom/oc der som du legger nogit mere der til/da vil ieg betale dig det/naar ieg kommer igen. Huilcken tyckis dig/der vaar aff disse tre hans Næste/der vaar falden iblant Røffuere? Hand sagde: Den som giorde Barmhiertighed met hannom. Da sagde JEsus til hannom: Saa gack bort/oc giør lige saa.

Huor mange Parter haffuer det?

Fem.

Huor om er den Første?

OM den HErre Christo / som priser sine Disciple at vere salige / Fordi at de see oc høre det som mange Propheter haffue Hiertelige begierit at see oc høre.

Huad lære wi der aff?

Først / At det er en stor Guds Naade / oc bør met Tacknemmelighed at annamis / naar det hellige Euangelium om Christo / bliffuer reent oc klarlige Predickit. Huilckit ocsaa wi / der Gud i denne sidste Verdens Alder / haffuer befriet aff Paffuedommens Affguderi oc mørck / Oc saa Naadelige hiemsøgt met sit hellige Euangelio / met rette skulde bekiende / oc met euig tack loffue oc prise.

Dernæst / At fra Verdens begyndelse / stedse oc altid haffuer verit tro Hierter / som haffue set deris forhaabning paa den forloffuede Mesiam eller Frelsere / Oc

Hiertelige haffue ynskit oc begierit/at leff-
ue indtil hans Tilkommelse / Ja at see oc
høre hannom: Oc maa derfor haffue ve-
rit en stor blindhed oc skendelig wtacknem-
melighed vdi Jøderne / som huercken vilde
see eller høre CHristum den sande Messi-
am/ der hand nu vaar kommen.

Huor om er den Anden Part?

Om den Skrifftklaage/ som spør den HErre Christum / huad hand skal giøre / at hand kand arffue det euige Liff?

Huad lære wi der aff?

Først / At alle Mennisker ere aff Na-
turen Aandelige Hoffmodige / oc lade sig
altid tycke at de kunde holde Lowen/oc ville
arffue det euige Liff / ved deris egne gier-
ninger oc fortieniste: Endog at wi / diss
verr/ her paa Jorden icke rettelige forstaa
Lowen/ end siger / at wi skulde kunde fuld-
komme den: Som end ocsaa denne Skrifft-
klaage paa det sidste/til sin euige skam maa
bekiende / At hand icke endnu veed / huo

hans Næste er / end siger / at hand haffde elskit hannom som sig selff.

Dernest / At GUds Low vdkræffuer icke alleniste en vduortis/men ocsaa en induortis lydighed: Huilcken (diss verr) ingen Menniske paa Jorden kand beuise. Derfor skulle wi met rette lade falde den skadelige Hoffmod / oc icke holde oss for Retferdige eller fromme: Men daglige diss flittere bede / HErre forlad oss vor skyld.

Huor om er den Tredie Part?

Om det Menniske som falt iblant Røffuere.

Huad lære wi der aff?

Huor aff det kommer / at wi huercken kunde forstaa eller fuldkomne Guds Low rettelige: Som er/aff den arrige Dieffuel/ som berøffuede oc afførde vore første Forældre / Adam oc Eua / vdi Paradis / den fuldkomne Retferdighed / met huilcken de for det første vaare skabte aff Gud: Oc end der til saa Saargiorde dennom vdi alle deris Kraffter/ At de der effter huercken kunde fuldkommelige forstaa eller giøre/ huad

huad Guds Low vdkraffde. Oc denne ska-
de er aff dennom indarffuit paa oss alle.
Derfaare skulle wi tilbørlige den bekiende/
oc diss flitteligere søge til den Himmelske
Læge.

Huor om er den Fierde Part?

**Om den Samaritan / som for-
binder det fattige Menniske hans
Saar/Løffter hañom paa sit Diur/
oc fører hannom til Herbere.**

Huad lære wi der aff?

At ingen anden kand hielpe oss fra den-
ne metfødde store jammer oc skade/end vor
kiere HERRE Christus allene. Thi den
tid baade Prest oc Leuite vaare gangne
forbi / Oc den gantske Low / met alle sine
Ceremonier oc gierninger kunde intet hiel-
pe/ Da kom hand/ oc forbant vore Saar/
oc førde oss til Herberge: Det er/ tog alle
vore Synder paa sig / Betalede faar dem
paa Kaarsit / forhuerffuede Retferdighed/
den helligAand / oc it euigt Liff / Alle dem
som tro paa hans Naffn. Huilckit wi oc-

saa aff denne dags Euangelio skulle synderlige mercke / Oc lade det tiene oss til en plictig tacknemmelighed mod Gud, oc kierlighed mod vor Næste.

Huor om er den Femte Part?

Huorledis den Samaritan paa det sidste gaff Hosbonden to Penninge/ oc bad hañom/ at hand vilde røcte denne Siuge/met saadan tilsagn/ At om hand lagde nogit mere der til / Da skulde det altsammen bliffue hannom betalit.

Huad lære wi der aff?

Først / At det er vor HErris Christi aardning oc befalning/ At alle Kircketienere skulle trolige tage sig fattige Syndere an / oc tiene dennom til en sand Penitentz oc bedring/ met Lowen oc Euangelio.

Derneſt/ At om de der offuer skulle aff Dieffuelen eller Verden/ lide/voffue/ eller tilsette/ Da skal saadant i det tilstundendis euige Liff / bliffue dennom rigelige belønit oc betalit.

Bønen.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader / Wi tacke dig aff vor gantske Hiertens grund/at du haffuer ladit oss leffue denne salige tid / i huilcken wi kunde høre dit hellige Euangelium/ ved huilckit du haffuer ladit oss kiende din Faderlige villie / oc see din Søn Christum JEsum. Wi bede din grundløse Barmhiertighed / at du vilt naadelige lade oss beholde dit hellige Ords Lius / oc vore Hierter saa regere formedelst den hellig Aand / at wi aldrig falde der fra/ men bliffue hart der ved/ oc endelige bliffue salige/ Formedelst den samme din Elskelige Søn vor HERRE JEsum Christum/ Amen.

Den Fiortende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ xvij.

DEt begaff sig / der JEsus reysde til Jerusalem / drog hand mit igennem Samarien oc Galileen. Oc som hand kom i en By / møt-

te hañom Ti spedalske Mend/ de stode langt borte/ oc opløffte deris Røst/ oc sagde: JEsu kiere Mestere / forbarme dig offuer oss. Oc der hand saa dem / sagde hand til dem: Gaar bort / oc beteer eder for Presterne. Oc det skede / der de ginge bort / bleffue de rene. Oc en iblant dem / der hand saa / at hand vaar bleffuen karsk / vende hand tilbage / oc prisede Gud met høy røst / oc falt paa sit Ansict til hans Føder / oc tackede hannom / oc

 det

det vaar en Samaritan. Da suarede Jesus / oc sagde: Ere i icke Ti som bleffue rene? Huor ere de Ni? Bleff der ellers ingen funden / som vende tilbage igen / oc gaff Gud ære / uden denne fremmede? Oc hand sagde til hannom: Stat op / gack bort / din Tro haffuer hulpet dig.

Huor mange Parter haffuer det?

Fem.

Huilcken er den Første?

OM den Reyse / som vor HERRE CHristus tog sig for op til Hierusalem / mit igennem Samarien oc Galileen.

Huad lære wi der aff?

At vor kiere HErre Christus/ haffuer icke sparit nogen møye eller arbeide / at hand kunde tiene Menniskene/ Men farit frem oc tilbage / oc søgt alleuegne vilkaar oc aarsag til at giøre vel. Der vdaff lader sig til siune/ at hand haffuer oss Hiertelige kier / oc vilde gierne hielpe oc raadføre oss paa Legom oc Siel / om wi ellers vilde. Huilckit wi om hannom maa visselige forlade oss til.

Huor om er den Anden Part?

Om de Ti Spedalske Mend/ som staa langt borte/ oc met opløfft Røst raabe til Christum/ oc bede/ at hand vil forbarme sig offuer dennom.

Huad lære wi der aff?

Først/ At wi ocsaa skulle bekiende Christum/ at vere Legomens oc Sielens Læge/ Oc derfaare ocsaa søge hielp hos hannom/ ved en trofast Bøn / vdi Legomlig oc Aandelig nød.

Dernest / At lige som disse Mend for

deris Spedalske siugis skyld / icke gaa nær til Folck/ men staa langt borte : Saa skulle oc paa denne dag de Menniske/ som ere beslagne met farlige oc smittende Siugdomme / icke aff moduillighed / blande sig ind vdi Almuen / oc forderffue andre met sig. Thi saadant er en farlig Synd / oc vdi sandhed it ret Mandrab for Gud.

Huor om er den Tredie Part?

Om vor kiere HERRE Christo/ som viser de Spedalske bort til Presterne/ oc i det de gaa bort/ giør dennom alle Ti rene / Endog at hand vel veed / at der skal icke komme tilbage igen / mere end en / at giffue Gud ære.

Huad lære wi der aff?

Først/ At naar end skønt fattige Menniske/ som ere beslagne met farlige oc smittende Siuger/ ere langt fra oss skilde/ skulle wi dog (som her Christus) icke glemme/ at beuise dennom Barmhiertigheds gierninger. Thi huo det icke vil giøre/hand

huercken slecter paa Christum / icke heller skal foruente sig Guds Barmhiertighed.

Derneſt/ At lige ſom Chriſtus her icke formener Preſterne deris Rettighed/ Men viſer de Spedalſke til dennom / Paa det/ naar de bleffue befundne at vere rene / de da ſkulde giffue deris Offer oc Gaffue effter Lowen: Saa ſkulle endnu ſtedſe oc altid huer Mand/ effter ſin formue / oc GVds befalning/ hielpe til Guds tieniſtis ophold. Huilcken formaning vdi denne Verdens tid / giøris vel behoff / Vdi huilcken alle haffue mere lyſt til at røffue oc tage / end at giffue.

For det Tredie / At lige ſom Gud vor Himmelſke Fader/ er Barmhiertig/ oc lader ſin Soel ſkinne offuer onde oc gode: Saa giør ocſaa hans Søn Chriſtus offte Barmhiertighed mod de wtacknemmelige/ Der met at locke dennom til Penitentz. Huilckit de da met rette ſkulde bekiende: Oc hues de det icke giøre / ſaa vil det vdi ſin tid bliffue dennom til euig fordømmelſe.

Huor om er den Fierde Part?

Om den Samaritan / som aff disse Ti / vender allene tilbage / oc priser Gud met høy Røst?

Huad lære wi der aff?

At wi ocsaa skulle aff Hiertit loffue oc tacke Gud / som her denne Samaritan / for alle sine Velgierninger / som hand beuiser oss daglige til Liff oc Siæl. Thi foruden det / at wi ere plictige det at giøre / Saa høre wi oc at saadan Tacknemmelighed / befalder den HERRE Christo synderlige vel / oc fører end mere velsignelse met sig: Som hand oc siger til den Tacknemmelige Samaritan: **Stat op / Gack bort / din Tro haffuer hulpit dig /** oc der met / lige som hand tilforn helbredede hannom paa Legomit / ocsaa giør hannom karsk paa Siælens vegne.

Huor om er den Femte Part?

Om de Ni / huilcke / der de vaare bleffne rene / bliffue de borte / oc tacke Christo intet.

Huad lære wi der aff?

At lige saa saare som Menniskene bede om hielp/ oc skrige vdi deris Nød/ Saa snart pleye de oc almindelige at glemme det igen/ naar de bliffue Bønhørde: Oc gaar derfor visselige effter det Sprock/ at/ Naar den Siuge bekommer bod/ Bliffuer hand verre/ oc icke god. Huilckit er en megit stor Synd/ for huilcken wi alle skulde vocte oss. Thi i det CHristus spør saa flittelige effter de Ni/ giffuer hand tilkiende/ at wtacknemmelighed mishager hannom Hiertelige/ oc som Skrifften siger: Forbandelse skal icke bliffue vde aff den wtacknemmeligis Hus.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/ du haffuer formedelst dit salige Ord/ oc hellige Daab/ naadelige hulpit oss alle som tro/ aff den forfærlige Spedalskhed/ som er Synden/ Oc beuiser oss endnu daglige hielp/

hielp/ vdi alt det som oss er nødtørff-
tigt. Wi bede dig/ Opueck vore Hier-
ter formedelst din hellig Aand / At
wi aldrig forglemme saadanne Vel-
gierninger / Men at wi leffue ideli-
ge vdi din Fryct / oc ret Tillid paa
din Barmhiertighed / oc altid tacke
oc prise dig met it glat Hierte/
Ved din kiere Søn vor
HERRE/
Amen.

Den

Den Femtende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. vj.

JEsus sagde til sine Disciple: Ingen kand tiene to Herrer/ Thi hand skal enten hade den ene/ oc elske den anden/ Eller hand skal

 holde

holde sig til den ene / oc foracte den anden. J kunde icke tiene Gud oc Mammon. Derfaare siger ieg eder : Sørger icke for eders Liff / huad i skulle æde oc dricke / Icke heller for eders Legome / huad i skulle iføre eder. Er icke Liffuit mere end Maden? Oc Legomit mere end klæderne? Seer til Fulene vnder Himmelen / de saa icke / de høste icke / de sancke icke i Laden / oc eders Himmelske Fader føder dem alligeuel. Ere i icke megit mere

re end de? Huo er iblant eder/ som kand giøre sig en Aln lengre/ alligeuel at hand sørger derfaare? Oc hui sørge i for Klæderne? Skuer de Lilier paa Marcken/ huorledis de voxe/ De arbeyde icke/ de spinde oc icke. Jeg siger eder/ at icke end Salomon i all sin Herlighed vaar saa klædt/som en aff dem. Klæder da Gud det Græss saa paa Marcken/ som dog i dag staar/ oc i Morgen kastis vdi Onen/ Skulde hand icke megit mere giøre e-

der det? O i lidet troendis. Derſaare ſkulle i icke ſørge oc ſige: Huad ſkulle wi æde? Huad ſkulle wi dricke? Huor met ſkulle wi klæde oſſ? Effter alt ſaadant ſøge Hedninge/ Thi eders Himmelſke Fader veed/ at i haffue alt dette behoff. Atſpører førſt Guds Rige/ oc hans Retferdighed/ ſaa ſkal alt ſaadant tilfalde eder. Sørger derſaare icke for den anden Morgen/ thi den dag i Morgen ſkal ſørge for ſig ſelff. Det er nock/ at

huer

huer Dag haffuer sin egen plage.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEn aluorlige haarde Predicken / som den HERRE Christus giør imod den formaledidede Gerighed.

Huad lære wi der aff?

At endog/ at vere Rig/ oc at haffue oc eye timeligt Gods / vdi sig selff / icke fordømmer nogen: Saa ere dog Rige Folck vdi it farligt vilkaar: Efftersi den største Part bliffuer Mammons Tienere/ det er/ de giøre icke huad Gud vil haffue / Men huad den onde Mamon oc Gerighed raader: Der aff følger det da endelige / At io mere de giffue sig til Gerighed / io mindre tiene de Gud rettelige. Thi Mammon er aldelis imod Gud / oc forhindrer de Gerige/ vdi alt det som Gud aff dennom begie-

rer oc vil haffue. Derfor er det tilbørligt/ at alle Christne vocte sig for Gerighed/ som for en Rod til alt ont.

Huilcken er den Anden Part?

CHristi tro Atuarsel/ at wi icke skulle vere lidit troendis/ eller alt for omhyggelige sørge for Føde oc Klæder. Thi Gud kand giffue alt saadant/ oc vil ocsaa gierne giffue det.

Huor aff kant du det vide?

Der aff/ at efftterdi hand haffuer giffuit oss Liff oc Legome/ Da kand hand io ocsaa giffue Klæder oc Føde. Oc efftterdi hand føder Fulene vnder Himmelen/ da vil hand megit mere ocsaa klæde oc føde oss/ wi som ere hans Børn. Thi hand veed huad wi haffue behoff / oc haffuer loffuit at giffue oss det:

Skal da en Christen/ slet intet sørge / eller Arbeyde?

Jo/ derfor skal hand sørge/ at huer dag kand haffue sin plage: Det er / At hand daglige giør met flit / huad hannom er befalit/

falit/oc befale Gud hues ydermere er. Thi saa saare som den skendige Bugsorrig er hannom imod/ efftterdi hun haffuer sin oprindelse aff mishaab oc vantro: Saa Hiertelige vel befalder det hannom / naar en Christen/ aff kierlighed til Guds lydighed/ sørger der for / At hand kand rettelig staa sit Embede for/oc det Arbeyd som hannom befalit er/effter Guds befalning: Som ocsaa den hellige Skrifft mange steder formaner oss til saadan flittighed.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Formaning / at wi skulle først atspøre Guds Rige / oc hans Retferdighed.

Huorledis atspør mand rettelige/ Guds Rige?

Naar mand hører flittelige Euangelij Predicken/ bekiender oc annamer der vdaff Christum/som er vor Retferdighed/ oc leffuer wbehindrit vdi it nyt Leffnit for Gud. Thi de som det giøre / haffue den skøne Foriettelse / at de / lige som Træ / der ere plantede ved Vandbecke/icke visne/men bære de-

re deris Fruct vdi rette tid / Oc alt hues de giøre skal vel lyckis / Psalm. j.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader / Wi tacke dig for alle dine velgierninger / At du haffuer giffuit oss Liff oc Leffnit / oc naadelige opholdit oss her til dags / Oc bede dig / tag icke din Velsignelse fra oss / men beuar oss fra Gerighed / paa det wi kunde allenniste tiene dig / elske / oc henge hart ved dig / At wi icke besmitte oss met skendige Affguderi oc Mammons tieniste / Men at wi sette alt vor Haab / Trøst oc Tillid / paa din Naade / Ved JEsum Christum din Søn vor HERRE /

AMEN.

Den Sextende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ vij.

DEt begaff sig der effter / at JEsus gick i en Stad som hed Nain / oc der ginge mange aff hans Disciple met hannom / oc megit

Folck. Oc der hand kom nær til Stads porten/See/da bar mand en Død vd / som vaar sin Moders eniste Søn / oc hun vaar en Encke: Oc megit Folck aff Staden / gick met hende. Oc der HERren saa hende / da ynckedis hand der offuer / oc sagde til hende: Græd icke. Oc hand traadde til/ oc rørde ved Baaren / Oc de som baare/ stode. Oc hand sagde: Du vnge Dreng/ Jeg siger dig/ stat op. Oc den Døde reysde sig op / oc begynte at tale/

tale/ Oc hand gaff hans Moder hannom. Oc der kom en rædsel paa dem alle / oc de prisede Gud/oc sagde: Der er en stor Prophete opstaaen iblant oss / oc Gud haffuer besøgt sit Folck. Oc denne tale om hannom ryctedis vdi det gantske Jødiske Land / oc i alle omliggende Land.

Huor mange Parter haffuer det?

Fem.

Huor om er den Første?

OM den vnge Dreng/som vaar død.

Huad lære wi der aff?

At Døden sparer huercken Vng eller Gammel/oc at alle Mennişke maa dø/ for

Syndens skyld. Derfor skulle vnge Folck icke vere trygge / men saa vel som de gamle/ altid vere Døden foruentendis / oc leffue vdi en idelig Penitentz oc GUds fryct: Paa det at Døden icke (maa ske) wforuarendis offuerfalder dennom/ oc da effter it wtilbørligt Leffnit/ skal følge en skammelig Død: Som visselige skeer met mange/som leffue aabenbarlige lige som wfornufftige Bæster/ vden all Guds fryct.

Huor om er den Anden Part?

Om den bedrøffuede Moder / oc fattige Encke / huilcken som hun tilforn haffde myst sin Mand / Saa følger hun ocsaa nu sin eniste Søn/ met stor Hiertesorrig til Graffuen.

Huad lære wi der aff?

Først / Huor vnderlige den gode Gud fører sine Helgen / i denne Verden vnder Kaarsit: Oc at/ før end de ret forglemme en bedrøffuelse / saa er almindelige en anden for haanden: Thi io kiærere Barn/io skarpere Rijs bruger Gud: Der effter skulle

le alle Christne vdi tide føye sig / oc behol-
de deris Siæle met diss større Taalmo-
dighed.

Dernest / At Sorrig/ graad oc klage-
maal / offuer de Døde / er icke saa aldelis
wret/naar som den skeer aff tilbørlige aar-
sager / oc vdi rette maade / Effterdi den
HERRE CHristus selff her / ocsaa bliff-
uer bedrøffuit / offuer denne sorrigfulde
Encke/ oc haffuer en Hiertelig medynck der
offuer.

Huor om er den Tredie Part?

Om det Folck / som vdi saa stor mangfoldighed / gaar met den Døde vd aff Staden/ til Graffuen.

Huad lære wi der aff?

At wi oc gierne skulle gaa til Begraff-
uelse / oc forskaffe vore hensoffuede ærlige
til Jorden. Thi foruden/ at den Broder-
lige kierlighed vdkræffuer saadant aff oss/
oc at det er en aabenbarlig bekiendelse / om
den almindelige Legomens Opstandelse:
Saa er det oss ocsaa gaffnligt / der til/ at
wi der met kunde paamindis om vort w-
uisse

uisse Endeligt / Oc om wi ellers ere vise / formanis oc foraarsagis / at vdi tide berede oss til en salig Affgang aff denne Verden.

Huor om er den Fierde Part?

Om vor kiere HERRE Christo / som anseer denne bedrøffuede Moder / met forbarmelse oc medynck / trøster hende / oc igen opuecker hendis døde Søn.

Huad lære wi der aff?

Først / At vor HERre Christus haffuer en Hiertelig medynck offuer fattige bedrøffuede Encker oc Faderløse Børn / oc vil trøste oc hielpe dennom: Huilckit de ocsaa skulle tro hannom til / oc vere diss Taalmodigere.

Dernest / At hand ocsaa er en HERre offuer Synd / Død / Helffuede / oc Dieffuelen / Oc derfor kand icke alleniste forløse oss aff Synden: Men ocsaa opuecke oss igen aff Jorden / oc giøre oss salige til euig tid. Der met skulle wi trøste oss i Liff oc Død.

Huor om er den Femte Part?

Om Folckit / som forfærdis ved denne vnderlige gierning / oc loffuer oc priser Gud/ som haffuer besøgt sit Folck / oc skickit dennom saa stor en Prophete.

Huad lære wi der aff?

At wi ocsaa ere plictige til at tacke Gud derfor/ at hand ved sin Søn haffuer forløst oss / icke alleniste fra den Timelige/ men ocsaa fra den euige Død: Oc vil ocsaa paa den Dag igen opuecke oss til euig Glæde / oc der lade Christelige Forældre oc Børn leffue euindelige tilsammen. Thi lige som Christus giffuer Moderen hendis Søn som er opuact / Saa vil hand oc der igen giffue / huer/ huad hannom her i Verden haffuer verit til troer Haand befalit/ oc lade dennom nyde det til euig tid.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / Du som haffuer ladit din

Søn bliffue Menniske / At hand først met sin Død skulde betale for vore Synder / oc siden hielpe oss fra den euige Død. Wi bede dig/ beholt oss vdi dette Haab / at wi io icke tuile der paa/ At lige som vor HERRE Christus haffuer opuackt den Enckis Søn/ ickon met it Ord/ at hand vdi lige maade / vil opuecke oss paa Dommedag/ oc giøre oss euige salige/ Amen.

Den

Den Syttende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Lucæ xiiij.

DET begaff sig / at Jesus kom i en aff de Offuerste Phariseers Hus / paa en Sabbath / at æde Brød / oc de toge vare paa hannom/

Oc see / der vaar it Menniske
faar hannom/ som vaar Va=
tersotigt. Oc JEsus suarede/
oc talede til de Skrifftklaage
oc Phariseer/ oc sagde: Er det
oc ret at helbrede om Sabba=
then? Oc de tagde stille. Oc
hand tog paa hannom/ oc hel=
bredede hannom / oc lod han=
nom gaa. Oc suarede/ oc sag=
de til dem: Huo er iblant eder/
hues Oxe eller Asen der fal=
der i Brønden / oc hand icke
strax drager det op om Sab=
baths dagen? Oc de kunde
icke

icke giffue hannom suar der paa igen. Oc hand sagde en Lignelse til Gæsterne / der hand merckte / huorledis de vdualde at side øffuerst / oc sagde til dem : Naar nogen biuder dig til Bryllup / da sæt dig icke øffuerst / at der skal icke nogen tid / en hederligere end du / vere buden aff hannom / Oc saa kommer da den der indbød dig oc hannom / oc siger til dig : Giff denne rom / Oc du maat da met blusel side nederst. Men naar du biu-

dis / da gack bort / oc sæt dig næderst / Paa det / at naar hand da kommer som dig indbød / skal sige til dig: Ven / sæt dig hen op / Saa haffuer du ære faar dem / som side met dig til Bords. Thi huo sig selff ophøyer / hand skal nedtryckis / Oc huo sig selff nedtrycker / hand skal ophøyis.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huor om er den Første?

OM det Maaltid / til huilckit JEsus vaar indbuden aff den Phariseer / icke vdi god mening / men at de vilde tage vare paa hannom.

Huad lære wi der aff?

At/ naar Verden holder sig best at vere/saa er hun seduanlige offuerdragen met en Skalck: Oc kand icke snart forglemme/ at mand siger hende Sandhed / men søger allehaande middel til at hæffne sig / enten met listighed eller met vold. Oc vil derfor vere alle tro Predickere høyelig fornøden/ at de see sig vel for. Thi de kunde icke alle/ som Christus her/fornemme Skalcken/ oc kunde derfor snart føris paa en Jis. Dog kand Menniskelig forsiunlighed eller viisdom/icke allene dette giøre/ vden mand der hos ocsaa paakalder Gud om beskyttelse oc beskermelse/imod Dieffuelen oc Verden.

Huilcken er den Anden Part?

Den Historia om den Vattersotige / huilcken Christus helbreder om Sabbathen/Oc saaledis forsuarer samme sin Gierning / at hans Fiender / ihuor flittelige de lure paa hannom / icke i det allermindste kunde faa sag met hannom.

Huad lære wi der aff?

Først i almindelighed/ At Christus Jesus er en sand Gud / oc kand hielpe ocsaa fra de Siugdomme/som alle Menniske wmueligt er at helbrede.

Dernest i besynderlighed/ At nød eller trang haffuer ingen Low / oc wi derfor vel maa beuise vor Næste kierlighed oc tieniste om Sabbathen: Dog saa/ at Guds tieniste vden høyeste oc største nød / der ved icke forhindris / men GVds Rige bliffuer atspurt først oc for alle ting. Huilckit vel giøris behoff paa begge sider at mercke/ baade imod Jødernis altforstrenge Helligdags hold/ oc imod vore moduillige oc lætferdige Sabbaths krenckere.

For det Tredie / At der hielper ingen listighed/ viisdom eller raad imod HERREN. Thi ihuor snedelige Phariseerne begynde det/ saa vende dog HERREN det saa / at den Skalck / som de ledte effter hos hannom / bliffuer funden vdi deris Barm / oc beuiseligt giort / At icke den

HER-

HERre Christus/men Phariseerne brøde Sabbathen / oc Guds Low.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Lignelse Christus siger til Gæsterne / oc der met straffer deris induortis oc vduortis Hoffmodighed.

Huad lære wi der aff?

At wi skulle vocte oss for Legomlig oc Aandelig Hoffmodighed / Oc ydmyge oss baade for Gud oc for Menniske. Thi huo som er Hoffmodig oc ophøyer sig selff/den er Gud oc alle fromme Folck vred paa/ oc hand maa nedtryckis baade her oc hisset.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader/ Wi bede dig du vilde formedelst din hellig Aand / saa styre oc regere oss / at wi kunde altid holde oss i din fryct / oc icke vere Hofferdige / Men met gantske Hierte høre oc anname

dit Ord/oc rettelige helliggiøre Sabbaths dagen / Paa det wi kunde ocsaa formedelst dit Ord bliffue helliggiorde: Først / At wi sette all vor Fortrøsning oc Haab paa din Søn JEsum Christum/ at hand er allene vor Retferdighed oc Gienløsere: Oc derneft / At wi rette oc bedre vort Leffnit effter dit Ords lydelse / oc at wi tage oss vare for all Forargelse/ indtil wi bliffue ved din Naade vdi Christo euindelige salige/
Amen.

Paa S. Michaelis dag.

Euangelium Matth. xviij.

PAa den samme stund ginge Disciplene til JEsum / oc sagde: Huo er dog den største i Himmerigis Rige? JEsus kaldede it Barn til sig / oc skickede

det mit iblant dem / oc sagde: Sandelige siger ieg eder: Uden saa er / at i omuende eder oc bliffue som Børn / da komme i icke i Himmerigis Rige. Huo som sig nu selff fornædrer / som dette Barn / hand er den største i Himmerigis Rige. Oc huo som annamer saadant it Barn / vdi mit Naffn / hand annamer mig. Men huo som forarger en aff disse ringiste/som tro paa mig/ hannom vaare det bedre / at der hengdis en Mølle sten om

hans Hals / oc hand bleffue
senckt ned i Haffuit / som det
er dybist. Vee Verden / for
Forargelse skyld. Der skal to
Forargelse komme / dog vee
det Menniske / ved huilckit For-
argelse kommer. Der som din
Haand eller din Fod forar-
ger dig / da hugg hannom aff /
oc kast hannom fra dig. Det
er dig bedre / at du gaar Halt
ind i Liffuit / eller en Krøbling /
end at du haffuer to Hender
eller to Føder / oc kastis i den
euige Ild. Oc der som dit
Øye

Øye forarger dig / da riff det vd / oc kast det fra dig / Det er dig bedre / at du gaar ind vdi Liffuit met it Øye / end at du haffuer tu Øyen / oc kastis vdi Helffuedis Ild. Seer til at i icke foracte nogen aff disse smaa / Thi ieg siger eder: Deris Engle i Himmelen see altid min Faders Ansict i Himmelen. Thi Menniskens Søn er kommen at giøre det saligt som er fortabt.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

dag.

Huilcken er den Første?

DEt Spørsmaal oc suar/ Huo den største er vdi Himmerigis Rige.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Himmerige oc det euige Liff/ kand icke fortienis met vore Gierninger/ men er en skenck oc Naadig Guds gaffue/ oc giffuis aff Naade/Vnge oc Gamle/ for Christi skyld. Oc derfor alle som saadant ville arffue hos Gud / skulle icke ophøye sig selff for Gud / Men megit mere fornædre sig: Oc som it Barn leffue allenißke aff sin Himelske Faders Naade/oc vocte der paa. Thi huo sig selff fornædrer som it Barn/ hand er den største i Himmerige.

Dernest / At ocsaa vore smaa Børn/ kunde haffue Troen/ oc vere Arffuinge til det euige Liff/ Oc derfor tilbørlige ved den hellige Daab skulle føris til den Christne Kircke / oc indplantis vdi Naadens Pact. Huilckit mand skal flittelige mercke / imod Gendøberis falske Lærdom.

Huil=

Huilcken er den Anden Part?

Den tro Atuarsel/ at mand skal flittelige votte sig for Forargelse.

Huad lære wi der aff?

At diss verr / Kircken vdi denne Verden er icke aldelis reen / Men at Forargelse skal vere mangfoldig vdi alle Hiørner. Oc wi derfaare skulde giffue diss større act paa vor Tunge / Øyen / Øern / oc andre Lemmer/oc dennom saa foruare oc temme/ At wi icke lade oss lættelige forarge/ megit mindre forarge andre der met. Thi lige som det vaare den som giffuer Forargelse/ bedre/ at hand bleffue senckt vdi det dybiste Haff / Saa vaare det ocsaa oss megit nyttigere/at wi haffde huercken Øyen/Øern/ eller andre Lemmer/ End at wi haffue saadant / oc farlige misbruge det til Synd/ Skam / oc allehaande Forargelse.

Huilcken er den Tredie Part?

De skøne ord/ som staa mod Enden/ saa liudendis: Seer til / at i icke foracte nogen aff disse smaa / Thi ieg

siger

ſiger eder: Deris Engle i Himmelen ſee altid min Faders Anſict ſom er i Himmelen.

Huad lære wi der aff?

Førſt / At de hellige Engle / ere ſkabte oſſ alle / vnge oc gamle / til beſte / oc ſtaa altid faar Gud / oc vdrette veluillige oc flittelige / huad hand dennom paa vore vegne befaler. Huilckit wi ſkulle bekiende at vere en Naadig GUds beſkermelſe / oc tacke hannom derfor / oc bede / at hand vilde ſtedſe ved dennom beuare oſſ / for den arrige Dieffuels tilløb.

Derneſt / At wi ocſaa ſkulle ſaa ſkicke oſſ vdi vort Leffnit / at de gode Engle / icke driffuis fra oſſ / men kunde bliffue omkring oc hos oſſ.

Huilcken er den Fierde Part?

De trøſtelige ord: Menniſkens Søn er kommen / at giøre det ſaligt / ſom vaar fortabt.

Huad lære wi der aff?

Huem wi ſkulle tacke derfor / at de Him-

melſke

melske Aander/ oc hellige Engle/ icke besuære sig at tiene oss fattige syndige Mennisker/ som er/ den HErre Christo. Thi effterdi hand haffuer tagit sig oss saa naadelige til / oc er oss til beste kommen i Verden/ Ja met sin lydighed/ Blod oc Død / haffuer saa dyre igenkøbt oss/ da følge de gierne met all villighed hans Exempel oc Befalning / oc diss flitteligere oc helder beuare oss/ som ere hans Eyedom. Huilckit oss atter/ skal foraarsage oc beuege til diss større tack oc lydighed / mod den HERRE CHristum.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader/ Wi tacke dig for din Faderlige Barmhiertighed / at du haffuer der til skickt dine hellige Engle/ at de skulle haffue tilsiun til oss/ oc beskerme oss imod den lede Satans grumme opsæt. Wi bede dig/ styr oc regere vore Hierter oc Sind met din hellig Aand/

Aand/at wi kunde skicke oss effter din villie / oc leffue vdi din Fryct/ at wi i allehaande nød maatte beholde den Tillid / at dine hellige Engle skulle giøre en sterck Mur omkring oss / oc alt det wi haffue / huilckit huercken Dieffuelen eller Verden skulle kunde bryde igennem / oc giøre oss skade / Paa det / at lige som oss er tilsagt Syndernis forladelse / oc det euige Liff / Formedelst din Søn Christum JEsum/ at wi maatte vdi lige maade ved dine hellige Englis beskermelse befries fra all wlycke/ baade til Liff oc Siel / ved din Søn vor HErre JEsum Christum/ Amen.

Den Attende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. xxij.

DEr Phariseerne hørde / at JEsus haffde stoppit Munden paa Saduceerne / Da forsamlede de dem. Oc en aff dem som vaar en Skrifftklaag / fristede han-

hannom / oc sagde: Mestere / huilckit er det ypperste Bud i Lowen? Jesus sagde til hannom: Du skalt elske Gud din HERre / aff gantske Hierte / aff gantske Siæl / aff gantske Sind: Dette er det ypperste oc største Bud. Det andit er lige som dette: Du skalt elske din Næste / lige som dig selff. Vdi disse tu Bud henger all Lowen oc Propheterne. Der Phariseerne vaare nu tilsammen / spurde JEsus dem at / oc sagde: Huad tyckis eder

om Christo? Hues Søn er hand? De sagde: Dauids. Hand sagde til dem: Huorledis kalder da Dauid hannom i Aanden en HErre? Der som hand siger: HErren sagde til min HErre / Sæt dig hos min høyre Haand/ Indtil ieg legger dine Fiender til en Skamel vnder dine Fødder. Efftterdi Dauid nu kalder hannom en HErre / huorledis er hand da hans Søn? Oc ingen kunde suare hannom it ord / Der torde oc ingen

gen ydermere spøre hannom at nogit effter den dag.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huilcken er den Første?

DEN Skrifftklaagis Spørsmaal: Huilckit det største Bud vdi Lowen er?

Huad lære wi der aff?

Først / Huor aldelis intet Dieffuelen huilit haffuer / men stedse oc altid optencke oc brugit/ en list effter den anden/imod den HErre Christum: Huorfor det er icke vnder/ om hand endnu paa denne dag/ vdi lige maade / setter sig hart effter eller imod dem/ som høre den HErre Christo til.

Dernest / At lige saa lidit som Dieffuelen oc hans Anhengere / her vunde aff den HErre Christo/ Men som her staar i Enden/ de maatte drage hen met skamme: Lige saa lidit skal hand endnu effter den

Dag vinde den Christelige Kircke aff/huil-
ckit er oss megit trøsteligt at vide.

For det Tredie / At Kiødelige Men-
niske/ kunde saare ilde lide / at mand tager
fra dennom / oc deris gierninger / all roos
for Gud: Oc derfor spøre de altid oc dispu-
tere / om de da icke kunde bliffue Retferdige
oc salige ved Lowens gierninger: Som wi
haffue endnu paa denne dag it skreckeligt
Exempel her paa vdi Papisterne: Oc skul-
le diss flitteligere vocte oss fra saadan vild-
farelse.

Huilcken er den Anden Part?

Det suar Christus giffuer denne
Skrifftklaage / paa hans Spørs-
maal/ oc siger: Du skalt elske Gud
din HErre / aff gantske Hierte / aff
gantske Siæl / aff gantske Sind:
Dette er det ypperste oc største Bud.
Det andit er lige som dette: Du skalt
elske din Næste/lige som dig selff. Vdi
disse tu Bud henger all Lowen oc
Propheterne.

Huad lære wi der aff?

At Gud vdi sin Low/ vil haffue det ene Bud saa vel holdit/ som det andit/ Oc huo som vil rettelige holde dennom / hand skal giøre oc leffue der effter / Icke alleniste vduortis / men ocsaa aff gantske Hierte / aff gantske Siel/ oc aff gantske Sind/ Huilckit vdi denne vor skrøbelighed / er intet Menniske mueligt. Derfor skulle wi icke Hoffmode oss for Gud / Men er tilbørligt/ at wi ydmyge oss/ oc begiere Naade for den HERris Christi skyld.

Dernest / At effterdi HERren siger/ at det andit Bud er lige som det første/ da skulle wi met rette diss mere øffue oss vdi kierlighed mod vor Næste/ oc foruare oc vocte oss for alt det som er der tuert imod.

Huilcken er den Tredie Part?

Det Spørsmaal / som den HERRE Christus igen faareholder Phariseerne / oc siger: Huad tyckis eder om Christo / hues Søn er hand?

Huad lære wi der aff?

At det er icke nock/ at haffue en ret forstand om Lowen / men mand skal ocsaa høre oc anname det hellige Euangelium. Thi efftersi intet Menniske kand bliffue salig ved Lowen / oc wi kunde icke mere lære aff hende / end at wi ere Syndere / oc haffue met vore Synder fortient Guds vrede oc straff : Da haffue wi vel Euangelium behoff der til/ som kand lære oss/ huorledis oc huor ved wi kunde komme til Synders forladelse/ Retferdighed/ oc det euige Liff.

Huorledis kunde wi da komme til alt saadant?

Ved en ret Guds kundskab oc en sand Tro til vor HERRE JEsum Christum/ som skreffuit staar/ Johan. xvij. Det er det euige Liff/ at de kiende dig/ at du est allene en sand Gud/oc den du haffuer vdsend Jesum Christum.

Huor vdi staar JEsu Christi rette kundskaff?

Der vdi/ at mand veed oc troer/at hand er Dauids Søn oc HERre / det er / sand Gud oc Menniske / der til vdsend i Verden / at hand skulde legge alle vore Fiender/

der/som ere/Synden/Døden/Dieffuelen/ oc Helffuede / til en Skammel vnder sine Fødder : Det er / hand skulde offueruinde dennom/ frelse oss fra deris vold/ oc giøre oss Retferdige oc salige. Huilckit altsammen hand haffuer vdrettit met sin lydighed/ Blod oc Død / oc sidder nu stedse hos Faderens høyre Haand/oc megler for oss.

Huilcken er den Fierde Part?

Det suar som Phariseerne giffue den HErre Christo / oc sige: At Messias skulde vere Dauids Søn/ Oc dog der hos ville icke tro / huad Dauid haffuer spaad om hannom.

Hvad lære wi der aff?

At naar Hoffmodighed faar saa vijt offuerhaand hos Folck/ at de ville icke haffue farit vild / oc sette sig met vidskaff op imod sandhed : Da bliffue de paa det sidste forhærdede der offuer. Derfor er tilbørlige at wi holde met Guds Ord/ oc icke sige der imod/Som dog Papisterne paa denne dag giøre i mange stycker.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / wi ere io arme ælendige Syndere / din villie vide wi / men wi ere saa skrøbelige / at wi den icke kunde fuldkomme / Thi Kiød oc Blod vdi oss er forsterckt / Saa lader den arrige Fiende Dieffuelen oss ocsaa icke til freds. Derfaare bede wi dig / du vilt vdgyde din hellig Aand vdi vore Hierter / at wi met en sterck Tro / kunde henge hart ved din Søn JEsum Christum / oc trøste oss met hans Pine oc Død / oc tro Syndernis forladelse formedelst hañom / oc leffue saa it helligt Leffnit vdi lydighed her paa Jorden effter din villie / oc i din Naade ved JEsum Christum kunde salige dø her bort aff denne elendige Verden / Amen.

Den Nittende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. ix.

DA traadde JEsus vdi Skibit / oc foer offuer igen / oc kom til sin Stad. Oc see / da førde de en Verckbruden til hannom / hand laa paa

en Seng. Der JEsus saa nu deris Tro / sagde hand til den Verckbrødne: Ver frimodig / min Søn / Dine Synder ere dig forladne. Oc see / nogle iblant de Skrifftklaage sagde ved dem selffue: Denne bespaatter Gud. Der JEsus saa deris tancker / sagde hand: Hui tencke i saa ont vdi eders Hierter? Huilckit er lættere at sige: Dine Synder ere dig forladne? Eller at sige: Stat op / oc vandre? Men at i skulle vide / at Menniskens Søn

haffuer mact paa Jorden/ at forlade Synderne/ sagde hand til den Verckbrødne: Stat op/ tag din Seng op/ oc gack hiem. Oc hand stod op oc gick hiem. Der Folckit det saa/ forundrede de dem/ oc prisede Gud/ som haffde giffuit Menniskene saadan mact.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første Part?

OM det Verckbrødne Menniske/ som bliffuer førd paa en Seng/ til den HErre Christum.

Huad lære wi der aff?

At wi icke skulle falde i Mishaab/ end ocsaa vdi de Siugdomme/ som wi offte

met vort egit wskickelige væsen / selff giøre oss/ men skulle haffue tilflucht til den HERRE Christum/ oc met angerfulde Hierter bede aff hannom / Syndernis forladelse/ oc Naadig hielp. Thi lige som hand her hielper den Verckbrødne / Saa vil hand endnu forbarme sig offuer alle / som paakalde hannom vdi en sand Tro / met angerfulde Hierter.

Huor om er den Anden Part?

Om dennom/ som føre det Verckbrødne Menniske til Christum.

Huad lære wi der aff?

At wi daglige oc trolige skulle tage oss fattige Siuge Menniskis nød til/met Forbøn til Gud / oc andre kierligheds gierninger : Effterdi her staar/at den tid Christus saa deris Tro / sagde hand til den Verckbrødne : **Ver frimodig min Søn / Dine Synder ere dig forladne.** Thi en fremmit Tro oc flittig Forbøn/ haffue oc visselige sin krafft / oc kand offte hielpe vor Næste/til hans egen Tro/oc anden mere velfærd.

Huor

Huor om er den Tredie Part?

Om den HERRE Christo/ som først forlader dette fattige Menniske Synden / før end hand helbreder hannom.

Huad lære wi der aff?

Først / At Synden er en aarsag oc velde Kilde/til alle slags Siugdom oc wlycke/ oc wi derfor for alting skulle giøre Penitentz/oc søge oc faa Syndernis forladelse/ om wi skulle bliffue hulpne fra Siugdom oc anden straff.

Dernest / At den HERre Christus er ocsaa en sand Gud / efftersdi hand ved sin egen mact forlader dette Menniske Synden/oc hielper hannom aff hans store Siuge. Der met skulle wi da trøste oss/ baade vdi Aandelig oc Legomlig nød.

Huor om er den Fierde Part?

Om dennom som see der paa/ aff huilcke somme spaatte denne hans vnderlige gierning / somme loffue oc prise den.

Huad

Huad lære wi der aff?

At endog Dieffuelen altid hos den gode Sæd / saaer Klinte / oc opuecker onde Mennisle / som spaatte den HErris Christi ord oc gierninger / Da bliffuer der alligeuel altid fundne nogle godhiertige / de som saadant giffue act paa met forundrelse / loffue oc prise. Deris Exempel skulle wi efterfølge / oc io icke giøre Spaatterne selskaff.

Bønen.

O Almectige euige Gud / du som formedelst din Søn JEsum Christum haffuer Naadelige hulpit det Verckbrødne Mennisle / baade til Liff oc Siæl. Wi bede din grundløse Barmhiertighed / ver oss ocsaa Naadig / oc forlad oss alle vore Synder / oc regere oss saa / at wi icke giffue Aarsag til Siugdom / oc anden wlycke / men beholt oss i din fryct / at wi saa bliffue fri / baade fra timelig oc euig vrede oc straff / AMEN.

Den

Den Tiuende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. xxij.

JEsus suarede Jøderne / oc talede atter ved Lignelse til dem / oc sagde: Himmerigis Rige lignis ved en Konge / som giorde sin

Søns Bryllup/ oc vdsende si-
ne Tienere/ at de skulde kalde
dem/ som budne vaare til
Bryllup/ oc de vilde icke kom-
me. Hand vdsende atter an-
dre Tienere/ oc sagde: Siger
dem/ som budne ere: See/ ieg
haffuer beredt mit Maaltid/
Mine Øxen oc mit fede Queg
er slactit/ oc alting er rede/
kommer til Bryllup. Men de
foractede det/ oc ginge hen/
den ene paa sin Ager/ den an-
den til sin Kiøbmandskaff:
Men nogle grebe hans Tie-
nere/

nere/ bespaattede oc ihielsloge dennom. Der Kongen det hørde / bleff hand vred / oc skickede sin Hær vd/ oc ødelagde disse Mandrabere / oc sette Jld paa deris Stad. Da sagde hand til sine Tienere: Brylluppit er io beredt/ Men de som vaare budne / vaare det icke værde. Gaar der saare hen paa Veyene / oc biuder til Bryllup/ huem i finde. Oc Suennene ginge vd paa Veyene / oc saffnede tilsammen / huem de funde/ onde oc gode:

Oc Bordene bleffue alle ful-
de. Da gick Kongen ind / at
besee Gæsterne / Oc hand saa
der it Menniske / som haffde
icke Bryllups klæder paa /
Oc hand sagde til hannom:
Ven / huorledis est du kom-
men hid ind / oc haffuer dog
icke Bryllups klæder paa?
Oc hand tagde stille. Da sag-
de Kongen til sine Tienere:
Binder Hender oc Fødder
paa hannom / oc kaster han-
nom hen vd vdi Mørckit/Der
skal vere graad oc Tendgnid-
sel.

sel. Thi mange ere kaldede/ men faa ere vdualde.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Konge / som giør sin Søns Bryllup / oc biuder mange der til / Oc der de icke vilde komme / befaler sine Suenne / at gaa hen vd paa veyen / oc hente ind / huem de funde.

Huad lære wi der aff?

At GVD den Himmelske Konge / er Naadig oc Barmhiertig / oc icke vil at nogen skulde fortabis/men megit mere at alle Menniske skulde bliffue salige. Thi lige som hand ved det hellige Euangelij Predicken / lader kalde den gantske Verden til sit Rige/Saa vil hand ocsaa gierne annamme til Naade / alle de som met angerfulde Hierter komme / oc begiere Synders for-

ladelse hos hannom i Christi Naffn. Det-te skulle wi da tro hannom til / oc diss mere vdi haarde Fristelser / haffue tilflucɫ til hans Barmhiertighed.

Huor om er den Anden Part?

Om dem som budne vaare/ huilcke icke vilde komme / ihuor flittelige de bliffue bedne/ Men lade sig hindre oc forholde der fra/ved deris Ager oc Kiøbmandskaff.

Huad lære wi der aff?

Først/ at diss verr / Altid haffue verit mange wtacknemmelige Mennifke/ oc ville endnu bliffue indtil Verdens ende/mange som foracte Guds godhed oc Naade/ oc icke ville lade sig kalde ved Euangelij Predicken/ eller føre til GVds Rige.

Dernest / At saadan Ordens foractelse kommer almindelige aff Gerighed oc den skendelige Bugsorg: Thi naar Folck henger deris Hierte alt for megit til dette Timelige / kunde de siden saa tungelige løffte det op til det som euigt er. Derfor skulde wi

wi da met rette vocte oss for saadant ont/ Oc naar wi ved Ordit bliffue kaldede til Penitentz/ oc til GUds Rige/ foruden all forhindring eller forhaling gierne følge.

Huor om er den Tredie Part?

Den strenge Dom/ som Kongen i sin vrede felder offuer hans Søns Bryllupps foractere.

Huad lære wi der aff?

At naar GUds Naade/ til huilcken hand lader kalde oss ved sit Ord oc Euangelium/ bliffuer saa skendelige aff Menniskene foractit/ Da kand der paa det sidste icke andit følge effter/ end Lands oc Folckis ødeleggelse: Derfor skulde wi vocte oss fra saadan foractelse/ oc met lydighed følge det Guddommelige Ord/ ved huilckit wi kaldis.

Huor om er den Fierde Part?

Om dennom som saffnis tilsammen paa Veyene/ oc indførde til Bryllup/ Men haffue dog icke alle Bryllups klæder paa.

Huad lære wi der aff?

Først/ At Gud vil icke alleniste antage Jøderne/ men ocsaa gierne anname fattige Hedninge / oc alle fattige Syndere/ til sin Naade oc sit Rige/ naar de ickon lade sig locke oc kalde til Penitentz/ ved det hellige Euangelium.

Derneſt/ At icke alle ſom gaa til Predicken oc de Høyuærdige Sacramenter / ere retſkaffene Chriſtne / Men der ere iblant dennom endnu paa denne Dag / mange Hycklere oc ſkabbede Bucke: Oc ſkulle derfor paa den ſidſte dag / kaſtis hen vdi det yduortis mørck.

Huilcke ere de?

De ſom icke haffue Bryllups klæder paa.

Huad oc huilckit er da det rette Bryllups klæde:

Det ſom vor HERRE Chriſtus ſelff haffuer dyre kiøbt/oc ſkenckt oſſ. Thi hand er den Himmelſke Brudgom/ ſom haffuer iførd oſſ Salighedſens Klædebon (ſom Propheten Eſaias capit. 61. ſiger) oc klædt

oss met Retferdighedsens Kiortel: Det er/ fortient oss Naade/ Syndernis forladelse/ oc Retferdighed / met sin Lydighed / Blod oc Død: Oc giort oss velkomne oc velbehagelige hos sin Himmelske Fader. Oc alle de som haffue samme Klæder paa/ de skulle aldrig vdstødis vdi Mørckit / men leffue oc bliffue euindelige vdi GUds Rige.

Huilcke haffue disse Bryllups klæder paa?

Alle de som ere døbte i Christi Naffn/ oc tro aff Hiertit paa hannom. Thi vdi Daaben bliffue wi alle for Christi skyld beklædde met disse Bryllups Klæder / oc bliffuer saadant oss skenckt aff Naade: Oc alt dette betegnis met de Christne Klæder/ som Børn iføris vdi Daaben.

Huorfor siger da den HErre Christus vdi Enden: At mange ere kallede/ men saare faa vdualde.

Derfor/ at mange Mennisker acte eller spare intet disse Bryllups klæder / men enten moduillige kaste dennom bort fra sig igen/ eller oc skendelige misbruge / oc met allehaande Synder/ imod Samuittighe-

 den

den besmitte dennom. Derfor / huo som vil vere GUD behagelig / oc icke paa den dag vdstødis vdi Mørckit / den skal icke alleniste føre sig vdi disse Klæder / men ocsaa holde dennom smucke oc rene : Huilckit altsammen da skeer / naar mand Dødgiør Synden / Troer paa CHristum / oc bliffuer indtil enden varactig vdi samme Tro / oc it helligt Leffnit.

Bønen.

HErre Gud Himmelske Fader / wi tacke dig før din store Barmhiertighed oc Naade / at du haffuer ladit oss komme til dit salige Ord / oc gladelig Bryllup / oc ved din Søn forlat oss alle vore Synder / Men efftersdi her er daglige Fristelse / Forargelse / oc fare paa færde / oc wi ere aff oss selff saa skrøbelige / oc ere megit tilbøyelige til Synd / Da bede wi dig / du vilt formedelst

medelst din hellig Aand / Naadelige beuare oss / at wi icke falde / Men om wi falde oc besmitte saa vort Bryllups Klædebon / huilckit din Søn JEsus Christus haffuer iført oss / da hielp oss Naadelige igen / oc leed oss til Anger oc Ruelse / oc beholt oss i Troen til din Barmhiertighed / at wi icke falde til euig tid / ved vor HERRE JEsum Christum / AMEN.

Den

Den Første oc Tiuende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Johan. iiij.

DEr vaar en Kongelig Mand / hans Søn laa siug i Capernaum. Denne hørde / at JEsus kom aff Judea i Galileam / oc hand gick bort

bort til hannom / oc bad hannom / at hand vilde komme ned / oc hielpe hans Søn / thi hand vaar dødsiug. Oc JEsus sagde til hannom: Naar som i icke see tegen oc vnderlige gierninger / da tro i icke. Da sagde den Kongelige Mand til hannom: HErre / kom ned / før mit Barn døer. Jesus siger til hannom: Gack bort / din Søn leffuer. Mennisikit trode det ord / som JEsus sagde til hannom / oc gick bort. Oc i det som hand gick

ned/

ned / møtte hans Suenne hannom / forkyndede hannom / oc sagde: Dit Barn leffuer. Da vdspurde hand den Time aff dem / vdi huilcken det vaar bleffuit bedre met hannom. Oc de sagde til hannom: J gaar ved den siuende Time forlod Koldesiugen hannom. Da merckte Faderen / at det vaar ved den Time / vdi huilcken JEsus haffde sagd til hannom: Din Søn leffuer. Oc hand trode met all sit Hus.

Huor-

Hvor mange Parter haffuer det?

Fire.

Hvor om er den Første?

OM den Kongelige Mands siuge Søn.

Huad lære wi der aff?

At alle Mennisfe ere dødelige/oc mange Siugdomme vndergiffne for Syndens skyld: Oc at Døden icke mere sparer de vnge end de gamle. Derfor skulde ingen vere trygg / Men baade vnge oc gamle / stedse leffue vdi GUds fryct / Paa det Døden skal icke / maa ske / vforuarendis offuerraske dennom / Oc de da met de daarlige Jomfruer skulle til euig tid vdeluckis aff GUds Rige.

Huor om er den Anden Part?

Om den Kongelige Mand/ som for sin siuge Søns skyld / gaar til den HErre Christum / oc beder at hand vilde komme ned/oc hielpe hannom / oc siden der dette skede / trode met alt sit Hus.

Huad

Huad lære wi der aff?

Først / Huor til det hellige Huskaarſſtien : Thi lige ſom denne Kongelige Mand / kand ſke / ellers icke ſkulde megit haffue trengdis om at komme til den HErre Christum / om hans Søns ſiugdom icke haffde tryckt oc dreffuit hannom: Saa ſkulde oc vel mange Menniſke / aldrig tencke paa GVds Ord / om hand icke hiemſøgte dennom / met det hellige Kaarſſ / megit mindre tro / om de icke ſee Tegen oc vnderlige gierninger. Derfor ſkulle da ocſaa wi tilbørlige / met diſſ større Taalmodighed tage oc bære den gode GVds Faderlige Riis.

Derneſt / Huor ſtor Forældrenis kierlighed er imod Børnene / Oc at de vandre mange modige fiæd for deris ſkyld: For huilcke Børnene oc met rette ſkulde lade ſig finde Tacknemmelige.

For det Tredie / At naar Gud Bønhører oſſ / oc frelſer oſſ fra Kaarſit / ſkulle wi icke ſtrax forglemme ſaadant / Men bekiende oc priſe det for hans gierning / oc bruge

bruge det til Tacksigelse/ oc vor Trois be-styrckelse.

Huor om er den Tredie Part?

Om vor kiere HErre Christo/ som i begyndelsen taler denne Kon-gelige Mand nogit hart til: Men dog paa det sidste fuldkommer hans begiering/ oc helbreder hans siuge Søn.

Huad lære wi der aff?

Først/ At CHristus io visselige er en sand Gud/ oc kand hielpe aff all Nød/ men dog alligeuel stundum lader lige som hand icke vilde hielpe. Derfaare skulde wi lære denne hans skick/ oc icke lade aff at bede/ Men/ som denne Kongelige Mand her/ holde ved/ oc visselige haabe/ at bliffue Naadelige Bønhørde.

Dernest/ Huad for arme vantro Men-niske wi ere/ oc at Gud neppelige kand/ oc-saa ved mange vnderlige gierninger oc Te-gen/ komme oss til ret Tro eller Penitentz. Derfor faa wi ocsaa diss Taalmodeligere

at lide/ naar hand nogit hart griber oss an/ oc tucter oss/ for vort egit beste.

Huor om er den Fierde Part?

Om den Kongelige Mands Suenne/ som aff glæde/ komme mod hannom/ oc forkynde hannom hans Søns helbrede.

Huad lære wi der aff?

At tieniste Folck vdi Husit/ skulle giøre begge disse Stycke: Først/ naar det gaar deris Hosbonde eller hans Børn ilde/ da skulle de haffue en Hiertelig medynck der offuer/ oc hielpe dennom at bede Gud om befrielse oc formildelse. Dernest/ naar det er bleffuit bedre/ skulle de ocsaa glæde sig der ved/ oc hielpe til at tacke Gud for saadan Naade/ lige som denne Kongelige Mands Suenne her giorde/ oc bliffue derfor tilbørlige loffuede.

Bønen.

O Allmectige euige Gud/ du som formedelst din Søn/ haffuer tilsagt

tilsagt oss Syndernis forladelse/ Retferdighed/ oc det euige Liff. Wi bede dig / du vilt met din hellig Aand opuecke vore Hierter / at wi met vore daglige Bøner vdi alle Fristelser/ søge saadan hielp hos hannom / oc formedelst en fast Tro til hans Forættelse oc Ord / kunde vndfange det wi begiere / oc endelige bliffue salige / Ved din Søn vor

HERRE Jesum

Christum/

Amen.

Paa alle Helgens dag.

Euangelium Matth. v.

DEr JEsus saa Folckit / gick hand op paa it Bierg / oc sette sig / oc hans Disciple ginge til hannom / Oc hand oplod sin Mund / lær-

lærde dem/ oc sagde: Salige ere de/ som ere Aandelige fattige/ Thi Himmerigis Rige er deris. Salige ere de Bedrøffuede/ Thi de skulle husualis. Salige ere de Sactmodige/ Thi de skulle besidde Jorden. Salige ere de/ som hungre oc tørste effter Retferdighed/ Thi de skulle mættis. Salige ere de Miskundelige/ Thi de skulle faa miskundhed. Salige ere de/ som ere rene aff Hiertit/ Thi de skulle see Gud. Salige ere de Fredsom-

melige / Thi de skulle kaldis GVds Børn. Salige ere de som lide Forfølgelse for Retferdigheds skyld / Thi Himmerigis Rige er deris. Salige ere i / naar Menniskene bespaatte oc forfølge eder for min skyld / oc tale allehaande ont paa eder / om de liue det. Glæder oc fryder eder / Det skal vel betalis eder vdi Himmelen. Thi de haffue saa forfuldt Prophéterne som vaare faar eder.

Huor mange Parter haffuer det?

To.

Huor om er den Første Part?

OM de induortis oc vduortis rette vilkaar oc kiendemercke/ som ere fornøden at skulle findis hos oc vdi alle Christne/ oc Helgen/ som ere endnu her paa Jorden leffuendis / oc skulle siden her effter findis i GVds salige Børns tal oc selskaff i Himmelen euindelige.

Huad lære wi der aff?

Først/ At der ere tuende slags GVds Helgen til: Aff huilcke nogle leffue endnu oc stride i dette Liff/imod Dieffuelen/Kiøds oc Blods skrøbelighed/ oc denne Verdens onde Exempel: Oc de ere saa skickede vdi deris Hierter / vilkaar oc seder / som Christus her først beskriffuer dem. Men nogle haffue endit deris strid/oc Liffs tid/ oc haffue bekommit ved Troen en god Seyeruinding offuer alle deris Fiender: Huilcke beskriffuis i den Anden Part: Dette skulle wi .rfor flittelige mercke/ at wi kunde vere glade oc tacke Gud / som her i Verden

endnu samler oc opholder sig en Christelig Kircke / oc legge vind paa / at wi kunde vere retsindige Lemmer vdi den samme Helgens samfund.

Dernest / At de icke alle regnis oc ere salige oc Helgen for Gud / som Verden siger oc mener at vere salige. Oc icke heller alle de ere wlycksalige eller forbandede for Gud / huilcke Verden saa dømmer at vere: Thi den leffuende Gud vender dette offte om / oc elsker dennom inderlige / som ere forhadede i Verden: Oc hader dennom som ere for Menniskene kaastelige. Huilckit wi skulle derfor vel betencke / At wi icke skulle falde i Mishaab / om Verden hader oc forfølger oss: Icke heller fordriste oss / naar wi haffue lycke eller medhold.

For det Tredie / At huo som begierer at ville vere en retsindig Christen / oc it saligt GVds Barn oc Helgen / den maa oc skal legge flittelige vind paa / at haffue saadant sind oc seder / oc lide saadan lycke som her opregnis: Ellers kaldis hand ickon Helgen / oc er dog vdi de fordømdis Selskaff.

dag.

Thi alle de som findis met andre sind oc seder / de ere vdeluckte fra GUds Børns Arffuedeel. Huilckit høyelige er fornøden at paaminde oc acte / Paa det wi skulle icke fare vild / oc bedrage oss selff.

Huordan er da deris sind / seder oc lycke / som ere sande Helgen vdi deste Liff?

Christus selff beskriffuer dennom her saa / at de ere:

1.

Aandelige fattige / det er / de befinde sig at haffue ingen Hellighed eller Retferdighed / oc begynde derfor at tigge oc bede hos den som er Rijg paa alle Aandelige Gaffuer / Vijsdom / Retferdighed / Hellighed oc Salighed.

2.

Bedrøffuede / det er / de sørge tilbørlige / for victige sager / for deris Synder / oc for wlycke / som for Syndens skyld offuergaar dennom selff eller Menigheden.

3.

Sactmodige / det er / de lade sig findis

milde oc fromme / oc forlade oc tilgiffue gierne / Endog at dennom er vederfaren vold oc wret: Oc ville heller lide skade / end kiffue / trætte / eller hade.

4.

Hungrige oc Tørstige effter Retferdighed / det er / De begiere aff gantske Hierte / at det maatte gaa Retferdelige til i Verden: Oc allermest / at de oc mange kunde bliffue deelactige vdi CHristi Retferdighed / oc den søge de effter.

5.

Miskundelige / det er / de icke allenniste haffue medynck offuer dennom som lide ilde: Men ocsaa bethee sin Godhed oc Barmhiertighed / mod dennom aff høyeste formue.

6.

Rene aff Hiertit / det er / lige som de ere rensede ved Troen til Christum / aff alle deris Synder / Saa beflitte de sig ocsaa aff deris yderste formue / at holde sig vdi tancker / ord oc gierninger / wbesmittede aff denne onde Verden.

dag.

7.

Fredsommelige/ det er/ De icke alleniste for sin egen Person legge vind paa at holde Fred oc Enighed/ met huer Mand/ saa megit som mueligt er: Men ocsaa ere flittige til at forlige andre/ de som ere komne vdi wenighed met huer andre.

8.

De som lide Forfølgelse for Retferdigheds skyld/ Bespaattis oc Hadis/ for Christi skyld/ Oc løgnactelige lastis oc anklagis: Oc dog trøste sig ved den husualelse de skulle faa rigelige vdi Himmelen: Oc at de Hellige Propheter/ som haffue verit for dennom/ haffde den samme lycke.

Huor om er den Anden Part?

Om det glædelige vilkaar oc euige trøst/ som de Helgen haffue/ oc skulle nyde i det euige Liff/ som haffue stridt en god Strid/ Beholdit Troen oc en god Samuittighed: Oc her effter endnu vdi dette Liff til enden beholdendis vorde.

Huad

Huad lære wi der aff?

Først / At all den stund wi leffue her paa Jorden/ skulle wi icke saa megit giffue act paa den Timelige lycke eller wlycke / som paa det onde eller gode / som varer til euig tid: Paa det wi icke skulle bliffue beslagne met Jordiske sind.

Dernest/ At denne stackede tids Pinactighed / io ingelunde er værd at lignis ved den Herlighed som skal aabenbaris vdi oss: Der som wi skulle arffue oc besidde Himmerigis Rige / haffue euig husualelse i det euige Foriætte Land / mættis met GVds Naade oc Miskundhed / see GVD Ansict fra Ansict/ kaldis oc ere GVds Børn / oc ere deelactige vdi alt det gode / som skal vederfaris GVds Helgen vdi det euige Liff. Derfaare skulle wi diss mindre vere wtaalmodige vnder Bedrøffuelse / vdi denne Verden.

Oc for det sidste/ At wi da allerbest hedre oc ære Guds Helgen / Naar wi giffue act paa deris Tro/ Haab/ Taalmodighed/ Sactmodighed / oc andre Christelige dyder:

dag.

der: Oc legge der hos vind paa met all flijd at vandre vdi deris Fodspor.

Bønen.

O Allmectige euige Gud/ som vil Helliggiøre alle dine Vdualde oc Elskelige/ vdi din Enbaarne oc Elskelige Søn JEsu Christo: Giff oss din helligAand/ at wi ocsaa kunde efterfølge dine Helgens Tro/ Haab oc Kierlighed/ at wi met dem oc kunde bliffue salige/Formedelst den samme din Søn vor HERRE JEsum Christum/som met dig leffuer oc regnerer vdi helligAands enighed/ en sand Gud fra euighed oc til euighed/ Amen.

Den

Den Anden oc Tiuende Søn-
dag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. xviij.

JEsus sagde til sine Disciple: Himmerigis Rige lignis ved en Konge/som vilde holde Regenskaff met sine Suenne. Oc der hand begynte

gynte

gynte at regne / kom en faar
hannom / som vaar hannom
Ti tusinde Pund skyldig. Der
hand haffde nu icke at betale
met / da bød Herren at sellie
hannom / oc hans Høstru / oc
hans Børn / oc alt det hand
haffde / oc betale. Da falt den
Suend ned / oc tilbad han-
nom / oc sagde : Herre / haff
taalmodighed met mig / ieg
vil betale dig det altsammen.
Da ynckedis Herren offuer
den samme Suend / oc hand
gaff hannom løs / oc forlod
han-

hannom ocsaa gielden. Da gick den samme Tienere hen vd/ oc fant en aff sine Mettienere/hand vaar hannem hundrede Penninge skyldig. Oc hand greb fat paa hannom/ oc vilde quæle hannom / oc sagde: Betal mig det du est mig skyldig. Da falt hans Mettienere ned / oc bad hannom/ oc sagde: Haff taalmodighed met mig/ ieg vil betale dig det altsammen. Oc hand vilde icke/ men gick hen/ oc kaste hannom i Fengsel / indtil hand

hand betalede det hand vaar skyldig.. Men der hans Mettienere saae det / bleffue de saare bedrøffuede / Oc de komme / oc førde faar deris Herre / alt det som skeet vaar. Da kallede hans Herre hannom faar sig / oc sagde til hannom: Du skalckactige Suend / all den Giæld forlod ieg dig / fordi du badst mig. Skulde du icke ocsaa forbarme dig offuer din Mettienere / lige som ieg haffuer forbarmit mig offuer dig? Oc hans Herre bleff vred / oc

antuordede hannom dem/ som pine/ indtil hand betalede altsammen / det hand vaar hannom skyldig. Saa skal oc min Himmelske Fader giøre imod eder / om i icke forlade aff eders Hierter / huer sin Broder hans brøst.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Konge som holder saa strengt Regenskaff met sin Suend / at hand befaler at sellie hans Hustru / Børn / oc alt det hand haffuer / oc betale.

Huad lære wi der aff?

Først / At Gud seer alt vort Leffnit oc idræt/

idræt/oc ihuor lenge hand haffuer taalmo-dighed / saa vil hand dog vdi sin tid kræff-ue Regenskaff aff oss/saa strengelige/at wi ocsaa skulle giøre rede oc Regenskaff for huert wnyttigt ord.

Dernest / At saadant Regenskaff skal bliffue skarpt oc strengt/oc skal icke alleniste trenge igennom Marff oc Been / men oc-saa Hierte oc Siæl/oc giøre Himmelen oc Jorden for trang/for alle dennom som icke haffue beredt sig der til. Derfor er tilbør-ligt / At wi saa skicke her paa Jorden vort Leffnit/at naar det i Dag eller i Morgen/kommer til Regenskaff / wi oc maatte be-staa met ære faar Gud.

Huor om er den Anden Part?

Om den Suend/ som er sin Her-re skyldig/ oc der hand icke kand beta-le / falder ned / beder om Naade / oc bekommer den.

Huad lære wi der aff?

Først/ At naar Gud gaar i Rette met oss/ kand ingen leffuendis Menniske bestaa

faar hannom : Thi wi ere (Gud bedrit) alle fattige Syndere / oc staa høyt i Guds Register/ haffue derfaare vel behoff/ at wi ydmyge oss faar hannom / oc bede om vor Skylds eller Gields forladelse.

Dernest / At huo som giør retskaffen Penitentz / oc beder oc begierer Naade oc Forladelse vdi Christi Naffn/aff Hiertens grund/ skal visselige den samme bekomme: Met huilckit wi haffue oss vel at trøste.

Huor om er den Tredie Part ?

Om det wbarmhiertige Regenskaff/ som denne skalckactige Suend begynder mod sin Mettienere/oc der met paa det hefftigste fortørner sin Herre.

Huad lære wi der aff ?

At det er seduanligt/ At naar Menniskene haffue faait GVds Naade/ da bliffue de arrigere/ end de vaare tilforn : Oc der met legge paa deris Hals igen gammel oc ny Giæld / oc siden der offuer offte forderffuis slet vdi Baanden. Derfor skulle

wi icke misbruge GVds Naade / megit mindre Synde paa den / Men naar Gud forlader Synden / skulle wi oc der effter met all flijd vare oss derfor / oc leffue effter hans villie.

Huor om er den Fierde Part?

De aluorlige Ord / met huilcke den HERRE Christus ender dette Euangelium / oc siger : Saa skal oc min Himmelske Fader giøre imod eder / om i icke forlade aff eders Hierter / huer sin Broder hans brøst.

Huad lære wi der aff?

At / lige som Gud aff Naade forlader all vor Synd oc Giæld : Saa skal oc huer for sig tilgiffue oc forlade sin Broder aff Hiertit hans bræck. Thi der som dette icke skeer / da vil G V D igen tilregne oss vor Giæld / som den skalckactige Suend her / oc maale oss lige met den samme Maade / som wi haffue maald vd til andre : Huilckit met rette skulde affskrecke oss fra all hæffngerighed / oc opuecke oss til en Christelig sactmodighed.

 Bønen.

Bønen.

ALsommectigste euige Gud / Wi bekiende oss at vere arme Syndere / oc at vere høyt opskreffne i dit Register / Men wi tacke dig aff vort gantske Hierte / at du haffuer tagit saadan skyld fra oss / oc lagt den paa din kiere Søn JEsum Christum / oc haffuer ladit hannom betale der faare. Wi bede dig / du vilt Naadelige beholde oss i Troen / oc regere oss saa met din hellig Aand her paa Jorden / at wi kunde leffue effter din villie / oc gierne beuise vor Næste all kierlighed / tieniste oc hielp / At wi maatte staa imod all vrede / hastighed oc hæffn / paa det / wi skulle icke opuecke din vrede offuer oss / men at wi maatte altid haffue en naadig Fader i dig / ved JEsum Christum vor HERRE / AMEN.

Den Tredie oc Tiuende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth xxij.

DA ginge Phariseerne hen oc hulde it Raad / huorledis de kunde gribe JEsum i hans tale. Oc de sende deris Disciple til hannom/met

Herodis Tienere / oc sagde: Mestere/ wi vide at du est sandru / oc lærer Guds vey rettelige/oc du skøter om ingen/ thi du acter icke Menniskens anseelse. Sig oss der faare/ Huad tyckis dig? Er det ret/at mand giffuer Keyseren skat eller ey? Der JEsus nu merckte deris skalckhed/sagde hand: J øyenskalcke/ hui friste i mig? Lader mig see Skattens mynt. Oc de racte hannom en Penning. Oc hand sagde til dennom: Hues Billede oc Offuerskrifft
er

er dette? De sagde til hannom: Keyserens. Da sagde hand til dem: Saa giffuer Keyseren/ det Keyseren hører til/ oc Gud det Gud hører til. Der de hørde det/ forundrede de dem/ oc forlode hannom/ oc ginge bort.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEt tredske Raad/ som Phariseerne holde offuer den HERRE Christo/ huorledis de vilde gribe hannom vdi hans tale.

Huad lære wi der aff?

Først/ At naar Verden icke kand imodstaa den HERRE Christo/ oc hans Ord/ met mact oc vold/ Da pleyer hun gierne

at bruge list oc løgn der til/dog met saadant skin / at mand icke lettelig kand mercke hendis skalckhed.

Dernest / At offte/ de som ere imellom dem selff allerstørste Fiender / bliffue eens offuer den HERRE Christo/ oc beslutte it Skalckestycke/ men dog (som der staar vdi Enden paa dette Euangelio) vdrette de intet: Thi imod HERren hielper ingen forstand eller Raad. Huorfor/ naar wi endnu paa denne dag fornemme saadant/skulle wi icke forarge oss der offuer/eller der ved for megit forfæris : Men befale Gud sagen/hand skal vel giøre oc skicke det saa/ at de som ere sluglige met wlycke / skulle føde it Feil.

Huilcken er den Anden Part?

Det Spørsmaal / met huilckit Phariseerne saa suigactelige angribe JEsum/oc sige : Mestere/ wi vide at du est sandru/oc lærer Guds vey rettelige/ oc du skøter ingen / Thi du acter

ter icke Menniskens anseelse: Sig oss der faare/ Er det ret at giffue Keyseren skat eller ey?

Huad lære wi der aff?

Først/ At den onde Verden/ giffuer vel gode ord aff it falskt Hierte: Oc giøris der for vel behoff for en Kircke tienere/ at hand beder Gud om Vijsdom oc Forstand/ oc seer sig selff vel for/ at hand icke lader saa fange sin Tunge/ at hun siunger Verdens vise/ oc siger huad hun gierne ville høre.

Dernest/ At lige som Jøderne her giøre/ saa giøre oc wi/ naar Gud hiemsøger oss met sin straff/ da spøre wi meste parten der effter/ huorledis wi kunde bliffue fri for straffen/ oc sette oss saa met stor wtaalmodighed oc vrede imod Gud oc hans Rijss/ lige som en Hund imod Stenen/ som kastis effter hannem: Oc diss imellom/ huercken bekiende eller angre en gong vor synd/ Met huilcken wi haffue fortient samme straff: Saa langt er det fra/ at wi ville giøre

re Penitentz/ eller bedre oss. Oc Gud dog vilde gierne formilde straffen/ om wi ickun lode det icke fattis hos oss/ oc vende oss aff Hiertit til hannom.

Huilcken er den Tredie Part?

Det Suar/ den HERRE Christus giffuer disse Legater/ oc siger: Giffuer Keyseren/ det Keyseren hører til: Oc Gud/ det Gud hører til.

Huad lære wi der aff?

At ved den hellige Euangelij Lærdom/ bliffuer Verdslig Regimente icke forbødit eller fordømt/ men megit mere stadfest/ oc all oprør oc mytteri forhindrit: Oc derfor handle de arme vildfarende Gendøbere saare ilde/ i det de holde oc vdraabe/ vnder Euangelij skin/ alle Regimente wchristelige at vere: Oc ville icke tro/ at en Christen kand vere en Verdslig Regenter/ eller lade sig bruge der til met en god Samuittighed.

Dernest/ At lige som Guds Himmelske Rige/ oc Verdens Potentaters Jordiske Rige/

Rige / ere langt atskillige / Saa er ocsaa den lydighed / som dennom tilhører. Thi Øffrigheden er mand alleniste vndergiffuen met Liff oc Gods / Men Gud vor HErre / end oc der til met Siælen / Hierte / oc Samuittighed. Derfor skal mand oc vere Gud mere lydig / end alle Menniske: Oc naar Øffrigheden vil forhindre Guds lydighed / skulle wi ingenlunde atlyde dennom. Som Apostelen Petrus met vdtrycte ord siger: Actor. 5. Oc lærer met sit egit Exempel.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader / Wi tacke dig / at du haffuer her til Naadelige giffuit oss fred / oc beuarit oss fra Krig oc fremmit Herskaff. Wi bede dig / giff oss fremdelis din Naade / at wi kunde leffue i din fryct / effter din villie / oc ingen Aarsage giffuer til Krig eller anden

straff /

straff/Regær oc styr vor Offrighed/ at de icke forhindre den Lydactighed/ som dig bør / Men at de den samme forfremme / at wi maatte haffue diss mere lycke oc velsignelse / vnder deris Regimente / ved vor

HERRE JEsum

Christum/

Amen.

Den

Den Fierde oc Tiuende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. ix

DEr JEsus dette talede met dem / See / da kom der en aff de Øffuerste / oc falt ned faar hannom / oc sagde: HErre / min Daat-

ter er nu død / Men kom / oc leg din Haand paa hende / saa bliffuer hun leffuendis. JEsus stod op / oc fulde effter hannom / oc hans Disciple. Oc see / en Quinde / som haffde tolff Aar hafft Blodsot / gick bag til hannom / oc rørde ved Sømmen aff hans Klædebon / Thi hun sagde ved sig selff: Kunde ieg ickon røre ved hans Klædebon / da bleffue ieg helbrede. Da vende JEsus sig om / oc saa hende / oc sagde: Ver trøstig min Daatter /

ter / din Tro haffuer hulpit dig. Oc Quinden bleff helbrede i den samme stund. Oc der hand kom vdi den Offuerstis Hus / oc saa Pibere oc Folckens bulder / sagde hand til dem: Viger / thi Pigen er icke død / men hun soffuer. Oc de bespaattede hannom. Men der Folckit vaar vddreffuit / gick hand ind / oc tog hende ved Haanden / Da stod Pigen op. Oc dette rycte kundgiordis i det samme gantske Land.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den Øffuerste som kommer til vor HERRE Christum/ oc beder/ at hand vil legge sin Haand paa hans døde Daatter/at hun [illegible]de bliffue leffuendis.

Huad lære wi der aff?

Først/ At det hellige Kaarss/ io sandelige giør andre Menniske aff oss/ end som wi tilforne ere. Thi deñe Øffuerste bliffuer saa ydmygit ved sit Huskaarss/ at hand icke er for god til at gaa effter den HERre Christum/ oc at falde ned faar hannom/ Huilckit hand vel ellers lenge skulde haffue ladit bliffue. Derfaare skulle wi ocsaa diss mindre fortryde det hellige Kaars/effterdi det vdi saa mange maade/ er oss nyttigt oc fornøden.

Derneſt/ At wi lige som denne Øffuerste/ocsaa skulle tro/at den HERre Christus kand oc vil igen opuecke vore Affdøde/ I-

huor

Huor megit vor Fornufft endnu paa denne dag (lige som Piberne oc andre da giorde) altid holder det for spaat/ oc vil nødigt tro det.

Huor om er den Anden Part?

Om den siuge Quinde/ som gaar bag til JEsum/ rører ved Sømmen aff hans Klædebon/ oc bliffuer helbrede.

Huad lære wi der aff?

Først/ At all Lægedom er forgæffuis/ oc kand intet hielpe oss aff Siugdom/ vden den gode Gud/ som en Offuerste Læge/ giffuer sin krafft der til. Derfor er tilbørligt/ At wi vdi vore Siugdomme/ først forlige oss met hannom/ oc siden ocsaa lade Lægen komme til oss/ Syrach, 38.

Dernest/ At naar wi oc ville/ at Gud skal hielpe oss aff siugdom eller anden nød/ Da skulle wi ocsaa/ som denne Quinde/ haffue vor Tilfluct til hannom/ oc met en stadig Bøn vdi Troen/ bede/ oc forhaabe hielp aff hannom: Thi huo som beder oc tuiler/ hand faar intet/ som S. Jacobus siger.

Huor om er den Tredie Part?

Om disse vnderlige gierninger/den HERRE Christus giør / met denne siuge Quinde / oc denne døde Daatter.

Huad lære wi der aff?

Først/ At vor HERre Christus/er en sand Gud/som icke alleniste kand hielpe aff alle Siugdomme/ men ocsaa kand opuecke igen aff Døden. Derfaare skulle wi ocsaa haffue Tilfluct til hannom vdi allehaande Nød/ Oc synderlige diss bedre giffue oss til freds for vore Affdøde/ Oc offueruinde all vor sorrig / met denne forhaabning / At Christus skal igen opuecke dennom paa den sidste Dag.

Derneſt / At om end skønt ingen Nød er saa stor/ at Christus io kand met it Ord vende den: Saa fortøffuer hand dog offte en tid lang met sin hielp / Som denne Quinde maa bære hendis store oc tunge Siugdom tolff gantske Aar. Derfor skulle wi lære ret at skicke oss vnder denne HERrens

rens vijs / oc lade denne lange forhaling/ icke giøre oss vtaalmodige: Thi hand dog paa det sidste vil snarlige komme/oc met en snarhed/ Naadelige hielpe sine/ Luc. 18.

Huor om er den Fierde Part?

Huorledis den HErre Christus vddreff Pibere oc Folckit / før end hand opuecker denne Offuerstis døde Daatter.

Huad lære wi der aff?

At saa Hiertelige vel/som det befalder hañom/ naar mand enfoldelige troer hans Ord/oc forseer sig gaat til hannom/ Saa bitterlige fortryder det hañom/ naar hans Ord oc Foriættelser/ icke annamis met tro Hierter/Men bliffuer enten holden for wuisse eller oc bespaattede. Derfor skal huer Mand flittelige vocte sig der fra / oc stadelige tro huad Gud tilsiger / ihuor hart det samme/ vdi huadsomheldst maade/er imod vor forstand oc fornufft.

Bønen.

O Alsommectigste Euige Gud/ Du som haffuer formedelst din Søn/tilsagd oss Syndernis forladelse oc redning imod den euige Død. Wi bede dig/styrck oss met din hellig Aand / at wi daglige kunde vore vdi Troen til din Naade / ved Christum/oc beholde it stadigt Haab oc Tillid/at wi icke skulle dø/ men sødelige soffue/oc paa Dom̄edag bliffue opuackte igen til det euige Liff oc Salighed / Ved vor HERRE JEsum Christum/ Amen.

Den

Den Femte oc Tiuende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. xxiiij.

JEsus sagde til sine Disciple : Naar som i nu see ødeleggelsens Vederstyggelighed / som er sagd aff ved Propheten Daniel/at den

staar i den hellige Sted/ Huo som det læs/ hand giffue act der paa: Da fly sig op paa Biergene/ huo som er i Jødeland/ Oc huo som er paa Tagit/ hand stige icke ned at hente nogit aff sit Hus/ Oc huo som er paa Marcken/ hand vende icke tilbage/ at hente sine Klæder. Vee de Fructsommelige/ oc dem som giffue di paa den tid. Beder/ at i skulle icke fly om Vinteren/ eller om Sabbathen. Thi at der skal da bliffue saa stor en bedrøffuelse/

uelse / som der icke haffuer ve-
rit fra Verdens begyndelse
hid indtil / oc som icke heller
skal bliffue. Oc der som disse
dage icke bleffue forkaartede/
da bleffue intet Menniske sa-
ligt / Men for de Vdualdis
skyld / skulle de dage forkaar-
tis. Der som nogen da siger
til eder: See/her er Christus/
eller der/da skulle i det icke tro.
Thi der skulle opstaa falske
Christi/ oc falske Propheter/oc
giøre store tegen oc vnderlige
gierninger / at de Vdualde

skulle ocsaa forføris (der som det vaare mueligt) i vildfarelse: See/ ieg haffuer nu tilforn sagt eder det. Derfaare/ naar som de sige til eder: See/ hand er i Orcken/da gaar icke hen vd: See/hand er i Herberit/ da troer icke. Thi at lige som Liunit vdgaar aff Østen/ oc skinner hen ind til Vesten/ Saa skal oc Meñiskens Søns tilkommelse vere. Huor som it Aadzel er/ der forsamlis Ornene.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huil-

Huilcken er den Første?

DEn Prophetie / om Jerusalems ødeleggelse / oc den Jammer / som tilforn ske skal.

Huad lære wi der aff?

At efterdi Gud icke haffuer forskonit Jøderne / sit egit Folck / Men haffuer ladit komme saa stor Jammer offuer dennom / for deris wtacknemmelighed / oc andre synder: Da vil hand oc visselige icke heller spare oss / om wi ere wtacknemmelige. Derfor skulle wi flittelige vocte oss fra de Synder / met huilcke de fortiente denne straff / oc fra alle andre: Oc besynderlige / kiende hans Naadige hiemsøgelsis tid / oc den met tacknemmelighed anname.

Huilcken er den Anden Part?

Om den Hiertelige medynck / Christus haffuer offuer de som paa den tid ere Fructsomelige / oc giffue at di.

Huad lære wi der aff?

At Gud mit vdi sin vrede tencker paa Barmhiertighed / oc naar Verden faar sin

vel-

velfortiente løn for hendis wgudelighed/ vil hand dog see til sine met all Naade: Met huilckit de da met rette skulde trøste sig / oc bede hannom met diss større Tillid om beskyttelse oc beskermelse / som oc Christus her trolige formaner/ til at bede.

Huilcken er den Tredie Part?

Den Spaadom/om Verdens tilstundede ende / oc om vor HErris Christi Tilkommelse til Dommen.

Huad lære wi der aff?

At denne Verden som wi nu leffue vdi/ skal visselige faa ende/ oc naar det skeer/da skal vor kiere HErre CHristus komme til Dommen/ oc samle alle Vdualde ind i sin Faders Rige: Men forskiude alle wgudelige ned i Helffuedis affgrund. Derfor skulle wi intet sla vort Datum eller Tillid paa dette næruerendis oc forgengelige / men megit mere paa det tilkommendis oc euige Liff: Oc stunde der effter/At lige som Ørnene forsamle sig til Aadzelit/wi ocsaa paa den dag maatte forsamlis til Christum/vdi hans euige Rige.

Huilcken er den Fierde Part?

Om den store bedrøffuelse/ som skal bliffue iblant Menniskene paa Jorden/ mod Verdens ende.

Huad lære wi der aff?

Først / At wi icke skulle haabe til mange flere gode Aar i denne Verden/ men aldelis vere formodende / At io nærmere enden kommer/ io arrigere skal det tilgaa oc bliffue alleuegne. Oc derfor bede Gud/ at hand vilde formilde saadan Bedrøffuelse met Naade/ oc Faderlige forkaarte de onde dage. Som ocsaa den HErre Christus trøstelige tilsiger/at de onde dage skulle forkaartis for de Vdualdis skyld.

Dernest / At efferdi Dieffuelen imod Verdens ende skal vere saa wledig / oc foruden anden wlycke/ ocsaa fremføre allehaande falsk Lærdom / oc den met stor anseelse faaregiffue: Da skulle wi met rette diß flitteligere bede / at hand vil beuare oß fra vildfarelse / oc holde oß bestandige vdi sandhed indtil enden. Oc diß bedre see oß for / at wi icke bliffue bedragne oc forførde

ved løgn / oc Menniskens bedrægeri / Ja end ocsaa ved falske Tegen oc vnderlige Gierninger.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader/ Wi tacke dig Hiertelige / at du haffuer hulpit oss formedelst dit ord/ aff den græselige Paffuedoms vildfarelse/oc haffuerført oss til din Naadis Lius. Wi bede dig/ du vilt Naadelige beholde oss vdi samme Lius/ oc beuare oss fra all Vildfarelse oc Kætteri/ oc io beuare oss/ at wi bliffue icke vtacknemmelige/ som Jøderne / icke heller foracte eller forfølge dit Ord/ Men at wi met vort gantske Hierte kunde annamme det / oc der aff bedre vort Leffnit/ oc sette all vor Lijd paa din Naade/ oc din kiere Søns fortieniste/ som met dig oc den hellig Aand leffuer oc regnerer fra euighed til euighed/ Amen.

Den Siette oc Tiuende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. xj.

PAa den samme tid / suarede Jesus/oc sagde: Jeg priser dig Fader/ oc HErre offuer Him̃elen oc Jorden / at du haffuer skiult dette for de Vise oc Klaa-

ge/

ge / oc aabenbarit det faar de vmyndige. Ja Fader/Thi det vaar saa behageligt faar dig. Alle ting ere mig offuergiffne aff min Fader. Oc ingen kiender Sønnen/ vden allene Faderen/Oc ingen kiender Faderen / vden allene Sønnen / oc den som Søñen vil det aabenbare. Kommer hid til mig/ alle i som arbeyde oc ere besuarede/Jeg vil vederquege eder. Tager mit Aag paa eder / oc lærer aff mig / Thi ieg er sactmodig/ oc ydmyg aff Hiertit/

Saa skulle i finde huile for e-ders Siæle / Thi mit Aag er lideligt / oc min Byrde er læt.

Huor mange Parter haffuer det?

Tre.

Huilcken er den Første?

DEn Tacksigelse vor HERRE JEsus giør til Gud sin Him-melske Fader.

Huad lære wi der aff?

Først / At vor HERre Christus haff-uer ingen behagelighed til nogens forderff-uelse: Men lige som hand bliffuer Hierte-lige bedrøffuit offuer Verdens wtacknem-melighed / Saa er det oc tuert imod / hans allerstørste lyst / naar Menniskene tage sig hans Ord aluorlige til oc forbedris der aff. Er derfor tilbørligt / at wi saa skicke oss mee det hellige Euangelium / at wi io giøre den HERRE Christo mindre harm / oc mere glæde.

Derneſt/ At de Viſe oc Klaage/ meſte parten foracte Euangelium : Men de Vmyndige anname det. Derfor ſkulle wi icke forarge oſſ/ naar wi ſee / at det endnu paa denne dag gaar ſaa til/ Oc vocte oſſ flitteligge/ at wi icke begynde at vere for viſe/oc meſtre vor HErre vdi hans Ord/ men megit mere enfoldelige tro det/ Om wi end ſkønt icke ſee eller forſtaa det altſammen.

Huilcken er den Anden Part?

Diſſe Ord: Alle ting ere mig offuergiffne aff min Fader. Oc ingen kiender Sønnen / vden allene Faderen. Oc ingen kiender Faderen/vden allene Sønnen/oc den ſom Sønnen vil det aabenbare.

Huad lære wi der aff?

Først / At vor kiere HERre Chriſtus er en ſand Gud/ Huilcken alle ting ere aff ſin Himmelſke Fader offuergiffne/Derfor kand hand ocſaa oc formaa at giøre oc ſkaffe/alt huad hand her oc andenſteds Forſetter: Met huilckit wi oc ſkulle trøſte oſſ/oc forſee oſſ ſaadant til hañom. Der-

Dernest / At huo som vil haffue en ret Guds kundskaff/ skal icke søge effter den vdi sit egit Hoffuit oc Forstand/ men hos den HErre Christum/ huilcken ocsaa vil gierne/ ved sit Ord oc Aand/ aabenbare oc vise oss Faderen/ Saa fremt som wi ellers met Bønen søge effter saadant hos hannom/ høre Ordit flittelige/ oc saa lade hans hellige Aand arbeyde vdi oss.

Huilcken er den Tredie Part?

Den herlige Sententz/ met huilcken CHristus beslutter denne dags Euangelium/ oc siger: Kommer hid til mig alle / i som arbeyde oc ere besuaarede / Jeg vil vederquege eder: Tager mit Aag paa eder / oc lærer aff mig / Thi ieg er sactmodig oc ydmyg aff Hiertit / Saa skulle i finde huile for eders Siæle: Thi mit Aag er lideligt/ oc min Byrde er læt.

Huad lære wi der aff?

At vor HErre Christus alleniste kand

skaffe vore Siæle ro oc fred/ for Synden/ Døden/ Dieffuelen oc Helffuede/ oc giøre Lowens tunge Byrde læt/ Oc derfaare alle de som vdi deris Samuittighed ere besuaarede oc anfictede/ tilbørlige skulle komme til hannom/ oc søge effter vederquegelse hos hannom.

Dernest / At huo som vil vere vor HERris Christi Discipel / Den skal tage hans Aag paa sig / oc bære det hellige Kaarss effter hannom vdi Taalmodighed/ dog vdi denne forhaabning / at hand selff vil giøre det lideligt oc læt.

For det Tredie / At wi ocsaa skulle lære aff hannom at vere sactmodige oc ydmyge/ Oc giøre mod vor Næste / lige som CHristus haffuer giort mod oss/ oc herlige beuist sin kierlighed / sactmodighed oc ydmyghed.

Bønen.

HERRE Gud Himmelske Fader/ Du som ved din kiere Søn JEsum CHristum / haffuer aabenbarit

harit dig for oss. Wi bede dig/beholt oss ved dit salige Ord indtil enden/ at wi icke følge de Visis oc Forstandigis for Verden/ deris forargelige Exempel/ Men at wi i allehaande kaarss oc modgang/ som oss for dit Ords skyld tilkommer/ Holde oss hart ved denne Trøst/ at du haffuer skenckt oc giffuit oss din Søn JEsum CHristum/ oc annamit oss til dine Børn/ oc vilt her met din hellig Aand oc salige Ord/ styrcke oc trøste oss/ at wi bliffue bestandige met Taalmodighed/ oc paa det sidste til euig tid salige/

AMEN.

Den Siu oc Tiuende Søndag effter Trinitatis.

Euangelium Matth. xvij.

OC sex dage der effter/tog Jesus Peder oc Jacob/ oc hans Broder Johañem til sig/ oc førde dem offuer en side paa it høyt Bierg/ oc bleff forklarit faar dennom.

Oc

Oc hans Anſict ſkinde ſom
Solen / oc hans Klæder bleff-
ue huide ſom it Liws. Oc ſee/
da aabenbaredis Moſe oc Eli-
as faar dem / oc talede met
hannom. Da ſuarede Peder/
oc ſagde til JEſum: HERre/
Her er gaat at vere: Vilt du/
da ville wi gøre tre Bolige/
Dig en/ Moſe en/ oc Elias en.
Der hand end ſaa talede / ſee/
da offuerſkyggede en klar Sky
dem. Oc ſee/en røſt aff Skyen
ſagde: Denne er min elſkelige
Søn/ ydi huilcken ieg haffuer

 beha-

behagelighed/ hannom skulle i høre. Der Disciplene hørde det/ fulde de ned paa deris Ansicte/ oc bleffue saare forfærdede. Men Jesus traadde frem til dennom/ rørde ved dem/ oc sagde: Staar op/ oc fryeter intet. Men der de opløffte deris Øyen/ saae de ingen/ uden JEsum allene. Oc der de ginge ned aff Biergit/ bød JEsus dem/ oc sagde: I skulle ingen sige denne siun/ før end Menniskens Søn er opstaaen fra de Døde.

Huor mange Parter haffuer det?

Fire.

Huor om er den Første?

OM den HErre Christo / som bliffuer forklarit for sine Disciple.

Huad lære wi der aff?

At hand atter haffuer ladit sin Guddommelige Herlighed skinne / oc den saaledis aabenbarit for sine Disciple / at hans Ansict haffuer skinnit som Solen / oc hans Klæder ere bleffne huide som it Lius: Huilckit tien oss der til / at wi her met skulle paamindis om den Herlighed / som ocsaa vdi sin tid skal aabenbaris paa oss.

Huor om er den Anden Part?

Om Mose oc Elia / huorledis de ere bleffne aabenbarede / oc haffue talit met den HErre Christo.

Huad lære wi der aff?

At der er it andit Liff / effter dette Liff / vdi huilckit de Salige skulle kiende huer andre / oc holde en Himmelske samtale / Ja bo

 til-

tilsammen vdi euig Glæde oc Herlighed Derfor skulle wi gierne afflegge disse vore Legomis Jordiske Hytter/ effterdi wi haffue de euige vdi Christo visselige at foruente. Lige som Petrus her føler i sit Hierte/ en smag aff denne Euige glæde / oc siger: **HErre/ Her er gaat at bliffue : Vilt du/ da ville wi giøre tre Bolige/ Dig en/ Mose en / oc Elias en.**

Huor om er den Tredie Part ?

Om den røst aff Himmelen/ som kommer aff Skyen offuer den HErre Christum/ oc siger : Denne er min elskelige Søn / vdi huilcken ieg haffuer behagelighed / hannom skulle i høre.

Huad lære wi der aff ?

Først/ At vor kiere HErre Christus/ er en sand Guds Søn / oc Gud vor Himmelske Fader/ haffuer en Hiertelig behagelighed vdi alle hans Ord oc Gierninger. Huilckit er oss offuermaade trøsteligt at vide/

de / baade om hans Person oc om hans Embede.

Dernest / At huo som vil haffue en ret kundskaff om Gud / oc alle vor Christelige Lærdoms Artickle / skal icke søge der effter hos sin Fornufft / eller de Vise vdi denne Verden / Men alleniste høre oc lære det aff Christo. Huilckit oc vdi lige maade bør vel at merckis / imod alle Suermere / oc vor egen foruidende Fornufft.

Hvor om er den Fierde Part?

Den befalning vor HErre Christus giffuer sine Disciple / oc siger: At de skulle intet sige om hues de haffue seet eller hørt paa Biergit / før end hand er opstanden fra de Døde.

Huad lære wi der aff?

At Predicanter / skulle føye sig effter deris Tilhøreris skrøbelighed / oc giffue Børn icke graaff Spise / men idel Melck: Det er / Icke for tilige føre alt for høye ting for de Enfoldige. Thi ellers naar mand vil lade Most vdi gamle suage Flasker / da brøste

Flasker-

Flaskerne / oc Mosten spildis / oc Flaskerne forderffuis / Matth. ix.

Bønen.

O Almectige Gud oc Fader / Wi tacke dig tilbørlige / at du haffuer met din egen røst aff Himmelen / forklarit din Søn / oc skenckt oc giffuit oss hannom / at wi vdi hannom allene kunde vere dig behagelige: Oc bede dig aff Hiertit / Regere oss met din hellig Aand / at wi flittelige høre den samme din Søn / annamme hans Ord oc Røst met Troen / oc mue saa her effter met Mose / Elia / oc alle Helgen / leffue hos hannom vdi euig glæde oc salighed /

A M E N.

En Predickeris Bøn.

BArmhiertige Gud oc Himmelske Fader / efterdi ieg io icke kand vdrette dette mit høye Embede / som mig aff dig saa alvorlige befalit er / vden din Naadige hielp: Thi beder ieg dig aff gantske Hierte / at du vilt forlade mig alle mine Synder / oc icke nu lade mig dennom vndgielde. See til dit hellige Naffns ære / din kiere Søns Jesu Christi fortieniste oc forbøn / denne Menigheds nødtørfftighed / oc min ringe formue / oc legg dit Guddommelige Ord rigelige i min Mund / Giff ocsaa din hellig Aand kraffteligeder til / Styrcke min hukommelse / forstand oc maal / giff mig krafft vdi mit gantske Legome / Oc hielp Naadelige / at ieg kunde fremsette denne faaretagne Lærdom / langsommelige / merckelige / oc saaledis / at dit Naffn kand der ved Helliggiøris / dit Rige opbyggis / oc din gode Guddommelige villie vdrettis.

Oc du min kiere Saliggiørere JEsu Christe / du som aff Naade haffuer kaldit mig til denne Tieniste / oc tilsagt / at du vilt vere krafftig i de skrøbelige / oc fuldkomme dig en euig Loff / aff vmyndige oc diendis Børns munde: Jeg beder dig / at du oc saa vilde fuldkomme dette dit Løffte paa mig fattige skrøbelige Redskaff / selff føre Ordit / oc giøre det leffuendis oc krafftigt vdi Menniskens Øern oc Hierter / oc hindre oc affuende Dieffuelen / Verden / oc det forderffuede Kiød / Ja alt det som mig oc mine Tilhørere vil hindre / Paa det at wi vbehindrede kunde vdi denne stund giøre dig din Tieniste.

Oc du høyeste Trøstere O hellig Aand / Du som haffuer opliust Propheternis oc Apostlenis

Hier-

Hierter / opklus nu ocsaa mit Hierte / oc regere min Forstand / Tunge / Ord oc Facter / Paa det ieg met aluorlighed kunde straffe de Haardnackede / oc met det hellige Euangelij trøst / igen opreyse bedrøffuede oc bange Hierter / oc saa indtil Enden / bliffue befunden Tro vdi min Tieniste.

O du eniste euige Gud Fader / Søn / oc hellig Aand / Jeg beder dig aff mit Hiertis grund / for alle oc huer serdelis aff mine Tilhørere / som du mig nu giffuit haffuer / oc befalit at føde / at du vilde komme deris skrøbelighed til hielp / Oplade deris øren oc Hierter / at de kunde høre dit Ord aff min Mundt met lyst / kierlighed oc glæde / fatte oc beholde det / oc forbedre deris Leffnit / oc wi saa paa begge sider / kunde Hellig giøre din Sabbath her paa Jorden / saa lenge / indtil wi paa det sidste / ocsaa kunde holde den met dig / vdi euig glæde oc salighed / AMEN.

En Tilhørerïs Bøn.

HERRE Gud Himmelske Fader / du vilt io haffue / oc haffuer aluorlige befalit / at wi skulle flittelige høre dit Ord / oc skicke oss der effter: Paa saadan din befalning kommer ieg nu hid / oc vilde io Hiertelige gierne / at ieg altid maatte bliffue befunden / icke en forsømmelig / men flittig dit Ords Tilhørere oc Giørere. Men efterdi din kiere Søn vor HErre Jesus Christus selff siger / at denne Sæd icke all bær Fruct / oc det fordi / at vore Hierter ere onde aff Naturen / ocsaa at Dieffuelen vdi atskillige maade hindrer Ordens Fruct: Saa beder ieg dig aff Hiertit / at du vilt ved din hellig Aand

nu

kn oplade mine Øern oc Hierte / Paa det ieg aff den-
ne Predicken kand lære oc beholde/ huad mig er nytte-
ligt oc fornøden til Salighed / oc rette mig i min Tro
oc Leffnit der effter. Forhindre oc saa den arrige
Dieffuel / at hand icke saaer Klinte der iblant / eller
ocsaa vdriffuer den gode Sæd aff mit Hierte / eller
met sin onde indgiffuelse forhindrer mig. Beuare oss
fra falsk Lærdom/ oc giff altid fromme tro Predican-
ter / oc beholt dem huilcke du oss giffuit haffuer / vdi it
langt Leffnit/ styrcke dennom til Liff oc Siæl / oc be-
uar dennom fra alt ont oc forargelse: Besynderlige
metdele nu i denne stund vor Predicanter / din hellig-
Aands krafft oc Naade/ at hand ret føder oss met reen
Lærdom / oc intet Predicker som er dit hellige Ord
imod. Lad oss ocsaa paa begge sider/ daglige forfrem-
mis vdi dit Ord oc kundskaff / indtil wi endelige
vdi det andit Liff kunde bliffue aldelis fuld-
komne / oc til euig tid salige: Ved
JEsum Christum din kiere
Søn vor HER-
RE /
AMEN.

Prentet i Kiøbenhaffn / Aff
Matz Vingaard.
1594.

Oc findis til Kiøbs hos Hendrich Wald-
kirch/ Borger oc Bogefører sammesteds.

